PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI,
E T
FL. AVIANI
FABULÆ.

ACCEDIT
IN HAC NOVISS. EDIT.
PHÆDRI LIBER SEXTUS
Repertus
A Ioanne Antonio Cassitto in codice M. S. Reg. Bibl. cum parvis ejusdem scholiis

NEAPOLI MDCCCXI.

Ex Typographia Januarii Reale.

IO. ANTONII CASSITTI

EPITOME CONIECTURARUM

DE VITA PHAEDRI.

IN Dissert. de Phaedro latissime Vitam ipsius exsequuti sumus, et chronotaxin Fabularum adiecimus. Heic pauca bibliopolae rogatu, sed quae satis rem indicent, raptim commentabimur.

Ego vero, eumdem cum Phaedro nostro Polybium facio, libertum nempe illum Augusto carissimum, cuius manu partim codicillos conscripsit (*Sueton.*); qui deinde ita carus fuit Claudio, ut *cubiculario* sive *a libellis* eodem sit usus, necnon *adiutore studiorum*, ac saepe inter duos Consules medius ambulare visus fuerit (*Idem*). Denique is ille est Polybius, qui teste Dione ac Senecâ in *Apocoloc.* Messalinae machinationibus obtruncatus est, quia fidissimus domino, Augustae flagitia aegre ferret.

Etenim ad hunc Polybium Augusti libertum, tunc vero in Claudii familiâ potentissimum, Seneca in Corsicâ exsul anno Chr. XLIII. scripsit mutilum libellum de *Consolatione in morte fratris*: quâ quidem epistolâ

 aper-

apertissime in Phaedrum digitum veluti intendit, quod mox palam fiet. Ad eamdem Senecae epistolam respondet Auctor *lib. V. prologo*, et *fab.* 5., ubi videre est exsulem philosophum Hispaniensem *particulonis* ficto nomine resalutatum, scil. *coheredis*, *consortis*. Ita se mutuo vocitabant eiusdem philosophicae sectae professores, quia secta *hereditas*, *domus*, et *familia* nuncupari consuevit. Virgil. *in Ciri v.* 15. Martial., *IX.* 48. Boeth. *Consol. I.* 3. Atque ut plura mittam argumenta, quae luculentissime evincunt, sub Senecae Polybio Phaedrum nostrum latere; sufficiet praecipua quaedam heic delibasse. Ait Phaedrus delegisse se fabularum scriptionem, ut vitam praeceptis utilibus informaret, animo lusum daret, ac dolorem his veluti remediis deleniret. Vide *lib. I. prol.*, *II. prol.*, *III.* 14., *IV. prol.*, etc. Haec eadem hilariora studia delegerat Polybius, quibus muniret animum, et minueret calamitatem. Seneca *ad Polyb.* c. 27., 36., 37. Opera Polybii gloriatur Seneca se cum amicis laudasse, et *descripsisse*: quod honoris gratiâ tribuendi olim factitatum. Vide Cic., *Attic. IV.* 13. *XIII.* 21. Iuven., *III.* 41. Martial., *II.* 6. Addit Seneca cap. 21. *longissimum aevum* Polybio ab ingenii famâ promitti, et victurum quamdiu *maneret latinis literis honor*. Ad haec poeta respondet *prol. lib. V.*

Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui

Ve-

Vestras in chartas verba transferitis mea,
Dignumque longâ iudicatis memoriâ.
Addit quoque *ibid. fab.* 5.
Particulo, nomen chartis victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis.
Testatur philosophus cit. *cap.* 21. Polybium, ingenia maxima fuisse aemulatum, ipsisque se *contulisse*, vel saltem, ut verecunde aiebat, in eorum vestigiis pedem fixisse, seque iisdem quasi clientem *adplicuisse*. Phaedrus non se invenisse fabulas modeste ait, sed versu expolivisse *Prol. lib.* I., *IV. fab.* 20. *v.* 8. Sed amici ellogio securior, larvam detrahit in *prologo lib. V.* soliusque auctoritatis gratiâ Aesopi nomen se interposuisse dicit, ac se denique inventorem facit. Seneca innuit, *c.* 26. *et* 30., Polybium Latine vertisse Homerum, ubi *intonuit*, hoc est Iliada. Habemus elegans Poema anonymum, quod Valla Virgilio praetulit, nos proximum iudicamus, tritum olim in scholis Italiae, sub tit. *Pindari Ilias Latina*, nec versus ibi est, qui phrasi aliquâ Phaedrianos nileat. Certe *v.* 907. stirpem Iuliam suo tempore adhuc MANENTEM vates ostendit, quae in Caligulâ desiit; Exinde intelligimus sub Caligulâ ipso, aut aliis retro principibus carmen fuisse compositum. Seneca denique c. 27. addit: *FABELLAS quoque, et AESOPEOS LOGOS, INTENTATUM Romanis ingeniis OPVS, solitâ sibi venustate CONNECTAS*. Heic omnino

Phaedrus ob oculos graphice sistitur, praeterea nemo. I. enim FABELLAS quasdam suo marte composuit, II. AESOPI LOGOS, nempe Apologos quosdam alios veteres polivit. III. primus fuit qui Apologos in Latio doceret. IV. Stilo usus est venustissimo. V. denique orationem *connexuit*, h. ligatam usurpavit, quod quidem eleganter dicitur *verba* CONNECTERE Horatio. *II. Epist.* 2. *v.* 86.

Iam si Polybius idem est Phaedrus, hoc postremum cognomentum, opinor ab ipso Augusto poetae inditum. Est autem Graecis *Phaedrus* quod Latinis *garrulitate iucundus fabulator*. Ac solebat Augustus pueros *facie et garrulitate amabiles* conquirere, quibuscum lusitaret, ut prodit Suetonius *Octav. c.* 83. PHAEDROS dixisses. Hos inter eductus est fabulator Polybius, qui et *Phaedrus*.

Natum ipse se in Thraciae urbe Pieriâ dicit, inter Strymona et Hebrum fluvios, montesque Pangaeum et Rhodopen.

Abductum puto in servitutem infantili aetate. Nam sententiam Ennii citans *IV.* 25., *puerum* se hunc *legisse* scribit, scil. in *scholâ*, quâ formulâ plenius utitur Hieronym. *ad Laetam de instit. filiae*, et alibi. Addit III. *prol.* 20. *In ipsâ natus sum paene scholâ*. Ne de monte Musarum cogites, scripsit *paene*. Omnino scholam palatinam intelligit. Alludit Seneca, *ad Polyb. cap.* 21. *Liberalibus disciplinis non innutritus tantum, sed innatus*. Discipulum puto Verrii Flacci, qui per ea tem-

tempora in palatio literas docuit. Sueton. *de Gramm. c.* 17. Verrius quidem teste Charisio tria docuit. Scribendum edixit *lacte* in nominativo, quod vides Phaedrum observasse III. 15. *lacte ne desit mihi*. Vertit antiquus paraphrastes: *ut mihi lac non desit*. Item docuit Verrius scribendum *camara*, ut Phaedrus IV. 24. et in ablativo denique non *potenti*, sed *potente*, ut hic pariter I. 5. Imitatur porro antiquos, sed sine archaismis, quod exemplo inculcaverat Verrius. Suet. *Aug. c.* 86.

Puto, sicuti iam et dixi, Phaedrum Augusto carissimum inter eius *fabulatores* fuisse, quibus arcessitis, dum vigiliae morbo laboraret, somnum consueverat resumere. Sueton. *Aug. c.* 28. Neque alii *fabulatores*, quam qui apologos recitabant. Gell. II. 29. Et exstat fabula de rege, qui ad somnum conciliandum fabulatore utebatur, in syntagmate Sebastiani Brantii; et illam olim ex trimetriâ Phaedri resolutam arbitror.

Annos Auctoris ita digero. Natus est anno ante Chr. XVI., quia scripsit ad Eutychum, IV. 25., senectuti se esse vicinum; et Eutychus gratiâ Caligulae floruit anno Chr. XL. Ioseph. *XIX*. 3. Sueton. *Calig. c.* 55. Si natus fuisset, sicuti Schefferus putat, circa bellum Thracicum ab Octavio Augusti patre confectum anno LXI. ante Chr., sub Caligulâ annum centesimum poeta excessisset; neque ergo fuisset senectuti vi-

cinus, sed omnino silicernium. At contra, si natus est circa ann. ante Chr. XVI., utique sub Caligulà vicinus fuit senectuti, aetatem agens annorum quinquaginta sex, paullove amplius. Neque vero bellum ullum a Romanis in Thracas gestum ante Christianam aeram fuit, nisi annis LXI., et XVI. Quod si Phaedrus cum familià in servitutem redigi non potuit anno LXI., quo nempe natus non erat: restat ut anno XVI. anniculus, vel bimus Romam fuerit abductus. Bellum porro profligatum anno xvI., ab anno iam XIV. initium, duxerat Pisone et iuvene Tiberio administrantibus. Vide *Horat. I. ep. 3., III. carm. 6. v. 13. et 8. v. 18.* Alb nov. *ad Liviam v.* 384. Tillem. *ad ann. XIII. ante Chr.* Et quidem Thracica mancipia anno XIV. Romam venire coeperant, quo etiam anno scribens ipsa commemorat Horatius, *III. carm. 9. v. 9.*, immo nominat *Pieria* quoque, eiusdem plane cum Phaedro patriae. Ibid. *carm.* 10. *v.* 15. Anno ergo xvI., vel paullo ante, Phaedrus cum parentibus suis in servitutem est abductus. Habuit patrem Polybium Liberalem, ut patet ex Gruteriano lapide p. LXXV. n. 9. Ita enim vocatur in eo pater Polybii Aug. liberti, non vero Anthi, ut putabat Morcellius *de stilo inscr. p.* 25. Thraces vero saepe *Liberales* dicti (vide Grut. *p.* 226. *n.* 1.), quia *Liberum* deum colebant. Ac Polybius Liberalis hoc agnomento a Polybio Phaedro filio in domo Augustà distinguebatur, idque

in

in more fuisse alibi demonstravimus. Vterque porro *Polybius* audiit, fort. a populis, Polybiis, sive Macrobiis circa Pieriam a Plinio memoratis. Mater denique, ut videbimus, *Vellecia* nuncupata est ab oppido *Vallis* in eodem tractu.

Anno Christi XIII. Phaedri XXIX. testamentum condidit Augustus partim suâ ipsius, partim libertorum Polybii et Hilarionis manu. Suet. *Aug. cap.* 101.

Anno XV. scripsit Phaedrus *fab.* 19. *libri* I. in eâque sub canis gravidae typo Liviam carpit, quae gravida Augusto nupserat, et stirpe Iuliâ eiectâ, Tiberio filio paraverat imperium. Atque ita porro fabulas suas edidit, quarum nulla est, quae Tiberium, Liviam, Seianum, ac deinde Caligulam, principesque alios viros nigro sale non perfricet. Hoc ego in peculiari opusculo luculenter edocui. Primum, et secundum librum edidit sub Tiberio. Altera editio, adiectis Tertio et Quarto prodiit sub Caligulâ, quod patet ex epistolâ ad Eutychum. Tertia ac postrema editio cum libri Quinti additamento vulgata est sub Claudio; namque in postremâ fabulâ se iam in mordendis potentioribus senectute edentulum fatetur. Occisus denique est Polybius. Phaeder anno Chr. XLVIII. dum annum aetatis ageret LXIV. plus minus. Sepulcralis inscriptio ap. Grut. P. MCXI. DIS. MANIBVS. POLYBI. CVBVCVLARI. festinationem pavidam ignoti amici satis probat.

Sta-

Statua Polybio, et Velleciae matri posita est a Solvensibus in Norico.. Grut. *p.* 737. *n.* 2. Aliam consimilem in municipio Apulensi (deinde Albâ Iuliâ) puto exstitisse, licet nomen absit. Ex poetae versiculo ad imaginem inscripto hoc liquet. NISI VTILE EST QVOD FACIMVS STVLTA EST GLORIA. Respicit omnino ad fabulas, de quibus ipse auctor. *Quantam sub illis VTILITATEM REPERIES!* *Ergo mihi solemnis debetur GLORIA*. Porro, reperta est statua illa inter monumenta alia a Phileto posita: Grut. p. 345. 346., qui Philetus optimus auctoris amicus fuit. *Lib. V. Fab. ult.* Numos quoque sub Antoninis percussos in Phaedri honorem puto. Sambuc. *num.* ν *et. p.* 319. Mus. Pembrock. *Part. III. tab.* 96. Morell. *Spec. rei num. p.* 20. *tab. I.* Sedet laureatus poeta inter fabulares aves, belluasque, ut Neapoli in porticu pictum Aesopum vidit Philostratus. Neque Orpheum hisce in numis repraesentari suadet numus Sambuci, in quo adstante ciconiâ vulpes delingit pateram, quod argumentum est *lib. I. fab.* 26.

Nobilissimi huius Poetae apologos in quinque libellis contentos primus edidit Petrus Pithoeus Augustoduno Tricassinorum anno 1596. Ego alias XXXII. fabulas in codice Perottino Bibliothecae Regiae Neapolitanae primus reperi, sensique primus ad Phaedrum pertinere. Ipsas anno 1808., licet, rudiusculâ editione vulgavi, sed aliis duabus

edi-

edizionibus anni 1811. subtiliter ad fidem codicis limatas dedi. Hae denique editione quartâ, quam absolutissimâ lectione prodeunt Auctoritatem codicis Regii nemo sanus defugiet, qui nuper typis emissus ab ardelione serotino ut nostris officiat luminibus, fident potius nostram adprobat eruditis, et proro gat famam.

IN.

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER PRIMUS.

PROLOGUS.

AEsopus auctor quam materiam repperit,
Hanc ego polivi versibus senariis.

Du-

AD TITULUM.

PHaedri) Phaedrus natione Thrax, Augusti Libertus floruit praesertim sub Tiberio, eoque imperante, scripsit fabulas has, vel harum plures, in quibus Sejani mores carpit. Hactenus *Hoogstrataeus*. Sed Cannegieter in Dissert. ad Avianum c. 20. contendit, Phaedrum scripsisse, Imperante Claudio: quod ejus Fabulae notae non fuerint Senecae, ut colligitur ex Consolat. ab Polyb. c. 27. Porro Sejani nomine in Prol. l. 3. intelligit hominem moribus Sejano similem, et fortasse Narcissum.

Augusti Liberti) Liberti aliqua scientia clari nomen Domini sui, a quo manumissi essent, semper apud antiquos operibus suis praefigebant, eoque se gratos erga Dominos reddebant.

AEsopiarum) Omnes fabulae communiter dictae AEsopiae, quoniam in conventibus frequenter fabulis uti solebat AEsopus. Praeter Fabulas AEsopias fuere Cypriae, Lybicae, Sybariticae. V. Aphthonium init. Progymn. et Isid. l. 1. Orig. c. 9.

AD PROLOGUM.

1. *AEsopus*) Fabulator e Phrygia, a quo aliorum fabulae etiam nomen acceperunt. Quo spectant Phaedri verba prol. lib. v.

Quas AEsopias, non AEsopi nomino.

A *Au-*

Duplex libelli dos est: quod risum movet,
Et quod prudenti vitam consilio monet.
Calumniari si quis autem voluerit,
Quod arbores loquantur, non tantum ferae,
Fictis jocari nos meminerit fabulis.

FA-

Auctor) Ordo verborum: *Ego polivi materiam hanc, quam Aesopus auctor repperit*, i. e. Aesopus, qui auctor est, et primus quasi conditor materiae fabularis.

Repperit) Excogitavit, diligenti meditatione adinvenit. Sic est *repertor Medicinae* apud Virg. lib. 6. AEn, et *repertor poenae* apud Ovid. lib. 3. Trist. Eleg. 11. qui et *Invenire* sic utitur in Metam. lib. 1.

Inventum Medicina meum est.

Plautus Captiv. ipso fine,

Hujusmodi paucas poetae reperiunt comoedias.

2. *Polivi*) Absolvi, perfeci, et ex Graeco in Latinum transtuli. Locutio est desumta ab arte fullonica, seu a fullonibus, qui poliendo diligenter vetera quaeque, ea mutant in novam speciem, et pannis novam formam inducunt. Caspar Barthius Vir doctissimus, deducit a re aedificatoria.

Senariis) Jambicis senariis, idest, trimetris, qui sunt sex pedum. Eorum constitutio potest videri in Prosodia.

3. *Dos*) Metaphora. Nam *dos* proprie dicitur, quod marito cum uxore datur. Sumitur praeterea *dos* pro eo, quod alicui datum est vel a natura, vel ab hominibus: unde dotes animi dicuntur, et librorum, aliarumque rerum, quae utilitatem afferunt. Legunt alii vel *mos est*, vel *os est*. Sed quin *dos* quoque dicatur in singulari pro utilitate, fructu, ornamento, nemo dubitabit, qui apud Ovidium legerit *dotem oris* pro eloquentia.

Risum movet) Voluptatem excitat. *Movet .... monet.* Sic Lib. 4. Fab. 3.

Impune potius laedi quam dedi alteri.

Et lib. 1. Fab. 4. *Et quem tenebat, nec quem petebat.* Tale quoque est Fab. 16. *Rem expedire, sed videre expetit.*

4. *Vitam*) Homines vitam degentes.

Monet) Monet ut quisque degat ex praescripto honesti. Haec scilicet Poetarum laus est, quod

Et jucunda simul dicam, et idonea vitae.

5. *Calumniari*) Sinistre, malitiose interpretari.

6. *Arbores*) Pluscula Phaedri nostri intercidisse jam olim recte conjecerunt Viri docti: quod deinceps probavit Vir Illustrissimus Marquardus Gudius, qui in notis suis ad hunc auctorem non solum fabulam de Arboribus loquentibus profert, sed et alias e tenebris eruit.

7. *Fictis*) Non inepte vox illa *fictis* additur. *Fabulae* enim

enim ex earum vocum numero est, quae verum et falsum significant; unde infra legitur, *vera fabella* lib. 2. fab. 5. pro fabula falsa et vera usurpatur, inter quos apud Homerum pro vero sermone sumitur. Quare proverbium, quod apud Terentium est, *Lupus in fabula*, apud Plautum sic concipitur. *Lupus in sermone*. Cicero Accus. 3. in Verrem c. 78. *Non me fugit, Judices, vetera exempla pro fictis fabulis jam audiri atque haberi*, Sed et idem in l. de Officiis, et alibi fictas et commentitias fabulas dixit.

Jocari) Sic *Phaedri joci* apud Martialem. Ipse Phaedrus l. 3. prol.

Calumniamque fictis elusit jocis.

Et lib. 4. f. 6.

Et hoc jocorum legere fastidis genus.

FABULA I.

LUPUS ET AGNUS.

Ad rivum eumdem Lupus et Agnus venerant,
Siti compulsi: superior stabat Lupus,
Longeque inferior Agnus: tunc fauce improba
Latro incitatus jurgii causam intulit.
Cur, inquit, turbulentam fecisti mihi
Istam bibenti? Laniger contra timens,

Qui

AD FABULAM I.

1. *Lupus et Agnus*) Quibus sortito obtigisse discordiam ait Horatius.

2. *Superior*) Propius fontem, unde aqua scaturiebat.

3. *Inferior*) Remotius a fonte.

4. *Latro*) Lupus ita dictus, quia latrociniis et ferarum dilaniationibus gaudet. Virgil. *raptorem* nominavit. Sic noster infra *raptorem* milvum, *calumniatorem* canem vocat.

5. *Jurgii causam*) *Jurgii causa* est pro jurgio, ut res cibi infra pro cibo. Sic *res voluptatum* apud Plaut. pro voluptatibus. *Inferre jurgium*, dicitur, ut inferre litem apud Ciceronem. Hoc vult, lupum aliquam causam vel praetextum commentum esse, ut agno jurgium inferret.

Intulit) Movit materiam rixae; rixam affectavit.

6. *Istam*) Aquam nempe, demonstrative. Sic loquebantur veteres. Ter. Heaut. 3. 1. *Lucescit hoc jam*. *Hoc* ita sumtum coelum significat.

 Bi-

Qui possum, quaeso, facere quod quereris, Lupe?
A te decurrit ad meos haustus liquor.
Repulsus ille veritatis viribus,
Ante hos sex menses male, ait, dixisti mihi.
Respondit Agnus: Equidem natus non eram.
Pater hercule tuus, inquit, maledixit mihi.
Atque ita correptum lacerat injusta nece.

Haec

Bibenti) Quasi diceret, nunc maxime, cum videres me bibere. Debuisses saltem expectare, donec bibissem.

Laniger) Agnus, quod lanam gerat. Ita solent loqui poetae. Avianus *auritus* dixit pro lepore. Sic noster *auriculus* etiam pro asino, *latrans* pro cane, *barbatus* pro hirco. Apud alios *cornuti* vel *mugientes* est pro bobus, *volantes* pro avibus: *balantes* pro ovibus; *natantes* vel *squamigeri* pro piscibus. Quae omnia longum esset recensere.

7. *Qui possum*) Quo pacto ego aquam tibi turbulentam reddere possum?

Quod quereris) Queri aliquam rem dicitur cum aliqu, de aliquo, et apud aliquem.

8. *Ad meos haustus*) ad me haurientem.

9. *Viribus*) Vi, efficacia, robore veritatis, quae se sola satis absque testimonio alieno tuetur.

10. *Hos*) Hos proxime praecedentes. Ad eumdem modum Terent. Eun. 2. 3. 39.

Illum, liquet mihi dejerare, his mensibus
Sex Septem prorsum non uidisse proximis

Male, ait, dixisti) Tmesis elegans. Catullus Epigram xciii.

Lesbia mi dicit semper male, nec tacet umquam
De me.

Et sic frequenter apud alios poetas. Ter. Andr. 1. 1. 36.

Cum quibus erat cumque una.

Virg. 1. AEneid.

Arida circum
Nutrimenta dedit.

Noster lib. 1. Fab. 27. *Quem stans Vulturius super*, pro, *cui suprestans*. Sic et *benedicere* modo conjunctim usurpatur, modo divisum. Plaut. *Pene quaeso inter vos dicite, et mi absenti tamen*. Caeterum *maledicere* est conviciis injuriam facere.

11. *Natus non eram*) Ante sex menses nondum eram natus.

12. *Hercule*) Formola jurandi per Herculem, viris tantum, non foeminis conveniens. Ita vult Gellius: Sed eam legem transgreditur Apulejus, Scriptor profecto non vilis. Qui et initio Apologiae suae habet, quae facere hoc possunt.

Haec propter illos scripta est homines fabula,
Qui fictis causis innocentes opprimunt.

---

13. *Atque ita correptum*) Sic et finit hanc fabulam Camerarius. Quem vide fab. 174.

14. *Injusta nece*) Nec aliquem perire dicitur de eo, qui sine vulnere interjectus aut fame, aut veneno perit, ut docet Festus in *Neci datus*. Verum Phaedrus hoc locotamen usus est hac voce, ut et caedem et vulnus significet.

15. *Fictis*) *Illatis*, supra vers. 4. Est autem Ellipsis praepositionis *de*: pro *fictis de causis*, i. e. fictas ob causas, ut saepissime. *Causas fingere* autem est contra veritatem aliquid simulare.

Causis) Causae hic sunt crimina.

FABULA II.

RANAE REGEM PETENTES.

Athenae cum florerent aequis legibus,
Procax libertas civitatem miscuit,
Frenumque solvit pristinum licentia.

AD FAB. II.

1. *Athenae*) Urbs erat Graeciae spectatissima et magni nominis, utpote quae erat sedes potentissimae Reip. ac praestantissimarum quarumque artium parens. Hic pro Atheniensibus per Metonymiam.

Florerent) Clarescerent. *Florere* est hic elegans verbum ad indicandum status publici vigorem, probitatem, pulchritudinem; quae salva esse non possunt fractis legibus. Sensus itaque est, cum Athenarum Reip. esset libera.

Aequis) A Solone sapiente latis, quibus cives erant aequales, et aequali jure continebantur, ut in Democratia solet fieri.

Legibus) Hoc Reip. magis convenit, quam imperio Regio. Nam apud Reges arbitria principum pro legibus sunt, ut est in Justino 1. 2.

2. *Procax*) Petax. Talis enim libertas non contenta suo ac praesenti, semper plura expetit, et aliena, nec unquam satiatur.

Civitatem) Cives.

Miscuit) *Miscere* recte usurpatur de mixtura partium inconvenienti per turbas et seditiones. Valet ergo. Remp. conturbavit. Nepos Pausania, *Plurima miscere coepit*, i. e. seditiose moliri. Livius L. 35. *AEtoli agitandum aliquid miscendumque rati*.

 3.

Hinc conspiratis factionum partibus,
Arcem tyrannus occupat Pisistratus.
Quum tristem servitutem flerent Attici,
Non quia crudelis ille, sed quoniam grave
Omne insuetis onus, et coepissent queri;
Æsopus talem tum fabellam retulit.
Ranae vagantes liberis paludibus,
Clamore magno regem petiere a Jove.
Pater Deorum risit, atque illis dedit
Parvum tigillum, missum quod subita vadi

Mota

3. *Frenumque solvit*) Metaphorica locutio. Contrarium est impediri freno, hoc est, coerceri.

Licentia) Intelligit immodicum libertatis usum ad impunitatem eorum etiam, quae iniqua sunt et inhonesta.

4. *Conspiratis*) Passive sumitur, et intelligitur de iis, qui in unum collecti et conflati sunt. Vid. Voss. de Arte Grammat. lib. 4. cap. 13. Nam *conspirare* proprie est in spiram colligere. Metaphora ducta a serpentibus, qui in spiram et circulum se concludunt. Atque ita et pro consentire sumitur.

5. *Arx* igitur hoc loco significat dominationem, per Metonymiam. Scilicet quod qui Remp. tyrannus invaderet, ante omnia arcem occuparet; hinc factum est ut arcem occupare pro remp. invadere dixerint.

Tyrannus) In bonam partem quandoque vox ista sumitur pro Rege, qui fugit leges, et populis juste praeest. Plerumque vero ad illos principes refertur, qui libidine dominandi duro imperio sibi subditos tenent; ut hoc loco Phaedri.

Pisistratus) Hippocratis fuit filius, qui ex cive privato Athenis summam potestatem invaserat. Vide Just. 2. 8. 6.

6. *Tristem*) Gravem. Sic Fab. 3. Vers. 11.

A quo repulsae tristem sustinuit notam.

Attici) Athenienses.

Coepissent queri) Questi essent. Sic infra hac fab. *Corripere coepit singulas.* Et fab. 3. vers. 10.

Redire moerens coepit ad proprium genus.

10. *Ranae*) Refert ex AEsopo hanc fabulam Servius ad Virg. 1. Georg. vers. 378.

Et veterem in limo ranae cecinere querelam.

Sic et post Servium Taubmannus. Quos vide.

Liberis) In liberis. Ellipsis. Liberae paludes appellantur hinc, allusione quapiam ad liberas civitates, eae, in quas nemo habet imperium, et ubi quisque pari cum caeteris jure vivit.

12. *Pater*) Quem modo *Jovem* dixit, summum apud eas gentes Deum.

13.

Motu sonoque terruit pavidum genus.
Hoc mersum limo quum jaceret diutius,
Forte una tacite profert e stagno caput,
Et explorato rege cunctas evocat.
Illae timore posito certatim adnatant,
Lignumque supra turba petulans insilit:
Quod quum inquinassent omni contumelia,
Alium rogantes regem misere ad Jovem,
Qui dissolutos mores vi compesceret,
Inutilis quoniam esset qui fuerat datus.
Tum misit illis Hydrum, qui dente aspero
Corripere coepit singulas. Frustra necem
Fugitant inertes; vocem praecludit metus.

Fur-

13. *Parvum tigillum*) ut rem minimam minorem faceret, addidit parvum. Ita Teren. in Andr. *minutos* dixit *pisciculos*, et Caesar *parvam naviculam*, Gellius quoque *naviculam parvulam*.

Missum) Subito conjectum in stagna seu aquas paludis.

Vadi) Tigillum subito delapsum commovit aquas, et in iis edidit sonum, atque ita ranas terruit motu vadi.

14. *Motu sonoque*) Motu sonoro.

15. *Mersum*) Demersum.

Limo) Vadi scil.

17. *Explorato*) Cum cura inspecto et examinato.

Rege) Ligneo scil.

18. *Posito*) Deposito.

20. *Omni*) Omnis generis, verbum scil. et rerum.

Contumelia) cum contumeliose in id conspuissent et concacassent.

21. *Misere*) Ablegarunt aliquas, quae hanc petitionem eorum d ferrent ad Jovem.

22. *Dissolutos*) Laxos. Sic *mores soluti* ap. Just. 3. 3. 10.

Vi) Pro potestate atque imperio. Hunc verum esse huius versus locum vidit primus Rigaltius, quem secutus est Barthius: quorum sententiam in textu constituendo non veriti sumus amplecti.

23. *Inutilis*) Invalidus, impotens, qui usui ipsis esse non posset.

24. *Tum misit*) Sic fere Camerarius, quem vide Fab. 70.

Aspero) Serrato.

25. *Corripere*) Fab. 1.

Atque ita correptum lacerat injusta nece.

Ibi de lupo, hic proprie de serpente. Propert. lib. 4.

Ille sibi admotas a virgine corripit escas.

Singulas corripere, id est omnes devorare.

Furtim igitur dant Mercurio mandata ad Jovem,
Adflictis ut succurrat. Tunc contra Deus;
Quia noluistis vestrum ferre, inquit, bonum,
Malum perferte. Vos quoque, o cives, ait,
Hoc sustinete, majus ne veniat malum.

26. *Inertes*) Invalidae, imbelles.
Vocem) Ter. Eun. 5. 6. 7. *Lingua haeret metu.* Noster infra fab. 23. *linguam praecludere.* Virg. 3. AEn. vers. 48.

Vox faucibus haesit.

27. *Furtim*) Occulte, ne intelligere, hydrus possit, ac veluti rebelles ac cupides rerum novarum supplicio afficere.

Mercurio) Jovis et Majae filio, deorum legato. Recte ergo ranae Mercurio dant mandata ad Jovem.
28. *Deus*) Jupiter pater deorum,
29. *Bonum*) Intelligi potest naturaliter, vel in masculino, scil. regem.
30. *Ait*) AEsopus videlicet ad Athenienses.

FABULA III.

GRACULUS SUPERBUS, ET PAVO.

Ne gloriari libeat alienis bonis,
Suoque potius habitu vitam degere,
Æsopus nobis hoc exemplum prodidit.
Tumens inani Graculus superbia
Pennas, Pavoni quae deciderant, sustulit,
Seque exornavit: deinde contemnens suas,

For-

AD FAB. III.

1. *Libeat*) Absolute, pro ne quis fit, cui lubitum sit, qui velit hoc facere.
2. *Habitu*) Habitus designat hic statum, seu vivendi ordinem et modum.
3. *Æsopus nobis*) Nescio quomodo magis placet: *Nobis Æsopus* etc. Videant, qui habent aures poeticas.
4. *Tumens*) Hinc natum proverbium, *alienis plumis se exornare.* Horat. Epistol. lib. 1. Ep. 3.

Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus.

9. Ma-

Formoso se Pavonum immiscuit gregi.
Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris. Male mulcatus Graculus
Redire moerens coepit ad proprium genus;
A quo repulsae tristem sustinuit notam.
Tum quidam ex illis, quos prius despexerat;
Contentus nostris si fuisses sedibus,
Et quod natura dederat voluisses pati,
Nec illam expertus esses contumeliam,
Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas.

FA.

9. *Male mulcatus*) Contumeliose exceptus. Terent. Eun. 4. 7. 4. *Male mulcabo ipsam*.

10. *Redire*) Reversus est, rediit.

Ad proprium genus) Ad suum ordinem, ad sui generis aves.

11. *Repulsae*) Ita legit Jac. Tollius, cui non possumus non assentiri, praecipue cum non refragentur ductus literarum. *Repulsae* enim facile abire potuit in *repulsus*: quod si retineatur, nihil opus est addi *tristem notam*: Significantius multo *nota repulsae*: quod et confirmatur versu ultimo, ubi eadem vox.

Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas

Tristem) Gravem, Sic Fab. 2.

Sustinuit) Sustulit, pari coactus fuit. Graculi reliqui cum variis et acerbis contumeliis prosciderunt.

Notam) Ignominiam. Locutio est deducta a notis censorum, quia censores olim lustrabant omnium civium vitas. Si jam alicujus vitam parum honestam inveniebant, ad nomen ejus notam faciebant. Hinc quia nota haec signum erat infamiae, nota pro ipsa infamia posita est. Inde est, notam alicui inurere, pro infamare.

14. *Pati*) Contentus esse eo, quod natura dederat.

16. *Calamitas*) Tu iam calamitosus, seu calamitatem passus. Sic. Fab. 5. *Improbitas* sumitur pro improbo.

FABULA IV.

CANIS PER FLUVIUM CARNEM FERENS.

Amittit merito proprium, qui alienum adpetit.
§ Canis per flumen carnem dum ferret natans,
Lympharum in speculo vidit simulacrum suum:
Aliamque praedam ab alio ferri putans,
Eripere voluit: verum decepta aviditas,
Et, quem tenebat ore, demisit cibum,
Nec quem petebat adeo potuit adtingere.

FA-

AD FAB. IV.

1. *Proprium*) Bonum, vel simile quid.

2. *Canis*) Tale exemplum videri potest in Perdicca, duas simul uxores quaerente: unde neutram obtinuit. Ad Justinum. 13. c.6. et vide quid idem referat de Demetrii Syriae rege. Huc quoque pertinet fabula de Camelo, quo cornua affectans, etiam aures perdidit. Sed et Cures (uti ad historias revertamur) Pacinaeorum princeps Moscorum ducem Stoslaum insidiis exceptum interfecit, et ex cranio ejus poculum fieri curavit cui haec verba inscripta fuere: QUÆRENDO ALIENA, PROPRIA AMISIT. Vid. et Camerar. fab. 171. et Faernum Edition. Amstel. p. 105.

3. *Lympharum*) Aquarum imagines repraesentantium. *Simulacrum*) Umbram, effigiem.

4. *Aliamque*) Si versus sic constituatur, *m* in *praedam* non eliditur. Nec video, cur sit sollicitandus, cum vetustissimi poetae ita fecerint. Ennius x. Ann.

Insignita fere tum millia militum octo.

Et sic alii.

5. *Eripere*) Scilicet illi alii. Ellipsis notanda, quia casus alius subaudiendus, quam qui praecedit. Ita supra.

Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris.

scil. avem, non avi, quod praecessit.

Decepta) Canis aviditate deceptus. Metonymia.

6. *Ore demisit*) Idem est, ac misit de ore. Sivit cadere escam, quam portabat.

7. *Nec quem*) Multi, etiam eleganti ingenii homines, non vident dimensionem hujus versus. Mihi res plana videtur, si tertia sede sit anapaestus. Nempe in voce *adeo* Synecphonesis est vel Synizesis: qualis in Virgiliano versu.

Seu

Seu lento fuerint alvearia vimine texta

ubi *alvearia* quatuor est syllabarum. Ita apud eumdem *eodem* vox est disyllaba.

Uno eodemque tulit partu, paribusque revinxit
Serpentum spiris.

Adeo ut non audiamus hic Barthium putantem *potuis* esse dissyllabum.

FABULA V.

VACCA et CAPELLA, OVIS et LEO.

Nunquam est fidelis cum potente societas.
Testatur haec fabella propositum meum.
Vacca et Capella, et patiens Ovis injuriae,
Socii fuere cum Leone in saltibus.
Hi quum cepissent cervum vasti corporis,
Sic est locutus partibus factis leo;
Ego primam tollo, nominor quia Leo.

Se-

AD FAB. V.

1. *Nunquam*) Vid. Faerni fab. p. 4. et quae concessit Axenius. Et si exempla cupis, quae ex usu sint, ad Mich. Piccartum Decad. 13. cap. 9.

2. *Propositum*) Propositionem: ut enunciatio et enunciatum idem valent.

3. *Patiens*) *Patiens injuriae* et *patiens injuriam* sic distinguunt Grammatici, ut *patiens injuriam* sit, qui jam patitur, *patiens injuriae*, qui pati adsuevit. Vide Voss. de Arte Gramm. lib. 7. cap. 9.

4. *Saltibus*) Locis venationi aptis, in quibus pascuntur ferae.

5. *Vasti corporis*) Cervum ingentis magnitudinis.

6. *Partibus factis*) Portionibus divisis.

7. *Nominor quia leo*) Temere producitur ultima in *quia*, quae natura brevis est, quam Phaedri licentiam mirari subit. Certe ipse mox his.

Secundam, quia sum fortis, tribuetis mihi.

et

Tum, quia plus valeo, me sequetur tertia.

Sic et huius libri fab. 11.

Non quia crudelis ille, sed quoniam grave.

Iterum fab. XXII.

 Nunc

Secundam, quia sum fortis, tribuetis mihi:
Tum, quia plus valeo, me sequetur tertia:
Malo adfligetur, si quis quartam tetigerit.
Sic totam praedam sola improbitas abstulit.

FA

Nunc quia laboras ut fruaris reliquiis.
Lib. 2. fab. VIII.
Et quia corruptos viderat nuper boves.
Lib. 3. fab. x.
Hippolytus obiit, quia novercae creditum est;
Cassandrae quia non creditum est, ruit Ilium.

Illustrissimus Gudius ut versui tam foede contra auctoris morem luxato opem ferat, multa molitur, quae videri merentur.

9. *Plus valeo*) Valentior sum caeteris.

Me sequetur) Mea erit. Res sequi non dicitur ad nos pertinens, quae nullo labore aut molestia nostra sese voluntati nostrae sit accomodatura. Ita exponit Barthius hanc loquendi formulam, et credit translatam esse a materia qualibet facili tractatu, non lenta aut morosa, quomodo Coecilius dixerit de cera, eam *facilem sequi digitos*, et Lucanus *sequi solem*. Sed et in malam partem sumit Seneca Hippolyto:

Castos sequitur
Mala paupertas.

10. *Malo*) Damno, poena. Male mulcabitur. Sic enim supra locutus est Fab. 3.

11. *Praedam*) Proprie de eo, quod venatione capitur.

Improbitas) Sic praecedenti fabula est *aviditas*. Metonymia. Improbitas porro est nimietas, ut sic dicam, et insatiabilitas cupiditatis. Confer Fab. Faerni p. 5. et Camerarii Fab. 190.

AD

FABULA VI.

RANÆ AD SOLEM.

Vicini furis celebres vidit nuptias
Æsopus, et continuo narrare incipit:
Uxorem quondam Sol cum vellet ducere,
Clamorem Ranae sustulere ad sidera.
Convicio permotus quaerit Jupiter
Causam querelae: quaedam tum stagni incola,
Nunc, inquit, omnes unus exurit lacus,
Cogitque miseras arida sede emori:
Quidnam futurum est, si crearit liberos?

FA-

AD FAB. VI.

1. *Vicini*) Illud *Vicini* dicitur respectu ad AEsopum, cujus erat vicinus, et ob furta infamis.

Celebres) Ad quas multi convivae et vocati erant et convenerant. Nam *celebres* significat *celebratas*, i. e. frequentatas. Et *celebrare* est frequenter adire. Sic *celebris via*, quae frequenter a multis teritur, et frequentatur, *celebris locus*, pro quo et *celebritas*.

2. *Continuo*) Statim: Simulac vidisset multitudinem hominum illuc euntium.

Narrare) Apologum comminisci. Sic *Narratio* etiam sumitur pro Fabula. Vid. lib. hujus fab. 12. et lib. 5. fab. 2.

5. *Convicio*) Vociferatione, vel clamore, quod praecessit. *Convicium*, quod secundam producit, dicitur a conjunctione vocum.

Jupiter) Pater Deorum, de quo variis locis fit mentio.

6. *Querelae*) Ante dixit *clamorem* et *convicium*.

Stagni incola) Rana, ab incolendo stagno.

7. *Unus*) Solus, etsi plures non extent. Refertur ad solem.

Exurit) Exsiccat per calorem suum,

8. *Arida*) Absunto per calorem omni humore paludis.

Sede) Sedem vocat paludem, quasi locum commorationis, ubi degunt.

Emori) Sic ut nulla reliqua maneat.

9. *Crearit*) Procrearit. Optima locutio. Sic Ovid. de Peleo, lib. 8. Metam.

Magnique creator Achillei.

Flor. I. 1. c. 6. *Quamvis matre serva creatum.*

Huc mire facit quod ex Stobaeo ad hanc Fab. refert Freinshemius de Lydo quodam. Sed ipsum adi. Vide et Camerarii Fabulam 161.

AD

FABULA VII.

VULPES AD PERSONAM TRAGICAM.

Personam tragicam forte Vulpes viderat.
O quanta species, inquit, cerebrum non habet!
§ *Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam*
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.

AD FAB. VII.

1. *Personam*) Larvam, qua actores in scena vultum et caput obtegebant, ut sic melius personam quamlibet sustinerent.

2. *Forte*) Casu quodam.

3. *Dictum est*) Hoc illis applicari debet,
Honorem) Dignitatem.

4. *Tribuit*) Sic, et *tribuere praemium* apud Nepot. Miltiade c. 6. *Cujus victoriae non alienum videtur quale praemium Miltiadi sit tributum docere.*
Sensum) Judicium, intellectum, qualem communiter de rebus homines habere solent, quo qui destituti sunt, stupidi vocantur. Confer quod habet Camerarius Fab. XI, et Faernus p. 131.

FABULA VIII.

LUPUS ET GRUIS.

Qui pretium meriti ab improbis desiderat,
Bis peccat. primum quoniam indignos adjuvat:
Impune deinde abire quia jam non potest. § *Os*

AD FAB. VIII.

1. *Meriti*) Absolute meritum pro bene merito, id est, beneficio.

2. *Peccat*) Male facit, imprudenter facit.

3. *Impune*) Sine detrimento, noxa, damno.

4. *Fauce*) *fauce* est pro *fauci*.

5. *Victus*) Motus, actus.
Singulos) Omnes.

6. *Pretio*) Praemio. Ter. Andr. *Ego pretium ob stultitiam fero*. Ideo mox noster, *cum flagitaret praemium.*

Ma-

§ *Os devoratum fauce cum haereret Lupi,*
Magno dolore victus, coepit singulos
Inlicere pretio, ut illud extraherent malum.
Tandem persuasa est jurejurando Gruis,
Gulaeque credens colli longitudinem,
Periculosam fecit medicinam lupo.
Pro quo quum pactum flagitaret praemium;
Ingrata es, inquit, ore quae nostro caput
Incolume abstuleris, et mercedem postules.

FA-

Malum Os devoratum, quod eleganter sic appellat, propter incommoda ex eo et colores.

7. *Persuasa*) Adducta est, Fidem juranti habuit.

8. *Credens*) Committens, et immittens.

Longitudinem) Sic saepe loquitur Phaedrus. *Colli longitudinem* pro longum collum. Hellenismus est. Cujus apud Poetas Latinos exempla sunt non pauca. Sc. infra: *Corvi stupor* pro corvo stupido, et similia alibi habemus.

9. *Periculosam*) Maxime grui, cui erat periculum ne divoraretur a lupo. Quod et ex sequentibus apparet. Addit enim Lupus. *Ingrata es, ore quae nostro caput incolume abstuleris.*

10. *Pactum*) Hoc lib. fab. 14. dixit *positum praemium*, et lib. 5. Fab. 5. *propositum praemium*.

12: *Inquit*) Lupus videlicet, qui nunc grui respondet. *Ore*) Pro *ex vel abs ore*, cui sc. immiseras. Praepositionem omittit ob verbum subsequens *abstuleris*, cui vis ejus inest.

Nostro) Meo: Synecdoche.

12. *Incolume abstuleris*) Hoc est, quod Apulejus dixit in Apologia. *Sine noxae periculo.*

Postules) Sensus est: Tu, pro hoc meo beneficio non ingrata solum es, non laudando videlicet raram hanc et singularem meam clementiam, sed insuper et mercedem postulas, quasi non satis sit mercedis, quod vitam tibi concesserim. Vid. Camer. f. 143. et Faernum p. 111.

AD

FABULA IX.

PASSER ET LUPUS.

Sibi non cavere, et aliis consilium dare;
Stultum esse, paucis ostendamus versibus.
Oppressum ab Aquila fletus edentem graves.
Leporem objurgabat Passer: Ubi pernicitas
Nota, inquit, illa est? Quid ita cessarunt pedes?
Dum loquitur, ipsum Accipiter nec opinum rapit.
Questuque vano clamitantem interficit.
Lepus semianimus mortis in solatio:
Qui modo securus nostra irridebas mala,
Simili querela fata deploras tua.

AD FAB. IX.

1. *Cavere*) Providere. Imitatur Terent. Heaut. 5. 1. 49.
Nonne id flagitium est, te aliis consilium dare.
Foris sapere, tibi non posse te auxiliarier?
Cavere autem proprium verbum de eo, qui consilio instruit, sicut Jurisconsulti clientes suos. Cic. lib. 3. Ep. 1. *L. Valerium Jurisconsultum valde tibi commendo; sed ita etiam, si non est Jureconsultus. Melius enim ei cavere volo, quam ipse aliis solet.* Ovid. de Arte Amandi.
Illo saepe loco capitur consultus amore,
Quique alia cavit, non cavet ipse sibi.
3. *Fletus*) Pro *et fletus edentem*. Asynteton.
Edentem Sic *edere vocem* est Fab. 12.
4. *Ubi*) Elegantissimus est usus Particulae *ubi* in exprobationibus, et irrisionibus.
5. *Quid ita*) Locutio elliptica, pro, *ob quid ita*, hoc est, ob quam causam. Terent. *Latus est nescio quid* ubi *propter* deest.
Cessarunt] Pigri et tardi facti sunt, non fecerunt officium.
6. *Nec opinum*) *Nec opinantem*. *Nec*, ut saepe, hoc loco *non* est.
8. *Semianimus*) Pro *Semianimis*. Sic *anguis semianimus* apud Ennium.
in solatio) Quidam volunt *in solatium*, quasi *ad solatium*. Sed commoda est vulgata lectio. Est enim sensus, Viso, quod in solatio, vel pro solatio esset: accepto hoc levamento doloris, quod videbat insultantem modo sibi, eadem clade perire, dixit: *Qui modo securus nostra*, etc.
9. *Nostr*) Nostrum infortunium.
10. *Fata*) Mortem.

FABULA X.

LUPUS ET VULPES JUDICE SIMIO.

Quicumque turpi fraude semel innotuit,
Etiamsi verum dicit, amittit fidem.
Hoc adtestatur brevis AEsopi fabula.
§ Lupus arguebat Vulpem furti crimine;
Negabat illa, se esse culpae proximam.
Tunc judex inter illos sedit Simius.
Uterque causam cum perorassent suam,
Dixisse fertur Simius sententiam:
Tu non videris perdidisse quod petis,
Te credo surripuisse quod pulcre negas.

FA.

AD FAB X.

1. *Turpi fraude*) Ablativus est, Pro propter turpem fraudem. Quicunque semel impostura deprehensus est convictus est.

5. *Proximam*) Propinquam, id est, ream. Cicero sic et *affinem culpae* posuit.

6. *Sedit*) Locutio est petita a rebus forensibus, Patroni dicebantur stare pro eo, cujus causam tuebantur; unde est apud Ovidium.

Pro Troja stabat Apollo.

quia stantes causam dicere solebant. Judices vero sententiam ferebant sedentes. Unde *sedere aliquem* est, alicujus esse judicem. Ovidius in simili negotio. Metam. lib. 13. *Consedere duces.*

7. *Perorassent*) Orationem deduxissent ad finem, ac quantum necesse videbatur proposuissent.

9. *Videris*) *Videri* vel *non videri* erat formula antiqua in sententiis judicum.

10. *Pulcre*) Speciose, calide, scite. Vid. Camerar. Fab. 212.

AD

FABULA XI.

ASINUS ET LEO VENANTES.

Virtutis expers verbis jactans gloriam
Ignotos fallit, notis est derisui.
Venari Asello comite cum vellet Leo,
Contexit illum frutice, et admonuit simul
Ut insueta voce terreret feras,
Fugientes ipse exciperet. Hic auritulus
Clamorem subitum totis tollit viribus:

No-

AD FAB. XI.

1. *Virtutis*) Virium, roboris, fortitudinis. Synecdoche. *Verbis jactans*) Jactans gloria verba.

2. *Ignotos*) Hic active accipitur de iis, qui non noscunt.

4. *Contexit*) Occuluit, ut non posset conspici. Virgilius.

Caput glauco contexit amictu.

5. *insueta*) Quadrisyllaba ut haec vox sit, metrum exigit. Sic. et fab. 2.

Omne insuetis onus, et coepissent queri.

6. *Excipere*) Verbum proprium venatorum. Virg. Ecl. 3.

Non ergo te vidi Damonis, pessime, caprum
Excipere insidiis, multum latrante Lycisca?

Auritulus) Asinus, ab auribus longiusculis. Sic *laniger* pro ove a lana, fab. 1. Ubi vide notas. Vulgo legunt, *Hic auritulus.*

Clamore subito tollit viribus.

Quam lectionem retinuisse miror Petrum Danetum, qui hunc auctorem edidit in usum Serenissimi Delphini, cum potuerit scire ex Tanaquillo Fabro, quem, in concinnandis suis notis semper ante oculos habuit, turpiter sic versum constitui. Nisi forte inter eos sit, qui putant Phaedrum nullis rei metricae legibus teneri. Certe quid de hoc carminis genere senserit, patet ex eo, quod scribit ad prologum lib. 1. hos versus, quibus Phaedrus est usus, maxime esse usitatos. Eodem modo corrumpit ultimum huius fabulae versum. Et tamen narrat Fabrum carminis ratione adductum aliter scribere.

9. *Exitus*) Vias elabendi. Sic et Cicero usurpavit. C. Nepos vita Hannibalis. *Cum omnes exitus occupatos offendisset.*

Notos) Frequentatos. Hoc et illud Juvenalis Sat. 1. spectat.

Nota magis nulli domus est sua, quam
mihi lucus

Mar-

Novoque turbat bestias miraculo:
Quae dum paventes, exitus notos petunt,
Leonis adfliguntur horrendo impetu:
Qui postquam caede fessus est, Asinum evocat,
Jubetque vocem premere. Tunc ille insolens,
Qualis videtur opera tibi vocis meae?
Insignis, inquit, sic ut nisi nossem tuum
Animum, genusque, simili fugissem metu.

Notis. Domus enim sua alicui est nota, quia ab eo frequentatur. Sic Virg. Ecl. 1. *Inter flumina nota*. Et noster lib. 2. fab. 5. *Inde notis flexibus* — Virg. iterum L. AEn. 500.

Saucius at quadrupes nota intra tecta refugit.

10. *Adfliguntur*) Alliduntur terrae.

11. *Evocat*) Ex fruticibus, sub quibus tectus et reconditus erat.

12. *Premere*) Comprimere, idest, tacere, quomodo apud Virg.

Sic memorat, vocemque premit.

Insolens) Inflatus, tumidus, superbus.

13. *Opera*) Labor et auxilium, quomodo Nepos de Alcibiade, in ejus vita cap. 4. *Ejusdem opera Joniam a societate averterunt Athenienses*.

FABULA XII.

CERVUS AD FONTEM.

Laudatis utiliora quae contemseris
Saepe inveniri, haec exerit narratio.
§ *Ad fontem Cervus quam bibisset, restitit,*
Et in liquore vidit effigiem suam.
Ibi dum ramosa mirans laudat cornua,
Crurumque nimiam tenuitatem vituperat,
Venantum subito vocibus conterritus,
Per campum fugere coepit, et cursu levi
Canes elusit. Silva tum excepit ferum,

In

AD FAB. XII.

1. *Laudatis*) Locus obscurior propter ellipsin. Ordo sic se habet: *Narratio haec exerit, ea, quae contemseris, inveniri saepe utiliora laudatis*, hoc est, quam ea, quae laudantur.

2. *Exe-*

In qua retentis impeditus cornibus,
Lacerari coepit morsibus saevis canum.
Tunc moriens, vocem hanc edidisse dicitur:
O me infelicem, qui nunc demum intelligo,
Ut illa mihi profuerint, quae despexeram,
Et quae laudaram, quantum luctus habuerint!

2. *Exerit*) Prodit, aperit, notum facit.

Narratio) Fabula, argumentum, exemplum. Sic et lib. 5. fab. 2.

Ad fontem) *Ad* loci designat propinquitatem.

Restitit) Stetit. Sic et lib. 3. fab. 7. et 14.

4. *Et in liquore*) Ibidem fere est Fab. 4. de Cane. *Liquor* etiam pro aqua fab. 1.

Effigiem) *Simulacrum suum*, eadem Fab. 4.

5. *Ramosa*) Cornua ramis similia.

7. *Venantum*) Hoc est venatorum.

Vocibus) Consueto clamore, quo hortantur Canes.

8. *Fugere coepit*) Fugit. Sic mox, *Lacerari coepit*. Locutio Phaedro familiaris. Quod in harum fabularum ultima digito monstrabimus.

Cursu levi) Facili, celeri.

9. *Elusit*) Elegantissime de illis flexibus, circuitibusque implicitis, et in se redeuntibus, quales faciunt in fuga, et sic insequentes canes fallunt. Valet, effugit, evasit.

Silva) In silvam se contulit cervus.

Ferum) Cervum. Sic et infra lib. 2. fab. 8. vers. 14. de Cervo etiam, *Tum gaudens ferus* etc. Sic vocabant antiqui omnes animantes rationis expertes. Virg. de equo Trojano lib. 2. AEneid.

In latus inque feri curvam compagibus alvum.

Martialis etiam de Formica.

Implicuit tenuem succina gutta feram.

Mitto alia, quae in frequenti usu.

10. *Retentis*) Al. *retentus impeditis*. Non male. Caesar de bello civ. lib. 3. 77. *impeditissima* dixit *itinera*. Alibi *impeditas ripas*. Nec aliter non uno loco Hirtius.

14. *Ut illa*) *Ut* est *quantum*. Itaque mox sequitur, *quantum luctus*, id est, quantum damni.

AD

FABULA XIII.

VULPES ET CORVUS.

Qui se laudari gaudent verbis subdolis,
Serae dant poenas turpes poenitentia.
Cum de fenestra Corvus raptum caseum
Comesse vellet, celsa residens arbore,
Hunc vidit Vulpis, dehinc sic occoepit loqui:
O qui tuarum, Corve, pennarum est nitor!
Quantum decoris corpore et vultu geris!
Si vocem haberes, nulla prior ales foret.
At ille stultus, dum vult vocem ostendere,

Emisit

AD FAB. XIII.

Alludit ad hanc fabulam Antonius Codrus ser. 12. p. 125, quanquam tunc temporis Phaedrus nondum extabat publice. Sed potuit hausisse ex Apuleji floridis: nam et istic legitur. Vid. et Camerar. Fab. 160. et Faern. p. 39.

1. *Subdolis*) Dolo formatis et compositis ad voluntatem audientis.

2. *Dant poenas*] Poenas dant, qui poenis digna perpetrarunt. Dicimus enim pendere, dependere, solvere, persolvere, luere poenas et: ista quidem patientis sunt. Agentis autem, exigere, poscere, repetere, capere, infligere, irrogare poenas.

Turpes) Ob aliorum risus, quibus sunt expositi. Hoc sensu dicimus, *dare se turpiter*, idest, se risui aliorum exponere.

3. *Fenestra*) Potest accipi de quocunque foramine in muro aut pariete.

4. *Residens*) Sedens: Sic supra *Restitit* pro stetit.

5. *Occoepit*) Plautinum est. Phaedrus aliis in locis *caepit* Graecismo ipsi familiarissimo, ut jam ostendimus, et deinceps latius ostendemus.

6. *Qui*) Qualis, quam magnus, atque admirabilis.

Nitor) Splendorem intelligit, quamvis paulo minus sit nitor, quam splendor: cum hic quasi radios emittat, nitor minime.

7. *Geris*) Habes. Terent. *Infirmum animum gerunt*, id est, Habent.

8. *Prior*) Puta *te*, quod intelligendum. *Prior* autem est, melior, seu potior.

9. *Ostendere*) Significare, sibi non deesse vocem.

Emisit ore caseum, quem celeriter
Dolosa Vulpes avidis rapuit dentibus.
Tum demum ingemuit Corvi deceptus stupor:
Virtuti semper praevalet sapientia.

10. *Emisit*) Fab. 4: *Quem tenebat ore demisit cibum.*
12. *Tum demum*) Notat judicii tarditatem. Ter. Heaut. 2. 3.
Vah, nunc demum intelligo.
13. *Ingemuit*) Cum gemitu dixit.
Stupor) *Corvus stupidus.* Sic *error Herculis*, idest, Hercules errans. Virg. AEn. lib. XI. 376.
Talibus exarsit dictis violentia Turni.
i. e. Turnus violentus. *Robur Vulcani.* i. e. Vulcanus robustus. Vid. Fab. VIII.

FABULA XIV.

EX SUTORE MEDICUS.

Malus quum Sutor inopia deperditus
Medicinam ignoto facere coepisset loco,

AD FAB. XIV.

1. *Malus*) Artis suae imperitus.
Deperditus) Cujus facultates omnes sic erant exhaustae, ut jam sutor esse diutius non posset.
2. *Ignoto*) Peregrino, ubi nemo eum noverat.
Facere) Artem medicam exercere.
1. *Falso*) Falsi nominis antidotum, id est, quod falso habebat hoc nomen: *Antidotum* medicamentum est, quod ad venena datur.
Strophis) Cicero laqueos verborum adpellavit pro Caecin. Ut sunt *Strophae* proprie laquei decipiendis feris.
5. *Hic*) Tunc, eo tempore. Virg. 3. AEneid. 533.
Hic Priamus quanquam in media jam morte tenetur,
Non tamen abstinuit.
Ubi Servius, *Hic* idest *tunc*.
Jaceret) Decumberet prae aegritudine.
Confectus) Viribus ex vi morbi prostratis.
7. *Rex*) *Rex* hic est, qui summam tenet Reip. Atque sic antiquitus adpellabantur singularum quoque urbium moderatores.
Urbis) In qua exercebat hic sutor medicinam.

Ejus

Et venditaret falso antidotum nomine,
Verbosis adquisivit sibi famam strophis.
Hic cum jaceret morbo confectus gravi
Rex urbis, ejus experiendi gratia,
Scyphum poposcit: fusa dein simulans aqua
Miscere illius antidoto se toxicum
Hoc bibere jussit ipsum, posito praemio.
Timore mortis ille tum confessus est,
Non artis ulla Medicae se prudentia,
Verum stupore vulgi factum nobilem.
Rex advocata concione haec edidit.
Quantae putatis esse vos dementiae.
Qui capita vestra non dubitatis credere,

Cui

8. *Miscere*) Dicitur de veneno. Ovid. Met. l. 1.

Lurida terribiles miscent aconita novercae.

Toxicum) Antiquitus *taxicum* ab arbore *taxo pestifera.*

9. *Posito*) Proposito. Sic Virg. l. 5. AEn. 292.

Invitat pretiis animos, et praemia ponit.

10. *Mortis*) Imminentis ex haustu poculi venenati, sicut credebat.

11. *Prudentia*) Scientia, peritia. Ita plane Ovidius in Epist. OEnones.

Deficior prudens artis ab arte mea.

12. *Nobilem*) Referent ad claritatem famae. Nam praecedit: *acquisivit sibi famam.*

13 *Advocata concione*) Postquam populum advocasset.

13. *Capita*) *Pro vita* aut *salute* sumitur.

Non dubitatis) Audetis, sustinetis, nihil veremini.

16. *Calceandos*) Calceis instruendos, muniendos.

Cui calceandos nemo commisit pedes?
§ Hoc pertinere vere ad illos dixerim,
Quorum stultitia quaestus impudentiae est.

Commisit) Apposite. Cato apud Gellium l. 15. *Itaque auditis, non auscultatis, tanquam Pharmacopolam: nam ejus verba audiuntur; verum ei se nemo committit, si aeger est.*

18. *Quorum*) E quorum hominum stultitia, i. e. simplicitate quaestum facere possunt improbi et impudentes, quali hic sutor fuisse describitur.

AD

FABULA XV.

ASINUS AD SENEM PASTOREM.

In principatu commutando civium,
Nil praeter domini nomen mutant pauperes,
Id esse verum parva haec fabella indicat.
§ *Asellum in prato timidus pascebat Senex:*
Is hostium clamore subito territus,
Suadebat Asino fugere, ne possent capi.
At ille lentus, Quaeso, num binas mihi
Clitellas impositurum victorem putas?
Senex negavit. Ergo, quid refert mea
Cui serviam, clitellas dum portem meas?

FAB.

AD FAB.

1. *Principatu*) Generatim sic appellat quodvis imperium. Vide huic loco convenientia in Ciceronis Epist. ad Att. lib. xv. Ep. 4. Et iisdem passim.

2. *Pauperes*) Intelligit eos, qui quacumque ex causa subesse aliis coguntur, nullo speciali respectu ad inopiam nummorum.

4. *Timidus*) *Timidi* proprie dicuntur senes.

6. *Fugere*) *Fugam*, Graeca consuetudine.

At ille) Supple, dixit. Venusta formula. Sic fab. 13. *At ille stultus* etc.

8. *Clitellas*) Instrumenta lignea, in quibus colligatae sarcinae imponuntur asinis vel equis.

9. *Negavit*) Dixit non impositurum.

Ergo) Sc. *dixit Asinus.*

10. *Dum portem*) Si tamen quotidie mihi portandae sunt meae clitellae. Vide Camerarii Fabul. 294. de Asino et Vetulo.

AD

CERVUS et OVIS.

Fraudator nomen quum locat sponsu improbo,
Non rem expedire, sed mala videre expetit.
§ *Ovem rogabat Cervus modium tritici*
Lupo sponsore: at illa praemetuens doli:
Rapere atque abire semper adsuevit Lupus,
Tu de conspectu fugere veloci impetu:
Ubi vos requiram, quum dies advenerit?

FA-

AD FAB. XVI.

1. *Fraudator*) Qui in fraudem creditorum, et eorum fraudandorum causa quid fecit, gessitve, fraudator dicitur.
Nomen) Debitor dicebatur *locare nomen*. *Nomen facere* dicebatur creditor, cum in tabulis accepti et expensi nomen ejus, qui pecuniam dabat, scribebat.
Improbo) Quia ille sponsor solvendo non est.
Praemetuens doli) Statim et in antecessum metuens. Optima et Phaedro digna locutio. Sic *metuentior undae*. Ovid. Epist. Herus. Idem Fast. VI.

Quo non metuentius ullum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.

quomodo et *metuens pericli* apud Maron. AEn. V. Sic et alii poetae. Caeterum hic verbum *inquit* omittitur, ut supra fab. 9: Nam ovis verba sunt quae sequuntur.
5. *Abire*) Post factam rapinam.
6. *De conspectu*) E *conspectu*. Ter. Eun.
7. *Dies*) Solenniter, pro die solutioni praestituta. Atque ita optimi Scriptores. C. Nepos Attico c. 9. *Cum illa fundum secunda fortuna emisset in diem*. Vide huic fabulae convenientia apud Homerum Odyss. l. VIII. v. 347. et seq.

FABULA XVII.

OVIS, CANIS, et LUPUS.

Solent mendaces luere poenas malefici.
§ Calumniator ab Ove quum peteret Canis,
Quem commodasse panem se contenderet;
Lupus citatus testis, non unum modo
Deberi dixit, verum adfirmavit decem.
Ovis damnata falso testimonio,
Quod non debebat, solvit. Post paucos dies
Bidens jacentem in fovea prospexit Lupum.
Haec, inquit, merces fraudis a Superis datur.

AD FAB. XVII.

1. *Luere*) Puniri ob maleficia.

2. *Calumniator*) Adjective hic, qui calumnias exercet. Ordo est turbatior. Simplicior ita se habet. Canis calumniator cum peteret panem ob ove, quem sc. panem contenderet se commodasse, scil. ovi.

3. *Commodasse*) Alii *commendasse*, pro deposuisse. Stant tamen plerique pro vulgata, quam et Lupi testimonium firmare videtur: nempe ut canis in rei cibariae inopia ovem aliquoties sustentaverit, commodatis, quibus vesceretur, panibus.

Contenderet) Crebro et constanter adfirmaret.

4. *Testis*) Quasi minister et assessor furis judicis.

8. *Bidens*) *Bidentes* pro ovibus, passim apud poetas.

Jacentem) Delapsum atque captum. Solebant enim capi olim quoque foveis. Unde Horat.

Cantus enim metuit foveam lupus.

Atque talis fovea captandis lupis dolo structa hic est intelligenda. Confer simile exemplum in Cam. f. 189.

FABULA XVIII.

MULIER PARTURIENS.

Nemo libenter recolit, qui laesit, locum.
§ Instante partu, mulier actis mensibus,
Humi jacebat flebiles gemitus ciens;
Vir est hortatus, corpus lecto reciperet,
Onus naturae melius quo deponeret.
Minime, inquit illa, posse confido loco
Malum finiri, quo conceptum est initio.

AD FAB. XVIII.

1. *Recolit*) Denuo et saepius ad eum venit, repetit eum, revisit.

Qui laesit) In quo loco aliquis laesus est.

2. *Actis*) Circumactis, exactis, finitis novem mensibus, et decimo inchoato. Cicero Accus. 1. in Verrem cap. 18. *Latonam ex longo errore et fuga, gravidam et jam ad pariendum vicinam, exactis temporibus, confugisse Delum*: Asconius: *mensibus exactis*.

3. *Ciens*) Edens. Sic Virg. *mugitus ciere*.

4. *Vir*) Maritus. Sic Ter. Heaut. 4. 1. 9. *Ehem mi vir*, ex persona Sostratae uxoris.

Corpus) Ut se in lectum reciperet.

Onus) Foetum deponeret; ut fab. seq. Sic et lib. 2. fab. 4. Caeterum foetus in utero antiquitus sarcinae et onera vocabantur.

Deponeret) *Deponere* dicitur de eo, quod nos gravat.

7. *Conceptum*) Acceptum. Proprie dictum. Sermo enim est de gravida.

FABULA XIX.

CANIS PARTURIENS.

Habent insidias hominis blanditiae mali,
Quas ut vitemus, versus subjecti monent.
Canis parturiens; quum rogasset alteram,
Ut foetum in ejus tugurio deponeret,
Facile impetravit; dein reposcenti locum,
Preces admovit, tempus exorans breve,
Dum firmiores catulos posset ducere.
Hoc quoque consumto, flagitare validius
Cubile coepit: Si mihi, et turbae meae
Par, inquit, esse potueris, cedam loco.

FA.

AD FAB. XIX.

1. *Habent*) Continent in se.
Blanditiae) Adulationes.
3. *Canis*) Extat haec Fabula apud Justinum l. 45. c. 4.
Alteram) Hic ponitur pro *aliam*.
4 *Foetum*) *Onus naturae* dixit Fab. praeced.
Deponeret) Deponere liceret. Vide Fab. praeced.
6. *Admovit*) Sic et infra loquitur lib. 3. fab. 16 et lib. 4. fab. 25.
Exorans) Orando impetrans.
7. *Dum*) *Dum* hic est donec. Sic Virg. 3. Æn. 16. *Dum fortuna fuit.*
Ducere) Abigere catulos robustiores, vel educere tugurio
8. *Consumpto*) Finito, transacto.
9. *Cubile*) *Tugurium* ut v. 4.
Turbae) Catulis meis, pullis:
10. *Par*) Resistere potueris.
Cedam) Faciam tibi locum.

DA

FABULA XX.

CANES FAMELICI.

Stultum consilium non modo effectu caret,
Sed ad perniciem quoque mortales devocat.
§ *Corium depressum in fluvio viderunt canes:*
Id ut comesse extractum possent facilius,
Aquam coepere bibere: sed rupti prius
Periere, quam quod petierant, contingerent.

AD FAB. XX.

1. *Effectu caret*) Nequit effici: quomodo *culpa caret*, pro nequit culpari.
2. *Devocat*) In ruinam homines ducit. Infra lib. 1. fab. 5. *Successus ad perniciem multos devocat.*
2. *Depressum*) Mersum. Sic *deprimere Naves* apud Nepotem.
4. *Comesse*) Comedere. Nam *esse* est edere.
5. *Rupti*) Disrupti, nimio sc. aquae potu.

FABULA XXI.

LEO SENEX, APER, TAURUS, ET ASINUS.

Quicunque amisit dignitatem pristinam,
Ignavis etiam jocus est in casu gravi.
§ *Defectus annis, et desertus viribus*

Leo

AD FAB. XXI.

2. *Ignavis*) Imbellibus, timidis derisui est et contemtui. Sic *notis est derisui*, Fab. XI.
3. *Defectus*) Qui deficiebat propter annos. Legunt sic viri summi Schefferus, Heinsius, Faber, Rigaltius, Meursius, Gudius. *Quin et defecta corporis viribus* Sibylla dicitur Servio ad VI. Æn. 321. Al. *confectus*. Sed et sic Florus, quem vide 3. 12. Camerarius quoque Fab. 197. *Leo confectus senio* quem vide.
Viribus) Subintelligitur *a*.
4. *Trahens*) Significatur difficultas, et quasi ultimi conatus vivendi.

Leo quum jaceret, spiritum extremum trahens,
Aper fulmineis ad eum venit dentibus,
Et vindicavit ictu veterem injuriam:
Infestis taurus mox confodit cornibus
Hostile corpus. Asinus ut vidit ferum
Impune laedi, calcibus frontem exterit.
At ille expirans: Fortes indigne tuli
Mihi insultare: te, naturae dedecus,
Quod ferre certe cogor, bis videor mori.

5. *Fulmineis*) Qui instar fulminis sternunt et proterunt obvia quaeque; vel propter candorem inter nigras setas. Ovid. l. 10. Metam. v. 550.

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

6. *Ictu*) Morsu, Nam de dentibus locutus est.

Veterem) Olim illatam.

9. *Exterit*) Comminuit, terendo et calcitrando confrigit. Gudius, *extudit*.

10. *Indigne*) Cum indignatione, memor pristinarum virium.

11. *Naturae dedecus*) Te, asine, naturae dedecus, infra in fine lib. 2.

Sinistra quos in lucem natura extulit.

12. *Bis*) Semel per vim, iterum per infamiam ex auctore ejus, cum fama bona sit velut altera vita; et ob id vitae aequiparetur. Confer Andr. Alciati Emblema lvii.

FABULA XXII.

MUSTELLA ET HOMO.

Mustella ab homine prensa, quum instantem necem
Effugere vellet: quaeso, inquit, parcas mihi,
Quae tibi molestis muribus purgo domum.
Respondit ille: Faceres si causa mea,
Gratum esset, et dedissem veniam supplici:
Nunc, quia laboras, ut fruaris reliquis,

AD FAB. XXII.

1. *Ab homine*) Ignoto et incerto.

Instantem) Lib. 2. fab. vii.

Ut venatorum fugeret instantem necem.

3. Quae

Quae sunt rosuri, simul et ipsos devores,
Noli imputare vanum beneficium mihi.
Atque ita locutus, improbam leto dedit.
Hoc in se dictum debent illi agnoscere,
Quorum privata servit utilitas sibi,
Et meritum inane jactant imprudentibus.

3. *Quae tibi*) Ordo est: *Quae purgo domum muribus molestis tibi*: nisi *tibi* ornatus causa addatur orationi, ut saepe fit. Ter. Phorm. 5. 8. 21.

Qui mi, ubi ad uxores ventum est, tum fiunt senes. Hora. lib. 1. epist. 3.

Quid mihi Celsus agit?

Molestis) A molestiis.

4. *Faceres si*) *Si haec tua opera mihi daretur*, ut habet Camerarius fab. 213.

5. *Gratum*) Acciperes pro ea opera vicem, si mea causa faceres.

Supplici) Motus tuis precibus, et quia suppliciter oras.

6. *Laboras*) Laboras propterea, ut etc. *Laborare* hic est, quoquo modo negotiosum esse, operam dare capiendis muribus, ut absumas semesa eorum frustra, eosque devores.

Reliquis) Coenarum, qualia occidunt ex pane, aliisque cibis in terram, muribusque cedunt. Alii non admittunt vocem *reliquis*, quod putent sic laborare versum, et pro eo *reliquis*, reponunt. Sed nihil periculi est. *Reliquis* enim vel est quadrisyllabum, vel *Reliquis* potest scribi, ut prima syllaba producatur. Vide Gudium.

8. *Imputare*) Noli jactare et venditare, quod mihi pro beneficio dederis:

Vanum) Quod habet speciem exterius, sed intus nihil est.

9. *Atque ita*) Sic supra Fab. 1.

Atque ita correptum lacerat injusta nece.

Improbam) Crudelem et avaram, ut liquet ex superioribus. Ad eundem modum lib. 2. fab. 1. *Et improbum rejecit.*

Leto) Sic infra l. 3. fab. 16.

10. *In se*) Contra se. Ter. Adelph. *Nolo in illum gravius dicere*. Sup. fab. 7. *Hoc illis dictum est.*

11. *Quorum*) Qui quicquid agunt, id sua causa agunt, et tamen venditant credulis et imperitis pro beneficiis.

12. *Jactat*) *Jactare* est iterum atque iterum repetere. Virg. 2. Æn. 588. *Talia jactabam.*

Imprudentibus) Apud imprudentes, idest, simplices, quibus volunt imponere pompa verborum. Contrario sensu vocat *peritos*, fab. seq. et *cautos* fab. 25.

FABULA XXIII.

CANIS FIDELIS.

Repente liberalis, stultis gratus est;
Verum peritis irritos tendit dolos.
6 *Nocturnus quum fur panem misisset Cani,*
Objecto tentans an cibo posset capi.
Heus, si, inquit, linguam vis meam praecludere,
Ne latrem pro re domini, multum falleris.
Namque ista subita me jubet benignitas.
Vigilare, facias ne mea culpa lucrum.

AD FAB. XXIII.

Repente) Ex improviso, et praeter spem, quia praeter consuetudinem ejus.

2. *Tendit*) A venatione desumtum: nam tendi retia dicuntur feris, cum captantur. Sic *reddere insidias* dixit Sallust. in Catil.

Dolos) Hinc Laocoon apud Virg. 2. Æneid. arguit, Danaos debere esse suspectos, quod dona ferant.

3. *Nocturnus*) Noctu furari solitus. Sic *nocturni advocati*, qui noctu vocantur. Vide quomodo haec Fabula se habeat apud Camerarium, fab. 203.

Panem) Panem objecisset proprie. Sic lib. 3. fab. 7. noster hoc vocat *frusta jactare*.

6. *Pro re*) Custodienda scil. et conservanda. Caeterum rei adpellatio generalis est, et extenditur ad omnia bona, quae quis possidet.

7. *Subita*) Repentina liberalitas. Nam in principio fabulae est.

Repente liberalis stultis gratus est.

FABULA XXIV.

RANA RUPTA ET BOS.

Inops, potentem dum vult imitari, perit.
§ In prato quaedam Rana conspexit Bovem,
Et tacta invidia tantae magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem: tum natos suos
Interrogavit, an Bove esset latior.
Illi negarunt. Rursus intendit cutem
Majore nisu, et simili quaesivit modo,
Quis major esset. Illi dixerunt Bovem.
Novissime indignata, dum vult validius
Inflare sese, rupto jacuit corpore.

FA-

AD FAB. XXIV.

1. *Potentem*) Divitem Sed. Fabula 30. de proceribus dicitur.

3. *Tacta*) Correpta, commota, et incensa.
Invidia) Sensu activo, qua illi invidebat.

4. *Natos*) *Nati* hic de Ranis. De pullis apri lib. 2. fab. 4.

5. *Latior*) Major, altior.

6. *Negarunt*) Responderunt non esse tam latam.

7. *Nisu*) Opera, labore, conatu.

8. *Quis*) *Quis* hic valet *uter*. Virg. 12. Æn. v. 657.
Mussat Rex ipse Latinus.
Quos generos vocet, aut quae sese ad foedera flectat.
Ubi Servius, *Quos* pro *uteros*. Sic et Graeci. Vide Pricaeum ad Matt. pag. 105.

9. *Novissime*) Ultimo.

10. *Jacuit*) Hoc verbum addit, ut contemtum ranae superbae exprimat. Fab. 27. *O canis merito jaces.*

FABULA XXV.

CANIS ET CROCODILUS.

Consilia qui dant prava cautis hominibus,
Et perdunt operam, et deridentur turpiter.
§ *Canes currentes bibere in Nilo flumine,*
A Crocodilis ne rapiantur, traditum est.
Igitur quum currens bibere coepisset Canis,
Sic Crocodilus: Quam libet lambe, otio
Pota, atque accede Nilo temere, de dolo
Noli vereri. At ille: Facerem mehercule,
Nisi esse scirem carnis te cupidum meae.

FA.

AD FAB. XXV.

2. *Currentes*) Hinc natum prov. *Nunquam canis e Nilo.*
Nilo) Fluvio Africae maximo et notissimo.
4. *Crocodilis*) Crocodilius Ægypti animal quadrupes.
5. *Canis*) Canis quidam.
6. *Quam libet*) Quantum libet.
Otio) Sine metu. Ter. dixit, *Otium ad potendum habere.*
7. *Temere*) Audacter, sine periculi metu. Ut enim hoc loco Crocodilus, sic plane lib. 2. fab. 2. Leo victorem invitat neque timidum.

Non est quod timeas, ait,
Et quae debetur pars tuae modestiae;
Audacter tolle.

Ubi Leo dicit *Audacter*, quod Crocodilus *Temere*. Sic apud optimos Scriptores *Temeritas* pro audacia sumitur.
8. *Mehercule*) Formula jurantis elliptica, ut fere fit in ab ulis. Tota est: *Ita me Hercule juva.*

AD

FABULA XXVI.

VULPES ET CICONIA.

Nulli nocendum: si quis vero laeserit,
Mulcandum simili iure, fabella admonet.
§ *Vulpes ad coenam dicitur Ciconiam*
Prior invitasse: et illi in patena liquidam
Posuisse sorbitionem, quam nullo modo
Gustare esuriens potuerit Ciconia.
Quae Vulpem quum revocasset, intrito cibo
Plenam lagenam posuit: huic rostrum inserens
Satiatur ipsa: torquet convivam fame:
Quae quum lagenae frustra collum lamberet:
Peregrinam sic locutam volucrem accepimus;
Sua quisque exempla debet aequo animo pati.

AD FAB. XXVI.

2. *Mulcandum*) Scilicet, cum esse. *Mulcandus* autem pro puniendus quovis modo.

3. *Vulpes*) Licet scribamus passim *Vulpis*, cum optimis libris: tamen revocandum hoc loco *Vulpes*, ne exitium sit versui. Qui tamen non inconcinnius sic poterat construi.

Ad coenam Vulpis dicitur Ciconiam.

Sed qua auctoritate id faciemus?

5. *Posuisse*) Proprie de ferculis, id est, apposuisse.

Sorbitionem) Jusculum aliquod. Vide Camerar. Fab. 809.

7. *Revocasset*) Vicissim vocasset, iterum vocasset.

Intrito) Comminuto. Panis intritus et friatus in aquam et vinum. Huc refer illud Ter. Phorm. 2. 1. 4.

Tute hoc intristi, tibi omne est exedendum.

9. *Torquet*) *Torquere* hic est, aegre alicui facere.

10. *Collum*) Petronius Satyrico *Amphorarum cervices* dixit.

11. *Peregrinam*) Ciconiam, quae quotannis peregre abire ac reverti solet. Publius Syrus apud Petronium.

Ciconia etiam grata peregrina hospita.

12. *Sua quisque*) Active. Exempla, quae quis statuit in alios, quae aliis fecit.

FABULA XXVII.

CANIS ET THESAURUS ET VULTURIUS.

Haec res avaris esse conveniens potest,
Et qui humiles nati dici locupletes student.
§ *Humana effodiens ossa, thesaurum Canis*
Invenit: et violarat quia Manes Deos,
Injecta est illi divitiarum cupiditas,
Poenas ut sanctae religioni penderet.
Itaque aurum dum custodit, oblitus cibi
Fame est consumtus: quem stans Vulturius super

Eex.

AD FAB. XXVII.

Cum hac fabula confer, quod Horatius narrat de Opimio aegrotante. Serm. lib. 2. Sat. 3.

1. *Res*) Fabulam, fabellam, narrationem, argumentum, et jocum alias vocat.

Esse conveniens) convenire potest.

2. *Humiles*) Humiles opponuntur hic locupletibus, nati in humili et tenui fortuna, pauperes.

Student) Terent. Hec. 2, 3. *Ut omnes mulieres, aeque eadem studeant.*

3. *Effodiens*) Cibi scil. gratia: ossibus enim delectantur.

4. *Manes*) Per Deos Manes intelliguntur ossa et cineres. Hinc monumentis inscribi solitum D. M. vel D. M. S. *Diis Manibus Sacrum.*

5. *Injecta*) Velut a diis, et in respectu ad ultionem.

6. *Religioni*) Violatae religioni sepulcrorum. Antiquitus enim grande erat piaculum violare religionem sepulcrorum, et saevire in mortuos: Ita Cic. de Leg. *Deorum Manium jura sancta sunto.* Et Virg. 3. Aeneid.

Quid miserum, Ænea, laceras? jam parce sepulto,
Parce pias scelerare manus.

Caeterum *Religio* dicitur de omnibus iis, quae religiose debent observari, et custodiri. Sic etiam de jurejurando, de judice, de sacris, et ceremoniis, de portentis, prodigiis, et testamentis.

8. *Vulturius*) Antique pro *vultur.*

9. *Jaces*) De contemtu dicitur, ut supra fab. 24. Hujus libri fabula ultima est. *Merito plectimur.* Et in Append. Fabular. *Merito caedimur.*

10. *Qui concupisti*) Vide Muretum in Observationibus uris cap. 5.

Re.

Fertur locutus : O Canis, *merito jaces*,
Qui concupisti subito regales opes.
Trivio conceptus, *et educatus stercore*.

F. A.

Regales) Majores quam privatas et tibi competentes, maximas. Just. 2. 15. *Castra referta regalis opulentiae*.
11. *Trivio*) In trivio. Sic infra Fab. seq. poscit *nido*, pro in nido. *Trivium* hic significat viam in genere. Alias est, ubi tres viae concurrunt.
Educatus) Nutritus sordibus. : In triviis enim omnes sordes et purgamenta abjiciebantur. Vid. lib. 4. fab. 17.

FABULA XXVIII.

VULPES ET AQUILA.

Quamvis sublimes debent humiles metuere,
Vindicta docili quia patet solertiae.
§ *Vulpinos catulos Aquila quondam sustulit*,
Nidoque posuit pullis escam ut carperent.
Hanc persecuta mater, *orare incipit*,
Ne tantum miserae luctum importaret sibi.
Contemsit illa, *tuta quippe ipso loco*.

Vulp

AD FAB. XXVIII.

1. *Quamvis*) Licet sint sublimes aliqui, tamen debent humiles metuere.
2. *Vindicta*) Quia solertes, quantumvis humiles, suo tempore sciunt vindictam sumere.
3. *Sustulit*) Secum vexit in sublime.
4. *Nidoque*) Pullis suis apposuit.
Escam) Ut illis catuli vescerentur. *Capere* enim pro discerpere de cibis dicitur.
5. *Persecuta*) Hoc verbum notat sollicitudinem et festinationem.
6. *Importaret*) Afferret. Ita Cicero dixit *aegritudines importare*. Liv. xxiv. *Discordia civilis quas importet clades*. Idem lib. xxiv. *Ne quid conjurationes fraudis occultae aut periculi importarent*. Ita Caesar, et alii passim.
7. *Loco*) Sublimi arbore.
8. *Vulpes*) Hic iterum retinendum, *Vulpes*, non *Vulpis*, versus causa, ut fab. 16.

Vulpes ab ara rapuit ardentem facem,
Totamque flammis arborem circumdedit,
Hosti dolorem damno miscens sanguinis.
Aquila, ut periclo mortis eriperet suos,
Incolumes natos supplex Vulpi tradidit,

Ardentem) Non otiosum est *ardentem*. Sic enim Virgilius locutus fuerat.

Ardentem dare visa facem.

Fax enim proprie est frustum e disjecta arbore picei generis, quod alendo igni inserviebat. His facibus, sive frustis picei ligni exstruebatur vulgo, et alebatur ignis, tam in aris deorum, quam in privatorum focis.

10. *Dolorem*) Et dolore hostem affecit et damno.

Sanguinis Prolis, pullorum. Ita Anchises apud Virg. lib. 6. vocat Æneam *sanguinem suum*.

Projice tela manu sanguis meus.

Uti et Hor. in carmine saeculari.

Clarus Anchisae Venerisque sanguis.

Aliter hanc Fabulam narrat Camerar. Vide eum fab. 1. et cum eo facientem Faernum p. 119. Vide et Æsop. fab. 1.

FABULA XXIX.

ASINUS IRRIDENS APRUM.

Plerumque stulti risum dum captant levem,
Gravi destringunt alios contumelia,
Et sibi nocivum concitant periculum.
§ *Asellus Apro cum fuisset obvius;*

Sal.

AD FAB. XXIX.

1. *Levem*] Exiguum, parvum.

2. *Destringunt*) Sic lib. 4. fab. 6. *Nasute scripta destringis mea*. Et Ovid. 2 Trist.

Non ergo mordaci destrinxi carmine quenquam.

3. *Nocivum*) Nocens, noxium, damnosum, Infra, *misericordiam nocivam*.

Officium) Humanitatem, civilitatem, officium salutationis

Cur sic) Cur tam impudenter mentiatur. Veteris elegantiae locutio est a tironibus animadvertenda. Valet.

Man.

Salve, inquit, frater. Ille indignans, repudiat
Officium, et querit, cur sic mentiri velit.
Asinus demisso pene: Si similem negas
Tibi me esse, certe simile est hoc rostro tuo.
Aper cum vellet facere generosum impetum,
Repressit iram: et, Facilis vin icta est mihi:
Sed inquinari nolo, ignavo sanguine.

FA-

Max. I. 7.3. *Ne cum universa Romanorum acie confligere vellent.*

7. *Demisso.*) *Demittere* hic est promittere, exertum scil.

8. *Hoc*) *Hoc* id est, penis, *Rostro* autem, propter eminentiam glandis. Illud *hoc* cum sono est pronunciandum, nam habet vim demonstrantis, et velut digitum intendentis: ut apud Terent. Heaut. *Lucescit hoc jam.*

9. *Generosum*) Dignum genere suo.

10. *Repressit*) Sic Terent. Adelph. *Reprime iracundiam.* *Facilis*) Facillime possem vindictam de te sumere. Subaudiendum *respondebat*. Sic Fab. seq. *Est statio separata*, et in primis similis locus lib. 4 fab. 23.

Quid horum simile tibi contigit rustica?
Est gloriosus sane convictus Deum.

Quorum priori versu adhuc interrogat musca, posteriori respondere incipit formica.

Vindicta) Apposite Virg. Æneid. lib. 11. 408. ubi Drances a Turno hoc responsum accipit;

Nunquam animam talem dextra hac (absiste moveri)
Amittes: tecum habitet, et sit pectore in isto.

Ubi vide Serv. Vide et Martial. Epigr. XXIII. et alia ejusdem de Lepore et Leone.

11. *Ignavo*) Ignavi animantis sanguine: *Ignavus* hic est imbellis, invalidus: Castior hoc loco est Faernus, quem vide p. 107. Uti et Camerarius f. 192.

FABULA XXX.

RANÆ METUENTES TAURORUM PRÆLIA.

Humiles laborant, ubi potentes dissident.
§ *Rana in palude pugnam Taurorum intuens;*
Heu quanta nobis instat pernicies! ait.
Interrogata ab alia, cur hoc diceret,
De principatu quum decertarent gregis,
Longeque ab illis degerent vitam Boves:
Est statio separata, ac diversum genus;
Sed pulsus regno nemoris qui profugerit,
Paludis in secreta veniet latibula,
Et proculcatas obteret duro pede:
Caput ita ad nostrum furor illorum pertinet.

FA.

AD FAB. XXX.

1. *Humiles*) Cives. Sic fab. 15. *pauperes*.
Laborant) Adfliguntur, sunt in periculo.
Potentes Proceres qui imperium habent in reliquos.
5. *Gregis*) *Grex* hic est pro armento, per catachresin.
7. *Est*) scil. *Respondebat altera.*
Statio) *Est statio separata* quasi dicat, illi quidem (nam haec particula *quidem* sic supplenda est. *Est statio quidem separata* etc. cui respondet mox, *sed pulsus*) nemora, et campos, nos stagna et paludes incolimus. Hinc supra fab. 6. Phaedrus vocat lacus sedem ranarum. Scilicet unicuique animalium speciei sua sedes est et statio. Sic Virg. 5. Æn.
Statio gratissima mergis.
Hinc quoque explicanda illa sapientis Graculi ad superbientem fratrem suum responsio, quae est Fab. 3.
Contentus nostris si fuisses sedibus.
8. *Pulsus*) Est hic pro *expulsus*.
Nemoris) *Nemus* proprie silva pecori alendo.
10. *Proculcatas*) Nos proculcatas.
11. *Caput*) Ab eorum pugna et certamine nostra salus pendet.
Ita) Hoc modo, hac ratione. Respicit priorem interrogationem, quare scil. ac quomodo ipsi tantum malum possit imminere.

AD

FABULA XXXI.

MILVUS ET COLUMBÆ.

Qui se committit homini tutandum improbo,
Auxilia dum requirit, exitium invenit.
§ Columbae saepe cum fugissent Milvum,
Et celeritate pennae vitassent necem,
Consilium raptor vertit ad fallaciam,
Et genus inerme tali decepit dolo:
Quare sollicitum potius aevum ducitis,
Quam regem me creatis icto foedere,
Qui vos ab omni tutas praestem injuria?
Illae credentes, tradunt sese Milvo,
Qui regnum adeptus, coepit vesci singulas,
Et exercere imperium saevis unguibus.
De reliquis tunc una: Merito plectimur.

EX,

AD FAB. XXXI.

1. *Tutandum*) Qui se hominis improbi tutelae committit.

3. *Columbae*) Aliter Camerarius, quem vide fab. 202.

4. *Pennae*) Singularis pro plurali, per Sinecdoch. Alas intelligit. Seneca Œdipo: *Levis penna secat alta coeli*.

5. *Consilium*) Vim ingenii

Vertit) Eo convertit intendit, dirigit.

7. *Ducitis*) Vitam degitis. Quare potius in perpetua anxietate, sollicitudine, et cura vivitis?

8. *Icto*) Inito foedere. *Icere* vero dicitur, ut *ferire foedus*, quia olim in confirmandis foederibus victimae caedebantur, ut porca, de quo Virg.

Caesa jungebant foedera porca.

11. *Singulas*) Unam post alteram. Vulgo *vesci aliqua re*; Sed et accusativus invenitur apud Tacitum, Virgilium, Terentium, aliosque.

13. *De reliquis*) Columba ex reliquis superstes.

Merito) Vox est culpam agnoscentis.

Plectimur) Punimur, poenas damus.

EX.

EXPLICIT LIB. I.

Explicit) Solebant veteres in fine librorum scribere *Explicit*, significare volentes, perventum esse ad finem voluminis, quod plane explicatum esset, et evolutum. Hyeronim. ad Marcellam: *Solemus completis opusculis ad distinctionem rei alterius sequentis medium interponere* Explicit, *aut* Feliciter, *aut aliquid hujusmodi*. Formula autem hæc videtur esse decurtata ab *explicitus*, vel *explicitum*. Sic enim Martial. lib. XIV. Epigr.

Versibus explicitum est omne duobus opus.

Quin immo veteres elegantioris notæ codices adscriptum habent: *Explicitus est liber*, etc.

PHÆDRI FABULARUM LIBER SECUNDUS.

AUCTOR.

Exemplis continetur Æsopi genus,
Nec aliud quicquam per fabellas quaeritur,
Quam corrigatur error ut mortalium,
Acuatque sese diligens industria.
Quicunque fuerit ergo narrantis jocus,
Dum capiat aurem, et servet propositum suum,
Re commendatur, non Auctoris nomine.
Equidem omni cura morem servabo senis:
Sed si libuerit aliquid interponere;
Dictorum sensus ut delectet varietas,

Bonas

AD PHÆDRI FAB. LIB. II.

PROLOGO.

Genus) Pro *genere mortalium* sumitur, ut ordo talis sit: Genus mortalium continetur exemplis Æsopi. Exempla vocat, quae mox fabulas. *Continetur* autem absolute, pro continetur in officio, coercetur, docetur; quod proprium est magistrorum.

4. *Acuatque*) id est, *Exerceatque*.

5. *Jocus*) Hec vult, Qualiscumque fuerit jocus, qualiscumque fabula, a quocumque conficta, commendatur ea bonitate rei ac salubritate praeceptorum pertinentium ad vitam, moresque, non celebritate auctoris. Prol. lib. 3.

Calumniamque fictis elusit jocis.

id est, Fabulis.

5. *Capiat*) Delectet, teneat, admittatur auribus.

7. *Re*) Ipsa infinita auctoritate.

8. *Morem*) Consuetudinem.

Senis) Æsopi, qui honoris causa sic nominatur, ut infra lib. 3. fab. 3. *Naris emunctae senem*.

10. *Dictorum*) Facetiarum, jocorum, fabularum. Sensus

Bonas in partes, lector, accipias velim,
Sic ista tibi rependet brevitas gratiam,
Cujus verbosa ne sit commendatio.

sus est, velle se quidem eas persequi, quas habet Æsopus, aliquando tamen etiam inserere, quas ipse invenerit.
Ut delectet) Ut similitudo fastidium gignit, sic varietas delectationem affert in quovis rerum genere. Justinus praefatione, *Varietate et novitate operis delectatus*.

FABULA I.

JUVENCUS, LEO, ET PRÆDATOR.

Attende cur negare cupidis debeas,
Modestis etiam offerre, quod non petierint.
Super Juvencum stabat dejectum Leo.
Praedator intervenit, partem postulans:
Darem, inquit, nisi soleres per te sumere: 5

Et

AD FABULAM I.

Festivum est, quod ad hanc fabulam narrat Freinshemius de Ludovico XI. Galliarum Rege.

2. *Modestis*) Opponuntur hic modesti *cupidis* petacibusque, atque intelliguntur tales, qui modicis sunt contenti.

3. *Stabat*) Instar victoris.

Dejectum) Victum et prostratum. C. Nepos Thras. cap. 3. *In secundo praelio cecidit Critias. Hoc dejecto, Pausanias venit Atticis Auxilio.*

6. *Rejecit*) Ei negavit, quod petierat, cum contemtu et aspernatione.

Innoxius) Active sumitur pro eo, qui nemini nocet, ut opponatur *improbo*, id est, violento.

7. *Est deductus*) Incidit forte fortuna in eundem locum.

8. *Feroque*) Leone viso.

Rettulit retro) Recessit. Geminatio haec (nam *retulit* sufficiebat) bonis auctoribus est familiaris. Virg. Æn. lib. 9.

Haud aliter retro dubius vestigia Turnus
Improperata refert.

Idem 2. Æneid.

En

Et improbum rejecit. Forte innoxius
Viator est deductus in eundem locum,
Feroque viso rettulit retro pedem.
Cui placidus ille: Non est quod timeas, ait,
Et quae debetur pars tuae modestiae,
Audacter tolle. Tunc diviso tergore.
Silvas petivit, homini ut accessum daret.
§ *Exemplum egregium prorsus et laudabile:*
Verum est Aviditas dives, et pauper pudor,

Ex illo fluere et retro sublapsa referri.

Non est) Non est quicquam in causa, propter quod Ellipsis.

10. *Et quae*) Sensus est: Non est quicquam quod timeas; potius hic ex praeda pars est aliqua, quae debetur modestiae tuae; eam tolle.

11. *Audacter*) Absque timore, aut perturbatione, confidenter, libere.

Tergore) Corpore juvenci diviso.

14. *Verum*) Hoc vult: Licet sit laudabile praesens exemplum, pauci tamen id sequuntur, nempe quia paupertas cum pudore juncta est: at qui avidi sunt, divitias, et eum iis caetera consequuntur.

FABULA II.

ANUS DILIGENS VIRUM ÆTATIS MEDIÆ, ITEM PUELLA.

A Foeminis utcumque spoliari viros,
Ament amentur, nempe exemplis discimus.
§. *Ætatis mediae quemdam mulier non rudis*
Tenebat, annos celans elegantia,
Animosque ejusdem pulchra juvenis ceperat.
Ambae videri dum volunt illi pares.

1. *Utcumque*) Quovis modo, prout potest fieri. Ter. Andr. 4. 3. 20.

Tu ut subservias
Orationi, utcunque opus sit, verbis, vide.

Spoliari) Proprie. Sic vetula Terentiana hortatur et monet meretriculam.

Capillos homini legere coepere invicem:
Quum se putaret fingi cura mulierum,
Calvus repente factus est; nam funditus
Canos puella, nigros anus evellerat.

FA.

Ne cujusquam misereat.

Quin spoliet, mutilet, laceret quenque nata sit. Hey. 1. 1. 7.

2. *Ament*, *amentur* (Omissa est praepositio *Sive*.

3. *Ætatis mediae*) Inter juvenilem et senilem.

4. *Tenebat*) *Tenere* hoc loco est *possidere*, in sua potestate habere, ut apud Virg. Æn.

Genitor tum Belus opimam
Vastabat Cyprum, et victor ditione tenebat.

Nepos Milt. [illegible] 1. *Nam tum Thraces eas regiones tenebant, cum quibus armis erat dimicandum.* Eleganter vero et proprie illud verbum de meretriciis amoribus usurpatur. Sensus est: Mulier non rudis (sive, ut Naso lib. 2. Amorum, Eleg. 2.

Jucundo non rustica cognita furto)

tenebat quondam, scil. amore obstrictum sibi, velut vinculis. Virg. Ecl. 1.

Cum me Galatea tenebat.

Plura exempla adferre nihil attinet, cum ubivis sint in promtu.

Elegantia) Cultus et ornatus.

5. *Animosque*) et ipse diligebat puellam.

Juvenis) Juvencula, puella.

6. *Pares*) Similes. Refertur ad externam speciem vel aetatem.

7. *Legere*) Coeperunt seligere, una canos, altera nigros evellendos.

8. *Fingi*) Ornari. Alii legunt *pingi*, et exponunt quoque *ornari*. Certe latina est, *picte scribere*, id est ornare. Et constat canos colorari solitos a veteribus. Quod praestant hoc etiam tempore pectines plumbei, quibus usus quoque esse dicitur, cum jam ad senium vergens novam sibi conditionem quaereret, Musarum illud delicium, et ornamentum quondam Leidensis Academiae Dominicus Baudius: possunt ea de re videri Epigrammata Petri Scriverii in *Amoribus Baudii*, ab Scriverio editis.

Cura) *Cura* eleganter dicitur de capillis, cum aliquis in iis ornandis diligens est. Uti contra de negligente *Incuria*. Apulejus in Apologia. *Capillus prorsus inenodabilis diutina incuria.*

AD

FABULA III.

HOMO ET CANIS.

Laceratus quidam morsu vehementis Canis,
Tinctum cruore panem misit malefico,
Audierat esse quod remedium vulneris.
Tunc sic Æsopus. Noli coram pluribus
Hoc facere canibus, ne nos vivos devorent.
Quum scierint esse tale culpae praemium.
§ Successus improborum plures allicit.

AD FAB III.

1. *Laceratus*) Confer Æsopi fab. 25.

Vehementis) Ira concitati. Miror Ritershusium, quem sequitur Petrus Danetus, hic advocare Synizesin, idest, duarum syllabarum contractionem in unam, cum nihil sit necesse. Hic versus quarta sede recepit dactylum, qualis primus hujus libelli.

Æsopus auctor quam materiam repperit.

Nisi qui velit *materiam* facere trium syllabarum, quod ridiculum. Aliter res se habet in locis Horatii, et Catulli, qui adferuntur ab interpretibus. Quod sciunt qui callent artem metricam.

2. *Misit*) Projecit ipsi. Ita sup. lib. 1. 23. 3.

Nocturnus quum fur panem misisset cani.

Et lib. 3. 2. 5.

Periturae quippe, quamvis nemo laederet,
Misere panem, ut sustineret spiritum.

Malefico) Qui malum fecerat, qui morsu laeserat.

6. *Tale*) Tam bonum magnumque praemium culpae esse.

7. *Successus*) Apposite Livius Lib. 22. 12. *Quae pessima ars nimis prosperis multorum successibus crevit.*

AD

FABULA IV.

AQUILA, FELES, ET APER.

Aquila in sublimi quercu nidum fecerat:
Feles cavernam nacta in media pepererat.
Sus nemoricultrix foetum ad imam posuerat.
Tum fortuitum feles contubernium **Frau-**

AD FAB. IV.

1. *In sublimi*) In sublimitate quercus, in forma ejus. Sic ut mox sequitur, *In media quercu*, quod similiter est in medietate eius. Mox etiam, *ad imam*, idest, ima arboris parte. Sic loquuntur Auctores. Terent. Prolog. Adelph. v. 9. *prima fabula*, et Heaut. 5. 1. 29. *ultimis aedibus*. Plaut. Curc. 4. 1. 14. *in foro infimo*, et Cistel. Act. 5 in fine: *postrema comoedia*.

2. *Cavernam*) Caverna arboribus, cavum, rima, foramen.

3. *Nemoricultrix*) Cultrix nemoris. Sic est *genus altivolantum* apud Ennium. *Pietaticultrix gracilipes* apud P. Syrum. Veteres enim in hujusmodi nominum compositione sibi mire placebant, imitari Graecorum libertatem. Sic invenias, *pennipotentum*, *caprigenum*, *noctivaga*, *vesticontubernium*, *pudoricolorem*, et alia ejus generis.

Fortuitum) Statuunt quidam tertiam hujus vocis syllabam esse ancipitem, alii etiam brevem; sed falluntur. Horat. Odar. lib. 2. 15.

Nec fortuitum cernere cespitem
Leges sinebant.

Cum eo faciunt duo excellentissima nostri temporis ingenia, quae ipsi antiquitati liceat opponere (quod illis dictum sit, qui putant omnem Poeticae venustatem et munditiem cum veteribus intercidisse) Dominicus Baudius, et Jacobus Wallius. Baudius quidem Jambicorum lib. IV.

Ut fortuita ecce proditum videt
Suumque crimen, dedecusque virginis.

Wallius autem Lyricor. lib. 2. Od. 2.

Quid interest, ut frigus, et sparsas nives
Solemque, et imbres arceas,
Domumne cespes fortuitus exstruat,
An gentis alienae lapis?

Et quod videtur interdum esse brevis, id nihil est; In istiusmodi enim locis attendendum est ad crasin, quia haec

Fraude, et scelesta sic evertit malitia.
Ad nidum scandit volucris: Pernicies, ait,
Tibi paratur, forsan et miserae mihi:
Nam fodere terram, quod vides quotidie.

Aprum

haec vox fit trium syllabarum. Idem observandum est in *gratuitus*. Statius quidem tertiam hujus vocis corripuit, atque ita quidem, ut contractio non possit admitti. In noto Phalaecio, lib. 1. Silvar.

Largis gratuitum cadit rapinis.

Sed ille multa sibi permisit, quae non temere reperias in optimi aevi poetis. Melius idem Baudius Jambicor, lib. 3. ad Joannem Hotomannum:

Laudes profundunt gratuitas, sed meras
Laudes.

Vide Jans. Dous. Praecid. ad Petron. lib. 2. cap. 16. Terrentium et Cruquium ad memoratum Horatii locum, et Gerard. Joan. Vossium in de Arte Gramm. l. 2. c. 37.

6. *Volucris*) id est, Aquilae.

7. *Miserae*) Infaustae, infelici.

8. *Fodere terram*) Dicitur hoc de animalibus terram rostro, aut pedibus effodientibus. Sic lib. 1. fab. 27. *Humana effodiens ossa.*

Quotidie) Brevem esse ait Danetus secundum in hac voce syllabam, at aliquando produci. Hoc loco longam esse patet ex dimensione: uti et in fine lib. IV.

Nam vita morti propior est quotidie.

Et lib. 3. fab. 8. v. 14.

Quotidie, inquit, speculo vos uti volo.

Caeteroquin est anceps, ut patet in *quotidianus*, pro quo Catullus, ut primam produceret, dixit *cottidianus*, carm. LXIX. ad Malium v. 139.

Conjugis in culpa flagarit cottidiana.

Hic secunda est correpta, quam Mart. longam facit lib. X. Ep. 65.

Levis dropace tu quotidiano,

Et lib. XI. Epigr. 1.

Cultus sindone non quotidiana.

9. *Aprum insidiosum*) Nescio cur hoc epitheton sollicitet Danetum, praeferentem *insidiosam*, cum sermo sit de sue foemina. Hoc nomen est ex iis, quae maribus et foeminis sine discrimine sexsus convenientia, Epicoena vocantur, et unum tantum habent genus, quod cognoscitur ex regula de terminazione: ut *hic passer*, *haec vulpis*. Talia sunt *liberi*, *catulus*, et alia multa. Itaque de filiabus dicimus, *Liberos nostros*, non *nostras*: ac

 foe-

Aprum insidiosum, quercum vult evertere,
Ut nostram in plano facile progeniem opprimat.
Terrore offuso, et perturbatis sensibus,
Derepit ad cubile setosae suis;
Magno, inquit, in periculo sunt nati tui:
Nam simul exieris pastum cum tenero grege,
Aquila est parata rapere porcellos sibi.
Hunc quoque timore postquam complevit locum,
Dolosa tuto condidit sese cavo.
Inde evagata noctu suspenso pede,
Ubi esca se replevit, et prolem suam,
Pavorem simulans prospicit toto die.

Rui-

foemellam catulum, *egregium catulum*, non *egregiam*, et sic in aliis.

Quercum] Elliptica oratio ex consuetudine metuentium. Integra sic haberet: Per id, quod vides fodere, vult evertere, id est, hoc est propositum hujus negotii, quod vides eum suscepisse; per eam fossionem vult quercum evertere.

10. *In plano*) Humi dejectam progeniem. Nam *in plano*, est in solo.

Progeniem) Foetum, catulos, pullos.

11 *Offuso*) Verba haec non felem respiciunt, sed aquilam, ut sit sensus: postquam ita Feles Aquilae offudisset terrorem, ejusque perturbasset sensus, derepit etc. *Offundere terrorem* elegantissime dicuntur, qui ex improviso terrorem ingentem afferunt.

12. *Derepit*) Inde repit ab aquila deorsum. Sic *degredi* pro descendere dicitur.

Cubile) *Cubile* est pro lustro. Sic lib. 1. 19.

Flagitare validius
Cubile coepit,

Et lib. 3. fab. 2. 11.

Et in cubile concito properat gradu,

13. *Nati*) Catuli. Sic et Virg. de iisdem dixit lib. 3.

Albi circum ubera nati.

14. *Simul*) Statim, simulatque exieris.

Tenero grege) Teneris tuis catulis, porcellis, ut mox,

16. *Locum*) Cubile suis intelligit.

17. *Condidit*) Abscondit. Ita fab. 6. hujus libri vers. 6. *condita*; et Fab. 8. v. 4. *Se cubili condidit.*

Cavo) Supra dixit *cavernam*.

18. *Suspenso*) Leni, tacito, ut ambulans non posset exaudiri. Sic *suspenso gradu placide ire* dixit Ter. Phorm. 5. 6.

18. *Su-*

Ruinam metuens Aquila ramis desidet :
Aper rapinam vitans non prodit foras .
Quid multa ? inedia sunt consumti cum suis :
Felisque catulis largam praebuerunt dapem .
Quantum homo bilinquis saepe concinnet mali ,
Documentum habere stulta credulitas potest .

20. *Prospicit*) Circumspectat , ac si et ipsa non auderet egredi , atque observaret molitiones scrophae .

21. *Desidet*) Jugiter considet . Metum notat haec vox .

23. *Quid multa ?*) Formula usurpari solita , cum rem in pauca conferimus . Sic et illa : *Quid verbis opus est ? Quod multis opus est ? Quid tibi multa dicam ?* etc.

25. *Bilinguis* ? Fallax , duplex , fraudulentus . Virg. 1. Æn. *Tyriosque bilingues* . Plaut. Poen. 5. 2. *Bisulci lingua* .

26. *Credulitas*) Locutio nostra familiaris . Homines stulte creduli .

FABULA V.

CÆSAR AD ATRIENSEM.

Est ardelionum quaedam Romae natio ,
Trepide concursans , occupata in otio ,
Gratis anhelans , multa agendo nihil agens ,
Sibi molesta , et aliis odiosissima .

Hanc

AD FAB. V.

1. *Ardelionum*) Hi sunt , qui se omnibus negotiis immiscent , ab *ardendo* dicti , quod pro *festinando* usurparunt veteres . Itaque cum sint avidi negotiorum , inquietique , semper cursitent , festinentque , tanquam magni aliquid habeant agendum , ardeliones nominantur . Sunt qui dictos existimant ab Ardea avi , quia avis hujus instar huc et illuc volitant , et circumcurrant , dum omnibus se negotiis student immiscere . Vide Voss. Etymologic.

Natio) Genus quoddam hominum . Sic fere Teren. Eun. 7. 17.

2. *Trepide*) Cum dubitatione , et incertitudine causae ac propositi .

Concursans) Huc illuc cursitans .

3. *Gratis anhelans*) *Anhelans* hic negotiosum , occu-

Hanc emendare, si tamen possum, volo
Vera fabella: pretium est operae attendere.
§ *Caesar Tiberius, quum petens Neapolim,*
In Misenensem villam venisset suam,
Quae monte summo posita Luculli manu,
Prospectat Siculum, et prospicit Tuscum mare,
Ex alticinctis unus atriensibus.
Cui tunica ab humeris linteo Pelusio
Erat destricta, cirris dependentibus,

Per.

patumque denotat, qui ob discursationes crebrans spiritum aegre ducit. *Gratis* autem *frustra* est, vel nullo cum fructu, nullo cum effectu, *nihil agens*, ut mox sequitur.

6. *Vera fabella*) Vide quid dictum sit ad praefat. lib. 1. ubi *fictae fabulae*.

Attendere) Attendere ad eam animum.

7. *Petens*) Proficiscens ad urbem Neapolin.

Neapolim) Urbem Campaniae maritimam, regni Neapolitani caput, ac totius Italiae clarissimam, prius Parthenopen dictam.

8. *Misenensem*) Domum suam rusticam, a Miseno Æneae socio sic dictam. In hac Tiberius etiam mortuus est.

9. *Monte*) In monte summo, in summa montis parte. Vid. fabula IV.

Posita) Extructa, aedificata. Eleganter de aedificantibus. Sic lib. 3. fab. 9.

Quaeso tam angustam talis vir ponis domum?

Luculli) Summi et fortunatissimi Romanorum legati.

10. *Prospectat*) Ex alto eminens nec totum spectat. Quaedam frequentativa rei difficultatem exprimunt.

Siculum) Quod a Sicilia Cretam usque excurrit.

Tuscum) Vulgo *Mare di Toscana*.

11. *Alticinctis*) Negotiosos intelligit. Tales namque cincere vestes alte solent, ne impediantur inter discurrendum. Horat. lib. 2.

Puer alte cinctus acerram.
Gausape purpureo mensam pertersit.

Consule Ferrarium de re vestiaria, 3. 7. Pign. de Servis pag. 271. et ad ea quae sequuntur pag. 461.

Atriensibus) Qui stabant in atrio domus, limenque custodiebant. Vide T. Pomp. de operis servor. p. 36.

12. *Pelusio*) Pelusium erat ostium Nili et civitas Ægypti feracissima lini, ex quo conficiebant lintea.

13. *Destricta*) Colligata, et quasi consuta.

Cirris) Hos cirros sunt qui accipiant de pligis tunicae.

Alii

Perambulante laeta Domino viridia,
Alveolo coepit ligneo conspergere
Humum aestuantem, come officium jactitans:
Sed deridetur: inde notis flexibus
Praecurrit alium in xystum, sedans pulverem.
Agnoscit hominem Caesar, remque intelligit.
Id ut putavit esse nescio quid boni,
Heus, inquit Dominus. Ille enimvero adsilit:
Donationis, alapae certe, gaudio

Tum

Alii putant esse fimbrias, oris extremis vestium solitas assui. Vide Pignorium de servis p. 461. Sed vide et Ferrar. de re vestiaria par. 2. lib. 1. p. 39.

14. *Viridia*) Loca arboribus virentibus, herbis, et graminibus consita.

15. *Alveolo*) Ligneo vase, ex uno caudice excavato.

16. *Officium*) Ministerium. Jactans officii sui elegantiam munditiamque.

17. *Flexibus*) Compendiis viarum, notis divortiis. Virg. Æneid. l. 9.

Objiciunt equites sese ad divortia nota.

18. *Xystum*) Locum deambulationibus faciendis adornatum, consitis utrinque platanis. Dicitur et neutro genere *Xystum*.

Sedans) Aqua conspersa, ne pulvere foedaretur.

19. *Hominem*) Hominis vanitatem negotiosam perspicit.

Remque) Animum, consilium ardelionis, qui hoc factitabat gratiae, et libertatis obtinendae causa.

21. *Dominus*) Tiberius. Sic Imperatores nominabant.

23. *Ducis*) *Domini*, ut paullo ante.

24. *Opera*) Laborem inutilem praestitisti, frustra sudasti.

Periit) Notum est illud de ave quadam ad Augustum Caesarem: *Opera et impensa periit*. Caeterum ut metri ratio hic collocetur in tuto, contractio est adhibenda. Pro quo *periit* habent Meursius, et Freinshemius. Melius scripsissent *perit*.

25. *Alapae*) *Alapae* pro libertate. Apud veteres enim, quando aliquem manumittebant, alapa percussum circumagebant, et liberum confirmabant apud praetorem. Et sic patebit sensus versus 22.

Donationis, alapae certe, gaudio.

Ubi *alapa* per Metonymiam libertatem designat. *Certe* vero, quod ibi sequitur, significat *ad minimum*. Quomodo apud Ter. Andr. 4. r. 16.

Atque aliquis dicat, Nihil promoveris.
Multum, molestus certe ei fuero.

 Mei

Tum sic jocata est, tanti majestas Ducis,
Non multum egisti, et opera nequicquam periit;
Multo majoris alapae mecum veneunt.

Mecum) Domi mae. Hoc dicit: Meae domus ea disciplina est, ut non tam facile, tamque parvo servi manumittantur.

Veneunt) Venduntur. Libertas tam exiguo pretio a me non venditur.

FABULA VI.

AQUILA, CORNIX, ET TESTUDO.

Contra potentes nemo est munitus satis;
Si vero accessit consiliator maleficus,
Vis, et nequitia quicquid oppugnant, ruit.
Aquila in sublime sustulit Testudinem,
Quae quum abdidisset cornea corpus domo,
Nec ullo pacto laedi posset condita,
Venit per auras cornix, et propter volans:
Opimam sane praedam rapuisti unguibus,
Sed nisi monstraro, quid sit faciendum tibi,

Gra-

2. *Si vero*) Ter. Andr. 1. 2. 18.
Si quis magistrum coepit ad eam rem improbum.
Quod idem est. Nam infra cornicem vocat etiam *Magistram. accessit*) Ad illos potentes.

1. *Vis*) Quicquid est, quod vis et nequitia oppugnant, id ruit, si accesserit ad potentem consiliator maleficus. Jungit auctor potentem, et consiliatorem maleficum. Huic nequitiam, illi vim tribuit. Conjuncta ista ait si oppugnent, quicquid sit, quamvis tutum se putet, ruere.

4. *Aquila*) Aliter refert Camerarius fab. 196.

5. *Domo*) Ponitur *domus* pro testa cornea, qua testudines muniuntur.

6. *Condita*) *Tuta*, ut infra. Abscondita. Sic libri hujus fab. 8. *condidit*.

7. *Per auras*) Per aera.
Propter) Scil. aquilam, id est, juxta, in vicinia, in propinquo. Sic utuntur melioris aevi poetae. Virg. in Ecl.
Propter aquae rivum.

Vo-

Gravi nequicquam te lassabis pondere.
Promissa parte, suadet ut scopulum super
Altis ab astris duram inlidat corticem,
Qua comminuta facile vescatur cibo.
Inducta verbis Aquila, monitis paruit.
Simul et magistrae large divisit dapem.
Sic tuta quae naturae fuerat munere,
Impar duabus occidit tristi nece.

FA.

Volans) Scilicet, *dixit:* vel *sic aquilam allocuta est.*
8. *Opimam*) Pinguem, delicatam.
10. *Nequicquam*) Frustra, absque fructu. Sic sup. fab 5.
12. *Altis ab astris*) Poetice, pro, e sublimi, ex summa parte aeris.
Corticem) Abusive pro testa. Supra *corneam domum.*
14. *Inducta*) Scil. ad credendum. C. Nepos Conone cap. 3. *Nec facile ad credendum inducebatur.*
15. *Magistrae*) Cornici, quae tanquam magistra eam docuerat, qua ratione esca sua posset vesci. Vide notam ad versum 1.
Divisit) Partes promissas dedit. Vide Gronov. ad Statii Silvas cap. 13. pag. 71.
16. *Sic tuta*) *quae nullo pacto laedi posset condita*, ut est vers. 6.
Tristi) Gravi. Sic fab. 2. lib. 1. et fab. 3. v. 11.

FABULA VII.

MULI ET LATRONES.

Muli gravati sarcinis ibant duo.
Unus ferebat fiscos cum pecunia,
Alter tumentes multo saccos hordeo.
Ille onere dives; celsa cervice eminens,
Clarumque collo jactans tintinnabulum:
Comes quieto sequitur, et placido gradu.
Subito latrones ex insidiis advolant,
Interque caedem ferro mulum trusitant,
Diripiunt numos, negligunt vile hordeum.
Spoliatus igitur casus quum fleret suos,
Equidem, inquit alter, me contemtum gaudeo.
Nam nihil amisi, nec sum laesus vulnere.
§ *Hoc argumento tut i est hominum tenuitas;*
Magno periclo sunt opes obnoxiae.

AD FAB. VII.

1. *Muli*) Muli antiquis temporibus frequentes adhibiti ad hoc opus, ut ferrent onera in dorso. Vide Scheffer. de re vehiculari lib 1. cap. 8.

2. *Fiscos*) Corbes sparteos, in quibus recondebant Romani pecuniam publicam et imperatoriam.

4. *Celsa*) Sublata in altum, ut fit a superbientibus.

5 *Collo*) Solebant suspendere tintinnabula ex collis mulorum, ut occursum eorum evitare possent equi. Hic mulus unum habet tintinnabulum. Apuleji ille plura, praeter caetera ornamenta. Audi sic loquentem lib. 10. *Me phaleris aureis, et fucatis ephippiis, et purpureis tapetis, et frenis argenteis, et pectilibus balteis, et tintinnabulis perargutis exornat.*

6. *Comes*) Alter ille mulus, cum hordeo.

Quieto) Sine agitatione multa pedum ac tumultu.

7. *Latrones*) Fures pecorum, ita dicti, quod a latere adoriuntur, vel latenter insidiantur.

8. *Interque*) Vult primum factam caedem eorum, qui ducebant mulos, velut resistentium.

Trusitant) Vox obsoleta. Vulnerant: quod patet ex versu 12.

Nam nihil amisi, nec sum laeso vulnere.

Hoc *trusitant* minus probat Danetus, quod tamen in textum recepit, et praeferre videtur *tuditant*. Meursium secutus, repugnante metri ratione.

13. *Hoc argumento*) Hac fabula demonstratur pauperes vitam tutam agere.

AD

FABULA VIII.

CERVUS, ET BOVES.

Cervus nemorosis excitatus latibulis,
Ut venatorum fugeret instantem necem,
Coeco timore proximam villam petit,
Et opportuno se bubili condidit.
Hic bos latenti: Quidnam voluisti tibi,
Infelix, ultro qui ad necem cucurreris,
Hominumque tecto spiritum commiseris?
At ille supplex: Vos modo, inquit, parcite,
Occasione rursus erumpam data.
Spatium diei noctis excipiunt vices:
Frondem bubulcus adfert; nec ideo videt.
Eunt subinde et redeunt omnes rustici,
Nemo animadvertit: transit etiam villicus,
Nec ille quicquam sentit. Tum gaudens ferus

Bu-

AD FAB. VIII.

1. *Nemorosis*) In nemore.

Excitatus) Proprie de venatione dicitur.

2. *Venatorum*) Necem a venatoribus inferendam.

3. *Coeco*) *Coecum faciente*, per Metonymiam effecti, qua et Mors pallida dicitur, quia facit homines pallidos.

4. *Opportuno*) Quod se commode offerebat.

Bubili) Dicitur a *bubus*, contracte pro bovibus estque Adjectivum, in quo subauditur *Stabulum*. Vide Voss. de Anal. 1. 21.

5. *Quidnam*) Quidnam mali voluisti tibi parare? Arguendi aliquem formula. Ter. Eun. 3. 5. 31. *Quid tibi vis Satin', sanus?* Virg. Ecl. 2. 59.

Eheu quid volui misero mihi?

8. *Parcite*) Vitam mihi servate, ne me prodite.

9. *Occasione*) Cum occasio fuerit data.

10. *Spatium*) Nox venit, die exacto.

Excipiunt) Succedunt diei.

11. *Frondem*) Pabulum bubus, quod apud veteres plerumque habebant ex frontibus.

Nec ideo) Dicit, etiamsi attulerit, dederitque frondem in stabulo bubus, tamen non vidisse.

12. *Omnes*) Colonos intelligit, et familiam ejus villae:

12. *Animadvertit*) Cervum ibi latitantem.

Villicus) Qui totius villae habet curam: caput rusticae

Bubus quietis agere coepit gratias,
Hospitium adverso quod praestiterint tempore.
Respondit unus: Salvum te cupimus quidem;
Sed ille, qui oculos centum habet si venerit,
Magno in periclo vita versatur tua.
Haec inter ipse dominus a coena redit;
Et quia corruptos viderat nuper boves,
Accedit ad praesepe: Cur frondis parum est?
Stramenta desunt. Tollere haec aranea
Quanti est laboris? Dum scrutatur singula,
Cervi quoque alta est conspicatus cornua.
Quem convocata jubet occidi familia,
Praedamque tollit. § Haec significat fabula;
Dominum videre plurimum in rebus suis.

E. I.

cae familiae. Vide Pign. de servis pag. 540. et Pomp. de oper. serv. pag. 33.

14. *Sentit.*) Animadvertit, ut versu praeced.

15. *Quietis.*) *Quietis* adjectivum est, non substantivum, conveniens cum bubus. *Quietos* vocat, quod non prodidissent latitantem.

16. *Hospitium*) Quod securitatem hospiti praestiterint.

18. *Qui oculos.*) Herum ipsum ea notat periphrasis, quae eleganter curam ejus, ac perspicaciam depingit, allusione ad Argum, cui centum erant oculi.

19. *Versatur.*) Constituta erit.

21. *Corruptos*) Male habitos, macie perditos.

23. *Aranea.*) Telas intelligit. Nempe *araneus, a, um*, adjectivum est. Hinc *araneum* neutraliter et absolute, opus aranearum, subaudito *textum*, vel *rete*. Sic Petronius dixit, *araneis oleo madentibus*, id est, telis aranearum.

24. *Quanti*). Quanta vestra negligentia est! minimo labore sustulissetis has aranearum sordes!

Dum scrutatur). Camerarius fab. 223. *Inter hanc curam, et attentionem apparent cornua cervi, et ipse latens intra stramenta a gaudente patrefamilias caeditur.*

26. *Familia*) Servis rusticis.

AD

EPILOGUS.

Æsopi ingenio statuam posuere attici,
Servumque collocarunt aeterna in basi,
Patere honoris scirent ut cuncti viam.
Nec generi tribui, sed virtuti, gloriam.
Quoniam occuparat alter, ne primus forem,
Ne solum esset, studui, quod superfuit.
Neque haec invidia, verum est aemulatio.
Quod si labori faverit Latium meo,
Plures habebit quos opponat Graeciae.

Si

AD EPILOGUM.

1. *Ingenio*) Praefat. lib. 3.

Æternam famam condere ingenio suo.

Posuere) Erexere. Eleganter de statuis.

Attici) Athenienses. Attica est regio Achajae, in qua Athenae.

2. *Servumque*) Licet foret servus, nempe quia his concessus iste honor non fuit.

Æternam) Respectu voluntatis et propositi Atheniensium. Erat enim bases illae ex saxo, forma quadrata, vel rotunda. *Æternam* ergo est, aegre destruenda aut solvenda; et sic quam diutissime duratura. Statius de basi statuae Colosseae Domitiani lib. 1. Silv. v. 58.

Teneat quamvis aeterna crepido,
Quae superingesti portaret culmina montis.

5. *Quoniam*) Ordo est: Studui ne alter esset solus (fabulator) quoniam occuparat (id est), anteverterat me) ne forem primus, quod (unum mihi) superfuit: id est; relictum erat, vel proximum erat. Haec enim est sententia: Quia Attici facto suo docuerunt, cunctis cujuscumque fortis aditum patere ad honorem; ego quoque consequi eum studui exemplo Aesopi. Suspicator nobilissimus Heinsius Phaedrum hic loqui de Cn. sive C. Melisso, Poeta vetere. De quo vide quaenam congesserit in notis ad Epist. Pont. Ovid. lib. 4. epist. 16. v. 30. Vide et eundem ejusdem Operis t. 2. p. 465.

7. *Æmulatio*) Hac vox proprie de discipulis dicitur, qui praeceptorem imitantur. Ita quidem hic sumitur. Caeterum haec vox duplicem habet significationem, alteram ad laudem, alteram ad culpam. Cic. de ea lib. 4. Tusc. cap. 8. *Dupliciter illa quidem dicitur ut et in laude, et in vitio nomen hoc sit: nam et imitatio virtu-*

C 6 *tis*

Si livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam,
Si nostrum studium ad aures pervenit tuas;
Et arte fictas animus sentit fabulas,
Omnem querelam submovet felicitas.
Sin autem et illis doctus occurrit labor,
Sinistra quos in lucem natura extulit,
Nec quicquam possunt nisi meliores carpere,
Fatale exitium corde durata feram,
Donec fortunam criminis pudeat sui.

EXPLICIT LIB. II.

tis, aemulatio dicitur: et est aemulatio aegritudo, si eo, quod quis concupierit, alius potiatur, ipse careat. Aemulatio itaque degenerans nil nisi invidia est.

8. *Latium*) Latini. Meton. subjecti. *Latium* porro regio Italiae notissima inter Hetruriam et Campaniam a latendo dicta, quod ibi Saturnus latitarit.

9. *Plures*) Qui similia facient, incitati exemplo meo.

Opponat) Tanquam tales, qui, quod ibi Graece alii, ipsi Latine composuerint, aequali ingenio, praestantiaque.

10. *Curam*) Hoc opus, quod cum cura, studioque elaboravi.

11. *Eripiet*) Mihi scilicet, quippe qui me ista sic scripsisse scio, ut promeritus sim laudem.

12. *Pervenit*) Cicero, *accidere ad aures*, dicere amat.

13. *Sentit*) Si experiris, scriptas esse has fabulas non inepte, sed arte singulari.

14. *Submovet*) Tam felix sum, ut nihil habeam quod querar.

Felicitas) Qua talem inveni lectorem, qui et intelligit artem, et ex ea capit delectationem.

15. *Occurrit*) Ad aures, ad manus eorum pervenit, qui maligni sunt.

16. *Sinistra*) Infausta, adversa, inimica, velut in poenas et supplicia aliorum.

Extulit) Protulit, edidit.

17. *Nec quicquam*) Deest *qui*; nam diversus casus praecessit.

18. *Fatale*) Malum, quod auctorem habet fatum, non culpam nostram.

Exitium) Calumniam, injuriam.

Durato) Obfirmato a me, atque obdurato adversus talia.

19. *Criminis*) Quippe quae sic afflixerit innocentem. Ita saepe veteres. Vide Barthium ad Statium t. 2. p. 68. Gevartium ad Statii Silv. lib. 1. cap. 31.

PHÆDRI FABULARUM LIBER TERTIUS.

PROLOGUS. AD EUTICHIUM

Phaedri libellos legere si desideras,
Vaces oportet, Eutyche, a negotiis,
Ut liber animus sentiat vim carminis.
Verum, inquis, tanti non est ingenium tuum,

Mo.

AD PHÆDRI FAB. LIB. III.

PROLOG.

1. Phaedri) Meos. Sic loquuntur in primis Poetae. Pyrrus apud Vir. 2. Æn. expresso suo ipsius nomine ad Priamum regem.

Illi mea tristia facta.
Degenerumque Neaptolemum narrare memento.

9. Æn. Mater Euryali.

Nec te, sub tanta pericula missum.
Adfari extremum miserae data copia matri.

Id est, mihi.

Apud Terent. Hec. 5. 4. 37. Parmeno etiam de se.

An

Tenere quidquam Parmenonem praetereat, quod facto usu sit?

Apud eundem Phorm. 5. 8. 38. Phormio,

Sic dabo: age nunc, Phormionem qui volet, lacessito.

2. Negotiis) Curis publici officii: unde etiam *negotiosa vita* quae opponitur privatae et otiosae, et contemplationi literisque deditae.

3. Liber) Idem est, quod *vacans a negotiis.*

4. Ingenium (Scripta tua, Metonymia.

5. Momentum) Minimum temporis, horaeve punctum, quae

Momentum ut horae pereat officii mei.
Non ergo causa est manibus id tangi tuis,
Quod occupatis auribus non convenit.
Fortasse dices: Aliquae venient feriae,
Quae me solito pectore ad studium vocent.
Legesne, quaeso, potius viles nenias,
Impendas curam quam rei domesticae,
Reddas amicis tempora, uxori vaces,
Animum relaxes, otium des corpori,
Ut adsuetam fortius praestes vicem?
Mutandum tibi propositum est vitae genus,
Intrare si Musarum limen cogitas.
Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo Tonanti sancta Mnemosyne Jovi
Foecunda novies Artium peperit Chorum,
Quamvis in ipsa pene sim natus schola,

Cu-

quae hora, vel quod tempus officio est destinatum. Itaque *officium* de munere publico accipitur, quod sustinebat Eutichus, forsan in aula principali, audiens sollicitantium praees, et ad Principem deferent.

6. *Non ergo*) Respondet poeta objectioni, quam ipse finxit.

7. *Quod occupatis*) Quod minime decet aures impeditas, et negotiis distractas.

8. *Fortasse*) Nova prolepsis.

8. *Feriae*) Dies, quibus nihil agere erat licitum.

9. *Soluto*) Libero a curis. *Libero animo*, ut paullo ante.

10. *Legesne*) Responsio per interrogationem: q. d. Quidvis potius facturus es, quam lecturus fabulas meas.

Nenias) Ineptias, fabulas inutiles. *Nenia*, carmen, quo mulcentur aures puerorum.

11. *Impendas*) Des operam rei familiari.

12. *Reddas*) Velut ex debito mutui officii. Nam *reddere* est tributum sibi suisque negotiis ab aliis, iisdem retribuere, ac pariter vacare aliis.

Uxori vaces) Fabuleris cum uxore, feria et jocos misceas agas, quae quoquo modo ei esse possunt grata, et jucunda, quod nempe non potes diebus aliis, occupatus negotiis. Thomas Morus, aeternum Angliae decus, ad hanc rem convenienter in Praefat. Utopiae ad Petrum Ægidium: *Dum foris totum ferme diem aliis impertior, reliquum meis, relinquo mihi, hoc est, literis, nihil. Nempe reverso domum: cum uxore fabulandum est, garriendum cum liberis, colloquendum cum ministris. Quae ego omnia inter negotia numero, quando*

fieri

Curamque habendi penitus corde eraserim,
Et laude multa vitam in hanc incubuerim,
Fastidiose tamen in coetum recipior.
Quid credis illi accidere, qui magnas opes
Exaggerare quaerit omni vigilia,
Docto labori dulce praeponens lucrum?

Sed

fieri necesse est, (*necesse est autem*, *nisi velis esse domi tuae peregrinus*) *et danda omnino opera est*, *ut quos vitae tuae comites aut natura providit*, *aut fecit casus*, *aut ipse delegisti*, *his ut te quam jucundissimum compares*, et quae ibi sequuntur.

13. *Otium.*) Cures corpus, et reficias honesta remissione.

14. *Adsuetam.*) Quadrisillabum est, exigente sic versu, ut supra.

Praestes vicem) *Vicem* pro munere. *Praestare* est peragere. Sic Cicero. *munus suum praestare*.

15. *Propositum*) Ratio, institutum. Ita haec vox usurpatur ab auctoribus. Justinus lib. VI. c. 8. de Epaminonda, *Neque ab hoc vitae proposito mortis ratio dissensit*. Seneca Epist. 68. *Aliud proposito tuo nomen impone*. Ubi *propositum* vocat institutum Lucilii in successu vivendi.

17. *Pierio*) Pierius mons Thessaliae, in Macedoniae confinio, Musis sacer, quae ex eo Pierides dicta sunt.

18. *Tonanti*) Epitheton est Jovis, qui et absolute *Tonans* dicitur, Ovid. Epistola Deianirae.

Velit hoc Germana Tonantis.

i. e. Juno.

Mnemosyne) Nimpha Pieria, quae habuit ex Jove novem Musas. Poetae hanc Musarum matrem finxere, quia omnibus scientiarum thesaurus beneficio memoriae acquiritur et conservatur. Habet vero nomen novem literas pro numero filiarum.

Foecunda novies) Quae novem foetus edidit uno partu s

Artium) Musarum, quae artes invenerunt.

Chorum) Chorus proprie est coaevorum cantus et saltatio in tragoediis aut comoediis. Accipitur vero improprie pro quovis personarum numero, et hic pro novem Musis, quae dicuntur artes invenisse. Prima vocabatur Clio, historiae parens; Secunda Melpomene, Tragoediae; Tertia Thalia, Comoediae; Quarta Euterpe, fistularum; Quinta Therpsichore, Citharae; Sexta Erato, Lirae; Septima Calliope, versuum heroicorum; Octava Urania, Astrologiae; Nona Polyhymnia Eloquentiae. Quae omnes hoc Ausonii carmine comprehendi solent.

CLIO.

Sed jam, quodcunque fuerit (ut dixit Sinon,
Ad regem, quum Dardanae perductus foret)
Librum exarabo tertium Æsopi stilo,

Ho.

CLIO gesta canens, transactis tempora reddit.
MELPOMENE tragice proclamat moesta boatu.
Comica lascivo gaudet sermone THALIA.
Dulciloquis calamos EUTERPE flatibus urget.
TERPSICHORE affectus citharis movet, imperat, auget.
Plectra gerens ERATO saltat pede, carmine, vultu.
Carmina CALLIOPE libris Heroica mandat.
URANIE coeli motus scrutatur et astra.
Signat cuncta manu, loquitur POLYHYMNIA gestu.

20. *Quamvis*] Ita est hujus versus lectio constituenda, et sic metrum conservandum: quod vidit primus Nobilissimus Heinsius. Omnes ediones praeferunt;

Quamvis in ipsa natus sim pene schola

Ad quae tacent interpretes, securi scilicet positionis qualiscunque, qua ultima in *pene*, quae brevis est, producatur. Cujusmodi exempla, fateor, et alibi in his libellis occurrunt. Sed consulant aures suas, qui Musas nati sunt faventes.

Natus) De Epaminonda sic dixit Justinus, *fuisse hominem inter literas natum*.

Habendi) Suppl. rem, pecunias. *Amor habendi* apud Ovidium, pro avaritia.

Tempore crevit amor, cui nunc est summus habendi.
Et Horat. 1. Ep. 7.

Amore senescit habendi.

22 *Laude multa*) Hoc dicit poeta: Quamvis ego in hoc studiorum genere multam laudem sim assecutus, aegre tamen, et non nisi quodam cum fastidio, recipior in Musarum coetum: *Laude multa* hic autem est, non quidem magna, sed multa, sive multorum hominum: quod modestius est, quam si dixisset, magna laude. Multam enim laudem a multis mereri facilius est, quam a magnis magnam. Sic Horat. de Arte Poetica:

Successit vetus his Comoedia non sine multa
Laude.

Passim autem Phaedrus sibi laudem tribuit. Sic epilogo libri praecedentis.

Si livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam.

Et in fine hujus praefationis:

Quoniam mihi sollennis debetur gloria.

Iterum in praefatione libri 5.

Mihi parta laus est.

Vi-

Honori et meritis dedicans illum suis:
Quem si leges, laetabor; sin autem minus,
Habebunt certe quo se oblectent Posteri.
Nunc Fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo. Servitus obnoxia
Quia quae volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Æsopi illius semita feci viam,

Et

Vitam) Scil. Scholasticam. Constituimus hanc lectionem ex praescripto Praschii, pro *in hanc vitam* reponentis *viam in hanc*. Quo fit ut opus non sit tam variis argumentis sollicitare *incumbuerim*. Optime enim sic versus fiat.

23. *Fastidiose*) Ægre difficulter, et quasi cum fastidio et dedignatione ejus, qui tantopere ambit.

In coetum) Musarum. Sensus est: Etiamsi omnia posthabeam literis ac doctrinae, ut opes et gloriam, tamen ad eam veram solidamque non nisi difficulter ac sero pervenio.

24. *Quid credis illi*) Quomodo putas illum posse evadere dictum, qui opibus coacervandis studet?

25. *Omni vigilia*) Omni cura et sollicitudine.

26. *Dulce*) Jucundum, propter varias cupiditates ex pecunia.

27. *Ut dixit*) Sinonis oratio apud Virg. 2. Æn. sic incipit:
Cuncta equidem tibi rex, fuerit quodcumque, fatebor.
Caeterum hic Sinon fuit filius Sisyphi, neposque Autolyci. Graecus versipellis et veterator, qui obsessa Troja a Trojanis se capiendum obtulit, et ad Priamum Regem deductus, ipsi persuasit abiisse Graecos, atque equum illum ingentem in urbem ducendum.

28. *Regem*) Priamum Regem Trojanorum, qui vocati sunt Dardanii a Dardano filio Jovis et Electrae, qui Regnum Trojanum condidit, unde et ipsa regio Dardania dicta est. Postea urbs provinciae caput dicta sunt Troja, et populus Trojani, a Troe atavo Priami.

29. *Exarabo*) *Exarabo stilo*. Hae voces sunt conjungendae, *Exarare stilo* est scribere.

30. *Honore et meritis*) Ex veteri formula, quae in Inscriptionibus frequens.

33. *Fabularum*) Cur fabulae sint inventae. Sic *piscium genus* apud Horat. lib. 1. Od. 2. pro piscibus.
Piscibus et summa genus haesit ulmo.

30.

Sed jam, quodcunque fuerit (ut dixit Sinon,
Ad regem, quum Dardaniae perductus foret)
Librum exarabo tertium Æsopi stilo,

Ho.

CLIO gesta canens, transactis tempora reddit.
MELPOMENE tragico proclamat moesta boatu.
Comica lascivo gaudet sermone THALIA.
Dulciloquis calamos EUTERPE flatibus urget.
TERPSICHORE affectus citharis movet, imperat, auget.
Plectra gerens ERATO saltat pede, carmine, vultu.
Carmina CALLIOPE libris Heroica mandat.
URANIE coeli motus scrutatur et astra.
Signat cuncta manu, loquitur POLYHYMNIA gestu.

20\. *Quamvis*] Ita est hujus versus lectio constituenda, et sic metrum conservandum: quod vidit primus Nobilissimus Heinsius. Omnes ediones praeferunt;

Quamvis in ipsa natus sim pene schola

Ad quae tacent interpretes, securi scilicet positionis qualiscunque, qua ultima in *pene*, quae brevis est, producatur. Cujusmodi exempla, fateor, et alibi in his libellis occurrunt. Sed consulant aures suas, qui Musas nati sunt faventes.

Natus) De Epaminonda sic dixit Justinus, *fuisse hominem inter literas natum*.

Habendi) Suppl. rem, pecunias. *Amor habendi* apud Ovidium, pro avaritia.

Tempore crevit amor, cui nunc est summus habendi.

Et Horat. 1. Ep. 7.

Amore senescit habendi.

22 *Laude multa*) Hoc dicit poeta: Quamvis ego in hoc studiorum genere multam laudem sim assecutus, aegre tamen, et non nisi quodam cum fastidio, recipior in Musarum coetum: *Laude multa* hic autem est, non quidem magna, sed multa, sive multorum hominum: quod modestius est, quam si dixisset, magna laude. Multam enim laudem a multis mereri facilius est, quam a magnis magnam. Sic Horat. de Arte Poetica:

Successit vetus his Comoedia non sine multa
Laude.

Passim autem Phaedrus sibi laudem tribuit. Sic epilogo libri praecedentis.

Si livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam.

Et in fine hujus praefationis:

Quoniam mihi sollennis debetur gloria.

Iterum in praefatione libri 5.

Mihi parta laus est.

Vi-

Honori et meritis dedicans illum suis:
Quem si leges, laetabor; sin autem minus,
Ha ebunt certe quo se oblectent Posteri.
Nunc Fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo. Servitus obnoxia
Quia quae volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Æsopi illius semita feci viam,

Et

Vitam) Scil. Scholasticam. Constituimus hanc lectionem ex praescripto Praschii, pro *in hanc vitam* reponentis *viam in hanc*. Quo fit ut opus non sit tam variis argumentis sollicitare *incumbuerim*. Optime enim sic versus fiat.

23. *Fastidiose*) Ægre difficulter, et quasi cum fastidio et dedignatione ejus, qui tantopere ambit.

In coetum) Musarum. Sensus est: Etiamsi omnia possideam literis ac doctrinae, ut opes et gloriam, tamen ad eam veram solidamque non nisi difficulter ac sero pervenio.

24. *Quid credis illi*) Quomodo putas illum posse evadere dictum, qui opibus coacervandis studet?

25. *Omni vigilia*) Omni cura et sollicitudine.

26. *Dulce*) Jucundum, propter varias cupiditates ex pecunia.

27. *Ut dixit*) Sinonis oratio apud Virg. 2. Æn. sic incipit:

Cuncta equidem tibi rex, fuerit quodcumque, fatebor.

Caeterum hic Sinon fuit filius Sisyphi, neposque Autolyci. Graecus versipellis et veterator, qui obsessa Troja a Trojanis se capiendum obtulit, et ad Priamum Regem deductus, ipsi persuasit abiisse Graecos, atque equum illum ingentem in urbem ducendum.

28. *Regem*) Priamum Regem Trojanorum, qui vocati sunt Dardanii a Dardano filio Jovis et Electrae, qui Regnum Trojanum condidit, unde et ipsa regio Dardania dicta est. Postea urbs provinciae caput dicta sunt Troja, et populus Trojani, a Troe atavo Priami.

29. *Exarabo*) *Exarabo stilo*. Hae voces sunt conjungendae, *Exarare stilo* est scribere.

30. *Honore et meritis*) Ex veteri formula, quae in Inscriptionibus frequens.

33. *Fabularum*) Cur fabulae sint inventae. Sic *piscium genus* apud Horat. lib. 1. Od. 2. pro piscibus.

Piscibus et summa genus haesit ulmo.

30.

Et cogitavi plura quam reliquerat,
In calamitatem deligens quaedam meam.
Quod si Accusator alius, Sejano foret,
Si testis alius judex alius denique,
Dignum faterer esse me tantis malis,
Nec his dolorem delinirem remediis.

Su-

30. *Servitus.*) Æsopus servus. Servivit enim is Xantho Philosopho.

Obnoxia) Arbitrio ac potestati alienae subjecta.

36. *Affectus*) Non intelligit perturbationes, sed res, quae accidebant ipsi, quae eum afficiebant. Hoc vult, omnes casus, qui venerant, omnem injuriam, qua afficiebatur, ultum esse fabula.

37. *Elusit*) Evitavit. Sic lib. 1. fab. 12.

Jocis) Fabulis, Prol. 2. *narrantis jocus.*

38. *Semita*) *Semitam* et *viam* conjunxit et Cicero Accus. 2. in Verr. cap. 23. *Attendite. Jam intelligetis hanc pecuniam, qua via modo visa est exire ab isto, eadem semita revertisse.* *Semita* autem est quid minus tritum quam via. Primus Æsopus materiam in fabularum reperit, quam ego polivi versibus. Sic effeci ut illius semita, quam primus triverat, evaderet via. Semita enim fit via, cum a plurimis frequentatur, et sic vulgatur magis.

39. *Cogitavi*) Excogitari. Sic C. Nepos vita Datamis 6. *Quod ad suam perniciem fuerat cogitatum*, id est, excogitatum.

40. *In calamitatem*) In quibus fabulis allusi paucis ad fortunam meam adversam, quam passus sum sub Sejano.

41. *Alius Sejano*) Praepositio omissa, pro *a Sejano*, hoc est, quam Sejanus. Vide de hac constructione Gerard. Jo. Vossium de Construct. cap. 14. Seianus pro arbitrio cuncta gessit sub Tiberio, suamque latissime exercuit potestatem. In ejus odium incidit Phaedrus, qui ab eo variis criminibus accusatus vix evasit incolumis; cum *ille* esset et accusator, et judex. Genus loquendi a Graecis sumtum.

42. *Judex*) Vox *Judicis* vim Sejani innuit.

44. *Nec his.*) Nec haec solatia mihi conquirerem.

45. *Suspicione.*) Si quis suspicabitur se his tangi. Cic. pro Lege Manilia cap. 13. *Vestra admurmuratio facit, Quirites, ut agnoscere videamini, qui haec fecerint. Ego autem neminem nomino. Quare irasci mihi nemo poterit, nisi qui ante de se voluerit confiteri.*

Et rapiet ad se) Dicet se tactum et exagitatum hac illave fabula.

Quod erit commune) Quod dicitur omnibus, quod tangit omnes.

46

Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiet ad se quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam.
Huic excusatum me velim nihilominus.
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam et mores hominum ostendere.
Rem me professum dicet fors aliquis gravem:

Si

47. *Nudabit*) Nudabit ille coscientiam quidem nihilominus tamen ego velim me excusatum ei, quia non propterea scripsi, ut sic hic et ille se nudaret. Caeterum *nudare* est hic omnibus conspiciendam praebere.

49. *Notare*) Hujus vel illius vitam reprehendere.

50. *Ostendere*) Quales nempe sunt in vita communi.

51. *Fors*) Forsan, forsitan, adverbialiter.

52. *Phryx*) in Phrycia natus, quae est regio Asiae minoris.

Anacharsis) Pro *et Anacharsis*. Sic fab. 9. lib. 1. *Oppressum ab Aquila, fletus edentem graves;* pro *et fletus edentem*. Anacharsis fuit Philosophus Scythicus multa sapientia et doctrina praeditus, qui summa usus est libertate in carpendis hominum moribus, multaque preclare dicta posteritati reliquit.

53. *Condere*) Extruere, parare famam.

54. *Litteratae*) Merito: vel ob solas Athenas, omnium artium inventrices, quas et doctas vocavit Propertius.
Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.

55. *Somno*) Ignavia, pigritia.

Deseram) Omittam ornare ac promovere, cum possim.

56. *Trheissa*) Thracia. Indicat vero Phaedrus se gente Thracem esse, ideoque Graeciae, eruditionis parenti, propriorem, quam erat vel Æsopus Phryx, vel Anacharsis Scytha.

Numeret) Multos habeat auctores.

57. *Linoque*) Linus filius Apollinis et Terpsichorae, aut, ut alii volut, Mercurii et Uraniae. Fuit Musicus et Poeta Tebanus.

Orpheo) Is fuit genere Thrax, filius Apollinis et Calliopes, quem a Mercurio, ut a patre Apolline ferunt accepisse lyram, qua tantum valuit, ut cantu silvas et saxa moverit, reduxeritque uxorem suam Eurydicem ab inferis. Fuit occisus a Maenadibus juxta Hebrum fluvium.

58. *Qui saxa*) Horatius in Arte Poetica de eo et Amphione:
Silvestres homines sacer, interpresque deorum.

Cae.

Si Phryx Æsopus potuit, Anacharsis Scytha,
Æternam famam condere ingenio suo:
Ego literatae qui sum proprior Graeciae,
Cur somno inerti deseram patriae decus?
Threissa cum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa Orpheo,
Qui saxa cantu movit, et domuit feras,
Hebrique tenuit impetus dulci mora.
Ergo hinc abesto, Livor, ne frustra gemas:
Quoniam mihi solemnis debetur gloria.
Induxi te ad legendum: sincerum mihi
Candore noto reddas judicium peto.

FA.

Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus,
Dictus ab hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus et Amphion Thebane conditor arcis.
Saxa movere sono testudinis, prece blanda
Ducere quo vellet.

59. *Hebrique*) Hebrus fluvius Thraciae ex Humo monte oriens, et in Ægeum mare exiens.

Tenuit) Moratus est dulcedine carminis.

60. *Gemas*) Oh felicitatem alienam. Proprie de livore.

61. *Solemnis*) Solita. Respicit exempla Lini, et Orphei, qui tametsi Thraces fuerint, tamen tantam obtinerunt gloriam.

62. *Induxi*) Hic sensus est: Scio, me his compulisse te ut legas. Pro hac mea opera, si ex ea jucundum aliquid tibi accidet, hoc unum peto ut reddas judicium.

63. *Noto*) Quem constat in te esse situm.

Judicium) Judices candide et sincere de his libellis

AD

FABULA I.

ANUS AD AMPHORAM.

Anus jacere vidit epotam amphoram,
Adhuc Falerna faece e testa nobili
Odorem quae jucundum late spargeret.
Hunc postquam totis avida traxit naribus:

O sua

AD FAB I.

1. *Anus*) Proverbium vetus est, *Anus ad armillum, redit*, id est, ad vas vinarium. Constructio talis est: Anus vidit amphoram epotam (id est, exhaustam) jacere, adhuc Falerna faece, que late spargeret jucundum odorem e testa nobili.

Amphoram) Vinarium vas octo et quadraginta sextarios continens. In his vasis vinum Falernum servabatur.

2. *Falerna faece*) Falerni vini faece. Falernus mons, et ager erat Campaniae: ager frumenti, mons vini generosissimi ferax. Horat. 2. Sat. 2.

Surrentina vafer qui miscet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo.

Apud Prudentium 1. hymn. 126. est. *Mustum falernum*.

Nobili) Quia inscriptum habebat titulum tam celebrati vini. Solebant enim inscribere istis amphoris nomen vini, quoque dici potest ob materiam, e qua erat conflata.

4. *Traxit*) Quantum poterat attraxit. Videtur hoc verbum aviditatem aliquam significare, etiamsi non addidisset poeta *avida*. Horat. Epod. XIV.

Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim.

5. *Anima*) Alloquitur amphoram, eamque anus vinolenta rerum omnium carissimam ducens, et delicium suum faciens, blande suavem animam appellat; scilicet ut Cicero carissimis suis scribens, *Vos animae meae*, inquit. Sic devota vino vetula amphoram veluti corculum amplexa, o suave olens animula, inquit: quales delicias, quale in te bonum antehac fuisse dicam, in qua tales sunt reliquiae, et faeces ipsae quemdam odorem spirandi, Vid. elegandem locum de muliere vini avida apud Plaut. Curcul. Act. 1. sc. 2.

6. *Tales*) Ex proverbio, quo boni vini etiam faeces bonae esse perhibentur.

7. *Hoc quo pertineat*) Senectutem suam consolatur

Phrae.

FABULA VII.

MULI ET LATRONES.

Muli gravati sarcinis ibant duo.
Unus ferebat fiscos cum pecunia,
Alter tumentes multo saccos hordeo.
Ille onere dives; celsa cervice eminens,
Clarumque collo jactans tintinnabulum:
Comes quieto sequitur, et placido gradu.
Subito latrones ex insidiis advolant,
Interque caedem ferro mulum trusitant,
Diripiunt numos, negligunt vile hordeum.
Spoliatus igitur casus quum fleret suos,
Equidem, inquit alter, me contemtum gaudeo.
Nam nihil amisi, nec sum laesus vulnere.
§ *Hoc argumento tuta est hominum tenuitas;*
Magno periclo sunt opes obnoxiae.

AD FAB. VII.

1. *Muli*) Muli antiquis temporibus frequentes adhibiti ad hoc opus, ut ferrent onera in dorso. Vide Scheffer. de re vehiculari lib 1. cap. 8.

2. *Fiscos*) Corbes sparteos, in quibus recondebant Romani pecuniam publicam et imperatoriam.

4. *Celsa*) Sublata in altum, ut fit a superbientibus.

5 *Collo*) Solebant suspendere tintinnabula ex collis mulorum, ut occursum eorum evitare possent equi. Hic mulus unum habet tintinnabulum. Apuleji ille plura, praeter caetera ornamenta. Audi sic loquentem lib. 10. *Me phaleris aureis, et fucatis ephippiis, et purpureis tapetis, et frenis argenteis, et pectilibus balteis, et tintinnabulis perargutis exornat.*

6. *Comes*) Alter ille mulus, cum hordeo.

Quieto) Sine agitatione multa pedum ac tumultu.

7. *Latrones*) Fures pecorum, ita dicti, quod a latere adoriuntur, vel latenter insidiantur.

8. *Interque*) Vult primum factam caedem eorum, qui ducebant mulos, velut resistentium.

Trusitant) Vox obsoleta. Vulnerant: quod patet ex versu 12.

Nam nihil amisi, nec sum laeso vulnere.

Hoc *trusitant* minus probat Danetus, quod tamen in textum recepit, et praeferre videtur *tuditant*. Meursium secutus, repugnante metri ratione.

13. *Hoc argumento*) Hac fabula demonstratur pauperes vitam tutam agere.

AD

FABULA VIII.

CERVUS, ET BOVES.

Cervus nemorosis excitatus latibulis,
Ut venatorum fugeret instantem necem,
Coeco timore proximam villam petit,
Et opportuno se bubili condidit.
Hic bos latenti: Quidnam voluisti tibi,
Infelix, ultro qui ad necem cucurreris,
Hominumque tecto spiritum commiseris?
At ille supplex: Vos modo, inquit, parcite,
Occasione rursus erumpam data.
Spatium diei noctis excipiunt vices:
Frondem bubulcus adfert; nec ideo videt.
Eunt subinde et redeunt omnes rustici,
Nemo animadvertit: transit etiam villicus,
Nec ille quicquam sentit. Tum gaudens ferus

Bu-

AD FAB. VIII.

1. *Nemorosis*) In nemore.
Excitatus) Proprie de venatione dicitur.
2. *Venatorum*) Necem a venatoribus inferendam.
3. *Coeco*) *Coecum faciente*, per Metonymiam effecti, qua et Mors pallida dicitur, quia facit homines pallidos.
4. *Opportuno*) Quod se commode offerebat.
Bubili) Dicitur a *bubus*, contracte pro bovibus estque Adjectivum, in quo subauditur *Stabulum*. Vide Voss. de Anal. 1. 21.
5. *Quidnam*) Quidnam mali voluisti tibi parare? Arguendi aliquem formula. Ter. Eun. 3. 5. 31. *Quid tibi vis Satin', sanus?* Virg. Ecl. 2. 59.

Eheu quid volui misero mihi?

8. *Parcite*) Vitam mihi servate, ne me prodite.
9. *Occasione*) Cum occasio fuerit data.
10. *Spatium*) Nox venit, die exacto.
Excipiunt) Succedunt diei.
11. *Frondem*) Pabulum bubus, quod apud veteres plerumque habebant ex frontibus.
Nec ideo) Dicit, etiamsi attulerit, dederitque frondem in stabulo bubus, tamen non vidisse.
12. *Omnes*) Colonos intelligit, et familiam ejus villae.
13. *Animadvertit*) Cervum ibi latitantem.
Villicus) Qui totius villae habet curam: caput rusticae

Bubus quietis agere coepit gratias,
Hospitium adverso quod praestiterint tempore.
Respondit unus: Salvum te cupimus quidem;
Sed ille, qui oculos centum habet si venerit,
Magno in periclo vita versatur tua.
Haec inter ipse dominus a coena redit:
Et quia corruptos viderat nuper boves,
Accedit ad praesepe: Cur frondis parum est?
Stramenta desunt. Tollere haec aranea
Quanti est laboris? Dum scrutatur singula,
Cervi quoque alta est conspicatus cornua.
Quem convocata jubet occidi familia,
Praedamque tollit. § Haec significat fabula;
Dominum videre plurimum in rebus suis.

cae familiae. Vide Pign. de servis pag. 540. et Pomp. de oper. serv. pag. 33.

14. *Sentit*) Animadvertit, ut versu praeced.

15. *Quietis*) *Quietis* adjectivum est, non substantivum, conveniens cum bubus. *Quietos* vocat, quod non prodidissent latitantem.

16. *Hospitium*) Quod securitatem hospiti praestiterint.

18. *Qui oculos*) Herum ipsum ea notat periphrasis, quae eleganter curam ejus, ac perspicaciam depingit, allusione ad Argum, cui centum erant oculi.

19. *Versatur*) Constituta erit.

21. *Corruptos*) Male habitos, macie perditos.

23. *Aranea*) Telas intelligit. Nempe *araneus*, *a*, *um*, adjectivum est. Hinc *araneum* neutraliter et absolute, opus aranearum, subaudito *textum*, vel *rete*. Sic Petronius dixit, *araneis oleo madentibus*, id est, telis aranearum.

24. *Quanti*) Quanta vestra negligentia est! minimo labore sustulissetis has aranearum sordes.

Dum scrutatur). Camerarius, fab. 223. *Inter hanc curam et attentionem apparent cornua cervi, et ipse latens intra stramenta a gaudente patrefamilias caeditur.*

26. *Familia*) Servis rusticis.

AD

EPILOGUS.

Æsopi ingenio statuam posuere Attici,
Servumque collocarunt aeterna in basi,
Patere honoris scirent ut cuncti viam,
Nec generi tribui, sed virtuti, gloriam.
Quoniam occuparat alter, ne primus forem,
Ne solum esset, studui, quod superfuit.
Neque haec invidia, verum est aemulatio.
Quod si labori faverit Latium meo,
Plures habebit quos opponat Graeciae,

Si

AD EPILOGUM.

1. *Ingenio*) Praefat. lib. 3.
Æternam famam condere ingenio suo.
Posuere) Erexere. Eleganter de statuis.
Attici) Athenienses. Attica est regio Achajae, in qua Athenae.

2. *Servumque*) Licet foret servus; nempe quia his concessus iste honor non fuit.
Æternam) Respectu voluntatis et propositi Atheniensium. Erat enim bases illae ex saxo, forma quadrata, vel rotunda. *Æternam* ergo est, aegre destruenda aut solvenda; et sic quam diutissime duratura. Statius de basi statuae Colosseae Domitiani lib. 1. Silv. v. 58.
Teneat quamvis aeterna crepido,
Quae superingesti portaret culmina montis.

5. *Quoniam*) Ordo est: Studui ne alter esset solus (fabulator) quoniam occuparat (id est), anteverterat me) ne forem primus, quod (unum mihi) superfuit: id est; relictum erat, vel proximum erat. Haec enim est sententia: Quia Attici facto suo docuerunt, cunctis cujuscumque fortis aditum patere ad honorem; ego quoque consequi eum studui exemplo Aesopi. Suspicatur nobilissimus Heinsius Phaedrum hic loqui de Cn. sive C. Melisso, Poeta vetere. De quo vide quaenam congesserit in notis ad Epist. Pont. Ovid. lib. 4. epist. 16. v. 30. Vide et eundem ejusdem Operis t. 2. p. 465.

7. *Æmulatio*) Hac vox proprie de discipulis dicitur, qui praeceptorem imitantur. Ita quidem hic sumitur. Caeterum haec vox duplicem habet significationem, alteram ad laudem, alteram ad culpam. Cic. de ea lib. 4. Tusc. cap. 8. *Dupliciter illa quidem dicitur ut et in laude, et in vitio nomen hoc sit nam; et imitatio virtu-*

Si livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam,
Si nostrum studium ad aures pervenit tuas;
Et arte fictas animus sentit fabulas,
Omnem querelam submovet felicitas.
Sin autem et illis doctus occurrit labor,
Sinistra quos in lucem natura extulit,
Nec quicquam possunt nisi meliores carpere,
Fatale exitium corde durato feram,
Donec fortunam criminis pudeat sui.

EXPLICIT LIB. II.

tis, aemulatio dicitur: et est aemulatio aegritudo, ex eo, quod quis concupierit, alius potiatur, ipse careat. Aemulatio itaque degenerans nil nisi invidia est.

8. *Latium*) Latini. Meton. subjecti. *Latium* porro regio Italiae notissima inter Hetruriam et Campaniam a latendo dicta, quod ibi Saturnus latitarit.

9. *Plures*) Qui similia facient, incitati exemplo meo.

Opponat) Tanquam tales, qui, quod ibi Graece alii, ipsi Latine composuerint, aequali ingenio, praestantiaque.

10. *Curam*) Hoc opus, quod cum cura, studioque elaboravi.

11. *Eripiet*) Mihi scilicet, quippe qui me ista sic scripsisse scio, ut promeritus sim laudem.

12. *Pervenit*) Cicero, *accidere ad aures*, dicere amat.

13. *Sentit*) Si experiris, scriptas esse has fabulas non inepte, sed arte singulari.

14. *Submovet*) Tam felix sum, ut nihil habeam quod querar.

Felicitas) Qua talem inveni lectorem, qui et intelligit artem, et ex ea capit delectationem.

15. *Occurrit*) Ad aures, ad manus eorum pervenit, qui maligni sunt.

16. *Sinistra*) Infausta, adversa, inimica, velut in poenas et supplicia aliorum.

Extulit) Protulit, edidit.

17. *Nec quicquam*) Deest *qui*; nam diversus casus praecessit.

18. *Fatale*) Malum, quod auctorem habet fatum, non culpam nostram.

Exitium) Calumniam, injuriam.

Durato) Obfirmato a me, atque obdurato adversus talia.

19. *Criminis*) Quippe quae sic afflixerit innocentem. Ita saepe veteres. Vide Barthium ad Statium t. 2. p. 68. Gevartium ad Statii Silv. lib. 1. cap. 31.

PHAE.

PHÆDRI FABULARUM LIBER TERTIUS.

PROLOGUS.

AD EUTICHIUM

Phaedri libellos legere si desideras,
Vaces oportet, Eutyche, a negotiis,
Ut liber animus sentiat vim carminis.
Verum, inquis, tanti non est ingenium tuum,

Mo-

AD PHÆDRI FAB. LIB. III.

PROLOG.

1. *Phaedri*) Meos. Sic loquuntur in primis Poetae. Pyrrus apud Vir. 2. Æn. expresso suo ipsius nomine ad Priamum regem.

Illi mea tristia facta.
Degenerumque Neaptolemum narrare memento.

9. Æn. Mater Euryali.

Nec te, sub tanta pericula missum.
Adfari extremum miserae data copia matri.

Id est, mihi.

Apud Terent. Hec. 5. 4. 37. Parmeno etiam de se,

An
Tenere quidquam Parmenonem praeterear, quod facto usu sit?

Apud eundem Phorm. 5. 8. 38. Phormio,

Sic dabo: age nunc, Phormionem qui volet, lacessito.

2. *Negotiis*) Curis publici officii: unde etiam *negotiosa vita* quae opponitur privatae et otiosae, et contemplationi literisque deditae.

3. *Liber*) Idem est, quod *vacans a negotiis*.

4. *Ingenium* (Scripta tua, Metonymia.

5. *Momentum*) Minimum temporis, horaeve punctum, quae

Momentum ut horae pereat officii mei.
Non ergo causa est manibus id tangi tuis,
Quod occupatis auribus non convenit.
Fortasse dices: Aliquae venient feriae,
Quae me soluto pectore ad studium vocent.
Legesne, quaeso, potius viles nenias,
Impendas curam quam rei domesticae,
Reddas amicis tempora, uxori vaces,
Animum relaxes, otium des corpori,
Ut adsuetam fortius praestes vicem?
Mutandum tibi propositum est vitae genus,
Latrare si Musarum limen cogitas.
Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo Tonanti sancta Mnemosyne Jovi
Foecunda novies Artium peperit Chorum,
Quamvis in ipsa pene sim natus schola,

Cu-

quae hora, vel quod tempus officio est destinatum. Itaque *officium* de munere publico accipitur, quod sustinebat Eutichus, forsan in aula principali, audiens sollicitantium praeces, et ad Principem deferent.

6. *Non ergo.*) Respondet poeta objectioni, quam ipse finxit.

7. *Quod occupatis.*) Quod minime decet aures impeditas, et negotiis distractas.

8. *Fortasse*) Nova prolepsis.

8. *Ferie.*) Dies, quibus nihil agere erat licitum.

9. *Soluto.*) Libero a curis. *Libero animo*, ut paullo ante.

10. *Legesne*) Responsio per interrogationem: q. d. Quidvis potius facturus es, quam lecturus fabulas meas.

Nenias) Ineptias, fabulas inutiles. *Nenia*, carmen, quo mulcentur aures puerorum.

11. *Impendas*) Des operam rei familiari.

12. *Reddas.*) Velut ex debito mutui officii. Nam *reddere* est tributum sibi suisque negotiis ab aliis, iisdem retribuere, ac pariter vacare aliis.

Uxori vaces.) Fabuleris cum uxore, feria et jocos misceas agas, quae quoquo modo ei esse possunt grata, et jucunda, quod nempe non potes diebus aliis, occupatus negotiis. Thomas Morus, aeternum Angliae decus, ad hanc rem convenienter in Praefat. Utopiae ad Petrum Ægidium: *Dum foris totum ferme diem aliis impertior, reliquum meis, relinquo mihi, hoc est, literis, nihil. Nempe reverso domum: cum uxore fabulandum est, garriendum cum liberis, colloquendum cum ministris. Quae ego omnia inter negotia numero, quando*

fieri

Curamque habendi penitus corde eraserim,
Et laude multa vitam in hanc incubuerim,
Fastidiose tamen in coetum recipior.
Quid credis illi accidere, qui magnas opes
Exagerare quaerit omni vigilia,
Docto labori dulce praeponens lucrum?

Sed

fieri necesse est, (*necesse est autem, nisi velis esse domi tue peregrinus*) *et danda omnino opera est, uts quos vitae tuae comites aut natura providit, aut fecit casus, aut ipse delegisti, his ut te quam jucundissimum compares*, et quae ibi sequuntur.

13. *Otium*) Cures corpus, et reficias honesta remissione.

14. *Adsuetam*) Quadrisillabum est, exigente sic versu, ut supra.

Praestes vicem) *Vicem* pro munere. *Praestare* est peragere. Sic Cicero, *munus suum praestare*.

15. *Propositum*) Ratio, institutum. Ita haec vox usurpatur ab auctoribus. Justinus lib. VI. c. 8. de Epaminonda, *Neque ab hac vitae proposito mortis ratio dissensit*. Seneca Epist. 68. *Aliud proposito tuo nomen impone*. Ubi *propositum* vocat institutum Lucilii in successu vivendi.

17. *Pierio*) Pierius mons Thessaliae, in Macedoniae confinio, Musis sacer, quae ex eo Pierides dicta sunt.

18. *Tonanti*) Epitheton est Jovis, qui et absolute *Tonans* dicitur, Ovid. Epistola Deianirae.

Velis hoc Germana Tonantis.

i. e. Juno.

Mnemosyne) Ninpha Pieria, quae habuit ex Jove novem Musas. Poetae hanc Musarum matrem finxere, quia omnibus scientiarum thesaurus beneficio memoriae acquiritur et conservatur. Habet vero nomem novem literas pro numero filiarum.

Foecunda novies) Quae novem foetus edidit uno partu.

Artium) Musarum, quae artes invenerunt.

Chorum) Chorus proprie est coaevorum cantus et saltatio in tragoediis aut comoediis. Accipitur vero improprie pro quovis personarum numero, et hic pro novem Musis, quae dicuntur artes invenisse. Prima vocabatur Clio, historiae parens; Secunda Melpomene, Tragoediae; Tertia Thalia, Comoediae; Quarta Euterpe, fistularum; Quinta Therpsichore, Citharae; Sexta Erato, Lirae; Septima Calliope, versuum heroicorum: Octava Urania, Astrologiae; Nona Polyhymnia Eloquentiae. Quae omnes hoc Ausonii carmine comprehendi solent.

CLIO

Sed jam, quodcunque fuerit (ut dixit Sinon,
Ad regem, quum Dardanae perductus foret)
Librum exarabo tertium Æsopi stilo,

Ho.

CLIO gesta canens, transactis tempora reddit.
MELPOMENE tragico proclamat moesta boatu.
Comica lascivo gaudet sermone THALIA.
Dulciloquis calamos EUTERPE flatibus urget.
TERPSICHORE affectus citharis movet, imperat, auget.
Plectra gerens ERATO saltat pede, carmine, vultu.
Carmina CALLIOPE libris Heroica mandat.
URANIE coeli motus scrutatur et astra.
Signat cuncta manu, loquitur POLYHYMNIA gestu.

20. *Quamvis*] Ita est hujus versus lectio constituenda, et sic metrum conservandum: quod vidit primus Nobilissimus Heinsius. Omnes editiones praeferunt;

Quamvis in ipsa natus sim pene schola

Ad quae tacent interpretes, securi scilicet positionis qualiscunque, qua ultima in *pene*, quae brevis est, producatur. Cujusmodi exempla, fateor, et alibi in his libellis occurrunt. Sed consulant aures suas, qui Musas nati sunt faventes.

Natus) De Epaminonda sic dixit Justinus, *fuisse hominem inter literas natum*.

Habendi) Suppl. rem, pecunias. *Amor habendi* apud Ovidium, pro avaritia.

Tempore crevit amor, cui nunc est summus habendi.
Et Horat. 1. Ep. 7.

Amore senescit habendi.

22 *Laude multa*) Hoc dicit poeta: Quamvis ego in hoc studiorum genere multam laudem sim assecutus, aegre tamen, et non nisi quodam cum fastidio, recipior in Musarum coetum: *Laude multa* hic autem est, non quidem magna, sed multa, sive multorum hominum: quod modestius est, quam si dixisset, magna laude. Multam enim laudem a multis mereri facilius est, quam a magnis magnam. Sic Horat. de Arte Poetica:

Successit vetus his Comoedia non sine multa
Laude.

Passim autem Phaedrus sibi laudem tribuit. Sic epilogo libri praecedentis.

Si livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam.

Et in fine hujus praefationis:

Quoniam mihi sollennis debetur gloria.

Iterum in praefatione libri 5.

Mihi parta laus est.

Vi.

Honori et meritis dedicans illum tuis:
Quem si leges, laetabor; sin autem minus,
Ha ebunt certe quo se oblectent Posteri.
Nunc Fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo. Servitus obnoxia
Quia quae volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Æsopi illius semita feci viam,

Et

Vitam) Scil. Scholasticam. Constituimus hanc lectionem ex praescripto Praschii, pro *in hanc vitam* reponentis *viam in hanc*. Quo fit ut opus non sit tam variis argumentis sollicitare *incumbuerim*. Optime enim sic versus fiat.

23. ***Fastidiose***) Ægre difficulter, et quasi cum fastidio et dedignatione ejus, qui tantopere ambit.

In coetum) Musarum. Sensus est: Etiamsi omnia posthabeam literis ac doctrinae, ut opes et gloriam, tamen ad eam veram solidamque non nisi difficulter ac sero pervenio.

24. ***Quid credis illi***) Quomodo putas illum posse evadere dictum, qui opibus coacervandis studet?

25. ***Omni vigilia***) Omni cura et sollicitudine.

26. ***Dulce***) Jucundum, propter varias cupiditates ex pecunia.

27. ***Ut dixit***) Sinonis oratio apud Virg. 2. Æn. sic incipit:

Cuncta equidem tibi rex, fuerit quodcumque, fatebor.

Caeterum hic Sinon fuit filius Sisyphi, neposque Autolyci. Graecus versipellis et veterator, qui obsessa Troja a Trojanis se capiendum obtulit, et ad Priamum Regem deductus, ipsi persuasit abiisse Graecos, atque equum illum ingentem in urbem ducendum.

28. ***Regem***) Priamum Regem Trojanorum, qui vocati sunt Dardanii a Dardano filio Jovis et Electrae, qui Regnum Trojanum condidit, unde et ipsa regio Dardania dicta est. Postea urbs provinciae caput dicta sunt Troja, et populus Trojani, a Troe atavo Priami.

29. ***Exarabo***) ***Exarabo stilo***. Hae voces sunt conjungendae, *Exarare stilo* est scribere.

30. ***Honore et meritis***) Ex veteri formula, quae in Inscriptionibus frequens.

33. ***Fabularum***) Cur fabulae sint inventae. Sic *piscium genus* apud Horat. lib. 1. Od. 2. pro piscibus.

Piscibus et summa genus haesit ulmo.

30.

Et cogitavi plura quam reliquerat,
In calamitatem deligens quaedam meam.
Quod si Accusator alius, Sejano foret,
Si testis alius judex alius denique,
Dignum faterer esse me tantis malis,
Nec his dolorem delinirem remediis.

Su-

30. *Servitus*) Æsopus servus. Servivit enim is Xantho Philosopho.

Obnoxia) Arbitrio ac potestati alienae subjecta.

36. *Affectus*) Non intelligit perturbationes, sed res, quae accidebant ipsi, quae eum afficiebant. Hoc vult, omnes casus, qui venerant, omnem injuriam, qua afficiebatur, ultum esse fabula.

37. *Elusit*) Evitavit. Sic lib. 1. fab. 12.

Jocis) Fabulis, Prol. 2. *narrantis jocus*.

38. *Semita*) *Semitam* et *viam* conjunxit et Cicero Accus. 2. in Verr. cap. 23. *Attendite. Jam intelligetis hanc pecuniam, qua via modo visa est exire ab isto, eadem semita revertisse. Semita* autem est quid minus tritum quam via. Primus Æsopus materiam in fabularum reperit, quam ego polivi versibus. Sic effeci ut illius semita, quam primus triverat, evaderet via. Semita enim fit via, cum a plurimis frequentatur, et sic vulgatur magis.

39. *Cogitavi*) Excogitari. Sic. C. Nepos vita Datamis 6. *Quod ad suam perniciem fuerat cogitatum*, id est, excogitatum.

40. *In calamitatem*) In quibus fabulis allusi paucis ad fortunam meam adversam, quam passus sum sub Sejano.

41. *Alius Sejano*) Praepositio omissa, pro *a Sejano*, hoc est, quam Sejanus. Vide de hac constructione Gerard. Jo. Vossium de Construct. cap. 14. Seianus pro arbitrio cuncta gessit sub Tiberio, suamque latissime exercuit potestatem. In ejus odium incidit Phaedrus, qui ab eo variis criminibus accusatus vix evasit incolumis; cum *ille* esset et accusator, et judex. Genus loquendi a Graecis sumtum.

42. *Judex*) Vox *Judicis* vim Sejani innuit.

44. *Nec his*) Nec haec solatia mihi conquirerem.

45. *Suspicione*) Si quis suspicabitur se his tangi. Cic. pro Lege Manilia cap. 13. *Vestra admurmuratio facit, Quirites, ut agnoscere videamini, qui haec fecerint. Ego autem neminem nomino. Quare irasci mihi nemo poterit, nisi qui ante de se voluerit confiteri.*

Et rapiet ad se), Dicet se tactum et exagitatum hac illave fabula.

Quod erit commune) Quod dicitur omnibus, quod tangit omnes. 46

Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiet ad se quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam.
Huic excusatum me velim nihilominus.
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam et mores hominum ostendere.
Rem me professum dicet fors aliquis gravem:
Si

47. *Nudabit*) Nudabit ille coscientiam quidem, nihilominus tamen ego velim me excusatum ei, quia non propterea scripsi, ut sic hic et ille se nudaret. Caeterum *nudare* est hic omnibus conspiciendam praebere.

49. *Notare*) Hujus vel illius vitam reprehendere.

50. *Ostendere*) Quales nempe sunt in vita communi.

51. *Fors*) Forsan, forsitan, adverbialiter.

52. *Phryx*) in Phrycia natus, quae est regio Asiae minoris.

Anacharsis) Pro *et Anacharsis*. Sic fab. 9. lib. 1.

Oppressum ab Aquila, fletus edentem graves;

pro *et fletus edentem*. Anacharsis fuit Philosophus Scythicus multa sapientia et doctrina praeditus, qui summa usus est libertate in carpendis hominum moribus, multaque preclare dicta posteritati reliquit.

53. *Condere*) Extruere, parare famam.

54. *Litteratae*) Merito: vel ob solas Athenas, omnium artium inventrices, quas et doctas vocavit Propertius.

Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.

55. *Somno*) Ignavia, pigritia.

Deseram) Omittam ornare ac promovere, cum possim.

56. *Threissa*) Thracia. Indicat vero Phaedrus se gente Thracem esse, ideoque Graeciae, eruditionis parenti, propriorem, quam erat vel Æsopus Phryx, vel Anacharsis Scytha.

Numeret) Multos habeat auctores.

57. *Linoque*) Linus filius Apollinis et Terpsichorae, aut, ut alii volut, Mercurii et Uraniae. Fuit Musicus et Poeta Tebanus.

Orpheo) Is fuit genere Thrax, filius Apollinis et Calliopes, quem a Mercurio, ut a patre Apolline ferunt accepisse lyram, qua tantum valuit, ut cantu silvas et saxa moverit, reduxeritque uxorem suam Eurydicem ab inferis. Fuit occisus a Maenadibus juxta Hebrum fluvium.

58. *Qui saxa*) Horatius in Arte Poetica de eo et Amphione:

Silvestres homines sacer, interpresque deorum.

Cat.

Si Phryx Æsopus potuit, Anacharsis Scytha,
Æternam famam condere ingenio suo:
Ego litteratae qui sum proprior Graeciae,
Cur somno inerti deseram patriae decus?
Threissa cum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa Orpheo,
Qui saxa cantu movit, et domuit feras.
Hebrique tenuit impetus dulci mora.
Ergo hinc abesto, Livor, ne frustra gemas:
Quoniam mihi solemnis debetur gloria.
Induxi te ad legendum: sincerum mihi
Candore noto reddas judicium peto.

FA.

Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus,
Dictus ab hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus et Amphion Thebane conditor arcis.
Saxa movere sono testudinis, prece blanda
Ducere quo vellet.

59. *Hebrique*) Hebrus fluvius Thraciae ex Humo monte oriens, et in Ægeum mare exiens.

Tenuit) Moratus est dulcedine carminis.

60. *Gemas*) Ob felicitatem alienam. Proprie de livore.

61. *Solemnis*) Solita. Respicit exempla Lini, et Orphei, qui tametsi Thraces fuerint, tamen tantam obtinerunt gloriam.

62. *Induxi*) Hic sensus est: Scio, me his compulisse te ut legas. Pro hac mea opera, si ex ea jucundum aliquid tibi accidet, hoc unum peto ut reddas judicium.

63. *Noto*) Quem constat in te esse situm.

Judicium) Judices candide et sincere de his libellis.

AD

FABULA I.

ANUS AD AMPHORAM.

Anus jacere vidit epotam amphoram,
Adhuc Falerna faece e testa nobili
Odorem quae jucundum late spargeret.
Hunc postquam totis avida traxit naribus:

O sua-

AD FAB I.

1. *Anus*) Proverbium vetus est, *Anus ad armillum redit*, id est, ad vas vinarium. Constructio talis est: Anus vidit amphoram epotam (id est, exhaustam) jacere, adhuc Falerna faece, que late spargeret jucundum odorem e testa nobili.

Amphoram) Vinarium vas octo et quadraginta sextarios continens. In his vasis vinum Falernum servabatur.

2. *Falerna faece*) Falerni vini faece. Falernus mons, et ager erat Campaniae: ager frumenti, mons vini generosissimi ferax. Horat. 2. Sat. 2.

Surrentina vafer qui miscet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo.

Apud Prudentium 1. hymn. 126. est. *Mustum falernum*.

Nobili) Quia inscriptum habebat titulum tam celebrati vini. Solebant enim inscribere istis amphoris nomen vini, quoque dici potest ob materiam, e qua erat conflata.

4. *Traxit*) Quantum poterat attraxit. Videtur hoc verbum aviditatem aliquam significare, etiamsi non addidisset poeta *avida*. Horat. Epod. XIV.

Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim.

5. *Anima*) Alloquitur amphoram, eamque anus vinolenta rerum omnium carissimam ducens, et delicias suum faciens, blande suavem animam appellat; scilicet ut Cicero carissimis suis scribens, *Vos animae meae*, inquit. Sic devota vino vetula amphoram velut corculum amplexa, o suave olens animula, inquit: quales delicias, quale in te bonum antehac fuisse dicam, in qua tales sunt reliquiae, et faeces ipsae quemdam odorem spirandi, Vid. elegantem locum de muliere vini avida apud Plaut. Curcul. Act. 1. sc. 2.

6. *Tales*) Ex proverbio, quo boni vini etiam faeces bonae esse perhibentur.

7. *Hoc quo pertineat*) Senectutem suam consolatur

Phrae-

O suavis anima, quale in te dicam bonum
Antehac fuisse, tales cum sint reliquiae?
§ *Hoc quo pertineat, dicet qui me noverit.*

Phaedrus. Vult ex hoc ultimae senectutis, quae est quasi fax vitae, opusculo fabularum posse colligi, qualis fuerit integra adhuc aetate. Meminit et alibi senectutis suae, ut infra lib. 4. fab. 25. et lib. 5. fab. 10.

FABULA II.

PANTHERA ET PASTORES.

Solet a despectis par referri gratia.
§. *Panthera imprudens olim in foveam decidit;*
Videre agrestes: alii fustes congerunt,
Alii

AD FAB. II.

1. *Despectis*) Qui despecti erant.

Imprudens) Improvida, non providens.

In foveam) *In fossam est delapsa*. Camerar. quem vide Fab. 226.

3. *Congerunt*) In eam verberantes.

4. *Alii*) In dimetiendo hoc verso *Alii* est pro *alii*: ut saepe *ingeni* pro *ingenii*, aliaque ejusmodi. Nulla enim alia ratione constabit.

Onerant] Petunt, mulcant lapidibus. Sic est *onerare injuriis* apud Teren. Andr.

6. *Misere*) Objecere illi panem.

Sustineret) Servaret vitam. Nam *sustinere* est tenere, ne se discedat.

9. *Refecit*) Pane scil. et quiete. Sic *reficere jumenta* dixit Nepos Eumene cap. 9.

10. *Fovea*) A fovea. Ellipsis. In foveis ferae capiebantur. Sup. lib. 1. fab. 17.

Sese liberat) Sese liberat, id est, exsilit.

21. *Concito*) Festino, celeri.

22. *Provolat*) Cubili scil. Vox communis hominibus, feris, et avibus.

16. *Haud recusant*) *Haud recusare* non est velle, sed aequo animo subire, majoris boni gratia. C. Nepos Epamin. cap. 8. *Neque recusavit, quominus legis poenam subiret*. Ergo hi calamitatem in pecore amittendo non de-

Ali onerant saxis ; quidam contra miseriti,
Perturae quippe, quamvis nemo laederet,
Misere panem, ut sustineret spiritum.
Nox insecuta est, abeunt securi domum,
Quasi inventuri mortuam postridie.
At illa vires ut refecit languidas,
Veloci saltu fovea se se liberat,
Et in cubile concito properat gradu
Paucis diebus interpositis, provolat,
Pecus trucidat, ipsos Pastores necat,
Et cuncta vastans, saevit irato impetu.
Tum sibi timentes, qui ferae pepercerant,
Damnum haud recusant, tantum pro vita rogant.
At illa: Memini qui me saxo petierint;
Qui panem dederint; vos timere absistite,
Illis revertor hostis, qui me laeserant.

FA.

deprecantur, sed suae tamen vitae ut parcat rogant. Vide hic Graev. ad Lactant. de Mortibus Persecutorum p. 133.

17. *Memini*) Subintellige *illorum*.

18. *Absistite*) Desistite. Sic optimi auctores. Virg. 8. Æn. v. 403.

Absistite precando
Viribus indubitare tuis.

Idem lib. 6. *Absiste moveri*. Columell. 12. 19. *Nec absistat id facere*.

19. *Revertor hostis*) Revertor ad eos hostiliter persequendos, qui in me congessere fustes et lapides.

FABULA III.

ÆSOPUS ET RUSTICUS.

Usu peritus hariolo velocior
Vulgo esse fertur; causa sed non dicitur:
Notescet quae nunc primum fabella mea.
§ Habenti cuidam pecora pepererunt oves
Agnos humano capite: monstro exterritus
Ad consulendos currit moerens hariolos.
Hic pertinere ad domini respondet caput,
Et avertendum victima periculum.
Ille autem affirmat conjugem esse adulteram,

Et

AD FAB. III.

1. *Usu*) Homo multae experientiae ingeniosior, et velocior ingenio est quam vates.

Velocior) Ad conjectandum scil. *Velox* de ingenii acumine dicitur, plerumque vero de callidis et acuti ingenii hominibus intelligitur. Contrarium *veloci* est *tardus*, quod stupidum denotat. Ter. Heaut. 4. 4. *Hui quam tardus es!*

2. *Causa*) Non, quare sit velocior, id enim in sequentibus non agitur, sed unde natum sit hoc vulgi dictum.

3. *Notescet*) Nota fiet, cum fuerit hactenus occulta.

6. *Hariolos*) Harioli futurorum conjectores dicebantur: quasi *farioli* a *fari*, vel *fundo*, ut *haedus*, *foedus*. Sed vide Etymologicon magn. Vossii.

7. *Hic*) Scil. hariolus.

Caput) Vitam, salutem. Vid. lib. 1. fab. 14.

Qui capita vestra non dubitatis credere,
Qui calceandos nemo commissit pedes.

8. *Victima*) intelligitur taurus. Hoc enim proprie victima veteribus. Mox:

Expiari posse majori hostia.

Solebant enim monstra, et prodigia hostiis procurari, idque ex consilio et praescripto augurum et aruspicum. Quindecimque virorum, qui libros Sibyllinos super hac re adhibant et inspiciebant; ut scil. averruncaretur malum, quod illa minabantur. Neque tantum in portentis ac prodigiis, sed etiam in somniis paulo tristioribus procurandis expiandisque mire superstitiosi erant.

10. *Insitivos*) alienae familiae per dolum insitos, id est, nothos. Metaph.

11.

Et insitivos significari liberos:
Sed expiari posse majori hostia.
Quid multa? variis dissident sententiis,
Hominisque curam cura majore aggravant.
Æsopus ibi stans, naris emunctae senex,
Natura nunquam verba cui potuit dare:
Si procurare vis ostentum, Rustice,
Uxores, inquit, da tuis pastoribus.

PA.

11. *Expiari*) Victima piaculari averti ac declinari.

13. *Cura majore*) Propter dissensum et incertitudinem interpretationis, ac propterea remedii quoque.

Aggravant) Ex incerto ac sollicito dimittunt multo incertiorem, ac sollicitiorem. Simile est illud Terent. Phorm. 2. 3.

Fecistis probe.
Incertior sum multo quam dudum.

14. *Naris emunctae*) Horatianum est de iis, qui rem possunt subodorari, hoc est, occultam indagare, atque intelligere.

Senex) Honoris causa dictum. Sic *Lucilius senex* apud Horatium:

15. *Natura*) Subaudi *rerum*, idest, Natura omnium rerum nunquam Æsopum latuit.

Verba) Quem natura non potuit externa specie decipere. Vult, intime scivisse rationem rerum naturalem.

16. *Procurare*) Solemnis vox augurum est, significat que avertere, et a cervicibus nostris depellere. Vid. Hieron. Magii Miscellan. lib. 1. cap. 20. et Prob. ad Virgil. 1. Georgic. p. 134.

17. *Uxoris*) Abusive, pro contubernalibus, conjunctis, concubinis. Sic enim proprie dicebantur, quae conjunctae erant servis.

Pastoribus) Famulis tuis, qui pecus tuum curant.

FABULA IV.

SIMII CAPUT.

Pendere ad Lanium quidam vidit Simium,
Inter reliquas merces atque opsonia.
Quaesivit quidnam saperet; tum Lanius jocans:
Quale, inquit, caput est talis praestatur sapor.
Ridicule magis hoc dictum quam vere aestimo,
Quando et formosos saepe inveni pessimos,
Et turpi facie multos cognovi optimos.

FA-

AD FAB. IV.

1. *Pendere*) Proprie de rebus venalibus:
Ad Lanium) Apud Lanium. Plaut. *ad forum*, pro apud forum, *ad exercitum*, pro apud exercitum.
2. *Reliquas*) Si versus ratio habeatur, quatuor syllabarum erit haec vox. Sed Heinsius bono sensu, et meliore versu scribit *relictas*. Aliquae scilicet merces jam erant venditae, remanserat cum aliis simius.
5. *Ridicule*) In gratiam Æsopi hoc dicitur.
Æstimo) Existimo, puto.
7. *Optimos*) Exemplo est ipse Æsopus, quem corpore deformem fuisse accepimus.

AD

FABULA V.

ÆSOPUS ET PETULANS.

Successus ad perniciem multos devocat.
§ Æsopo quidam petulans lapidem impegerat;
Tanto, inquit, melior; assem deinde illi dedit,
Sic prosecutus: Plus non habeo mehercule,
Sed unde accipere possis, monstrabo tibi.
Venit ecce dives et potens: huic similiter
Impinge lapidem, et dignum accipies praemium.
Persuasus ille, fecit quod monitus fuit:
Sed spes fefellit impudentem audaciam,
Comprehensus namque poenas persolvit cruce.

FA-

AD FAB. V.

1. *Devocat*) Pellicit ac trahit sensim, quoniam a bonis est descensus veluti ad mala.

2. *Petulans* Usurpatur de eo, qui gaudet laedere alios; idque sine caussa.

Tanto melior) Laudandi atque approbandi apud veteres formula, contra autem, *Tanto nequior.*

Assem) Intellige numum aeneum.

Sic prosecutus) Sic pergens loqui.

6. *Potens*) Qui potest melius quam ego dare.

9. *Impudentem audaciam*) Terent. Heaut. 2. 3.
O hominis impudentem audaciam!

10. *Cruce*) Crux supplicii genus, quod in usu fuit ad tempora Constantini Imperatoris.

FABULA VI.

MUSCA ET MULA.

Musca in temone sedit, et Mulam increpans;
Quam tarda es, inquit: non vis citius progredi?
Vide, ne dolone collum compungam tibi.
Respondit illa: Verbis non moveor tuis;
Sed istum timeo, sella qui prima sedens,
Jugum flagello temperat lento meum;
Et lora frenis continet spumantibus.

Qua-

AD FAB. VI.

1. *Musca in temone sedit*) Faernus in Fabula de Musca et Quadrigis p. 89.

Musca advolans temoni earum insederat.

Mulam) Mularum usus quondam fuit in vehiculis celeberrimus.

2. *Non vis*) Notum schema interrogando jubere. Terent. 5. 1.

Non tu istuc dictura aperte es quicquid est?

Ita hic. *Non vis citius progredi?*

3. *Dolone*) Per fastum de aculeo suo sic loquitur. Nam *dolon* proprie gladius, aut cuspis ferrea in baculo recondita. Et solet musca suum aculeum sic abdere. Virgil. Æn. lib. 7. vers. 664.

Pila manu, saevosque gerunt in bella dolens.

Ubi vide interpretes.

5. *Qui prima*) Aurigam intelligit. *Prima sella* est scamnum equis proximum, in quo proprie sedes aurigarum.

6. *Temperat*) Regit, moderatur, ne tardius, aut celerius incedam, quam oportet.

Lento) Facto quippe ex loris. Sic *verbera lenta* apud Virg. *Lentum* est flexibile. Hinc apud eumdem Maronem est et *lenta salix*; *lentum vimem*, et *lentum flagellum*, quod hic habemus.

Spumantibus) Ita tenet ut spument. Vult reddere rationem, quare non possit celerius incedere. Non tantum, ait, tenet, sed tenet tam valide, meque cohibet, ut et frena spument, hoc, est, spema ex labore oppleantur.

7. *Aufer*) Omitte insolentiam.

Frivolam) Vanam, cui nullae subsunt vires.

9. *Strigandum*) Quando oporteat morari. *Strigare* enim

Quapropter aufer frivolam insolentiam :
Namque ubi strigandum est, et ubi currendum, scio.
§ Hac derideri fabula merito potest,
Qui sine virtute vanas exercet minas.

enim est interquiescere, diciturque proprie de equis aut mulis in strigam collocatis. Sic usus auctor parodiae in Ventidium Bassum melionem, quae extat in Catalectis Virgilianis:

Et inde tot per orbitosa millia
Jugum tulisse laeva, sive dextera.
Strigare mula, sive utrunque coeperat.

11. *Virtute*) Viribus, fortitudine. Synecdoche.

FABULA VII.

CANIS ET LUPUS.

Quam dulcis sit libertas, breviter proloquar.
§ Cani perpasto, macie confectus Lupus
Forte occurrit: salutantes dein invicem
Ut restiterunt: Unde sic, quaeso, nites,

Aut

AD FAB. VII.

1. *Quam dulcis*) Camerarius Fab. 220.

Breviter proloquar) Paucis ostendam.

2. *Perpasto*) Valde pingui.

Macie confectus) Cujus vires macie plane diminutae erant.

4. *Ut restiterunt*) Sic sup. lib. 1. fab. 12.

Ad fontem cervus cum bibisset, restitit.

Unde sic) Verba Lupi ad Canem.

Nites) Eos proprie significat, quorum pellis ex sagina distenta splendet. Locus hic eleganter formatus ex illo parasiti Gnatonis apud Terent. Eun. 2. 2.

Qui color, nitor, vestitus quae habitudo est corporis? Hinc *equi nitidi* apud Virg. i. e. pinguedine distenti. Nepos Eumene 5. *Jumenta nitida* dixit, id est, bene habita. Sic *juvenca nitens* apud Ovid. Metam. lib. 1.

6. *Fecisti tantum corporis*) Obesum te reddidisti. Contrarium est, *corpus amittere*, id est, macrum fieri.

7. *Simpliciter*) Aperte, absque dissimulatione.

Eadem est conditio) Tibi erit fortuna similis.

Aut quo cibo fecisti tantum corporis?
Ego, qui sum longe fortior, pereo fame.
Canis simpliciter: Eadem est conditio tibi,
Praestare domino si par officium potes.
Quod? inquit ille. Custos ut sis liminis,
A furibus tuearis et noctu domum.
Ego vero sum paratus: nunc patior nives,
Imbrisque, in silvis asperam vitam trahens:
Quanto est facilius mihi sub tecto vivere,
Et otiosum largo satiari cibo?
Veni ergo mecum. Dum procedunt, aspicit
Lupus a catena collum detritum Canis.
Unde hoc, amice? nihil est. Dic, quaeso, tamen.

Quia

---

10. *Et noctu*) Ordo verborum paullo hic turbatior est. Sic autem se habet: *Ut sis custos liminis, et tuearis domum noctu a furibus.*

11. *Ego vero*) Particula elegantissima, quae hic promtitudinem indicat. Verba ipsa Lupi sunt ad Canem responsoria.

Patior) Expositus sum et nudus ad omnes coeli injurias, et duram admodum vitam ago. Florus poeta (

Scythicas pati pruinas.

Et Cicero 11. Catil. cap. x. *Pruinas ac nives perferre.* Sic et Claudian.

Frigora saeva pati gravibus non cedere nimbis.

12. *Vitam trahens*) Virgiliana phrasis ex Æneid. 2.

Afflictus vitam in tenebris, luctuque trahebam.

Æneid. 3.

Quum vitam in silvis inter deserta ferarum
Lustra domosque trabo:

15. *Veni ergo*) Verba Canis ad Lupum.

16. *Detritum*) Proprie de Cane. Seneca Hippol. vers. 33.

Et pugnaces tendant Cressae
Fortia trito vincula collo.

17. *Nihil est*) Canis loquitur. Formula est illorum qui praecidunt sermonem de re sibi parum grata. Imitatur Terent. And. 2. 6.

SIMO. *Quidnam est?* DA. *Puerile est.* SI. *Quid est?* DA.

Nihil. SI. *Quin dic quid est?*

Et Phormione 5. 8.

PH. *Ahi: tange: si non totus frigit, me eneca.* CRH. *Nihil est.*

Dic quaeso) Lupus loquitur, cui mox respondet Canis *Quia videor acer &c.*

18.

Quia videor acer, alligant me interdiu;
Luce ut quiescam, et vigilem: nox quum venerit
Crepusculo solutus, qua visum est, vagor.
Adfertur ultro panis; de mensa sua
Dat ossa dominus, frusta jactat familia,
Et, quod fastidit quisque, pulmentarium:
Sic sine labore venter impletur meus.
Age, si quo abire est animus, est licentia?
Non plane est, inquit. Fruere, quae laudas, Canis.
Regnare nolo, liber ut non sim mihi.

FA-

18. *Acer*) Lib. 2. fab. 3. est *canis vehemens*. Sed quid *acer* et *vehemens* differant, docet Vavassor. in libello de vi et usu quorundam verborum; ubi *acer* idem dicit esse quod *asperior*, *intractatus*, *ferocior*, *inquietus*. Vide Cic. pro Rosc. Amerin. cap. 20.

20. *Crepusculo*) Crepusculum est lux dubia, quae fit ante solis ortum et occasum.

Qua visum est) Errant Grammatici, qui hanc voculam *qua* inter adverbia numerat. Semper substantivum subauditur. Sic *hac*, *istac*, subaudi via.

21. *Ultro*) Me non rogante.

22. *Frusta*) Edulii cujuscunque.

Jactat) Jacit, objicit. *Mittit* est fab. 2.

23. *Quod fastidit quisque*) Hinc lib. IV. fab. XVII. Canum querelae ad Jovem orantium.

Ut sese eripiat hominum contumeliis,
Furfuribus sibi conspersum qui panem darent

Pulmentarium) Quicquid ad panem datur. Proprie tamen dicitur plus vel cibus in modum pultis factus.

25. *Est licentia ?*) Licitumne tibi est ? Verba sunt Lupi ad Canem, quibus Canis respondet mox: *Non plane est*.

26. *Fruere, quae laudas, Canis*) Fruere iis, quae laudas. Sunt autem haec Lupi verba. Est vox remittendi alteri, quod ipsi non desideramus, quasi dicat: Habe tua bona sine rivali. Sic fere Caesar Augustus Pollioni apud Senecam de ira lib. 3. cap. 23. *Fruere, inquit, mi Pollio fruere*.

27. *Ut non sim*) Hac lege et conditione ut non sim liber mihi.

FABULA VIII.

FRATER ET SOROR.

Praecepto monitus, saepe te considera.
§. Habebat quidam filiam turpissimam,
Itidemque insigni et pulchra facie filium.
Hi, speculum in cathedra matris ut positum fuit,
Pueriliter ludentes, forte inspexerat,
Hic se formosum jactat, illa irascitur,
Nec gloriantis sustinet fratris jocos,
Accipiens (quid enim ?) cuncta in contumeliam,
Ergo ad patrem cucurrit, laesura invicem,
Magnaque invidia criminatur filium,
Vir natus quod rem foeminarum tetigerit.

Am-

AD FAB. VIII.

1. *Praecepto*) Ubi bona praecepta accepisti, ubi monitus es.

Te considera) Descende in te, examina te.

2. *Turpissimam*) Turpitudo, ut et honestas, proprie quidem de animo hominis; saepe tamen etiam de corporis forma dicitur, ex qua interdum cognoscitur animus, quamvis admodum fallaci indicio. Sic infra lib. 4. fab. 4. *turpissimam* vocat, quam mox *deformem*.

3. *Pulchra facie*) Honesta; nam opponitur *turpissimae*. Ter. Eun. 3. 2. 21.

Ita me Dii ament, honestus est.

4. *Cathedra*) Sellam gestatoriam intelligit, qua, vehebantur mulieres in publico. Vid. Pignor. de ser. p. 434.

7. *Sustinet*) Sustinere vel ferre potest.

8. *Accipiens*) Sinistre omnia interpretans ad sui contemtum. Terent. Adelph. 4. 3. 15.

Ad contumeliam omnia accipiunt magis.

Quid enim) Potest ita suppleri: *Quid enim potius acciperet in contumeliam?*

10. *Criminatur*) Odiosa criminatione defert fratrem suum.

11. *Vir natus*) Cum vir sit natus, cum virilis sit sexus.

Rem foeminarum) Suppellectile muliebrem; id, quod ad foeminas pertinet.

12. *Car-*

Amplexus utrumque ille, et carpens oscula,
Dulcemque in ambos caritatem partiens,
Quotidie, inquit, speculo vos uti volo,
Tu formam ne corrumpas nequitiae malis,
Tu faciem ut istam moribus vincas bonis.

12. *Carpens oscula*) Ovid Epist. 2. Heroid.

Non super incubui, non oscula frigida carpsi.

13. *Dulcemque*) Sic infra lib. 3. fab. 15. *dulcem benevolentiam*. Dicitur hic respectu liberorum, qui dulces passim vocantur. Lucret. lib. 3.

Nec dulces occurrent oscula nati.

Virg. 4. Æneid.

Nec dulces natos, Veneris nec praemia noris.

Horat. Epod. 2.

Domum atque dulces liberos.

Partiens) Tribuens cuique partem amoris sui.

15. *Tu* fili.

16. *Tu*) filia hoc agas, ut ne appareat ea turpitudo faciei prae morum pulchritudine. Vide huic loco convenientie apud Piccart. Dec. 9. c. 5. Menag. ad Laertium edition. Vvetsteniana pa. 88. 89.

FABULA IX.

SOCRATES AD AMICOS.

Vulgare amici nomen, sed rara est fides.
6. *Quum parvas aedes sibi fundasset Socrates,*
(*Cujus non fugio mortem, si famam adsequar,*

Et

AD FAB. IX.

1. *Vulgare*) Vulgaris res est habere amicum, sed rarissima invenire fidelem.

2. *Quum*) Haec historia est, non fabula; ut et sequens narratio.

Sibi) Suos et privatos in usus.

Socrates) Philosophus Atheniensis, magni nominis.

3. *Non fugio*) Non recuso subire mortem Socratis, qui hausta cicuta periit.

4. *Et cedo invidiae*) Facile patior me circumveniri, et vel damnari atque occidi ab *invidis*, ut ille, dummodo post mortem judicet innocens fuisse. *Invidia* hic est pro invidis, ut Epil. l. 2. *Livor*. pro lividis.

Si Livor obtrectare curam voluerit. Ci-

FABULA X.

POETA DE CREDERE ET NON CREDERE.

Periculosum est credere, et non credere.
Utriusque exemplum breviter exponam rei,
Hippolytus obiit, quia novercae creditum est.

Cat.

AD FAB. X.

3. *Hippolytus*) Thesei et Hippolytae Amazonis filius, qui cum constanti animo sperneret mulierum congressum a Phaedra noverca, absente patre, amatus est. Sed repulsam saepius passa impudica mulier insimulavit stupri Hippolytum apud Theseum. Ille credulus, filio, qui jam domum impudicam fugerat, mortem imprecatur. Quod votum ratum fecit Neptunus, emisso tauro marino, qui equos Hippolyti consternavit, unde per vepres et saxa distractus periit. Quod ubi rescivit male sibi conscia mulier, scelus suum confessa apud maritum, gladio se confodit.

Quia novercae) Occurrit hic bis vocula *quia*, e natura sua correpta. Quod me monet eorum, quae notata sunt ad fab. 5. lib. 1.

Ego primam tollo nominor quia leo.

Certe omnibus locis excussis, in quibus occurrit, invenio nusquam impegisse praeterea Phaedrum. Tu ipse vide, Lector, et commemoratis jam lib. 1. versibus adde sequentes. Lib. 1. fab. VIII.

Impune abire deinde quia jam non potest.

Lib. 1. fab. 27.

Invenit: et violarat quia manes deos.

Ibid. fab. 28.

Vindicta docili quia patet solertiae.

Lib. 3. prol.

Quia quae volebat non audebat dicere.

Lib. 3. fab. 7.

Quia videor acer, alligant me interdiu.

Ibid. fab. 11.

Integritatis testes quia desunt mihi.

Ibid. fab. 16.

Dormire quia me non sinunt cantus tui.

Lib. 4. fab. 6.

Falsoque dictum: longe quia vetustior.

Cassandrae quia non creditum, ruit Ilium.
Ergo exploranda est veritas multum prius,
Quam stulta prave judicet sententia.
Sed fabulosa ne haec vetustate elevem,
Narrabo tibi memoria quod factum est mea.
§ *Maritus quidam quum diligeret conjugem,*
Togamque puram jam pareret filio,
Seductus in secretum a liberto suo,
Qui

Ibid. fab. 11.

Quia dives arca veram laudam intercipit.

Ex paullo post.

Odi, inquit, illum, quia malis amicus est.

Ibid. fab. 16.

Totam quia vitam miscet dolor et gaudium.

Ibid. fab. 21.

Quia plures onere degravati perierunt:

Lib. 5. fab. 3.

Quia non fuisse mentem laedenti scio.

Ibid. fab. 5.

Sed in priore quia nil compererant, latent.

Tamen produxit etiam Ausonius in Profes. Burdig. Carm. VIII.

Sed quia nostro docuere in aevo.

Verum hoc exemplum addendum est pluribus aliis, in quibus sibi nimium indulsit Ausonius: quod sciunt eruditi. Non dubitabat itaque Nobiliss. Broukhusius, a me rogatus sententiam, quia, quin istud *nominor quia Leo* esset corruptum, ut Phaedro plane indignum: adeoque censebat, omnino reponendam fuisse Gudii lectionem.

4. *Cassandrae*) Priami Regis Trojanorum filiae, quae saepius exitium Trojae praedixerat: sed a Trojanis fides ei non fuit habita, diis ita volentibus.

Ilium) Troja. Cujus ruinae descriptio est apud Virgilium 10. Æneid.

5. *Multum*) Veritas multum ante est exploranda.

6. *Sententia*) Animus, judicium, id est, quam homines stolide sententiam ferant.

7. *Elevem*) Hoc loco est, *minuam*. Sensus est. Ne id, quod proxime dixi de exploranda veritate, elevem allatis exemplis, quae propter vetustatem suam possent videri fabulosa, propterea id narrabo, quod est factum mea memoria, id est, meo tempore.

10. *Togamque puram*) Qua utebantur viri, primumque induebantur post expletos adolescentiae annos. Erat autem dicta *pura*, quia nullam praetexta habebat purpuram, ut toga puerorum.

11.

Qui dum de puero multa mentitus foret,
Et plura de flagitiis castae mulieris,
Adjecit id, quod sentiebat maxime
Doliturum amanti, ventitare adulterum,
Stupraque turpi pollui famam domus.
Incensus ille falso uxoris crimine,
Simulavit iter ad villam, clamque in oppido
Subsedit: deinde noctu subito januam
Intravit, recta cubiculum uxoris petens,
In quo dormire mater natum jusserat,
Ætatem adultam servans diligentius.
Dum quaerunt lumen, dum concursat familia.
Irae furentis impetum non sustinens:
Ad lectum accedit, tentat in tenebris caput.
Ut sentit tonsum, gladio pectus transigit,
Nihil respiciens, dum dolorem vindicet.
Lucerna adlata, simul adspexit filium,

San-

11. *Seductus*) Seorsum ductus in locum solitarium. Intellige est.

12. *Suffici*) Suffectum iri, vel sufficiendum esse.

Proximum) A filio videlicet. Alias dicitur secundus, id est, substitutus.

14. *Mulieris*) Uxoris, conjugis hujus mariti. Penultima merito corripitur in hac voce, ut semper, de quo consule Voss. de Art. Gramm. l. 2. c. 37. Quod non attendit iste Martialis, ut vocant, Britannicus Epigr. l. 4. 118.

Amisit costam, causa mulieris, Adamus;
Sed nec attendit alia: quod non vident amore coeci, qui cum assidua manu versant.

16. *Doliturum*) Dolorem allaturum marito conjugem suam diligenti.

20. *Subsedit*) Subsistit, commoratus est.

Januam) Per januam in aedes.

23. *Ætatem*) Filium adultum. Metonymia.

Servans) Observans, custodiens.

24. *Familia*) Multitudo servorum.

25. *Non sustinens*) Non ferens. Sic *sustinere jocos* l. 2. f. 8.

26. *Tentat*) Explorat manu.

27. *Tonsum*) Nempe, sicut viri consueverat.

Transigit) Trajicit, trasverberat pectus adolescentis.

28. *Respiciens*), Attendens, curans, omnia irae suae posthabens.

29. *Simul*) Simulac, simulut, simulatque. Haec omnia enim in usu sunt.

30.

Sanctamque uxorem dormientem cubiculo,
Sopita primo quae nil somno senserat;
Repraesentavit in se poenam facinoris,
Et ferro incubuit, quod credulitas strinxerat.
Accusatores postularunt mulierem,
Romamque pertraxerunt ad centumviros.
Maligna insontem deprimit suspicio,
Quod bona possideat. Stant patroni fortiter
Causam tuentes innocentis foeminae,
A Divo Augusto tunc petiere judices,
Ut adjuvarent jurisjurandi fidem,

Quod

30. *Sanctamque*) Innocentem. *Castam* dixit ante.
31. *Primo*) Recens coepto, qui arctissimus esse solet.
32. *Repraesentavit*) Statim poenam de se ipse sumsit.
33. *Ferro*) Gladio. Meton. materiae.
Credulitas) Quia liberto temere crediderat.
34. *Postularunt*) Accusarunt eam.
35. *Centumviros*) Centumviri judices erant apud Romanos, apud quos agebantur et disceptabantur causae graviores, quae et centumvirales inde appellatae. Erant hi centum et quinque viri, ex trigintaquinque tribubus selecti, ex singulis tres: sed ob numeri rotunditatem appellantur Centumviri.
36. *Suspicio*) Mavult Gudius *Suspectio*, quod et probavit Salmasius, praecipue metri causa. Sed antepenultimam etiam in *Suspicio* produci, jam olim docuit Vossius, quem vide Art. Gramm. lib. 4. cap. 12.
37. *Quod bona possideat*) Ob id quod. Sic ferme sensus est, suspicatos, plerosque, commisisse id facinus, ut post obitum mariti et filii sola possideret bona et haereditatem, idque ex eo, quia tenebat illa bona.
Stant) Fortiter tuentur mulieris causam.
39. *Divo*) Augusto Caesare, qui vivus nomen Divi consecutus est. Vid. pluribus locis Ovidium.
Augusto) Ita dicti sunt omnes Imperatores Romani, non ab *augendo* ut volunt quidam, sed ab *augur*. Ut enim a *robur* est *robustus*, ita ab *augur augustus*. Quod significat *sanctum*; velut *templum augustum*, et *loca augusta*, i. e. sacrosancta. Ovid. 1. Trist.

Ignoscant augusta mihi loca dique locorum.

40. *Jurisjurandi fidem*) *Fidem* est pro iis, qui eam dederant jurejurando, id est, judicibus. Quibus in causa obscura sollenne fuit juramentum, *sibi non liquere*. Quo sibi relinquitur, judicio ad Imperatorem devoluto. Ita sensus erit: Petierunt ut juvaret se, atque a pronuntiatione sen-

Quod ipsos error implicuisset criminis.
Qui postquam tenebras dispulit calumniae,
Certumque fontem veritatis repperit,
Luat, inquit, poenas causa libertus mali:
Namque orbam nato simul et privatam viro,
Miserandam potius, quam damnandam existimo.
Quod si damnanda perscrutatus crimina
Paterfamilias esset; si mendacium
Subtiliter limasset a radicibus
Non evertisset scelere funesto domum.
§ Nil spernat auris, nec tamen credat statim:
Quandoquidem et illi peccant, quos minime putes:
Et qui non peccant, impugnantur fraudibus.
§ Hoc admonere simplices etiam potest,
Opinione alterius ne quid ponderent:
Ambitio namque dissidens mortalium
Aut gratiae subscribit, aut odio suo.
Erit ille notus, quem per te cognoveris.
§ Haec executus sum propterea pluribus,
Brevitate nimia quoniam quosdam offendimus.

FA.

sententiae liberaret, quia fecissent fidem jurejurando, se litis huius decisionem non invenire.

41. *Error*) Ambiguitas, incertitudo, obscuritas.

Implicuisset). Incertos et dubios fecisset.

42. *Qui postquam*) Postquam detexerat quae causa ipsos compulerat ad tantis calumniae erroribus fidem habendam.

44. *Luat poenas.*) Vide notas lib. 1. fab. 13.

49. *Limasset*) Examinasset, diligentius perspexisset. *Limare* est pro *elimare*.

A radicibus) Conjungendum cum *evertisset*, ut sit, radicitus, funditus. Nepos dixit Hannibal. cap. 7. *a fundamentis disiicere domum.*

51. *Nil spernat auris*) Vid. Interpretes C. Nepotis ad xiv. 9. 2. Cic. 1. ad Att. 19. et Piccart. Decad. 5. cap. 5.

52. *Quos minime putes*) Quos sanctos et innocentes habemus.

53. *Opinione*) Ne res vel negotia aestiment ex opinione vel dictis aliorum.

Dissidens) Contraria, adversa semper aliis.

58. *Subscribit*) Dicuntur subscribere, qui sequuntur alios, eorumque sententiam accessione sua firmant.

59. *Erit ille*) Esse debet, fit.

Per te (Tuo studio proprio, non ex relatione aliorum exploraveris.

60. *Executus* (Exposui, narravi, dixi prolixius et verbosius.

Quoniam) Quoniam multis displicuit nos tam breves esse in enarrandis fabellis.

FABULA XI.

EUNUCHUS AD IMPROBUM.

Eunuchus litigabat cum quodam improbo,
Qui super obscoena dicta, et petulans jurgium
Damnum insectatus est amissi corporis.
En, ait, hoc unum est, cur laborem validius,
Integritatis testes quia desunt mihi.
Sed quid fortunae stultae delictum arguis?
Id demum est homini turpe, quod meruit pati.

P. A.

AD FAB. XI.

2. *Super*) *Super* hic valet *praeter*.
Dicta) jocos, facetias.
Petulans) Alterius exagitandi causa institutum.
3. *Insectatus*) Per cavillationem traduxit, ei objecit.
Corporis) Virilitatis. Totum pro parte.
4. *Laborem*) Ut hanc, si qua est, ignominiam virtute tegam atque superem.
7. *Turpe*) Flagitiosum. Ovid.
Quae venit ex merito poena dolenda venit.

FABULA XII.

PULLUS AD MARGARITAM.

In sterquilinio pullus gallinaceus
Dum quaerit escam, margaritam repperit.
Jaces indigno quanta res, inquit, loco!
O si quis pretii cupidus vidisset tui!
Olim redisses ad splendorem maximum.
Ego qui te inveni, potior cui multo est cibus?
Nec tibi prodesse, nec mihi quicquam potes.
§ *Hoc illis narro, qui me non intelligunt.*

FA.

AD FAB. XII.

3. *Jaces*) Neglecta et contemta. Venuste hoc espressit, et longe quidem venustius, quam si in tertia persona dixisset: *Jacet indigno quanta res loco!* Eodem modo se res habet hujus libri Fab. 9. vers. 6.

Quaeso tam angustam talis vir ponis domum?

Et hinc puto lib. 1. fab. 7. legendum fuisse.

O quanta species, inquit, cerebrum non habes?

q. d. *Tu non habes cerebrum, cum tanta sis species?* quod vulpis ibi loquentis admirationem auget. Hanc lectionem parabam dicto loco in textum recipere. Imitatus quoque est Andr. Alciatus Embl. 48.

Hoc quale caput est! sed cerebrum non habet.

Schefferus alioqui tentabat.

O quanta species, inquit! Cerebrum non habet!

Et Brouckusius meus jam olim.

O quanta species inquit! Cerebrum non habet.

Quanta res) Quanti pretii et dignationis.

5. *Redisses*) Facta esses splendida, ut olim, quae nunc imo conspurgata jaces tanto tempore.

6. *Ego qui te inveni*) Oratio est, cum admiratione interrogantis. Qui ego te inveni? Qui factum est, ut ego te invenerim? Nam *qui* est quomodo, ut lib. 1. fab. 1.

Qui possum, Quaeso, facere quod quereris, lupe?

q. d. Frustra te inveni: nam nec ego tibi possum, nec tu mihi potes prodesse. Tollius ad Ausonium legit:

Ego quod te inveni, potior cui multo est cibus.
Nec tibi prodesse, nec mihi quicquam potest.

Quod non improbandum.

8. *Hoc illis narro*) Hoc illis scribo. *Hoc illis dictum est*, ut supra.

Qui me non intelligunt) Qui nesciunt quid lateat sub fabulis meis: quoniam sunt instar galli hujus, cui nihil profuit reperta margarita.

AD

FABULA XIII.

APES ET FUCI VESPA JUDICE.

Apes in alta quercu fecerant favos:
Hos fuci inertes esse dicebant suos.
Lis ad forum deducta est: Vespa judice:
Quae genus utrumque nosset cum pulcherrime,
Legem dua us hanc proposuit partibus:
Non inconveniens corpus, et par est color,
In dubium plane res ut merito venerit:
Sed ne religio peccet imprudens mea,
Alveos accipite, et ceris opus infundite,
Ut ex sapore mellis, et forma favi,

De

AD FAB. XIII.

1. *Favos*) Apum domos, seu cellulas:

2. *Inertes*) Proprie, *artis ejus imperiti*. Hoc vult, non potuisse ipsos facere sibi, propterea mendacio quaerere voluisse alienos. *Fucos* vocat *ignavos* Virg. lib. 4. Georg. vers. 168. ubi de apibus.

Ignavum fucos pecus a praesepibus arcent.

Aristotiles docet: *Vesci tum eos, tum eorum pullos melle, quod Apes fecerint*. Caeterum inimicitiae Apum cum *Fucis* apud omnes celebrantur. Aristotiles cap. 40. de Apibus: *Fucos interimunt, quando non satis loci operibus est*. In eodem, *Deprehensi a bonis apibus occiduntur*. Plin. cap. 11. *Tardantes* (fucos) *sine clementia puniunt*. Idem cap. 17. *Certum est ab apibus fucos interfici*. Varro, *insectantes a se ejiciunt fucos*. Vid. porro Ælian. lib. 1. cap. 10.

Ad forum) Ad judicium, ad judicem.

4. *Pulcherrime*) Optime, Phaedrus extremo hoc opere.

Hoc cur, Philete, scripserim, pulchre vides.

Et lib. 4. fab. 20.

Quid judicare cogitet livor, modo.
Licet dissimulet, pulchre tamen intelligo,

Ibidem fab. 25.

Dum sanitas constabit: pulchre meminere.

5. *Legem*) Conditionem, uti mox appellat.

Partibus) Ita proprie, qui litigant inter se, vocantur.

6. *Non inconveniens*) Non male convenit, si externam speciem spectes.

7. *Plane*) Omnino: Vult, omnino ac plane fuisse cau-

sám

De queis nunc agitur, auctor horum appareat.
Fuci recusant, Apibus conditio placet,
Tunc illa talem sustulit sententiam:
Apertum est quis non possit, aut quis fecerit.
Quapropter Apibus fructum restituo suum.
§ Hanc praeterissem fabulam silentio,
Si pactam fuci non recusassent fidem.

FA-

iam justae dubitationis, propter illam similitudinem.

8. *Religio*) Judicibus religio tribuitur, propter jusjurandum, quo tenebantur. Vide Fab. 10.

Peccet) In judicando errorem committat.

Imprudens) Per imprudentiam: si minus omnia providero.

9. *Alveos*) Domicilia apum.

Opus) Per *opus* mel intelligit, et per *ceras* melis receptacula.

11. *Auctor*) Ita debet scribi hoc vocabulum, non *autor*, vel *author*, ut plerique faciunt. Diciturque *auctor* proprie is, qui primus aliquid invenit, instituit, et fecit, qui conditor, et quasi parens est alicujus rei, a verbo *augeo*, quod et ipsum creare et efficere notat: quo sensu usus est Lucretius et alii. V. Vorst. de Latin. merito susp. c. 25.

13. *Tunc illa*) Scil. Vespa. Sic fere lib. 1. fab. 10.

Uterque causam cum perorasset suam,
Dixisse fertur Simius sententiam.

14. *Apertum est*) Jam patet, constat.

15. *Apibus*) Tanquam veris auctoribus.

17. *Fuci*) Vani homines, qui versus meos sibi vindicarunt. V. Freinshemium ad hanc fabulam de versibus Virgilii, quos fucus aliquis sibi arrogaverat.

AD

FABULA XIV.

ÆSOPUS LUDENS.

Puerorum in turba quidam ludentem Atticus
Æsopum nucibus quum vidisset, restitit.
Et quasi delirum risit. Quod sensit simul
Derisor potius quam deridendus senex,
Arcum retensum posuit in media via:
Heus, inquit sapiens, expedi quid fecerim.
Concurrit populus; ille se torquet diu,
Nec quaestionis positae causam intelligit.
Novissime succumbit: Tum victor sophus:
Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris;
At

AD FAB XIV.

1. Quidam) Sic loquebantur de ignotis. C.Nepos Pausania. *Interim Argilius quidam* etc.

Atticus) Unus ex Ateniensibus.

2. *Restitit*) Substitit. Sic sup. lib. 1. fab. 12.

3. *Simul*) Simulac; ut Infra lib. 3. fab. 16. lib. 4. 8; et 14. lib. 5. 5. et 7. exemplo Ciceronis, Horatii, aliorumque optimi aevi Scriptorum.

4. *Derisor*) Qui ridere stultitiam hominum soleret. Sic sup. lib. 3. fab. 3.

Naris emunctae senex,
Natura nunquam verba cui potuit dare.

5. *Retensum*) Brevitatis Phaedri hoc est indicium. Pro eo enim dicere debuerat, arcum tendit retenditque.

6. *Sapiens*) Philosophe, per ironiam.

Expedi) Expone, quid innuam hoc facto.

8. *Positae*) Ab Æsopo propositae.

9. *Novissime*) Ultimo, tandem.

Succumbit) Superatur, velut in certamine, dum causam dicere non potest.

Victor) Æsopus, qui victor dicitur, quia quod ipse posuerat, alter interpretari non poterat.

Sophus) Vox Graeca, Latinitate donata, significat *sapiens.*

10. *Cito rumpes*) Ovid. Heroid. 4. 71.

Arcus et arma tuae tibi sunt imitanda Dianae.
Si numquam cesses tendere mollis erit.

11. *Erit utilis*) Eo uti poteris.

13. *Melior*) Promtior, aptior, utilior ad aliquid me-
di

At si laxaris, quum voles, erit utilis.
§ *Sic ludus animo debet aliquando dari,*
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

ditandum. Videtur hanc fabulam scripsisse Phaedrus in defensionem Divi Augusti, patroni sui, contra quosdam austeros censores. Refert enim Suet. in ejus vita, cap. 13. *Animi laxandi causa modo piscabatur hamo, modo talis, aut ocellatis nucibusque ludebat cum pueris.* Seneca de Tranq. Anim cap. XVI. *Nec in eadem intentione aequaliter retinenda mens est, sed ad jocos revocanda. Cum pueris Socrates ludere non erubescebat: et Cato vino laxabat animum, curis publicis fatigatum: et Scipio triumphale illud et militare corpus movit ad numeros* ect.

FABULA XV.

CANIS AD AGNUM.

Inter Capellas Agno balanti Canis,
Stulte, inquit, erras, non est hic mater tua.
Ovesque segregatas ostendit procul,
Non illam quaero, quae, quum libitum est, concipit,
Dein portat onus ignotum certis mensibus,
Novissime prolapsam effundit sarcinam,

Verum

AD FAB. XV.

1. *Balanti*) Matris desiderio.
2. *Stulte*) Objurgantis est.
Hic) Hoc loco, inter capras puta.
3. *Segregatas*) Ab grege capellarum sejunctas, separatas.
4. *Non illam quaero*) Verba Agni sunt ad Canem.
5. *Portat onus*) Sic supra in simili negotio habuimus *onus deponere* lib. 1. fab. 18.
Ignotum) Reconditum, nec visum.
6. *Prolapsam*) *Cadere* et *labi* verba sunt de partione usurpata.
Effundit) Juvenalis Sat. 2.
Patruo similes effunderet offas.
Sarcinam) Vid. quae notavimus lib. 1. ad fab. 18.

7. *Al-*

Verum illam, quae me nutrit admoto ubere,
Fraudatque natos lacte, ne desit mihi.
Tamen illa est potior, quae te pepererit. Non ita est.
Unde illa scivit niger an albus nascerer?
Age porro scisset: quum crearer masculus,
Beneficium magnum sane natali dedit,
Ut expectarem lanium in horas singulas.
Cujus potestas nulla in gignendo fuit,
Cur hac si potior, quae jacentis miserita est,
Dulcemque sponte praestat benevolentiam?

Facit

7. *Admoto ubere*) Praebito, porrecto ubere. Florus, *uber admovit infantibus*. Et Virgilius.

Hyrcanaeque admorunt ubera tigres,

8. *Fraudatque*) Subducit eis aliquid, privat eos lacte. *Natos*) Pullos. Sic lib. 1. fab. 28. et alibi.

9. *Tamen*) Incipit nunc Canis rursum loqui.

Potior) Juris respectu. Vult enim plus deberi iis, a quibus nascimur, quam a quibus alimur.

Non ita est) Verba Agni refutantis sententiam Canis.

10 *Niger an albus*) Catulus.

Nec scire utrum sis albus an ater homo:

ex proverbio, *albus an ater sit nescio*.

11. *Scisset*) Scivisset. Est Syncope. *Scisset* est concessivum. Demus, faciamus scivisse. Etiamsi scivisset, quid ex eo ad me commodi?

Masculus) Masculos parare in cibum, foeminas autem ad augendam prolem vivas servare solebant, sicut hodieque receptum est. Adde quod homines, qui deliciis student, in eligendis masculis etiam cujuscumque generis animalibus, palato suo consulunt, nihil sibi rei esse cupientes cum sexu sequiore.

12. *Beneficium*) Ironia. Nam quod mas genitus esset Agnus, inde illi periculum a lanio.

13. *Lanium*) Mortem a lanio singulis momentis mihi inferendam.

14. *Cujus potestas*) Ordo est: Cur ea, potestas cujus fuit nulla in gignendo, sit potior hac, quae est miserita jacentis? Adhuc sunt Agni verba. Potestas nulla in gignendo ejus esse dicitur hoc loco, quae in gignendo potestatem nullam sibi habet relictam, sed cogitur simpliciter facere, quod id negotium requirit. Quae non potest non gignere, quando semel partum concepit.

15. *Jacentis*) Agni a matre deferti. Quasi diceret, Mater mea dedit mihi vitam, sed ut eriperet iterum per

cru-

Facit parentes bonitas, non necessitas.

§ *His demonstrare voluit auctor versibus*
Obsistere homines legibus, meritis capi.

FA-

crudelissimam suam negligentiam; dum jacentem me ne respicit quidem.

16. *Dulcemque*) Nimirum a mamma lac sugendum praebuit.

17. *Facit parentes*) Illi vere dici possunt patres, qui non necessitate quadam naturae procreant liberos, sed qui procreatis vitam sustinent alimentis, et consiliis juvant.

Necessitas) Ordo naturae. Statius II. Silv. I.

Natos genuisse necesse est,
At legisse juvat.

Ad quae vide Barthium. Porro hic commentarii loco esse potest Buchneri Orat. T. 2. p. 268.

19. *Obsistere*) Repugnare, adversari. *Leges* jussa sunt et imperia qualiacumque, quae quid exigunt a nobis fieri, vel non fieri; ut, sanguine junctos parentes et liberos amare se mutuo, non odio persequi debere.

Meritis) Bene meritis, idest, beneficiis. Sic lib I. fab. 8.

Capi) Trahi in obsequium et amorem.

AB

FABULA XVI.

CICADA et NOCTUA.

Humanitati qui se non accomodat,
Plerumque poenas oppetit superbiae.
§ *Cicada acerbum noctuae convicium*
Faciebat, solitae victum in tenebris quaerere,
Cavoque ramo capere somnum interdiu.
Rogata est, ut taceret: multo validius
Clamare caepit, rursus admota prece,
Accensa magis est. Noctua ut vidit sibi
Nullum esse auxilium, et verba contemni sua,
Hac est adgressa garrulam fallacia:
Dormire quia me non sinunt cantus tui,
Sonare cithara quos putes Apollinis.
Potare est animus nectar, quod Pallas mihi
Nuper donavit: si non fastidis, veni,

Una

AD FAB. XVI.

1. *Humanitatis*) Qui non facit quod omnes humanos, et comes decet.

Accomodat) *Accomodare se humanitati* dictum, ut apud Ciceronem, *Accomodare orationem auribus multitudinis*, pro ex voluntate humanitatis vitam, moresque suos regere. *Humanitas* est ea amabilitas, qua studemus ad societatem mutuam servandam alter alteri placere.

2. *Oppetit*) Subit, quomodo oppetere mortem dicimus.

3. *Acerbum*) Cohaeret cum *noctuae*. id est, quod acerbum fuit noctuae. *Acerbum*, est molestum, ingratum, amarum. Sic Cic. dixit Laelio cap. 16. *Acerbius in aliquem invehi, insectarique vehementius*.

Convicium faciebat) Insecrabatur, calumniabatur, clamore obstrepebat.

5. *Cavoque ramo*) Repetendum *in* ex praecedentibus. *Cavo* est in parte arboris excavata.

7. *Admota prece*) Eadem phrasis est lib. 1. fab. 19. et lib. 4. fab. 25.

8. *Accensa magis est*) Irritata, concitata ad cantandum.

Sibi nullum esse auxilium) Nihil sibi esse subsidii in oratione sua, contra clamorem Cicadae.

10. *Garrulam*) Allocuta est Cicadam sibi molestam.

12. *Sonare*) Qui sunt tam egregii, ut quis putet ab ipso Apolline cani.

Pa-

Una bibamus. Illa, quae ardebat siti,
Simul cognovit vocem laudari suam,
Cupide advolavit. Noctua egressa e cavo
Trepidantem consectata est, et leto dedit.
Sic viva quod negarat, tribuit mortua,

FA.

Putes) est pro *quis putet*. Nec enim Cicada ipsa sic potuit putare de cantu proprio. Dicit, cantus ejus esse tam eleganter, ut possint componi cum cantibus Apollinis.

13 *Potare*) Bibere largius, per hilaritatem animi ex cantu.

Nectar) Potum deorum. Pallas dederat Noctuae nectar, quia avis est ipsi sacra.

Pallas) Dea sapientiae, Jovis filia, nata ex ipsius cerebro, ut vulgatum est. Vid. Fab. seq.

14. *Si non fastidis*) Si non contemnis nectar illud; Formula humanitatis et civilis elegantiae.

15. *Una bibamus*) Horatius.

Una simus, ait.

Illa quae ardebat) *Quae ardebat*. Sic recte, non *quia*, ut nonnulla praeferunt exemplaria, ut valeat, *illa, ut quo ardebat* etc. Sic hujus lib. fab. 19.

Sentit profecto se hominem non visum seni,
Intempestive qui occupato adluserit.

Ardebat) Vehementer sitiebat.

16. *Simul*) *Simulac*, ut jam ante monuimus;

17. *E cavo*) *E cavo ramo*, ut supra,

18. *Leto dedit*) Ita lib. 1. fab. 22.

Improbam leto dedit;

FABULA XVII.

ARBORES IN DEORUM TUTELA.

Olim quas vellent esse in tutela sua,
Divi legerunt arbores. Quercus Jovi.
Et mirtus Veneri placuit, Phoebo Laurea,
Pinus Cybebae; Populus celsa Herculi.
Minerva admirans, quare steriles sumerent,
Interrogavit. Causam dixit Jupiter:

Honore

AD FAB. XVII.

Extat haec fabula totidem verbis apud Perottum Cornucop. p. 1042. quam ille dicit se adolescentem in fabellas suas ex Aviano transtulisse. Quo argumento motus Petrus Scriverius Not. in Martial. p. 88. eo inclinare videtur, ut arbitretur has omnes fabulas esse Perotto adscribendas, ipsumque adeo Phaedrum auctorem esse suppositilium. Malum vero Perotti dolum ac sublestam fidem merito insectatur, et Phaedro suppetias venit Casp. Barthius, lib. 36. Adv. cap. 21. ubi et de Camerarii et Faerni Fabulis, quae hodie quoque circumferuntur, nonnihil. Vid. Ludov. de la Cerda ad Virg. Ecl. VII. p. 142. (quem miror tacere ibi de Phaedro, cum et Faerni et Perotti fabulam ex Phaedro desumtam enarret; Praecipue cum alis in locis toties Phaedrum citet) et de Faerno quidem Thuanum ad An. CIↃ IↃ LXI. Gudium quoque in notis ad hunc aucterem p. 250.

1. *Quas vellent*) Quas volebant sibi sacras esse.

2. *Legerunt*) Sibi elegerunt.

Quercus Jovi) Cum Saturni tempore ante Jovem homines carnibus humanis vescerentur, Jupiter vetuit, ac quis eo cibo uteretur, et a carnibus ad glandes converit, quae arbor ab eo primum monstrata, sacra idcirco illi creditur. Andr. Alciatus lib. 2. Embl. XXXII.

Grata Jovi est quercus, qui nos servatque fovetque.
Servanti civem quercus corona datur.

3. *Myrtus Veneri*) Quia haec arbor nascitur in litore maris, ubi Venus nata est. Quidam vero volunt idcirco Myrtum esse sacram Veneri, quod Venus Myrto esset ornata, cum Judicio Paridis discessit pulcrior Junone et Pallade. Virg. Ecl. VII.

Populus Alcidae gratissima, viris Iaccho.
Formosae Mirtus Veneri, sua laurea Phaebo.

Idem

Honore fructum ne videamur vendere.
At mehercule narrabit, quod quis voluerit,
Oliva nobis propter fructum est gratior.

Idem lib. 2. Georg.
Solido Paphiae de robore Myrtus.
Ubi vid. Servium. Rursus de Ænea lib. 1. Æneid.
Sic fatus velat materna tempora myrto.
Et Ovid. lib. 4. Fast. vers. 11.
Mota Cytheriaco leviter mea tempora myrto
Contigit.

Laurea) Laurus. Placuit haec arbor Phaebo, quia Daphnem ab eo amatam in hanc mutatam ferunt.

4. *Pinus Cybebae*) Huic Deae Pinus arbor sacrata fuit, quod Atys, quem deperibat, fuerit in hanc mutatus, ut ait Ovid. lib. 10. Metam:
Et succinta comas hirsutaque vertice Pinus,
Grata Deum matri, siquidem Cybeleius Attis
Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.
Seneca Troad. Act. 1.
Secutique fretum pinus matri
Sacra Cybebae
Nam sic ibi legendum esse, patet ex eo, quod disserit Gudius ad hujus libri fabul. ultimam. Confirmat et Ursinus ad Virg. Aeneid. lib. 10. vers. 220.

Cybebae) Dicta est Deorum mater, et per eam terra intelligebatur.

Populus celsa Erculi) Quia Hercules Populo erat ornatus, cum descendit ad inferos, educturus canem Cerberum. Virg. in Eclogis, ut jam vidimus.
Populus Alcidae gratissima.
Idem in Georg. lib. 2. vers. 66.
Herculeaeque arbos umbrosa coronae.
Et lib. 8. Æneid vers. 276.
Herculea bicolor cum populus umbra
Quod et imitatus est Alciatus lib. 1. Embl. xli.
Herculeos crines bicolor quod populus ornet.
Ovid. Heroid. Epist. 9. vers. 64;
Aptior Herculeae populus alba comae.
Quin nulla alia ratio est, cur magni Heroes populeas gestarent coronas, quam ad imitationem fortissimi Herculis. Sic apud Horatium.
Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur cinxisse corona.

Tunc sic Deorum genitor atque hominum sator:
O nata, merito sapiens dicere omnibus;
Nisi utile est quod facimus, stulta est gloria.
Nihil agere, quod non prosit, fabella admonet.

FA-

Aliae tamen arbores et sacrae Herculi. Tertull. lib. de coronis.
Hercules nunc Populum capite praefert, nunc Oleastrum, nunc Apium.

7. *Honore*) Elegimus arbores nullos ferentes fructus, ne videamur, si quanto homines nos colunt, vendere fructum illarum arborum pro honore nobis praestito. Alii legunt, *Honorem fructu* ec. nempe dando hominibus fructum pro honore, quo nos afficiunt.

8. *At Mehercule*) Verba sunt Minervae refutantis Jovem. Observandum est in hac affirmandi vel jurandi formula inductam hic Minervam humano ore loquentem, quia per Deos jurare hominum est: praeterea hoc jurandi genus, quod hic affingitur Minerve, virile esse proprie, non foemineum. Aul. Gell. XI. 6. *Nusquam scriptum invenire est apud idoneos quidem scriptores, aut Mehercule foeminam dicere, aut Mecastor virum.* Vide autem quid notaverimus ad fab. 1. lib. 1. ver. 12.

Narrabit) Quisque narret quod volet. Proverbialis locutio.

9. *Oliva*) Pallas olivae plantationem invenit Arnobius adversus Gentes lib. 1. *Si enim vos Liberum, quod usum repererit vini, si Minervam, quod Oleae, divorum retulistis. in coetum* ec. *Oliva* dicitur proprie de fructu, *olea* de arbore: Hic vero de arbore *oliva* dicitur.

10. *Tunc sic*) Tum sic Deorum pater locutus est.

Sator) Creator hominum Jupiter. Virg. l. 1. Æn.
Olli subridens hominum sator atque Deorum
Oscula libavit natae

11. *Dicere*) Diceris, haberis ab omnibus. Minerva enim Dea sapentiae.

12. *Nisi utile est*) Hanc sententiam

NISI . UTILE . EST . QUOD . FACIMUS .
STULTA . EST . GLORIA .

iisdem verbis conceptam Zamoscius, narrante Gudio, in lapide invenit. Quam deinde Gruterus recepit in corpus Inscriptionum.

13. *Nihil agere*) Ne faciamus quippiam quod non sit utile. Est et hic versus lib. 4. fab. 23. Sed cum dubitent eruditi, an Phaedri sit, optimas editiones secuti eum omicimus.

AD

FABULA XVIII.

PAVO AD JUNONEM.

Pavo ad Junonem venit, indigne ferens
Cantus luscinii quod sibi non tribuerit:
Illum esse cunctis auribus admirabilem,
Se derideri, simul ac vocem miserit.
Tunc consolandi gratia dixit Dea:
Sed forma vincis, vincis magnitudine,
Nitor smaragdi collo praefulget tuo,
Pictisque plumis gemmeam caudam explicas.
Quo mi, inquit, mutam speciem, si vincor sono?

Fate-

AD FAB. XVIII.

Confer cum hac fabula Camerarium fab. 215.

1. *Pavo*) Avis Junoni sacra, et in ejus tutela.

2. *Luscinii*) Solius pene Phaedri est, quod *Luscinius* dicitur hic, quae vulgo tantum *Luscinia*. Sic supra fab. 4. *Simius* est pro *Simia*.

3. *Auribus*) Sic optime ex MSS. restituit Gudius, probante Heinsio. Pro quo vulgo est *avibus*.

4. *Simul ac*) Schefferus dum putat *ac* hic posse valeri, ut salvo sensu nonnunquam sit, non videt certum existent sic nasei versui. Sic enim tertia sede erit trochaeus, quod respuunt hujus carminis leges. Quod miror in homine tum egregie merito de hoc Auctore. Adeo verum est neminem omnibus horis sapere.

Miserit) Emiserit, ediderit.

5. *Consolandi gratia*) Ut illam consolaretur.

6. *Sed forma vincis*) Luscinius valet quidem cantu, sed tu forma et magnitudine eum viucis.

7. *Smaragdi*) Qualis est in smaragdo. Collum tuum instar smaragdi fulget.

8. *Gemmeam caudam*) Quasi plenam gemmarum. Significat: Caudam quoties expandis, habes diversicoloribus plumis gemmantem, et quasi gemmis lucentem. Ovid. Met. l. 1. v. 723. de oculis Argi.

Excipit hos, volucrisque suae Saturnia pennis
Collocat; et gemmis caudam stellantibus implet.

9. *Quo mi*) supple *tu dedisti* vel *dii dederunt* illud *quo* integre est, *quo fine, ad quod mihi, cui usui mihi* Hor. lib. 1. Epist. 5.

Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?

Fatorum arbitrio partes sunt vobis datae :
Tibi forma, vires aquilae, luscinio melos,
Augurium corvo, laeva cornici omnia,
Omnesque propriis sunt contendat dotibus.
§ Noli adfectare quod tibi non est datum,
Delusa ne spes ad querelam recidat.

PA

10. *Fatorum*) Verba ista Junonis sunt. Ait, debere ipsam acquiescere in voluntate fatorum.

Partes) Vult, cuilibet suam et peculiarem tributam esse partem. Locutio desunta est a comicis, ubi partes cuique designantur: alter enim personam principis, alter patris agit ; et ita porro.

Vobis) Scil. avibus.

11. *Melos*) Cantus, ut versu 1. cum apta vocis modulatione; et flexis.

12. *Laeva*) Ut a laeva sedens faciat bona omnia. Cicer. de Divin. 11. *A dextra corvus, a sinistra cornix facit rata*. Virg. in Eclog.

Saepe sinistra cava predixit ab ilice cornix.

Jussu enim Jovis canebat cornix a laeva, corvus a dextra. Plaut. Asin. 2. 1. 12.

Impetritum, inauguratum est : quavis admittunt aves. Picus et cornix est ab laeva; corvus porro ab dextera.

13. *Dotibus*) Ita recte Heinsius. Ut enim vox recte dicatur de Luscinio, Corvo, et Cornice, quid ea ad Aquilam, quam viribus praeditam dicit? *Dos* est naturalis quaedam bonitas, quae huic illive est ingenita. Ovid. de Art.

Si vox est, canta, si mollia brachia, salta,
Et quacumque potes dote placere, place

14. *Noli adfectare*) Quia, ut ait Phaedrus in fabula Canis.

Amittit merito proprium, qui alienum adpetit.

ut etiam Cameus in fabulis, qui poscens cornua, auribus quoque privatus est.

Adfectare) Ambire, quaerere.

15, *Delusa*) Quia, ut infra est lib. 5. fab. 6.

Quam spes delusit, huic querela convenit.

Est itaque sensus: ne destituaris spe tua, et ita redigaris ad quaerelas.

Recidat) Prima syllaba hic producitur. V. Gifan. ad Lucret. ind. et Scal. Lect. Auson. lib. 2. cap. 21.

AD

FABULA XIX.

ÆSOPUS AD GARRULUM.

Æsopus domino solus cum esset familia,
Parare coenam jussus est maturius,
Ignem ergo quaerens, aliquot lustravit domos;
Tandemque invenit, ubi lucernam accenderat.
Tum circumenti fuerat quod inter longius,
Effecit brevius: namque recta per forum
Coepit redire; et quidam e turba garrulus,
Æsope, medio sole quid cum lumine?
Hominem, inquit, quaero; et abiit festinans domum.

§ Hoc

AD FAB. XIX.

2. *Cum esset*) Cum ei esset unicus servulus: nam alias unicus servus non facit familiam, ut Cic. inquit. Videtur ergo ironice hoc Phaedrum dixisse. V. Pignor de servis pag. 21.

Familia) Familiae appellatione omnes, qui in servitio sunt, continentur, inquit Ulpianus.

2. *Maturius*) Ocyus; celerius scilicet, quam pro consuetudine.

3. *Ignem*) Ignem non semper veteres domi suae excitabant, sed a vicinis plerumque petebant: neque enim facile negare petenti licebat. Videbatur enim hoc valde alienum esse ab ipsa humanitate, et vita hominum atque natura, quae aqua et igni carere non potest.

6. *Effecit brevibus*) Per compendia ivit.

7. *Coepit redire*) De hac formula jam locuti sumus l. 1. fab. 2. et 12. et alibi. C. Nepos IV. 4. *Tanto magis Pausanias orare coepit*. Petron. *Cursim Ascilton persequi coepi*. Et sic alii.

8. *Medio sole*) Meridie, medio die; ut apud Stat. 5. Theb. Sic, Hor. lib. 1. Ep. 5. *Supremo sole*, pro vespere;

Quid) *Quid facis?* elliptice.

9. *Hominem, inquit quaero*) Ita Diogenes olim Cynicus luce clara per forum turba consertum cum lumine discurrebat, aliquid requirenti similis. Interrogatus ergo quid sibi vellet, Hominem, inquit, quaero. Significans plurimos occurrere, qui formam haberent hominis, mentem non haberent.

10. *Molestiis*) Garrulus ille.

Retulit) Consideravit, examinavit animo, intellexit, sibi applicuit.

 11.

§ Hoc si molestus ille ad animum retulit,
Sensit profecto, se hominem non visum seni,
Intempestive qui occupato adluserit.

Qui

11. *Seni*) Sic in aliis etiam locis Æsopum vocari vidimus. Neque enim semper decrepitum, annis gravem, vel aetate confectum significare videtur, sed nonnunquam esse blandius nomen, honoris et reverentiae causa quod sit inditum.

12. *Adluserit*) Jocari voluerit, et otiose garrire cum occupato. Terent. Eun. 3. 5. 34.
Forte habui scortum: coepit ad id alludere.

FABULA XX.

ASINUS ET GALLI.

Qui natus est infelix, non vitam modo
Tristem decurrit; verum post obitum quoque
Persequitur illum dura fati miseria.
§ Galli Cybebes circum in quaestus ducere

Asi

AD FAB. XX.

2. *Tristem*] Propter varias calamitates, laboriosam, aerumnosam.

Decurrit) Transigit miseram vitam. Ter. Adel. 5. 4. *Prope jam decurso spatio.*

3. *Dura*) Ex sententia communi moratarum gentium, apud quas poenae ac supplicia habentur, quae fiunt in corporibus defunctorum contra consuetudinem.

4. *Galli*) Sacerdotes castrati, Galli dicti, a Gallo fluvio Phrygiae.

Cybebes) *Cybebe* est Isis, Terra Mater, Mater magna Deum. Dicitur et *Cybele* media syllaba correpta, quae semper producitur in *Cibebe*. Vide hujus lib fab. 17.

Circum in quaestus) *Circum in quaestus ducere* dicitur eleganti tmesi, pro circumducere ad quaestus faciendos. Sic fab. 1. lib. 1. *male, ait, dixisti mihi*, pro *maledixisti mihi*. Alii volunt esse *circumducere quaestus quaestus gratia*, ellipsi Graecissante. Gronovius pater praefert. *circum caetus ducere*, id est, oppida fora, conciliabula.

5. *Asi-*

Asinum solebant, bajulantem sarcinas.
Is quum labore et plagis esset mortuus,
Detracta pelle sibi fecerunt tympana.
Rogati mox a quodam, delicio suo,
Quidnam fecissent, hoc locuti sunt modo:
Putabat se post mortem securum fore,
Ecce aliae plangae congeruntur mortuo.

EXPLICIT LIB. III.

5. *Asinum*) Solemnem ad talia eorum ministrum atque bajulum. Apul. Met. l. IX. *At istum modum vitato duplici periculo die sequenti rursum divinis exuviis onustus, cum crotalis, et Cymbalis circumforaneum mendicabulum producor ad vitam.*

7. *Tympana*) Quibus solemniter utebantur. Sic. apud Schoonhovium Embl. lxv. fistulae fiunt ex asini mortui ossibus.

8. *Delicio*) *Delicium* vocabant puerum, quem in amoribus habebant. Adeo enim hoc usitatum erat Graecis, ut etiam turpe esset puero, amatorem nullum reperire. Vide C. Nepotis in praefat Apul. Apologi..

Et Critias mea delicia, et lux alma Charine.

9. *Hoc locuti sunt modo*) Sup. lib. 5. fab. 5.

Sic est locutus, partibus factis, leo.

Idem Fab. 27.

Quem stans Vulturius super
Fertur locutus.

Et sic alibi.

10. *Securum*) Liberum ab omni labore et plagis.

11. *Plagae*) Plagarum meminit Phaedrus, quia haec timpana aliquando virgula percutiebantur, aliquando manu impellebantur. Ovid. Lib. 4. Met.

Foeminae voces, impulsaque tympana palmis.

Sed vide de istiusmodi timpanis Pignor. de Servis pag. 177.

Mortuo) Dativus est, pro *in mortuum*.

PHÆDRI

FABULARUM

LIBER QUARTUS.

FABULA I.

MUSTELA ET MURES.

Joculare tibi videtur; et sane leve,
Dum nihil habemus majus calamo ludimus;
Sed diligenter intuere has nenias,
Quantam sub illis utilitatem reperies!
Non semper ea sunt, quae videntur; decipit
Frons prima multos: rara mens intelligit,
Quod interiore condidit cura angulo.

Hoc

AD LIB. IV. FAB. I.

1. *Joculare*) Sic *jocari fabulis* hoc vocat lib. 1. fab. 1
2. *Calamo ludimus*) Scriptis jocamur.
3. *Nenias*) Fabulas respicit. Vide lib. 3. prol. ad Eunuchum.
4. *Utilitatem*) Poetae, ut ait Satiricus,
Et jucunda simul dicunt et idonea vitae.
5. *Quae videntur*) Quae videntur, non ea semper sunt, videlicet quae videntur, saepe meliora, saepe deteriora, quam primo intuitu comparent.
6. *Frons prima*) Prima specie multos fallit. Idem Romanus Satiricus sat. 2.
Fronti nulla fides:
Rara mens) Non obvia uniuscujusque mens, sed provide et perspicax, qualis esse solet rara.
7. *Quod interiore* (Quod auctoris industria occultavit, et quasi involvit fabularum involucris.
8. *Sine mercede*) Ne videar frustra et gratis dixisse, non intelligi a quovis, quid fabulis subsit eruditionis sapientiaeque, en vobis aliquam de mustela et muribus, in

Hoc ne locutus sine mercede existimer,
Fabellam adiiciam de Mustela et Muribus.
Mustela quum annis et senecta debilis,
Mures veloces non valeret adsequi,
Involvit se farina, et obscuro loco
Abjecit negligenter. Mus, escam putans,
Adsiluit, et compressus occubuit neci.
Alter similiter, deinde periit tertius.
Aliquot secutis, venit et retorridus,
Qui saepe laqueos et muscipula effugerat,
Proculque insidias cernens hostis callidi
Sic valeas, inquit, ut farina es, quae jaces.

RA.

qua potestis experiri vires vestras, et ostendere quid innuat.

10. *Mustela*) Sic fere orditur hanc fabulam Camerarius. Sed in fine facit mures ab ea devorari. V. ejus fab. 279. Apud Faernum Mustela aut Feles alio dolo utitur, sed frustra, caventibus sibi, ut hic retorridus iste, muribus. Vide eum pag. 117.

Annis et senecta debilis) Lib. 1. fab. 21. de Leone: *Defunctus annis, et desertus viribus.*

11. *Adsequi*) Attingere cursu.

12. *Involvit se*) Volvit se in farina, et volotando in ea, sic opplevit exterius, ut tota farina videretur.

13. *Abjecit*] Scil. *Se*; velut rem vilem, quam et idcirco abjectam appellamus.

14. *Compressus*) Oppressus. Al. *Comprensus*.

Occubuit neci) Sic *occumbere morti* est apud Virgilium.

16. *Retorridus*) *Retorridus* idem est, quod *recoctus*, id est, exercitatus, et multarum rerum usu peritus.

19. *Sic valeas*) Formula, qua ostendit se non habere fidem jacenti. Sic mus ille apud Æsopum ad felem, se mortuam simulantem: *Heus tu, etsi saccus fieres, non te adibo*. Et itaque, Valeas, velut intelligo te farinam non esse. Antonius apud Sueton. ad Augustum: *Ita valeas, uti tu, hanc epistolam cum legeris, non inieris.*

Quae jaces) Respicit superius, *Abjecit se*, quasi diceret: Simulas te jacere immobilem, farinae instar, verum si accederem propius, fieres animata, mobilisque, meque arriperes.

AD

FABULA II.

VULPIS ET UVA.

Fame coacta Vulpis alta in vinea
Unam adpetebat summis saliens viribus:
Quam tangere ut non potuit, discedens ait:
Nondum matura est, nolo acerbam sumere.
§ Qui facere quae non possunt, verbis elevant,
Adscribere hoc debebunt exemplum sibi.

AD FAB. II.

1. *Fame coacta vulpis*) Vide Faernum hexametris hanc fabulam complexum, fab. 19. et Camerar. fab. 159. *Alta*) Ad perticas ligata et erecta.

2. *Summis*) Quantis poterat. *Totis viribus* est l. 1. fab. 11.

3. *Ut non potuit*) Postquam non potuit.

4. *Acerbam*), Immaturam, nondum percoctam. Contrarium est *mitis*. Virg. Ecl. 1.

Sunt nobis mitia poma.

5. *Elevant*) Levia et vilia esse dicunt, contemnunt.

6. *Adscribere*) Applicare attribuere sibi; Sibi dictum putet. Sic lib. 1. fab. 7.

Exemplum) Fabulam, narrationem. Sic enim alibi.

FABULA III.

EQUUS ET APER.

Equus sedare solitus quo fuerat sitim,
Dum sese Aper volutat, turbavit vadum:
Hinc orta lis est: sonipes iratus fero,
Auxilium petit hominis, quem dorso levans
Rediit ad hostem. Jactis hunc telis eques
Postquam interfecit, sic locutus traditur:
Laetor tulisse auxilium me precibus tuis:

Nam

AD FAB. III.

1. *Quo*) Refertur ad sequens *vadum*, pro *in quo* omissa praepositione. Ordo est: *Aper turbavit vadum quo equus fuerat solitus sedare sitim, dum volutat se se.* 2. *Vo-*

2. *Volutat*) *Porcus de luto, in quo voluctabatur* ec. Camerar. fab. 317.

Vadum) *Vadum*, aqua, quae potest vadari.

3. *Sonipes*) Sic equis passim apud Poetas. Virg. lib. 4. Æn.

Stat Sonipes, et fraena ferox spumantia mandit. Statius lib. 9.

Turbatus sonipes.

et saepae alibi apud eundem. Sed vix intelligo, quomodo huic loco possit convenire, cum pateat esse sermonem de equo nondum soleis ferreis munito, unde pedes sonum solent edere, quales sunt, qui nondum jugum sunt passi. Expendant doctiores.

Fero) Adjective hic pro *apro* usurpatur. Sic lib. 1. fab. 12. de Cervo. Quem locum adi.

4. *Levans*) Tollens e terra, dum in se respicit sessorem.

5. *Hunc*) Nempe aprum.

Eques) Homo, qui sic fiebat eques. Non capio quid velit Gudius sic disponens hunc locum.

Petit auxilium hominis; quem dorso levans redit
Ad Ostem laetu: jactis hunc talis eques etc.

7. *Precibus tuis*) Tibi precanti, et auxilium meum petenti.

11. *Servitutem repperi*) incidi in servitutem. Horat. Epist. lib. 1. 10, de Equo et Cervo.

Cerv-

Nam praedam cepi, et didici quam sis utilis.
Atque ita coegit frenos invitum pati.
Tum moestus ille: Parvae vindictam rei
Dum quaero demens, servitutem repperi.
§ *Haec iracundos admonebit fabula;*
Impune potius laedi, quam dedi alteri,

FA.

Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit.
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.

13. *Potius laedi*) *Potius*, id est, melius esse, *laedi impune*, hoc est nulla sequente poena laesionem eam, quam vindicandi causa in alterius potestatem venire.
Laedi; quam dedi) elegans.

EX

FABULA IV.

POETA.

Plus esse in uno saepe, quam in turba boni,
Narratione posteris tradam brevi.
Quidam decedens tres reliquit filias,
Unam formosam, et oculis venantem viros;
At alteram lanificam, frugi et rusticam; 5
Devotam vino tertiam, et turpissimam.

Ha-

AD FAB. IV.

1. *In uno*) Homine. Vide Justin 5. 4. 12. C. Nepot. 2. 5. 3. et 15. 10. 4. et ibi Interpretes. Cic. pro Lege Manil. c. 11. 12. His adde Mich. Piccart. Dec. 3. cap. 7. et Dominum Baudium in Trocaicis sic canentem:

Saepe nam majora facta praestat unicus viri
Pectus acre, quam phalanges conglobatae militum.

Turba) Hominum multitudinem.

2. *Posteris*) Immortalitatem speravit suis scriptis Phaedrus, ut non modo ex his verbis colligi potest, sed et aliunde intelligitur. Supra. Prol. lib. 3.

Habebunt certe, quo se oblectent posteri.

Prol. lib. 5.

Longaque dignum judicaris memoria.

Infra lib. 5. fab. 5.

Particulo, chartis nomen victurum meis.
Latinis dum manebit pretium literis.

Sed hoc illi commune est cum antiquissimis etiam poetis, Ennio, Naevio, Horatio, Ovidio, et aliis, quos referre mora est.

Tradam) Docebo. Proprie dicitur de Scriptoribus.

3. *Decedens*) Proprie dicitur de mortuis lege naturali, Nepos Attic. 2. *Pater mature decessit.*

4. *Oculis venantem viros*) Venari dicitur mulier, quae captat et vulnerat oculis. Ovid.

Oculis venatur amorem:

Plautus dixit *Oculis, venaturam facere*. Talem dixit Apul. Apol. *Juvenum circumspectatricem*. Seneca Decl. 6. *puellari lenocinio oculos circumdare*. Prudentius, *vagari oculis*. D. Ambros. de Virg. 3. *Ludere oculis, rotare cervicem*.

5. *Lanificam*) *Lanae deditam*. infra.

Frugi) Antiquus nominativus hujus vocis est *frux*.

Vi-

Harum autem matrem fecit haeredem senex,
Sub conditione, totam ut fortunam tribus
Aequaliter distribuat: sed tali modo,
Ne data possideant aut fruantur; tum simul
Habere res desierint, quas acceperint,
Centena matri conferant sestertia.
Athenas rumor implet; mater sedula
Jurisperitos consulit: nemo expedit
Quo pacto non possideant, quod fuerit datum,
Fructumve capiant; deinde, quae tulerint nihil
Quinam ratione conferant pecuniam.
Postquam consumta est temporis longi mora,
Nec testamenti potuit sensu colligi,
Fidem advocavit, jure neglecto, parens:
Seponit Moechae vestem, mundum muliebrem,
Lavationem argenteam, eunuchos glabros:

La-

Vide de ea Sanctii Minerv. lib. 4. de Ellipsi, et ibi doctissimum Perizonium.

6. *Devotam*) Deditam, ut paulo post *Lanae deditam.*

7. *Sub conditione*) Hac lege, hac limitatione.

Fortunam) Rem familiarem. bona hereditaria. Magis usu receptum est hoc sensu in plurali numero dicere *fortunas*.

10. *Aut fruantur*) Aut iis fruantur. Casus enim hic est diversus, nisi antique sumas, *frui data*, ut apud Ciceronem. *Mea bona utantur.*

12. *Centena*) Hoc est centum singulae: duos mille et quingentos coronatos. Vide Gron. de Sestertiis.

13. *Athenas rumor implet*) Per totam urbem rumor spargitur tale testamentum esse compositum.

14. *Consulit*) Proprie de peritis juris, unde et *consulti* nominantur.

Expedit) Explicat, exponit rem.

16. *Fructumve capiant*) Repetenda est negatio ex superiore versu.

Tulerint) Nihil acceperint.

19. *Colligi*) Percipi, intelligi, expediri.

20. *Fidem advocavit*) Eleganter et proprie. Advocantur enim, a quibus jus exquiritur. Caeterum quia qui suggere jus debuerant, non poterant id explicare, ideo hic *fidem* advocat. Intelligit autem fidem bonam, ex qua testamento studet satisfacere, quando ex jure non potest.

21. *Vestem, mundum muliebrem*) Conjunxit et Terent. Heaut. 4. 4. *Aurum, atque vestem*. Nam aurum ibi est, quod hic, *mundum muliebris*.

Lanificae agellos, pecora, villam, operarios,
Boves, jumenta, et istrumentum rusticum;
Potrici, plenam antiquis apothecam cadis,
Domum politam, et delicatos hortulos.
Sic destinata dare cum vellet singulis,
Et adprobaret populus, qui illas noverat,
Æsopus media subito in turba constitit:
O si maneret condito sensus patri;
Quam graviter ferret, quod voluntatem suam
Interpetrari non potuissent Attici!
Rogatus deinde, solvit errorem omnium,
Domum et ornamenta, cum venustis hortulis,
Et vina vetera date lanificae rusticae:

Ve-

32. *Lavationem*) Vas ingens lotioni destinatum.
Glabros) Leves, imberbes. debiles propter aetatem, natura differentes ab Eunuchis.

24. *Jumenta*) Equos intelligit, atque sic a bovibus distinquit. Nepos Eumene, cap. 5. *Ut Jumenta aeque nitida ex castello educeret.*

25. *Potrici*) Ter. Andr. 1. 4. *compotricam* dixit.
Apothecam) Cellam, ubi disponebant, et custodiebant cados.

Cadis) *Cadus* est vas vinarium ingens, capiens vini libras centum. Addit *antiquis*, quia tales pretiosiores.

26. *Politam*) Perfectam, absolutamque omni ratione.
Delicatos *Venustos*, ut mox Martial.

Ruris bibliotheca delicati.

Rus enim istic est hortus.

Hortulos) V. Dempester. ad Rosin. l. 1. c. 11. Lips. de Constantia l. 2. c. 1. 2. 3. et Antiq. Lect. l. 3.

30. *O si maneret*) Subintellige, constitit, et sic locutus est. Si posset conditus sepultusque nunc videre, quam male vos intelligatis suam voluntatem. Notandum veteres, quia dubitabant, an sensus rerum humanarum ad defunctos pertingeret, creberrimme his usos esse et similibus formulis. *Si quis manium sensus est; si quis in morte sensus est; si quis etiam inferis sensus; si quis defuncti sensus est: si quid inferi sentiunt; si quis post funera sensus; si quid habet sensus umbra; si manes post fata aliquid sentiunt.* Propter. lib. 4.

Nigras si quid sapit inter arenas.

Nemesian. Ecl. 1.

Si sentire datur post fata quietis.

31. *Voluntatem suam*) Testamentum: est enim voluntas ultima.

33.

Vestem, uniones, pediseqnos, et caetera
Illi adsignate, vitam quae luxu trahit:
Agros, villas, et pecora cum pastoribus
Donate moechae: Nulla poterit perpeti,
Ut moribus quid teneat alienum suis.
Deformis cultum vendet, ut vinum paret;
Agros abiiciet moecha, ut ornatum paret;
At illa gaudens pecore, et lanae dedita,
Quacumque summa tradet luxuriae domum.
Sic nulla possidebit quod fuerit datum;
Et dictam matri conferent pecuniam
Ex pretio rerum, quas vendiderint singulae,
Ita quod multorum fugit imprudentiam,

Unius

33. *Solvit*) Eleganter, quia eo tenebantur, velut vincti; quod apparet sup. ver. 14. *Nemo expedit*.

35. *Vina vetera*) *Plenam antiquis apothecam cadis*.

36. *Vestem, uniones*) Supra vers. 21. *vestem, mundum muliebrem*.

Pediseqnos) Omnino sic scribendum est, ut versus stet, non *pedisseqnos*.

37. *Luxu*) Luxus, qui alias latius patet, hic stricte accipitur pro ebrietate seu temulentia. Significat ergo, quae tam luxuriose vivit, ut in convivia et compotationes multos sumtus impendat, et profundat.

Trahit) Velut reluctantem et invitam, quando vita ebriosorum morti similior est quam vitae.

39. *Perpeti*) Ferre, sustinere, pati. Ter. Heaut. 4. 4.

Non possum pati,
Quin tibi caput demulceam.

40. *Moribus*) Non regi hunc ablativum ab *alienus*, sed a subintellecta praepositione *a*, docet Vossius de Constructione cap. 14.

Teneat) Retineat quid, quod non conveniat cum moribus suis.

42. *Adjiciet*) Vili pretio vendet. Plaut. Mostell. 3. 3.

Nunquam ae depol me scio
Vidisse usquam abjectas aedes, nisi modo hasce.

Quod recte exponit Lambinus, vili pretio venditas, et pro nihilo traditas. Sic Seneca *abiicere beneficium* pro cum contemtu et fastidio dare, lib. 1. de benefic. cap. 1. Nec aliter Terentius.

Paret) Comparet sibi pecunia, emat. Sic Terent. 4. 4. *Aurum atque vestem qui comparet*.

44.

Unius hominis repperit solertia.

44. *Quacunque summa*) Vilissimo etiam pretio.
46. *Dictam*) Praescriptam, constitutam. Sic *dottam dicere* apud Terent. Heaut. 5. 1.
48. *Fugit*) Fugisse nos dicitur id, quod ignoramus, ut cujus obliti sumus.
49. *Solertia*) Unus homo solers reperit id, quod *multi*, aut, ut initio dixit, *turba*, reperire, id est, exponere non potuerunt. Confirmat enim his verbis id, quod ante dixerat,

Plus esse in uno saepe, quam in turba boni.

FABULA V.

PUGNA MURIUM

ET MUSTELARUM.

Quum victi Mures Mustelarum exercitus,
(Historia quorum in tabernis pingitur)
Fugerent, et artos circum trepidarent cavos;
Ægre recepti, tamen evaserunt necem:
Duces eorum, qui capitibus cornua
Suis ligarant, ut conspicuum in praelio

Hhaa

AD FAB. V.

2. *Historia*) Ita legi vult Gudius, neglecta elisione in secunda voce, et se aliis poetae nostri exemplis tuetur. Heinsius, ne quid versui desit,

Historia quorum et in tabernis pingitur.

Tabernis) *Tabernae* hoc loco intelligunt omnes, quae sunt popular s usus.

Pingitur) Ex consuetudine.

3. *Artos*) Circa angustos introitus cubilium suorum tumultuarentur, dum quisque primus cupit erumpere.

Circum trepidarent) *Circum* postponitur hic casui suo, quod poetis familiare. Virg. 1. Æneid.

Errabant acti fatis maria omnia circum.

Trepidarent) Non est *expavescerent*, aut *paverent*, sed, per sollicitudinem festinarent intrare. Qua significatione usurpatur quoque apud Terent. Hec. *Trepidari sentio*; et apud Virg. lib. 4. Æneid.

Dum trepidant alae.

Cavos) vel *cava*, quae murium domicilia.

4. *Re-*

Haberent signum, quod sequerentur milites,
Haesere in portis: suntque capti ab hostibus;
Quos immolatos victor avidis dentibus
Capacis alvi mersit tartareo specu.
Quemcumque populum tristis eventus premit,
Periclitatur magnitudo principum,
Minuta plebes facili praesidio latet.

FA.

4. ***Recepti***) Scil. *cavis*. Usurpatur haec vox de loco tuto, unde quoque *receptaculorum* nomen.

6. *Ligarant*) Pro *alligarant*, aut ligarant in capitibus.

7. *Signum*) Notam, qua duces a gregariis discernerentur.

8. *Haesere*) Obhaesere, ob amplitudinem cornuum.

9. *Immolatus*) Mactatos, per Catachresin. Nam *immolandi* verbum ad sacrificia proprie pertinet. Fab. hujus lib. 23.

Ubi immolatur, exta praegusto Deum.

10. *Mersit*) Devoravit. Grandis et poetica locutio.

12. *Periclitatur*) Periclitari solent principes propter suam magnitudinem. Similis fere sententia fuit supra lib. 2. fab. 7.

Tuta est hominum tenuitas.
Magnae periclo sunt opes obnoxiae.

Contraria tamen huic praesenti est lib. 1. fab. 30.

Humiles laborant, ubi potentes dissident,

Quin et ita Horat. in Epist.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.

13. *Plebes*) Plebs. Occurrit haec vox apud optimos Scriptores: sed dicitur et *plebis*, eodem nempe modo ut *vulpes vulpis*, *grues* et *gruis*.

Facili) Quia facile praesidium aliquod invenit.

Latet) Tuta est, libera a periculo, quod principibus imminet.

AD

FABULA VI.

POETA.

Tu qui nasute scripta destringis mea,
Et hoc jocorum legere fastidis genus,
Parva libellum sustine patientia,
Severitatem frontis dum placo tuae,
Et in cothurnis prodit Æsopus novis.
6 *Utinam nec unquam Pelii nemoris jugo,*
Pinus bipenni concidisset Thessala:
Nec ad professae mortis audacem viam
Fabricasset Argus opere Palladio ratem,
Inhospitalis prima quae Ponti sinus

Pa-

AD FAB. VI.

1. *Tu qui*) Poeta hic alloquitur harum fabularum censores. Ordo est. *O nasute*, *qui* etc. Nisi forte *nasute* sit adverbium. *Nasutus* est, qui sagacius aliis se putat hominum errores vitiaque odorari. Martialis lib. XIII. ad Lectorem:

Nasutus sis usque licet, sis denique nasus.

Quantum noluerit ferre rogatus Atlas;
Et possis ipsum tu deridere Latinum.
Non potes in nugas dicere plura meas,

Destringis) Carpis. Sic sup. lib. 1. fab. 29.

Gravi destringunt alios contumelia.

2. *Jocorum*) Vid. sup. prol. lib. 1.

3. *Sustine*) Tene, non abjice statim fastidio quodam tam minutae scriptionis.

4. *Severitatem*) Illam morositatem tuam, qua fit ut obducta fronte hos versus inspicias.

5. *Et in cothurnis*) Expecta, ait, nec abjice libellum, donec te placem, et Æsopus prodeat in cothurnis id est donec novo, et tragoediae convenienti sermone utentem eum audias; id quod vocat *novum*, quia inusitatum Æsopo fabulisque ejus. *Cothurnus* autem erat calceamenti genus, quo actores Tragoediarum utebantur. Atque hinc pro sublimiori dicendi genere usurpatur. Ovid. 2. Trist.

Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis.
Quaeque gravis debet verba cothurnus habet.

6. *Utinam nec unquam*) *Nec* hic idem ac non, ut saepe et joco hoc velut exordium facit, quomodo Ennius in

Patefecit, in perniciem Gra'um et Barbarum.
Namque et superbi luget Aetatae domus,
Et regna Peliae scelere Medeae jacent,
Quae saevum ingenium variis involvens modis,
Illic per artus fratris explicuit fugam,
Hic caede Patris Peliadum infecit manus.
Quid tibi videtur? Hoc quoque insulsum est, ais,
Falsoque dictum: longe quia vetustior
Aegea Minos classe perdomuit freta,

Ju-

in translatione Euripidis Medeae. Vid. hic Cicer. lib. de Fat. 15. Auct. ad Herenn. 12. Donat. ad Phormion. 1. 3. 5.

Pelii nemoris) Silvae. quae erat in Pelione monte Thesaliae incumbente in sinum pelagicum.

7. *Pinus*) Quae in Pelione reperitur frequens. Est nomen arboris: sed per Synecd. est hic singularis pro plurali.

8. *Professae*) Certae, indubitatae. Horat. Od. 3.

Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.

9. *Fabricasset*) C. Germanicus Caesar de aureo saeculo.

Neque per dubios avidissima ventos
Spes procul amotas fabricata nave petebat.

Argus) Navis illius artifex, qua vectus est Jason in Colchidem, ad vellus aureum reportandum.

Opere Palladio) Palladis consilio et arte, vel etiam opera. Fingitur enim ipsa dejecisse arbores ad eam necessarias.

10. *Inhospitalis*) Proprie, Nam olim *Axenus* appellabatur. Ovidius de eo in Tristibus:

Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.

Deinde *Euxinus* est dictus, ominis boni causa, id est, hospitalis. Vide porro de Ponti etymo Minervam Sanctii, et ibi doctissimas notas Jac. Perizonii p. 629.

11. *Barbarum*) Barbarorum, qui in Colchide habitabant.

12. *Superbi*) Magni, potentis: Sumitur enim hic in bonam partem.

Luget) Propter hanc expeditionem. Aetes enim amiserat aureum vellus, filiam Medeam, et filium Absyrtum.

Aetatae Patris Medeae.

13. *Peliae*) Quia pelias a Medea occisus, de quo v. Ovid. Metam. lib. 7.

Jacent) Eversa scil. nam multa mala in domum patriam

Justoque vindicavit exemplo impetum.
Quid ergo possum facere tibi, lector Cato,
Si nec fabellae te juvant, nec fabulae?
Noli molestus esse omnino literis,
Majorem exhibeant ne tibi molestiam.

triam intulit Medea, cum relicta patria Jasonem sequeretur; de quo videndi poetae.

14. *Involvens*) Occulens, tegens.

15. *Fratris*) Absyrti. Vid. Ovid. Trist. lib. 3. Eleg. 9. *Explicuit*) Respecto ad oppositum *involvens* Cum enim Medea fugeret, insequebatur eam cum Jasone pater Æetas imminenti ergo et jam capturo membra dissecti fratris objecit per partes, ut dum singula colligit, ipsa interea tempus haberet elabendi. Atque hoc est, *explicare fugam per artus fratris.*

16. *Infecit*) Dum persuadet ipsis, reddituras ita eum juvenem. Vid. Ovid. Metam. Ordo est: *Infecit manus Peliadum caede patris.*

17. *Hoc quoque*) Respicit eos, qui Euripidem, ejusque imitatorem Ennium, ob Exordium tragoediae, quae Medea dicitur, carpebant.

18. *Longe quia vetustior*) Lemniorum in Thraciam expeditionem describit Valer. Flaccus lib. 2. vers. 108. Vid. Plin. lib. 7. cap. 56. Stat. Theb. lib. 5. Voss. ad Catul. p. 162.

19. *Ægea*) Mare Ægeum.

Minos) Ante illa tempora Minos Rex Cretae classe transit mare Ægeum.

20. *Vindicavit*) Facto recti exempli vindicavit vim et injuriam sibi factam in Androgeo filio.

Exemplo) Supplicio, poena. Terent. Eun. 5. 5. 4.
Quae futura exempla dicunt in eum indigna.

Impetum) Incursum piratarum. Alii accipiunt de injuria, per caedem Androgei fili Minoi ab Atheniensibus illata. Vid. Interpetres, et in iis Heinsium in diversa abeuntem.

21. *Cato*) Proverbialiter de eo, qui morositate ingenii omnia carpit, quasi diceret, o lector, Catoni similis?

22. *Fabellae*) Nec minora scripta, qualia fabulae Æsopiae, nec majora, qualia Tragoedia, seu Tragica argumenta, quorum specimen nunc proposui.

23. *Noli molestus esse*) Minatur adversariis, si sibi scribenti molesti sint, more poetarum.

25. *Hoc illis dictum est*) Sic lib. 1, fab. 7. lib. 1. fab. 22. 10.
Hoc in se dictum debent illi agnoscere.

Lib. 4.

Hoc illis dictum est, si qui stulti nauseant,
Et, ut putentur sapere, coelum vituperant.

FA.

Lib 4. fab. 22.
Hoc scriptum est tibi.
Lib. 5. fab. 22. eodem sensu.
Illi adsignari debet haec narratio.
Lib. 3. fab. 12.
Hoc illi narro.
Lib. 4. 19. 18.
Tibi dico avare
Lib. 5. 9. 5.
Qui doctiorem emendat, sibi dici patet.

Si qui stulti nauseant) Si qui sint, quos haec non Juvant.

26. *Coelum vituperant*) Deo ipsi faciunt convicium, et imprudentiae ipsum accusant. Proverbialis figura de iis, qui prae nimia sapientia, vel stultitia potius, pulcherima etiam et absolutissima taxare instituunt. Graecis usitatam fuisse patet ex Suida et Zenodoto.

FABULA VII.

VIPERA et LIMA.

Mordaciorem qui improbo dente adpetit,
Hoc argumento se describi sentiat.
In officinam Fabri venit vipera.
Haec cum tentaret, si qua res esset cibi,
Limam momordit: illa contra contumax,
Quid me, inquit, stulta dente captas laedere,
Omne adsuevi ferrum quae corrodere.

F.4.

AD FAB. VII.

1. *Improbo*) Saevo, violento, audaci, temerario, plus conari quam decet:

2. *Hoc argumento*) Hac narratione, hac fabula. Cicero de invent. Rhetor. lib. 19. *Argumentum est ficta res, quae tamen fieri potuit*. Vide Graev. in Cic. Orat. T. 2. part. 2. p. 276.

3. *Tentaret*) Quaereret, circumspiceret.

Si qua res esset cibi) Si quid esset, quod in cibum posset utile esse, si cibus quis esset. Sic *res voluptatum* pro voluptatibus dixit Plaut. Amphitr. Virgil. lib. 8. Æneid. *Caci mens effera* dixit pro *Caco effero*. Idem Ecl. 4. *decus aevi* pro *aevo decoro*. Alii et *ferri rigor* pro *ferro*, *robur aratri* pro *aratro*, Lucretius quoque *robur saxi* pro *saxo*: *rigor auri* pro *auro*. Statius etiam lib. 10. *gloria Nisi* pro *Niso glorioso*.

5. *Contumax*) Non cedens, non admittens morsum. Dicitur et de eo, qui mandatis inobediens est.

6. *Stulta*) Vocativus est, et ad viperam refertur: ut supra lib. 2. *Stulte, inquit, erras* Et. lib. 1. *At ille stultus*.

Dente) Dentibus tuis. Synech. speciei.

Captas) Tentas, quaeris, conaris.

7. *Adsuevi*) Quadrisyllabum: ut jam pluries vidimus. Non multum abludit responsum Rubi ad Vulpem apud Æsopum.

AD

FABULA VIII.

VULPIS et HIRCUS.

Homo in periculum simul ac venit, callidus
Reperire effugium alterius quaerit malo.
§ *Quum decidisset Vulpis in puteum inscia,*
Et altiore clauderetur margine,
Devenit Hircus sitiens in eumdem locum:
Simul rogavit, esset an dulcis liquor.
Et copiosus? Illa fraudem moliens:
Descende, amice, tanta bonitas est aquae,
Voluptas ut satiari non possit mea.
Immisit se barbatus; tum Vulpecula
Evasit puteo, nixa celsis cornibus:
Hircumque clauso liquit haerentem vado.

FA.

AD FAB. VIII.

2. *Alterius*) Periculo alterius quaerit opem, nec curat, licet ferentem eam opem sibi videat in malum incidere.

3. *Quum decidisset*) Paulo aliter Camerarius, quem vide tabula 4.

4. *Clauderetur*) Cohiberetur propter altitudinem, quominus posset egredi.

Margine) Quod *ripa*, in flumine, id *margo* in puteo.

5. *Sitiens*) *Siti compulsus*. Sic enim lib. 1. fab. 1.

6. *Liquor*) Aqua puteo contenta. Sic lib. 1. fab. 1.
A te decurrit ad meos haustus liquor.

7. *Moliens*) Intenta in fraudem quaerens fallere,

8. *Descende*) Subintellige, *inquit*.

Amice) Sic lib. 3. fab. 7. Lupus ad Canem: *Unde hoc, amice?*

10. *Barbatus*) Eleganter animalibus ab ea parte corporis, qua maxime cognoscuntur, nomen imponitur; quod Phaedro familiare. Sic *auritulus* pro asino, *bidens* pro ove, *laniger* pro agno. Vid. Gudium, et Buchnerum de commutata ratione dicendi p. 77. et quae annotavimus lib. 1. fab. 1.

11. *Nixa*) hirci cornibus. *Nixa* est pro innixa.

12. *Clauso*) Propter clausum vadum egredi non valentem.

Vado) Fundo putei. Alioqui haec vox dicitur de omni illa aqua, quae potest vadari. Unde proverbium: *Res est in vado*. id est, salva. Terent. Andr. 5. 2. 4.

FABULA IX.

DE VITIIS HOMINUM,

Peras imposuit Juppiter nobis duas;
Propriis repletam vitiis post tergum dedit;
Alienis ante pectus suspendit gravem.
Hic re videre nostra mala non possumus:
Alii simul delinquunt, censores sumus.

AD FAB. IX.

1. *Peras*) *Pera* est sacculus ex aluta e collo ad lumbos pendens.
3. *Gravem*) *Gravatam*, vel, ut ante, repletam.
4. *Hac re*) *Hac ex re*, sicut dicimus *quare*, pro qua ex re.
Nostra mala) *Propia vitia*, ut ante.
5. *Simul*) Simul ac alii peccant.
Censores) Vitiorum reprehensores.

FABULA X.

FUR ARAM COMPILANS,

Lucernam fur accendit ex ara Jovis,
Ipsumque compilavit ad lumen suum;
Onustus qui sacrilegio quum discederet,

Re-

AD FAB. X.

1. *Fur*) Fur quidam, uti solet de ignotis.
Ara) In ara perpetuus ignis. Sic lib. 1. fab. 28.
Vulpes ab ara rapuit ardentem facem.
2. *Ipsumque*) Jovem, pro ipsius fano.
Compilavit) Exspoliavit. Apul. Apol. dixit, *compilare domum alicujus.*
Suum) Proprium ipsius Jovis, quod ab eo fur acceperat.
3. *Sacrilegio*) Sacrilegium est sacrarum rerum ablatio.
4. *Religio*) Deus. Sic fere Virg. lib. 3. Æn.
Namque omnem cursum mihi prospera dixit Religio.
Supra lib. 1. fab. 27.
Poenas ut sanctae religioni penderet.

Vo-

Repente vocem sancta misit religio:
Malorum quamvis ista fuerint munera,
Mihique invisa, ut non offendar subripi,
Tamen, sceleste, spiritu culpam lues,
Olim quum adscriptus venerit poenae dies.
Sed ne ignis noster facinori praeluceat,
Per quem verendos excolit pietas deos,
Veto esse tale luminis commercium.
Ita hodie nec lucernam de flamma Deum,
Nec de lucerna fas est accendi sacrum.
§ *Quot res contineat hoc argumentum utiles,*
Non explicabit alius, quam qui repperit.

Si-

Vocem mittere pro loqui est etiam apud Ciceronem.
5. *Ista*) Quae tu abstulisti nunc furto.
Munera) Donaria, quae vulgo dari diis, et in templis eorum suspendi solebant.
6. *Mihique invisa*) Et adeo mihi invisa et ingrata, ut nihil me moveat illa a te subripi.
7. *Spiritu*) Sic *luere capite*, Cur. *Luere sanguine*. Vell. *luere morte*, Cicero.
Lues) Peribis, seu morte lues.
8. *Olim*) Haec vocula de tempore praeterito et futuro dicitur.
Adscriptus) Scriptus a fatis, definitus.
9. *Praeluceat*) Tibi male agenti praeluceat.
11. *Commercium*) Usum. Vult, vetuisse Deum, accendi in posterum lumen de igni sacro, sicut fur fecerat, et contra, de lumine ignem sacrum.
12. *Ita hodie*) Patet hinc antiquitus mortem fuisse. ut ignis ad sacra non accenderetur ex igne profano; sicut nec contra ignis profanus ex sacro. Sumit quippe Phaedrus *lucernam* pro vulgari igne et non sacro.
Flamma) Igne altaris.
13. *Sacrum*) Sacrificium, victimam. Scil. non ex culina, sed ex coelo petebant ignem, quo in hoc negotio utebantur.
14. *Argumentum*) Fabula. Sic supra fab. 7.
15. *Non explicabit*) Non necesse erit ut explicet alius, quia ipse, qui excogitavi, nunc facturus sum.
Qui repperit) Se ipsum intelligit. Unde discimus primum fabulae hujus auctorem esse Phaedrum.
16. *Significat*) Nempe hoc argumentum.
Quos ipse) Illos nempe, quos alueris.
Alueris) Foveris, ad honores promoveris.

17.

Significat primo, saepe, quos ipse alueris,
Tibi inveniri maxime contrarios.
Secundo ostendit, scelera non ira Deum,
Fatorum dicto sed puniri tempore.
Novissime interdicit, ne cum malefico
Usum bonus consociet ullius rei.

17. *Inveniri* (Eleganter dicitur in respectu ad inopinatum eventum Sic Ter. Eun. 5. 9.

Scis Pamphilam meam inventam Civem?

Contrarios) Adversarios, hostes.

19. *Dicto*) Constituto. Sic infra: *Rediit hora dicta.* Ter. Andr. *Hic nuptiis dictus est dies.*

20. *Novissime*) Postremo, respicit enim *primo* et *secundo*, quod praecessit.

Interdicit) Nobis, vel *bono*: sequitur enim mox *bonus*. Absolute sic usurpatur. Ter. Hec. 4. 1. 48.

Interdico, ne extulisse extra aedes puerum usquam velis.

21. *Consociet*) Commercium habeat cum malefico.

FABULA XI.

MALAS ESSE DIVITIAS.

Opes invisae merito sunt forti viro.
Quia dives arca veram laudem intercipit.
Coelo receptus propter virtutem Hercules,
Quum gratulantes persalutasset Deos,

VE-

AD FAB. XI.

Malas esse divitias) Vide ad hoc lemma Praschium.

1. *Opes invisae*) Vide Meursium Freinshemium, Schefferum, Praschium, Gudium.

2. *Dives arca*) Summae opes.

3. *Caelo receptus*) *In coelum*, figurata locutio. Sic Virg.

It clamor coelo.

pro ad coelum. Exstat haec Fab. etiam apud Æsopum fab. 194.

Propter virtutem) Bella et labores in iis exantlati viam ad coelum adstruunt. Gloria enim laboris est filia. Sen. in Furente.

Non est ad astra mollis e terris via.

Pro-

Veniente Pluto, qui Fortunae est filius,
Avertit oculos. Causam quaesivit Pater,
Odi, inquit, illum, quia malis amicus est,
Simulque objecto cuncta corrumpit lucro.

Ipse Hercules quoque de se Epigr. 7. post enumeratos suos labores,

Apollo apud Virg. Æneid. ix. ad Ascanium.

Macte nova virtute puer, sic itur ad astra.

Hercules) Jovis et Alcamenae filius, qui ob virtutem et gloriam gestorum creditur adnumeratus esse diis.

4. *Gratulantes*) Gratulantes ipsi novos istos honores. Sed advertendum hic est, cum quis *gratulari* amico dicitur de re, quae ei prospere evenerit, non aliam esse ejus locutionis et syntaxeos rationem ac significationem, quam, pro amico et propter amicum, gratias agere diis. Quo spectare potest et Terentianum id Heau. 5. 1. 6.

Ohe, Jam desine Deos, uxor, gratulande obtundere,
Tuam esse inventam gratam.

Ubi idem videtur esse *gratulari*, quod gratias agere. Quod si ita sit, non tam attendit Phaedrus rationi quam usui, qui ipsos Deos gratulantes induxit. Vide Jac. Perizonium ad Sanctii Minervam pag. 5.

Persalutasset) Ordine omnes salutasset.

5. *Pluto*) Deo divitiarum, filio fortunae. Dicitur *Plutus*, *Pluti*, et *Pluto*, *Plutonis*.

6. *Avertit oculos*) Scilicet a *Pluto*.

Causam quaesivit) Rogavit eum, cur oculos averteret.

Pater) Jupiter, qui pater deorum dicitur: aut solo respectu ad Herculem, cujus pater erat, ut supra diximus

7. *Amicus est*) Active, amans malos, eosque favore prosequens.

8. *Objecto*) Velut esca volucribus objicitur, qua capiantur.

Corrumpit) Corrumpit omnia, dum pecunias, et lucrum demonstrat.

FABULA XII.

LEO REGNANS.

Utilius homini nihil est, quam recte loqui;
Probanda cunctis est quidem sententia,
Sed ad perniciem solet agi sinceritas.
Quum se ferarum regem fecisset Leo,
Et aequitatis vellet famam consequi,
A pristina deflexit consuetudine,
Atque inter illas tenui contentus cibo,
Sancta incorrupta jura reddebat fide:
* * * * * * * *

AD FAB. XII.

1. *Recte*) Aperte, sincere, directe, sine ambagibus; ideo enim sequitur de *sinceritate*. Oppositum hujus est *oblique, loqui*, quod passim in usu est. *Recte* sic usurpavit Plaut. Amph. 111.' *Recte loquere*, et alibi.

2. *Quidem*) Particula haec vim habet adseverationis majoris'.

Sententia) Haec sententia, *Nihil esse homini utilius quam recte loqui*.

3. *Agi*) Adduci, trahi. Solet in exitium praecipitari, *ad perniciem devocari*, ut loquitur lib. 1, fab. 20.

Sinceritas) Simplicitas et aperta veritas.

4. *Quum se*) Ex hac fabula argumentum sibi petit Gudius quo probet lib. 1. fab. 3. legendum esse.

Ego primam tollo, nominor quia Rex Leo.

vel, quod verosimilius judicat, invitis etiam membranis,

Nominor quia Creon.

Ferarum regem) De majestate hujus animalis non inconvenienter huic loco audi sic canentem Sannazarium in divino opere de partu Virginis lib. 1. v. 419.

It juxta nemorum terror, rexque ipse ferarum
Magnanimus nitet ore Leo: quem fusa per armos
Convestit juba: pectoribus generosa superbit
Majestas', non jam ut caedeis', aut praelio saevus
Adpetat

5. *Famam consequi*) Vellet justi nomen ubique consequi.

6. *Deflexit*) Mutavit antiquum feritatis morem, et vivendi rationem.

7. *Inter illas*) Feras nempe, quarum Rex erat.

8. *Incorrupta*) Dabat leges fide sincera, nec patente numerum illecebris.

AD

FABULA XIII.

* * * * * * * *

Postquam lavare coepit poenitentia
Adrictione veretri linguam mulieris,
Affinitatem traxit inde obscenitas,

AD FAB. XIII.

1. *Lavare*) Al. *labare*, et pro *poenitentia penis scr* *xio*. Mutila hic omnia et lacera. Sed parva est jactura. Petrus Scriverius in Animadversionibus in Pervig. Ven. sub fin. *examina*, inquit, PŒNITENTIAM *Phaedri fabulatoris, num quid elegantibus illis fabulis scalere alicujus impostoris accesserit mangonii.* Expendant eruditi.

FABULA XIV.

PROMETHEUS.

Rogavit alter, tribadas et molles mares
Quae ratio procreasset: exposuit Senex;
Idem Prometheus auctor vulgi fictilis:
Qui simul offendit ad fortunam, frangitur;
Naturae partes, veste quas celat pudor,
Quum

AD FAB. XIV.

1. *Alter*) Quispiam, nescio quis.
Tribadas) V. V.... ii Observat. ad Catull. p. 2..
2. *Senex*) Æsop.... a supra lib. 1. fab. 3. *Naris emunctae senex* e... .
3. *Idem*) Idem Ille Prometheus, de quo in praecedenti fab. etiam videtur actum fuisse.
Auctor) Hominum firmator.
Vulgi) Turbae hominum.
Fictilis) Ex terra, luto ficti. Hoc enim verbo, sic utebantur. Apul. Apolog. *Etenim quod luto fictum ... aere incisum*, etc. Cic. Pisoniana. *Homulus ex argilla et luto fictus*. Martial. 10. 39.
Ficta Prometheo diceris esse luto.
Hyginus Fab. cxlii. *Prometheus Japeti filius primus homines ex luto finxit.* Ubi Jac... ...vius emendat *primos ho-*

Quum separatim toto finxisset die,
Aptare mox ut posset corporibus suis,
Ad coenam est invitatus subito a Libero;
Ubi inrigatus multo venas nectare,
Sero domum est reversus titubanti pede.
Tum semisomno corde; et errore ebrio.
Adplicuit virginale generi masculo,
Et masculina membra adplicuit foeminis.
Ita nunc libido pravo fruitur gaudio:

FA.

homines Fulgent. IX. *Prometheum ajunt hominem ex luto finxisse*. Juvenal. sat. XIV.

Forsitan haec spernant Juvenes, quibus arte benigna
E meliore luto finxit praecordia Titan.

ubi vetus Scoliastes: *Proemtheus filius Japeti qui fuit unus e Titanibus*. Consule etiam Cl. Perizonium ad Sanctii Minervam pag. 18.

4. *Simul*) Simulac offendit.

Fortunam) Fortuna hic velut res dura fingitur, ad quam vulgus (nam illud *qui*, quod ante *simul* est, ad *vulgi*, non ad *Prometheus* est referendum) formatus ex luto, sicut testa frangitur.

5. *Naturae partes*) Membra, quibus sexus distinguitur. *Naturalia* apud Justinum.

7. *Corporibus suis*) A se fictis.

8. *Libero*) Baccho, Deo vini.

9. *Inrigatus multo venas nectare*) Ad quem modum fere Virg. Ecl. 6.

Inflatum hesterno venas ut semper Iaccho.

Nectare) *Nectar* est potus deorum, ut cibus ambrosia. Hic ponitur pro vino, quod *Baccheum nectar* in Silvis vocat Statius.

10. *Titubante pede*) Titub[illegible] pedibus ex ebrietate.

11. *Corde*) Unde alias intellectus et consilium.

Ebrio) Errore ebrietatis.

12. *Virginale*) Scil. membrum, quod hoc ex sequentibus trahendum. Licet quoque ita simpliciter usurpetur.

13. *Foeminis*) Generi foemineo, ut ante, *generi masculo*.

14. *Ita nunc*) Inde factum est, ut nunc etc.

AD

FABULA XV.

CAPELLÆ et HIRCI.

Barbam Capellae quum impetrassent ab Jove,
Hirci moerentes indignari coeperant,
Quod dignitatem foeminae aequassent suam;
Sinite, inquit, illas gloria vana frui,
Et usurpare vestri ornatum muneris,
Pares dum non sint vestrae fortitudinis.
§ Hoc argumentum monet, ut sustineas tibi
Habitu esse similes, qui sunt virtute impares.

FA:

AD FAB. XV.

1. *Impetrassent*) Summis precibus obtinuissent.
2. *Indignari*) Ægre istud et graviter ferre.
Coeperant) Praeferunt Heinsius et Gudius MSS. codicis lectionem, *coeperunt*; pari modo ac fab. 10. est in ultimo versus pede, *abierunt*, penultima brevi. Consule ad eum locum Tan. Fabrum. Sed non video, cur displiceat *coeperant*.
3. *Dignitatem*) Auctoritatem, quam prae ipsis antea habebant ex barba.
Æquassent) Æqualem haberent. Sic Virg. 6. Æn. *Æquatque Sichaeus amorem*.
5. *Usurpare*) Vide de significatione hujus vocis Sanctium in Minerva, et doctissimum ejus interpretem Jacob. Perizonium p. 639.
Ornatum) Quem putatis illas gerere non debere.
Muneris) Quod est, gravem esse; quo barba pertinet.
6. *Pares dum non sint*) Dum non aequent fortitudinem vestram. Nam ita paullo ante.
7. *Argumentum*) Fabula, ut supra plus semel.
Sustineas) Patiaris, perferas aequo animo.
8. *Impares*) Te minores.

FABULA XVI.

GUBERNATOR et NAUTÆ.

Quum de fortunis quidam quereretur suis,
Æsopus finxit consolandi gratia.
§ Vexata saevis navis tempestatibus,
Inter vectorum lacrymas et mortis metum,
Ferri secundis tuta coepit flatibus,
Nimiaque nautas hilaritate extollere,
Faciem ad serenam subito ut mutatur dies.
Factus periclo tum gubernator sophus;
Parce gaudere oportet, et sensim queri:
Totam quia vitam miscet dolor et gaudium.

FA.

AD FAB XVI.

1. *De fortunis*) De inprospero successit rerum suarum. *Fortunae* igitur hic in plural. pro *fortuna*, Sic Terent. Andr. 1. 1. *Laudare fortunas meas*.

2. *Finxit*) Absolute, pro *finxit hoc*, vel *hanc fabulam*.

Consolandi) Illum, ut illum consolaretur.

3. *Vexata*) Sic apud Virg. est *vexata ratis*, id est, raptata; huc atque illuc distracta.

4. *Vectorum*) Eorum, qui navi vehebantur.

5. *Flatibus*) Provehi ventis secundis.

6. *Extollere*) Elatos quasi, et superbos reddere, tamquam nihil mali amplius posset accidere.

7. *Faciem*) Speciem, habitum.

Ut mutatur dies) Postquam sedata tempestate serenitas redit.

8. *Periculo*) In quo fuerat.

Gubernator) Nauta. *Dominus navis* apud Nepotem; *Auriga* apud Ovidium.

Sophus) Sapiens, prudens.

9. *Parce Gaudere*) Subintellige, *inquit*.

Sensim) Parce, moderate.

10. *Totam quia vitam*) Quia tota vita est permixta dolore et gaudio.

AD

FABULA XVII.

CANUM LEGATI AD JOVEM.

Canes legatos olim misere ad Jovem,
Melioris vitae tempus oratum suae,
Ut sese eriperet hominum contumeliis,
Furfuribus sibi conspersum quod panem darent,
Fimoque turpi maximam explerent famem.
Profecti sunt legati non celeri pede,
Dum naribus scrutantur escam in stercore.
Citati non respondent: vix tandem invenit

Eos

AD FAB. XVII.

1. *Canes*) Non dissimilem huic refert fabulam de asinis Camerarius. Vide eam fab. 111. et Faern. pag. 101.

2. *Melioris vitae tempus*) Tempus quo meliorem vitam possent vivere, quam ea esset, quam hactenus vixerunt.

Oratum) Proprie. Nam et legati vocantur Oratores. Virg. 7. Æneid.

Centum oratores augusta ad moenia Regis
Ire jubet.

Eodem modo Camerarius dicta fabula: *Asini ad Jovem legatos quodam tempore misere oratum, ut ille sibi succurreret.*

3. *Sese*) *Sese* saepe est apud Phaedrum lib 2 fab. 5.

Dolosa tuto condidit sese cavo;

et sic alibi.

Eriperet hominum contumeliis) *Eripere contumeliis* est rapere e contumeliis. Sic lib. 1. fab. 28.

Aquila ut pericle mortis eriperet suos,

4. *Conspersum*) Commixtum. Vide de hoc pane Pignorium de servis pag. 525.

5. *Maximam*) Apud Plautum est; *multo maximam et gravissimam.*

Explerent) Explere cogerentur.

6. *Non celeri*] Tardo gradu.

7. *Scrutantur*) Olfaciunt stercus, si latet ibi esca.

8. *Citati*) Vocati solemni voce Mercurii. Vox est a judiciis petita. Vide Ascon. in l. 1. Accus. in Verr. c. 1.

9. *Turbatos*) Quod tam negligentes fuisset officii, nec exspectassent, aut attendissent tempus idoneum, sed requiri debuissent a Mercurio.

Eos Mercurius, et turbatos adtrahit,
Tum vero vultum magni ut viderunt Jovis,
Totam timentes concacarunt regiam.
Propulsi vero fustibus, vadunt foras:
Vetat dimitti magnus illos Jupiter.
Mirati sibi legatos non revertier,
Turpe aestimantes aliquid commissum a suis,
Post aliquod tempus alios adscribi jubent.
Rumor legatos superiores prodidit:
Timentes rursus aliquid ne simile accidat,
Odore canibus anum sed multo replent,
Abeunt: Rogantes aditum continuo; impetrant.
Consedit genitor tum Deorum maximus,
Quassatque fulmen: tremere coepere omnia,
Canes confusi, subito quod fuerat fragor,

Re-

10. *Magni* Proprium Jovis cognomentum. Sic et Juno dicitur magna. Quin alii etiam dii. Quod non necesse habuit tanto molimine nos docere ferox ille Juvenis, qui et ipse ingentibus ausis nomen magni meruit. Sic enim de eo Poeta non ignobilis.

Gerardus ille magnus Haver Kampius.

12. *Vadunt foras*) Sic et Martial.

Uxor vade foras.

13. *Vetat dimitti*) Vetat eos dimitti, et jubet in custodia teneri.

14 *Revertier*) Reverti, per Paragogen.

15. *Æstimantes*) Existimantes. Sic sup. lib. 3. fab. 4.

Ridicule magis hoc dictum quam vere aestimo.

Aliquid) Aliquid turpis flagitii.

16. *Post aliquid tempus*) Curtius: *Altera legatione an mitigari possit experiamur.*

Adscribi) Superioribus illis, antea a se missis ad Jovem, pro *adsociari, adjungi.*

17 *Superiores*) Priores illos, fustibus exceptos,

Prodidit) Aperuit, notumque fecit, quam turpiter se in Jovis regia gessisset.

18. *Timentes*) Quapropter timentes ne eamdem fortunam experiantur novi legati.

19. *Odore*) Aromatibus odoratis. Sic mox infra usitatus tamen *Odores*. Lampridius Heliogab. *Odores Indicos jubebat incendi.*

Sed multo) Eleganter pro, *et eo quidem multo.*

3. *Abeunt*) Ad Jovem, iter eo suscipiunt.

21. *Consedit*) Tamquam rex et judex. Sic Ovid. l. 13. Metam 1.

Consedere Duces.

22.

Repente odorem mixtum cum merdis cacant.
Reclamant omnes vindicandam injuriam.
Sic est locutus ante poenam Jupiter:
Legatos non est Regis non dimittere,
Nec est difficile, poenae culpae imponere:
Stet hoc (ferretis pro justitia praemium)
Non cito dimitti, verum cruciari fame,
Ne ventrem continere non possint suum:
Illi autem, qui miserunt hos tam futiles,

Nun-

22. *Fulmen*) Quod Jovi pro sceptro est.
Tremere coepere) Imitatur Virg. 3. Æn.

Tremere omnia visa repente.

23. *Confusi*) *Turbati*, ut v. 9.
24. *Odorem*) Quo repleti fuerant.
25 *Reclamant*) Iterum clamant omnes dii, ut nuper fecerant, cum priores legati sic se gessissent.
Vindicandam) Animadvertendum in illos legatos.
26. *Ante poenam*) Ante quam praeciperent, quam poenam iis vellet infligi.
27. *Legatos*) Haec sequentia, antea confusa, sic constituimus et expedivimus ex Gudio; quem vide.
Non est Regis) Non dimittere legatos, non est Regis, id est, non decet Regem non dimittere legatos, ne jus gentium ipsis detentis violetur.
29. *Stet hoc*) Scil. decretum. Cic. lib. 9. Epist. 2. *Modo stet nobis, una vivere in studiis nostris.* Jupiter apud Statium lib. 11. Theb.

Stat parcere mundo.

Pro justitia) Secundum justitiam.
Praemium) Sermo est Jovis ad Deos qui reclamaverant vindicandam hanc injuriam. Dii enim ferunt praemia bonis bona, malis mala et exitialia. Ita Virgilius, quem imitatus est Phaedrus, 1. Æn.

Dii tibi, si qua pios respectant Numina: si quid
Usquam justitiae est, et mens sibi coscia recti,
Praemia digna ferant.

30 *Non cito dimitti*) Sic mox, *non dimittunt statim.*
31. *Ne ventrem continere non possint*) Repetita negatio affirmat, ut sit. Ut possint continere ventrem vel alvum. Oppositum est superiori *cacare*.
32. *Futiles*) Propie dictum, tanquam qui nil possent continere, sed commissum odorem statim effunderent. Sic homines, qui commissa non retinent, *futiles* dicuntur.

33.

Nunquam carebunt hominis contumelia.
Mandantur antro, ac dimittuntur statim.
Ita nunc legatos exspectans et posteros,
Novum venire cum videt, culum olfacit.
Namque ut refecta est, necuit hominem protinus:
Hanc alia quum rogaret causam facinoris,
Respondit: Ne quis discat prodesse improbis.

FA.

33. *Nunquam carelunt*) Omni tempore contumelia afficientur.

34. *Antro*) Vinculis. Sic Virg. usus est hac voce in carceris significatione, 1. Æn. 59.

Hic vasto Rex Æolus antro
Luctantes ventos, tempestatesque sonoras
Imperio premit, ac vinclis et carcere frenat.

35. *Exspectans*) Scil. *canis*.

37. *Novum*) Novum legatum, Sensus est: Canis nostri temporis legatos, non tantum priores illos, sed et posteros et incognitum venire videt, culum ejus olfacit, an ille adveniens sit ex odoriferis illis.

FABULA XVIII.

HOMO ET COLUBRA.

Qui fert malis auxilium tempus dolet.
Gelu rigentem quidam Colubram sustulit;
Sinuque fovit contra se ipse misericors.

Nam-

AD FAB. XVIII.

1. *Qui fert*) Qui malis fert opem, potius damnum et interitum sentit, quam gratias. Vid. aliquid cum hac fabula conveniens in Camer. fab. 238.

Post tempus) Sic fab. superiori.

Post aliquod tempus alios adscribi jubent?

Rigentem) Frigescentem. Justinus lib. 2. cap. 1. de scythia ait, *eam perpetuis frigoribus rigere*.

3. *Fovit*) Calefecit. Hinc *fotus*.

Contra se) In perniciem suam. Non absimili modo Ovid. amor. 3. 8.

Contra te solers hominum natura fuisti.

4. *Refecta*) Recreata, cum paulo ante pene mortua esset.

5. *Alia*) Alia colubra.

6. *Ne quis discat*) Immo vero, ut quis discat non prodesse improbis; sed subintelligentum; Ne quis ab exemplo hominis, qui colubram sinu fovit, discat prodesse improbis. Vide hic Gudium adferentem iambos ex Andrea Chiocco, quibus haec eadem fabula est expressa.

AD

FABULA XIX.

VULPIS ET DRACO.

Vulpis cubile fodiens, dum terram eruit,
Agitque plures altius cuniculos,
Pervenit ad Draconis speluncam ultimum,
Custodiebat qui thesauros abditos.
Hunc simul aspexit: Oro ut imprudentiae
Des primum veniam: deinde, si pulchre videt,
Quam non conveniens aurum sit vitae meae,

Re-

AD FAB. XIX.

2. *Cuniculos*) *Cuniculi* sunt fossae subterraneae. Hinc *cuniculis oppugnare*, pro latenti fraude oppugnare.

3. *Draconis*) Dracones olim habiti custodes defossarum aut reconditarum opum. Sic de vellere aureo, sic de pomis aureis Atlantis traditum.

Ultimum) Ultimo, tandem: Al. *ultimam*, pro ultima speluncae parte. Quale quid in Ter. Phorm. 1. 4. 38.

Sed quid hic est senex, quem video in ultima platea?

Idem Heamont. 1. 5. 29.

Est mihi ultimis conclave in aedibus quoddam retro

4. *Abditos*) Defossos, reconditos.

5. *Hunc*) Id est, draconem.

Oro) Simul adspexit, inquit, *Oro ut des primum* etc. Loquitur sic, veluti timens. Ter. Heaut. 4. 1. 10.

Primum te hoc oro, ne quid credas me adversum
edictum tuum
Facere ausam.

Imprudentiae) Mihi, si forte nimis sum imprudens.

6. *Des veniam*) Ignoscas: nos aegre feras.

Si) *Si* confirmantis est, ut Ter. Andr. 1. 5. 58.

Si te in germani fratris dilexi loco.

Virg. Æn. 4. 317.

Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum.

Ovid. lib. 7. Metam. 832.

Per nostri foedera lecti,
Perque Deus supplex oro, superosque, meosque:
Per si quid merui de te bene.

Pulchre) Recte assequeris, recte intelligis, Sic fab. 20. *pulchre intellige*, et alibi.

7. Quam

Respondeas clementer. Quam fructum capis
Hoc ex labore, quodve tantum est praemium,
Ut careas somno, et aevum in tenebris exigas?
Nullum, inquit ille; verum hoc a summo mihi
Jove attributum est. Ergo nec sumis tibi,
Nec ulli donas quicquam? Sic fatis placet.
Nolo irascaris, libere si dixero:

Diis

7. *Quam non conveniens*) Quam inconveniens, quam parum conveniens.

Vitae) Id est, mihi. Nam de se vulpis loquitur, et haec veluti amoliendae suspicionis gratia, et benevolentiae captandae praemittit. Nosti, inquit, satis, non esse hoc meum institutum, ut cumulem mihi opes, quae rapto vivo, et carne animantium vescor. Itaque quod quaesitura sum, non ideo facio, tanquam tibi invideam hoc aurum, ipsumque velim habere. Dic tamen, sic placeat, quare hoc facias, et opibus sic incubas.

10. *Ævum in tenebris exigas*) Ætatem aut vitam tuam in spelungis exigas.

11. *Nullum*) Nullum est praemium, nullum inde fructum capio.

Summo) *Magno*, *maximo*, ut fab. 17. Jupiter est deorum summus.

12. *Attributum*) Injunctum, impositum est, velut munus peculiare.

Ergo) Verba sunt Vulpis, quibus Draco respondet, *Sic fatis placet*.

Sumis tibi) Nec sumis tibi quicquam, hoc est, capis in tuos usus, impendis.

13. *Sic fatis placet*) Diis sic visum est, qui mihi hoc attribuerunt. Quasi diceret, ut fab. XVIII.

Fatorum arbitrio hae partes sunt mihi datae.

14. *Nolo irascaris*) Vulpis verba. Formula est excusantis libertatem. Tiber. apud Suet. *Ignoscas, rogo, si quid adversus te liberius, sicut senator dixero*.

15. *Diis est iratis natus*) Inimicis adversantibus diis. Sic dicebant veteres, gnari nimirum Deum illis, quos punire vult, sanam mentem et consilium eripere. Nam si dii hominibus opes dant, nihil inde fructus precipitur, nisi et dent mentem, et artem illis fruendi. Hoc enim donum deorum putabant. Quem in sensum Horatius.

Dii tibi divitias dederunt artemque fruendi.

Tales formulae sunt et apud Terent, Phorm. 4. 3.

Santi illi dii sunt propitii?

Et

Diis esse iratis natus, qui est similis tibi,
Abiturus illuc, quo priores abierunt,
Quid mente coeca miserum torques spiritum?
Tibi dico, avare, gaudium haeredis tui,

Qui

Et Andr. 4. 1. 40.

Nescio nisi mihi deos satis
Scio fuisse iratos qui auscultaverim.

Juvenal. Sat. 1.

Fruitus dis
Iratis

et Sat. 9.

Dis ille advers.s genitus.

Et sic alii passim. Quin et noster supra lib. 2. fab. 9.

Sinistra quos in lucem natura extulit.

Qui est similis tibi) Qui sic sine ullo usu bona multa possidet.

16. *Abiturus illuc*) Phaedrus hic facit idem, quod solebant veteres in conviviis, ubi hortaturi, ut fruerentur rebus laetis, convivas admonebat brevitatis vitae et impendentis mortis. *Abire* hic est pro mori. Sic enim simpliciter loquebantur veteres ad vitandam inauspicatam mortis vocem. Plaut. dixit prol. Casin. 19. *Abire in communem locum*. Idem alibi, *Ad plures se penetrare*. Catullus, *ire*

Illuc unde negant redire quemquam.

Priores) Qui fuerunt ante te, et excedere tamen vita coacti sunt.

17. *Mente caeca*) Mente obcaecata aut obnubilata ab avaritia.

Torques) Crucias, vexas.

Tibi dico) Formula indignationis. Sic Teren. And. 4. 5. 23.

Tibi ego dico, an non?

Idem Adelph. 1. 2. 16.

haec cum illi Mitio
Dico, tibi dico.

Simile quid vide infra lib. 5. fab. 9.

Gaudium haeredis tui) Quo mortuo gaudebunt tui haeredes, quod sibi tot bona reliqueris.

19. *Qui thure superos*) Qui fraudas Deos thure, quod scilicet pecunia esset emendum.

Ipse te) Ita legimus. Venustius enim sic constituitur versus et oratio, *Ipse te fraudas cibo*, certe Tullianae est elegantiae, non *ipsum te*. Omnes autem codices, *ipsum te*.

Te

Qui thure superos, ipse te fraudas cibo
Qui tristis audis musicum citharae sonum;
Quem tibiarum macerat jucunditas;
Opsoniorum pretia cui gemitum exprimunt;
Qui dum quadrantes aggeras patrimonio,
Coelum fatigas sordido perjurio,
Qui circumcidis omnem impensam funebris,

Li-

Te fraudes cibo) Ipse defraudas genium tuum. Sic enim Ter. Phorm. 1. 1. 9.

Quod ille unciatim vix demenso de suo,
Suum defraudans genium comparsit miser:

Sic est *fraudare natos lacte* sup. lib. 3. fab. 15.

20. *Qui tristi audis*) qui doles citharae sonis aliquid impendi.

21. *Macerat*) Macilentum facit jucunditas illa, quae in cantu tibiarum est quia illis aliquid impendi debebat. Nam in funere veteres tibiis utebantur. Ovid. Trist.

Tibia funeribus convenit ista meis.

22. *Opsoniorum*) *Opsonia* proprie sunt, quae ad panem vescenda dantur.

Pretia) Illis imponenda. Nimia eorum caritas sibi gemitum exprimit.

Gemitum exprimunt) Phrasis Lucretiana. 3. 494.

Exprimitur porro gemitus quia membra dolore
Adficiuntur, et omnino quod semina vocis
Ejiciuntur, et ore foras glomerata feruntur.

23. *Quadrantes*) Nummos minimos, ut sit sensus, talem vel oboli gratia perjurium committere.

Aggeras) Accumulas, adjungis. Supra prol. lib. 3.

Qui magnas opes
Exagerare quaerit omni vigilia.

Terentius, ut modo vidimus, dixit, *Unciatim comparcere.*

Patrimonio) proprie illa bona, quae a parentibus haereditate ad nos redierunt, patrimonium dici merentur, sed et quodcunque ex quaestu et opere nostro vel aliunde obvenit, eo nomine denotatur.

24. *Coelum*) Deos. Diis ipsis te invisum facis.

Fatigas) Sensus est, talem non curare, licet Deos ipsos ita sibi faciat iratos.

Sordido) Ob rem levem, vilem, et sordidam, id est, avaritiam. Solent nempe avari etiam minimae pecuniolae causa pejerare.

25. *Circumcidis*) Removes, nullam impensam facis.

18.

Libitina ne quid de tuo faciat lucrum.

26. *Libitina*) Seu ii, qui in templo ejus (est enim Dea funerum quae ad funus essent necessaria, vendebant.

De tuo) Ex re tua, bonis tuis, impensis. Sic Terent Adelph. 1. 2. 37.

Opsonat? potat? olet unquenta? de meo.

Plaut. Bacch. I. 1.

Facere sumtum de tuo.

F A B U L A XX.

P H Æ D R U S.

Quid judicare cogitet livor, modo
Licet dissimulet, pulchre tamen intelligo.
Quicquid putabit esse dignum memoriae.
Æsopi dicet, si quid minus adriserit,
A me contendet fictum quovis pignore.
Quem volo refelli jam nunc responso meo:
Sive hoc ineptum, sive laudandum est opus;
Invenit ille, nostra perfecit manus.

Sed

AD FAB. XX.

2. *Cogitet*) Velit, constituat.

Livor) Homines lividi et maligni.

Modo) Licet modo, sive nunc dissimulet, etiamsi non statim indicet, dum vivo, et scribo, faciet olim.

3. *Memoriae*) Sic plures veteres locuti sunt. Infra tamen Prol. lib. 5. *Dignum longa memoria.*

4. *Æsopi dicet*) Dicet esse Æsopi.

Adriserit) Minus placuerit, minus dignum memoria visum fuerit.

5. *Contendet*) Costanter dicet. Studium summum persuadendi notat haec vox.

Quovis pignore) Quovis pignore posito.

6. *Jam nunc*) Statim. *Jam nunc* elegans est particula, pro quo barbari dicunt, *ex nunc*. Cic. 1. Verr. *Quae cum cogito, jam nunc timeo.* Vide Tursell. de partic. cap. 69.

7. *Opus*) Opus fabularum, quod scribo.

8. *Invenit ille*) Æsopus. Idem dicit Prol. lib. I.

Æsopus auctor quam materiam repperit,
Hanc ego polivi versibus senariis

Ne

Sed exequamur coeptum propositi ordinem.

Nostra) Mea. Synecdoche generis.
Perfecit) Consummavit. Absolvit.
9. *Sed exequamur*) Sed pergamus in proposito nosrro, et ad exemplum fabulae feramur.

FABULA XXI.

NAUFRAGIUM SIMONIDIS.

Homo doctus in se semper divitias habet:
§. *Simonides, qui scripsit egregium melos,*
Quo paupertatem sustineret facilius,
Circumire coepit urbes Asiae nobiles,
Mercede pacta laudem victorum canens.

Hoc

AD FAB. XXI.

1. *Homo doctus*) Vide non dissimilia huic Fabulae de Aristippo Philosopho in Erasmi Apopht. lib.3.

2. *Simonides*) Poeta fuit Lyricus, qui quaestui poesin habuit et hac arte vitam sustentavit.

Melos) Carmen, versus lyricos. *Pegascium melos* apud Persium in prologo.

3. *Quo paupertatem sustineret*) Quo facilius victum quaereret.

4. *Circumire coepi*) Circumiit. Sic solet Phaedrus loqui, ut non uno loco jam vidimus. *Circumire* dicitur proprie de iis, qui incerto et instabili viventi genere utuntur fere mendici.

5. *Mercede pacta*) Sic optime Heinsius, quem vide, pro quo vulgo *accepta*. Idem est *praemium pactum* lib. 1. 8.

Laudem) Vel simpliciter, *victores canens*. Sic enim simpliciter, *canere* in usu est apud Poetas. Horat. Epod. Od. 9.

Galli canentes Caesarem.

Et in Odarum libris.

Dum meam canto Lalagen.

Virg. Ecl. 6. 3.

Cum canerem reges et praelia:

et

Hoc genere quaestus postquam locuples factus est,
Venire in patriam voluit cursu pelagio;
(Erat autem natus, ut ajunt, Ceo insula)
Ascendit navem, quam tempestas horrida,
Simul et vetustas medio dissolvit mari,
Hi zonas, illi res pretiosas colligunt.
Subsidium vitae. Quidam curiosior,
Simonide, tu ex opibus nil sumis tuis?
Mecum, inquit, mea sunt cuncta. Tum pauci enatant,
Quia

et initio Æneidos.

Arma virumque cano.

Victorum) in ludis Olympicis Graecorum. C. Nepos Praefat. *Magnis in laudibus tota fuit* Graecia, *victorem Olympiae citari*.

6. *Postquam locuples factus est*) Horatius de eo.

Paupertas impulit audax
Simonidem ut versus faceret.

Quod ei melius cessit, quod videbatur patri Nasonis, filium ab hac arte deterrenti his verbis,

Studium quid inutile tentas?
Moenides nullas ipse reliquit opes.

7. *Venire*) Redire voluit in patriam.

Cursu) *Cursus* hic dicitur de navigatione in mari: licet quoque de vehiculo dicatur: quomodo Virg. 3. Æn.

Namque omnem cursum mihi prospera dixit
Relligio

Pelagio) Pelagi, aequoreo. Valer. Flac. 1. Argon.

Et dedit aequoreos caelo duce tendere cursus

Publ. Syrus apud Petron.

Matrona ornata phaleris pelagiis.

8. *Ceo*) Insula maris Ægei. Ovid.

Cingitur Ægeo nomine Cea mari.

Unde illud est Horatii:

Ceae retractes munera neniae.

Id est, Simonideae.

10. *Dissolvit*) Fregit. Ovid. Trist.

Ne temere in medius dissolvantur aquis.

Dissolvere proprie dicitur de navibus, quia et contexi dicuntur, cujus hoc est oppositum.

11. *Zonas*) in quibus repositam habebant olim pecuniam.

12. *Subsidium vitae*) In subsidium vitae, ut subsidium aliquod haberent.

Quidam) Ita lib. 3.

Quidam e turba garrulus.

Curiosior) Supple, conversus ad Simonidem ait. *Curiosi* vocantur, qui solliciti sunt de aliis.

14. *Me-*

Quia plures onere degravati perierunt.
Praedones adsunt, rapiunt quod quisque extulit;
Nudos relinquunt. Forte Clazomene prope
Antiqua fuit urbs, quam petierunt naufragi;
Hic literarum quidam studio deditus,
Simonidis qui saepe versus legerat.
Eratque absentis admirator maximus,
Sermone ab ipso cognitum, cupidissime
Ad se recepit; veste, nummis, familia
Hominem exornavit: caeteri tabulam suam
Portant, rogantes victum: quos casu obvius
Simonides ut vidit; Dixi, inquit, mea

Me-

14. *Mecum*) Apud me. Similis est historia Biantis, quae omnibus nota est.

Enatant) Natando sibi consulunt. Virg. de naufragio Ænae, divini operis lib. 1.

Apparent rari nantes in gurgite vasto.

15. *Perierunt*) Sic recte Heinsius, et alii viri docti, penultima correpta.

16. *Extulit*) E mari scilicet et naufraglo.

17. *Clazomene*) Urbs Joniae maritima.

18. *Antiqua fuit Urbs*) Verba sunt Virg. 1. Æn.

Urbs antiqua fuit.

Quam petierunt) Quo se contulerunt.

19. *Hic literarum quidam*) Sic fere lib. 5. fab. 1.

In quis Menander, nobilis comoediis,
Quas, ipsum ignorans, legerat Demetrius,
Et admiratus fuerat ingenium viri.

21. *Eratque*) Et admiratus fuerat ingenium hominis, quem nunquam viderat.

22. *Sermone ab ipso*) Vulgo *ex sermone*. Sed et sic Virg. lib. 2. Æn.

Crimine ab uno
Disce omnes.

23. *Familia*) Servis. Ita sup. lib. 3. fab. 19.

Æsopus domino solus cum esset familia.

24. *Hominem*) Significat haec vox quasi commisserationem infortunii, ut sup. lib. 2. fab. 1.

Capillos homini legere coepere invicem.

Tabulam suam) Naufragii. Naufragii enim stipem ostiatim corrogare solebant, in tabula quadam depictum habentes naufragii sui casum ad commiserationem commovendam. V. Hor. 1. Od. 5. et ibi Interpretes.

25. *Quos casu obvius*) Quibus obviam factus Simonides.

26. *Ut vidit*) Postquam vidit.

Dixi

Mecum esse cuncta; vos quod rapuistis, perit.

Dixi) Idem est, quod *nonne dixi?*
27. *Rapuistis*) Cum tanta festinatione collegistis.
Perit) pro *periit*, metri causa. Quod rapuistis periit vobis, perdidistis quod extuleratis.

FABULA XXII.

MONS PARTURIENS.

Mons parturibat, gemitus immanes ciens;
Eratque in terris maxima expectatio.
At ille murem peperit, §. Hoc scriptum est tibi;
Qui, magna quum minaris, extricas nihil.

AD FAB. XXII.

1. *Mons*) Camerarius fab. 205.
Parturibat) E dolore partus laborabat.
Ciens) Edens. Virg. Georg. 3.
Extremosque cies gemitus.
2. *In terris*) Inter homines.
Maxima exspectatio) Exspectabatur aliquid grande et magni eventus.
3. *Murem*) Horat. de Arte poetica.
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Minaris) Promittis. Catachresis. Horat.
Atqui vultus erat multa et praeclara minantis.
Extricas nihil) Absolvis, perficis, expedis. Metaphorica est locutio.

FABULA XXIII.

FORMICA ET MUSCA.

Formica et Musca contendebant acriter,
Quae pluris esset. Musca sic coepit prior:
Conferre nostris tu potes te laudibus?
Ubi immolatur, exta praegusto Deum:
Moror inter aras, templa perlustro omnia;
In capite regis sedeo, quum visum est mihi,
Et matronarum casta delibo oscula;
Laboro nihil, atque optimis rebus fruor.
Quid horum simile tibi contingit, rustica?

Est

AD FAB. XXIII.

1. *Formica*) Vide Camerar. fab. 211.
Contendebant) Certabant inter se.
2. *Pluris*) Quae pluris esset pretii.
Coepit) Incepit prior loqui.
4. *Immolatur*) Ubi victima mola salsa conspergitur, Hoc enim est, *immolare*.
Deum) Diis dicata.
5. *Moror*) Commoror, habito, vivo.
Inter aras) In aris. Sic Plaut. Aulul. 2. 5. *Inter vias*, id est, in via.
2. *Matronarum casta oscula*) Hypallage, pro *matronarum castarum oscula*.
Oscula) Parva ora. Ovid. Metam. lib. I. de Daphne.

Videt igne micantes
Sideribus similes oculos, videt oscula, quae non
Est vidisse satis.

Et propius Virg. 1. Æneid.

Oscula libavit natae,

8. *Laboro nihil*) Nullam rem laboro, ab omni labore sum libera. Malim cum Heinsio, *Nihil laboro*; quod reddit versum ornatiorem. Praeterea sequitur statim, *Nihil laboras*.
Optimis rebus) Delicatissimis, lautissimis. Bonae res sunt, quae faciunt ad bene et laute vivendum. C. Nepos Agesilao cap. ult. *Quo facto eum Barbari magis etiam contemserunt, quod eum ignorantia bonarum rerum illa potissimum sumsisse arbitrabantur.*
9. *Rustica*) Quae ruri agis, dum ego versor in oppidis et templis.

10. *Est*

Est gloriosus sane convictus Deum,
Sed illi, qui invitatur, non qui invisus est.
Reges commemoras, et matronarum oscula;
Ego granum in hiemem quum studiose congero,
Te circa murum video pasci stercore.
Aras frequentas; nempe abigeris quo venis:
Nihil laboras, ideo quum opus est, nihil habes.
Superba jactas, tegere quod debet pudor;
Æstate me lacessis; quum bruma est, siles:
Mori contractam quum se cogunt frigora,
Me copiosa recipit incolumen domus.
Satis profecto retudi superbiam.
§. *Fabella tali hominum discernit notas*
Eorum, qui se falsis ornant laudibus,
Et quorum virtus exhibet solidum decus.

FAB

10 *Est gloriosus*) Respondet Formica.

Convictus Deum) *Convictus* usurpatur de iis, qui eadem mensa nobiscum edunt. Cum ergo arae dicantur mensae deorum, possunt illi qui ex illis vescantur, dici esse convictores deorum.

11. *Qui invitatur* hic est venusta in *invitatur*, *invisus*.

13. *In hiemem*) Hiemis causa. Ea significatio hujus particulae est apud Teren. Andr. 2. 2. *Pisciculos minutos ferre in coenam.*

14. *Murum*) Domum in plateis.

15. *Aras frequentas*) Moraris inter aras: ut supra.

Quo venis) Quoque, quocumque, in quemcumque locum venis.

17. *Superba jactas*) Scil. Quod sedeas in capite Regis, et delibes matronarum oscula.

18. *Quum bruma est*) Cum hiems advenit. *Bruma* dicitur dies solstitii hiemalis, quod accidit die 20 aut 21. Decembris.

19. *Contractam*] Inertem et inabilem ad volandum; a frigore complicatam, convolutam.

20. *Copiosa*) Omni rerum copia instructa.

21. *Retudi*) Refutavi. MS. Gudii habet *Profector et rudi*, quod recte dispositis literis est, *profecto retudi*, ut prima syllaba producatur.

22. *Fabella talis*) Haec nimirum.

Notas) Signa, indicia, characteres.

24. *Solidum decus*) Decus sincerum, firmum, infucatum. Opponitur falsis laudibus.

FABULA XXIV.

SIMONIDES A DIIS SERVATUS.

Quantum valerent inter homines literae,
Dixi superius: quantus nunc illis honos
A superis sit tributus, tradam memoriae.
§. Simonides idem ille, de quo retuli,
Victoris laudem cuidam pyctae ut scriberet;
Certo condixit pretio: secretum petit.
Exigua quum frenaret materia impetum,
Usus poetae, ut moris est, licentia,

Atque

AD FAB. XXIV.

1. *Quantum valerent*) Quantus divitias scilicet homo doctus in se semper haberet, ut dixit superius.

2. *Superius*) Fabula 21. in qua retulit Simonidem naufragium invenisse Clazomenae virum, qui hunc exceperit, ornavitque rebus omnibus, ob illius peritiam, singularemque eruditionem.

Nunc (*Nunc* conjungendum cum *tradam*.

3. *Tributus*) Sic *tribuere honorem* lib. 1. fab. 7. Quem locum adi.

Tradam memoriae) Prodam, posteritati relinquam.

5. *Laudem*) Talem, qualis victoribus tribui solebat, qui vicissent in spectaculo sollemni.

Pyctae) Pugili victori coronato. Vox est Greca.

6. *Condixit*) Promisit petenti.

Pretio) Nam, ut vidimus, quaestui artem suam habuit.

Mercede pacta laudem victorum canens.

Secretum) Locum solitarium, meditationi et versibus faciendis aptum. Ovid. Trist. lib. 1.

Carmina successum scribentis, et otia quaerant.

Petit) *Petit*, pro *petiit*, ut in priore fabula de Simonide *perit*.

7. *Frenaret*) Metaphora. Cohiberet propter suam exiguitatem, ut libero impetu non posset evagari.

8. *Licentia*) Poetica libertate usus est, quam *veniam* dixit Horat. in lib. de Arte poet.

Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
Scimus, et hanc veniam petimusque, damusque vicissim.

9. *In-*

Atque interposuit gemina Ledae sidera,
Auctoritatem similis referens gloriae.
Opus adprobavit: sed mercedis tertiam
Accepit partem. Quum reliquum posceret;
Illi, inquit, reddent, quorum sunt laudis duae.
Verum ne irate dimissum te sentiam,
Ad coenam mihi promitte, cognatos volo
Hodie invitare, quorum es in numero mihi.

Frau-

9. *Interposuit*) Inter ea, quae proprie argumentum postulabat.
Sidera) Pertinet ad *gemina*. Non enim erat Ledae sidera, sed filii, qui simul fuerunt sidera Gemini, itemque Castor et Pollux vocata. De his Horat. l. 1.
Sic fratres Helenae lucida sidera,
Ventorumque regat Pater.
10. *Auctoritatem*) Significat retulisse Simonidem, quae de simili Castoris et Pollucis victoria memorantur, ac per comparationem istam cum hac victoria, auctoritatem fuisse majorem illi.
Referens (Commemorans. Sup. l. 1. fab. 2.
Æsopum talem tum fabellam retulit.
et in fabulae hujus initio,
Simonides idem ille, de quo retuli.
11. *Adprobavit*) Simonides illi, qui sub certa mercede id ab eo exegerat.
12. *Reliquum*) Vox quadrisyllaba per diaeresin ob versum.
13. *Reddent*) Remittit Simonidem ad eos, velut debitores ad solvendum paratos.
Duae) Scil. *partes*, ut sensus sit, illi quorum sunt duae reliquae partes laudationis, reddant tibi, quod postulas, ego enim quod pactus sum pro mea parte, solvi. Faber legit non ita male.
Illi, inquit, reddent, quorum sunt laudes, duo.
14. *Ne irate*) Ut sciam, ut certus sim te non irate dimissum. Nam si non promitteret, iratum inde colligeret Simonidem. Heinsius.
Verum ne ingrate te dimissum sentias.
15. *Promitte*) Formula est invitandum. Plin. Epist. 15. lib. 2. *Heus tu promittis ad coenam, nec venis.*
16. *Quorum es in numero*) Ego te pro tali habeo, ego te inter cognatos meos numero: adeo non debes de ira quadam mea in te suspicari. Olim alicui adblandiebantur,

 cum

Fraudatus quamvis, et dolens injuria,
Ne male dimissam gratiam corrumperet,
Promisit; rediit hora dicta, recubuit.
Splendebat hilare poculis convivium.
Magno apparatu laeta resonabat domus:
Repente duo quum juvenes sparsi pulvere,
Sudore multo diffluentes corpora,
Humanam supra formam, cuidam servulo,
Mandant, ut ad se provocet Simonidem,
Illius interesse ne faciat moram.
Homo perturbatus excitat Simonidem.

Unum,

cum patrem, fratrem, etc. vocabant. Inde ille adolescens apud Terent. Phorm. 3. 2. 11.

Tu mihi cognatus, tu parens, tu amicus.

Nec multum abit a more nostratium.

17. *Fraudatus quamvis.*) Quamvis justa mercede destitutus.

18. *Male*) Refertur ad *corrumperet*. *Male corrumpere* est imprudenter, et cum suo detrimento corrumpere, vel perdere. Sensus est, ne male corrumperet gratiam, si eam dimitteret, ac recusaret oblatam.

19. *Rediit*) Accessit, venit denuo.

Dicta) Constituta. Sic supra.

Recubuit) Accubuit. Horat. 1. Epist. 1.

Si potes Archaicis convivia recumbere lectis.

21. *Resonabat*) Virg. Æneid.

Resonans late clangoribus aedes.

Iterum:

Fit strepitus tectis, vocemque per ampla volutant Atria.

22. *Repente duo quum*) Sic legendum cum Gudio, vel cum eodem.

Repente quum Juvenes duo sparsi pulvere;

vel ut nos olim conjiciebamus.

Quum duo repente sparsi pulvere.

In vulgatis est:

Repente quum duo juvenes sparsi pulvere.

quem quidem versum ego nullo modo dimetiri possum, nisi *duo* vox sit monosyllaba; quo nihil durius.

Duo juvenes.) Justinus lib. 20. 3. *Pugnantibus Locris, aquila ab acie nunquam recessit, eosque tandiu circumvolavit quoad vincerent. In cornibus quoque duo juvenes diverso a ceteris armorum habitu, eximia magnitudine, et albis equis et coccineis paludamentis, pugnare*

Unum promorat vix pedem triclinio,
Ruina camarae subito oppressit caeteros;
Nec ulli juvenes sunt reperti ad januam.
Ut est vulgatus ordo narratae rei,
Omnes scierunt, numinum praesentiam
Vati dedisse vitam mercedis loco.

FA-

gnare visi sunt, nec ultra apparuerunt, quam pugnatum est:

Sparsi) *Decoro pulvere sordidi*, ut phrasi Horatiana utamur.

Humanam supra formam) *Eximia magnitudine*, ut modo in Justino. Sic fere de diis loquuntur, ubi se conspiciendos praebent hominibus.

25. *Provocet*) Vocet e convivio.

26. *Faciat moram*) Moretur, cesset.

27. *Excitat Simonidem*) Extra cum vocat, *Nam ciere* est vocare.

28. *Promorat*) promoverat, vix posuerat pedem triclinio.

Triclinio) *Triclinium* hic sumitur pro conclavi et coenatione ipsa.

29. *Camarae*) *Camara* fornix est, sive tectum fornicatum.

Subito) Vir clarissimus Petrus Francius, grande eloquentiae decus, malebat *sulita*.

30. *Ad januam*) *Ad* loci designat propinquitatem. Vid, l. 1. 13.

31. *Vulgatus*) Rumore cognitus.

Ordo narratae rei) Series rei. Notat maxime minimeque distincte exposita. Terent. Adelph. 3. 4. 1.

Omnem rem modo seni,
Quo pacto haberet, enarramus ordine.

32. *Numinum*) Deorum, Castoris et Pollucis.

33. *Vati*) Simonidae poetae.

Dedisse vitam) Incolumen eum servasse, cum reliqui perirent.

Mercedis) Quam convivator noluerat solvere, sed dixerat reddituros, quorum laudes in carmine celebraverat Simonides.

FABULA XXV.

POETA.

Supersunt mihi quae scribam; sed parco sciens,
Primum tibi esse ne videar molestior,
Distringit quem multarum rerum varietas:
Dein si quis eadem forte conari velit,
Habere ut possit aliquid operis residui:
Quamvis materiae tanta abundet copia,
Labori faber ut desit, non fabro labor.
Brevitati nostrae praemium ut reddas, peto,
Quod es pollicitus. Exhibe vocis fidem:

Nam

AD FAB. XXV.

2. *Quae scribam*) Quae possim scribere.

3. *Distringit quem*) Quem occupatum habent multa diversi generis negotia.

5. *Residui*) A me relicti.

7. *Labori faber ut desit*) Ut potius artifex opus, quam artificem deficiat.

9. *Quod es pollicitus*) Nullam video rationem cur Rittershusius hic metri causa velit substitui *pollicitus*.

Exhibe vocis fidem) Praesta ipso operè, quod voce ac sermone promisisti.

11. *Et hoc minus*) Ita restitutus hic versus ex emendatione Gudii, cum antea legeretur.

Et hoc minus veniet ad me muneris.

reclamante metri ratione. Danetus censet posse legi,

Et hoc minus et minus veniet ad me muneris.

Nimirum ut altius vulnus versui infligatur. At ille pessime excripsit Fabrum sic emendantem.

Et hoc minus et minus ad me veniet muneris.

Quod patet ex altera emendatione, quam ex eodem adjecit,

Et hoc minus tui ad me veniet muneris.

Consulat lector ipsum Fabrum.

Usu) De usu muneris loquitur, et ob brevitatem vitae cito expediendum esse promissum beneficium monet, ut eo uti possit longius.

12. *Quo plus*) Quo diutius haec differes.

Temporis) Respicit *plus*, quod praecedit.

15. *Ævi dum sunt*) Valer. Max. lib. 6. cap. 2. *Robustas senectutis reliquias.*

18.

Nam vita morti propior est quotidie.
Et hoc minus usu veniet ad me muneris,
Quo plus consumet temporis dilatio.
Si cito rem perages, usus fiet longior:
Fruar diutius, si celerius cepero
Languentis aevi dum sunt aliquae reliquiae,
Auxilio locus est: olim senio debilem
Frustra adjuvare bonitas nitetur tua,
Quum jam desierit esse beneficio utilis,
Et mors vicina flagitabit debitum.
Stultum admovere tibi preces sexcenties,
Proclivis ultro quum sit misericordia.
Saepe impetravit veniam confessus reus,

Quanto

18. *Beneficio utilis*) Sic Martial. *Nec inutilis annis.* Cicer. *Et juris et publicis rationibus utilis.*

19. *Flagitabit debitum*) Exposcet vitam, quam illi omnes debemus. Scilicet

Debemus morti nos nostraque.

20. *Sexcenties*) Jam semel atque iterum opem tuam imploravi. Quid stultius certe est quam sexcenties id te rogare? *Sexcenties* pro *pluries* passim invenitur apud auctores. Plaut. Menechm. s. 4.

Quin suspirabo plus sexcenties in die.

21. *Proclivis ultro*) Schefferus suspicatur scripsisse Phaedrum sensu, si ita liceat, plano.

22. *Confessus reus*) Delictum suum confessus. Cic. pro Ligar. cap. 1. *Habes igitur Tubero, quod est accusatori maxime optandum, confitentem reum.*

23. *Quanto innocenti*) Locutio petita a scenicis, quorum cuique suae sunt partes datae. Ter. prol. phorm.

Primas partes qui aget, is erit Phormio
Parasitus.

Hoc vult: Te decet exemplum dare aliis bene de opere meo judicandi.

25. *Simili giro*) Inde sequenter alii suo loco et tempore et ordine.

26. *Decerne*) Per eam sententiam, quam salva fide boni judicis ferre potes.

27. *Fac*) Fac me gaudere, et mihi ipsi gratulari ob tam faventem tuam in causa mea sententiam.

Judicio suo) Potest etiam esse dativus, ut sensus sit: *gratulari* usurpari monuimus jam hujus libri fab. 11.

28. *Quem proposuit*) Quem sibi proposuit animus meus.

Quanto innocenti justius debet dari?
Tuae sunt partes, fuerunt aliorum prius,
Dein simili gyro venient aliorum vices.
Decerne quod religio, quod patitur fides,
Et gratulari me fac judicio tuo.
Excedit animus, quem proposuit, terminum,
Sed difficulter continetur spiritus,
Integritatis qui sincerae conscius,
A noxiorum premitur insolentiis,
Qui sint, requires: apparebunt tempore.
Ego quondam legi quam puer sententiam:
Palam mutire plebeio periculum est,
Dum sapitas, constabit, pulchre meminero.

EXPLICIT LIB. IV.

29. *Difficulter continetur*) Ægre a querelis sibi temperat innocens afflictus. Recte Apul. in Apol. *Quippe natura vox innocentiae, silentium maleficio distributa.* Plaut. Amph.

Quae non deliquit, decet
Audacem esse, confidenter pro se, et proterve loqui.
Caecilius Statius, *Innocentia eloquentia est.*

30. *Integritatis*) Apud Horat. in Odis.
Integer vitae scelerisque purus.

31. *Noxiorum*) Eorum, qui nocere possent. Sic supra: *Innoxius*. Respicit forte Sejanum, quem sibi accusatorem, testem ac judicem simul fuisse, conquestus est supra prol. lib. 3.

Insolentiis.) Plurali numero est usus, ut augeat mali magnitudinem, et sic miserationem facilius inveniat.

32. *Qui sint requiris*) Rogabis forte, qui sint, qui mihi tam male velint: sed scies; id suo tempore, cum ipsi se prodent.

33. *Sententiam*) Juven. VIII. 125.
Quod modo proposui, non est sententia: verum,
Credite me vobis folium recitare Sibyllae.

34. *Mutire*) Festus: MUTIRE, *loqui* quem vide.

35. *Dum sanitas constabit*) Dum sanitas constabit mihi, dum ero sana mente praeditus, caute ac prudenter revocabo in memoriam hanc sententiam.

Meminero) Ita legendum. Futurum est Indicativi. Cic. Accus. 3. in Verr. cap. 70. *Sed ego abeo rationem auctoritatis meae: meminere, quo animo, quo consilio ad causam publicam accesserim: non agam tecum accusatorie: nihil fingam.*

PAR.

PHÆDRI FABULARUM LIBER QUINTUS.

POETA.

Quum destinassem operis habere terminum,
In hoc, ut aliis esset materiae satis,
Consilium tacito corde damnavi meum.
Nam si quis talis etiam est tituli artifex,

Quo

AD LIB. V.

PROLOG.

QUum destinassem) Citat Gudius hunc ver-
15. sum inter eos, in quibus *m* non eliditur.
Nimirum ita dimensus est, opinor, ut tertia sede sit tribrachys, quarta anapaestus. Sed fallitur. M. hic commode absorbetur cum praecedente vocali. Tota res patet, si tribrachys sit tertio loco, quarto vero jambus. Adeoque accenseri debet hic versus iis, in quibus leges carminis jambici accuratius, quam in his libellis solet fieri, sunt servatae. Margini codicis mei a manu viri docti adscriptum est, sive sit conjectura, sive emendatio alibi reperta.

Quum destinassem operis facere terminum.
quod admitti potest, si *m*, ut nonnunquem fit, sustineat syllabam. Quomodo hos priores versus constituat Barthius, vide in ejus Advers. lib. 30. cap. 22.

2. *In hoc.*) Ad hoc, hoc fine.

3. *Consilium*) *Repudiavi consilium, quod primum intenderam*, ut cum Terentio loquamur.

4. *Talis etiam*) Titulum intelligit poetae, qui fabulas scribit, quasi diceret: Nam etiamsi est poeta quispiam, qui et ipse scribere fabellas volet, quomodo divinare poterit eas, quas ego omisi, ut non alias scribat potius, quas ipsa fingat, diversas longe ab his, quas

omit-

Quo pacto divinabit quidnam omiserim;
Ut illud ipsum cupiam famae tradere;
Sua cuique quum sit animi cogitatio,
Colorque proprius? ergo non levitas mihi,
Sed certa ratio causam scribendi dedit.
Quare, Particulo, quoniam caperis fabulis,
Quas Æsopeas, non Æsopi nomino,
Paucas ostendit ille, ego plures disseram,
Usus vetusto genere, sed rebus novis.
Quarum libellum dum tu varie perleges,
Hunc obtrectare si volet malignitas,
Imitari dum non possit, obtrectet licet.

Mihi
omitto? Sed de loco, tam mendoso et mutilo videantur Interpretes.

5. *Ut illud ipsum*) Ita Faber. Schefferus.

Ut illum ipsum cupiam famae tradere.

8. *Colorque proprius*) Sensus est: Habet quisque suam indolem, suum ingenium, suam scribendi rationem, nec bene supplet quae alii omiserunt.

Levitas) Resiliendo a proposito, et mutando consilium. *Levitas* est, cum repentino impetu et sine ratione certa, veluti vento, rapitur animus atque impellitur in aliquid.

Certa ratio) Eadem significatione fere Ovidius in Fastis lib. 3. v. 621.

At tu, seu ratio nostris appulit oras,
Sive Deus.

10. *Particulo*) Non jus: PARTICULONES *dicti sunt cohaeredes, quod partes patrimonii sumant.* Id quod firmat auctoritate Pomponii.

11. *Æsopeas*) Sic potius legibus cum Gudio, quam *Æsopias*. Nam licet et hoc queat defendi, venustior tamen fit versus.

12. *Paucas ostendit ille*) Sic de eadem re supra lib. 4. fab. 20.

Invenit ille, nostra perfecit manus.

13. *Usus vetusto*) Usus antiquo more scribendi.

14. *Quarum*) Si recte Gudius emendavit, et emendationis rationes attulit. *Quarum*, id est, fabularum, quae proxime praecedunt. Antea vitiose editum fuit,

Quartum libellum dum tu vacive perleges.

Cui lectioni obstat ratio metrica.

Libellum) *Libellum* vocat totum hoc opusculum suum, ut lib. 1. prolog.

Duplex libelli dos est, Et

Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui
Vestras in chartas verba transfertis mea,
Dignumque longa judicatis memoria.
In literarum ire plausum desidero.

IDEM

Et lib. 4. fab. 6.
Parva libellum sustine patientia:
Sic est sensus: Mi Particulo: quoniam fabulae te delectant, quas Æsopi ad exemplum a me confictas, rectius Æsopeas quam Æsopi nomino, quoniam ille paucas tantum ostendit, ego tu e in spem gratiae vetusto illo scribendi genere, sed rebus fabulisque novis usus, plures ejusmodi fingo, differoque: quarum libellum dum modo tu, ut flosculos apicula, late et varie perleges, nunc his; nunc illis ex floribus, omnia libans, sic verba mea in tua chartas transferes.

Tu) Opprimitur *tu* maligno obtrectatori, de quo statim.

Varie) *Varie* ita intellige, ut superiori nota declaratum est, ut tamquam apes floribus delibando omnia, mea verba in chartas transferas, licet malignus eas obtrectet.

15. *Malignitas*) Sic ante *livor* pro livido. Epil. lib.2
Si livor obtrectare curam voluerit.

17. *Quod tu, quod similes tui*) Cic. VIII. ad Att.9. *Quanto autem ferocius ille causae suae confidet, cum vos, cum vestri similes non modo frequentes, sed lato vultu gratulantes viderit?*

18. *Transfertis*) Excerpitis e scriptis meis sententias, quas imitemini, et ad exemplum nostrum in chartis vestris exprimatis.

20. *In literarum*) Sic emendavit Gudius, Alii.
In literatum plausum non desidero.
Vulgatae habent.
In literarum plausum ire desidero.
quam lectionem tamen retinet Parisinus Interpres, frustra monentibus viris doctis, versum sic non posse constitui. Levi ergo mutatione medicina fit hic loco.
In literarum ire in plausum desidero.
Literarum est literatorum. Valer. Max. lib. 2. cap. 9. *Ipsae medius fidius mihi literae nostri obstupescere videntur.* Noster lib. 4. fab. 6.
Noli molestus esse omnium literis.
id est, literis.

Plausum) Nihil moror obtrectantium malignitatem, neque desidero imperiorum hominum laudes, et applausus, sed approbationem literatorum hominum promereri cupio.

AD

EDEM POETA.

Æsopi nomen sicubi interposuero,
Cui reddidi jampridem quicquid debui,
Auctoritatis esse scito gratia?
Ut quidam artifices nostro faciunt saeculo,
Qui pretium operibus majus inveniunt, novo
Si marmori adscripserunt Praxitelem suo,
Myronem argento. Plus vetustis nam favet
Invidia mordax, quam bonis praesentibus.

Sed

AD ALTERUM

PROLOG.

1. *Sicubi interposuero*) Si dixero, Æsopum hoc aut illud fecisse, hanc recitasse fabulam.

2. *Quicquid debui*) Fabulas ab Æsopo acceptas intelligit; eas ait reddidisse, quia sub ipsius nomine in praecedentibus proposuit.

3. *Auctoritatis*) Ut mihi major inde nasceretur auctoritas.

Gratia) Causa, id est, ob auctoritatem majorem.

4. *Nostro*) Quo ego jam vivo.

5. *Novo*) Si marmori novo, vel argento suo, id est, iconibus ex marmore vel argento a se factis, adscribunt nomen veterum artificum, quales fuere Praxiteles et Myron, ac si illi ipsi veteres artifices has statuas manibus suis fecissent: idemque ut majus lucrum faciant: quia in tabulis antiqua novis solent praeferri. *Invenire pretium operibus.*

6. *Praxitelem*) Praxitelis nomen. Statuarius fuit multi nominis, marmoreis signis faciendis nobilis.

7. *Myronem*) Ante editum fuit foedissime:

Detrito Myronem argento. Fabulae extudiant
Adeo fugatae.

obscuro sensu, et metro corrupto. Quicquid autem sudent Interpretes in his conciliandis, nihil est planius, quam si temere, ut videtur, intrusa amoveantur; quomodo jam variae editiones habent.

Myronem argento. Plus vetustis nam favet.
Invidia mordax.

Argento) Argenteis signis, ex quibus, ut et aereis faciendis illustre nomen consecutus est Myron.

Favet) Minus nocet.

8. *Invidia mordax*) Invidia hominum. Vidimus jam passim.

Te.

Sed jam ad fabellam talis exempli feror.

Terent. Eun. 3. 3. 20.
Invidere omnes mihi,
Mordere clanculum.

9. *Talis exempli*) Quod probare possit sententiam de invidia dictam.

FABULA I.

DEMETRIUS ET MENANDER.

Demetrius, qui dictus est Phalereus,
Athenas occupavit imperio improbo,
Ut mos est vulgi, passim et certatim ruunt:
FELICITER, subclamant. Ipsi principes,
Illam osculantur, quae sunt oppressi, manum,
Tacite gementes tristem fortunae vicem,

Quin

AD FAB. I.

1. *Demetrius*) Orator fuit et Philosophus eximius.

Phalereus) Mavult nobiliss. Heinsius. *Phalerius*, quod alterum penultimam producat. Certe nusquam Phaedrus Spondaeum in sexta sede admittit: quicquid alii clamitent de ejus negligentia.

2. *Improbo*) Injusto, contra leges, hoc est, factus tyrannus.

3. *Ruant*) Intellige *homines*. Quam male Grammatici negent, verba non ad famam pertinentia; ad famam vero pertinent, *ajo*, *fero*, *praedico*, *perhibeor* posse usurpari sine supposito, multis exemplis docet Sanctius in Minerva, et ad eum Cl. Perizonius p. 431. Certe id quoque sollicitum videtur habuisse Meursium reponentem.
Ut mos est vulgi; passim, et certatim ruit,
FELICITER, *subclamant.*
Ruit tamen agnoscit et MS. de quo Gudius.

4. *Feliciter*) Sollemnis acclamationis formula.

Ipsi principes) Praecipui cives; quomodo *principes Atheniensium* apud Nepotem in Cimone.

6. *Tacite gementes*) Tacite gementes ob tristem fortunam. Non enim ausi sunt palam queri de miseranda rerum suarum immutatione. Ita fere de iisdem Atheniensibus, cum ibi rerum potiretur Pisistratus, lib. 1. fab. 2.

Hinc

Quin etiam resides, et sequentes otium,
Ne defuisse noceat, reptant ultimi;
In quis Menander, nobilis comoediis,
Quas, ipsum ignorans, legerat Demetrius,
Et admiratus fuerat ingenium viri;
Unguento delibutus, vestitu adfluens,
Veniebat gressu delicato et languido.
Hunc ubi tyrannus vidit extremo agmine:
Quinam cinoedus ille in conspectu meo
Audet venire? Responderunt proximi:

Hic

Hinc conspiratis factionum partibus
Arcem tyrannus occupat Pisistratus.
Cum tristem servitutem flerent Attici,
Non quia crudelis ille; sed quoniam grave
Omne insuetis onus, et cepissent queri etc.

Resides) Desides, nihil publice agentes, *sequentes otium*, ut ipse exponit.

8. ***Non defuisse noceat***) Nempe *sibi*; hoc est; periculum adferat, tamquam contemnerent novum regem. Alii in *defuisse* suppleri volunt *officio*, ut sit, non fecisse officium.

Reptant) Lento gradu accedunt. Ter. Adel. 4. 6. 3.

Perreptavi usque omne oppidum, ad portam, ad locum, 9. ***In quis***) Inter quos ultimos.

Menander) Atheniensius poeta, comicorum princeps.

Nobilis comoediis) Comoediis a se scriptis clarus.

10. ***Ipsum ignorans***) De facie eum non noscens. C. Nepos Aristide 1. *Respondit se ignorare Aristidem.*

11. ***Et admiratus*** (Vide lib. 4. fab. 21.

Viri) Dignitatem hic notat haec vox.

12. ***Vestitu adfluens***) Similis locutio est in Propertio lib. 2. Eleg. 22.

Ostrina eam fluit in tunica.

Est autem *adfluens vestitu*, qui vestitu fluxiore incedit, quod divitum erat.

13. ***Delicato et languido***) Molli, effoeminato. Huc illud *reptare* potest pertinere. Francius meus malebat, *delicato, languido*, omissa conjunctione.

15. ***Quinam***) Quo pacto, qua fronte?

Cinoedus) Ille mollis et effoeminatus.

In conspectu meo) Pro *in conspectu meum*. Cic. *Veni in Senatu*. Sic et alii boni Scriptores nonnumquam loquuntur. Et contra in verbis non significantibus motum accusativus subinde usurpatur. Ter. Eun. 2. 2. 29.

Ille

Hic est Menander scriptor. Mutatus statim.

* * * * * * * *

PA-

Ille ubi miser famelicus videt me esse in tantum honorem. Ita enim optimi habent codices, non *tanto honore*.

16. *Proximi*) Qui ex amicis vel ministris circa Demetrium erant.

27 *Hic est Menander*) Formula demonstrative usurpari solita in laudem alicujus. Mart. lib. 5. Epigr. 13.

Sed toto legor orbe freques, et dicitur HIC EST.

Persius Sat. 1. 28.

At pulchrum est digito monstrari, et dicier,

Horat. lib. 4. od. 3. ad Melpomenem,

Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicem lyre.

Sensus igitur est: *Hic est eximius ille Poeta Menander, qui tot comoediarum est auctor.*

AD

FABULA II.

VIATORES ET LATRO.

Viam expediti pariter carpebant duo;
Imbellis alter, alter at promtus manu.
Occurrit illis latro, et intentans necem
Aurum poposcit. Audax confestim irruens
Vim vi repellit, ac ferro incautum occupat,
Et vindicavit sese forti dextera.
Latrone occiso, timidus accurrit comes.
Stringitque gladium, dein rejecta penula:
Cedo, inquit, illum, jam curabo sentiat,
Quos adtentarit. Tunc qui depugnaverat:
Vellem istis verbis saltem adjuvisses modo,
Constantior fuissem, vero existimans:

Nunc

AD FAB. II.

Quia Fabula haec caret principio, visum est quinque hos versus, licet aliunde suppletos, in gratiam adolescentiae praemittere.

6. *Et vindicavit*) Malim, si liceat, hoc pacto:
Seseque forti vindicavit dextera.
Sic enim gratius fluet versus.

7. *Timidus accurrit*) Qui timidus erat ante, et stabat e longinquo, nunc accurrit.

8. *Rejecta*). Remota ad tergum, ne libertatem brachii, manusve impediret. Est enim gestus parantium se ad pugnam. Virg. Æn. lib. 5.

Duplicem ex humeris rejecit amictum.
Et magnos membrorum artus, magna ossa, lacertosque
Exuit, atque ingens media consistit arena.

Ovid. Met. l. 9. v. 12.

Rejeci viridem de corpore vestem,
Brachiaque opposui.

Penula) Veste peculiari eorum, qui faciebant iter, ex corio, vel coacta lana, pluviis arcendis, cum pileo a tergo, forma cuculli.

9. *Cedo* (Da illum: q. d. Ubi est ille?
Curabo sentiat) ut sentiat. Curabo ut sentiat me nil frustra minari, et qua virtute sint, quos aggressus est.

Se-

Nunc conde ferrum, et linguam pariter futilem,
Ut possis alios ignorantes fallere.
Ego, qui sum expertus, quantis fugias viribus,
Scio quod virtuti non sit credendum tuae.
§. *Illi adsignari debet haec narratio,*
Qui re secunda fortis est, dubia fugax.

FA.

Seneca 2. Controvers. *Vis illum veras poenas dare? Sentiat quam injuriam fecerit bono patri*, Cicer. Epist. 22. lib. 12. *At et iam de te concionatur; nec impune: nam sentiat quos lacessierit*. Ovid. lib. 1. Tristium.

Nunc te prole tua juvenem Germania sentiat.

Propert. Eleg. x. lib. 2.

Sentit et illa tuas postmodo capta manus.

Terent. Eun. 1. 1. 21.

Sentiet qui vir siem.

et princeps poetarum Virg. lib. 7. 433.

Ni dare conjugium, et dicto parere fatetur;
Sentiat.

10. *Quos adtentaris*) Quales et quantos aggressus sit.
Qui depugnaverat) Qui ex pugna victor extiterat.
Vellem) Subintellige, *inquit*. Familiaris Phaedro Ellipsis.

12. *Constantior fuissem*) Multo animosior fuissem, si dixisses modo, cum mihi negotium fuit cum latrone illo.

13. *Nunc conde ferrum*) Conde gladium tuum. Contrarium *stringere* paulo ante habuimus.
Futilem) Tam vana jactantem. Refert et Schefferus ad *ferrum*.

14. *Ignorantes*) Homines qui te ignorant.

16. *Scio quod*) Homines locutionem, ab aliis impugnatam, probat Faber, et cum eo Vossius, Scioppius, et ad Sanctii Minervam Jacobus Perizonius.
Virtuti) Viribus, fortitudini; quam praestas, scilicet in fugiendo, non in pugnando.

18. *Re secunda*) Prospera.
Dubia) Incerta, adversa, iniqua.

FABULA III.

CALVUS ET MUSCA.

Calvi momordit Musca nudatum caput ;
Quam opprimere captans, alapam sibi duxit gravem :
Tunc illa irridens : Punctum volucris parvulae
Voluisti morte ulcisci : quid facies tibi,
Injuriae qui addideris contumeliam ?
Respondit : Mecum facile redeo in gratiam,
Quia non fuisse mentem laedendi scio :
Sed te, contemti generis animal improbum,
Quae delectaris bibere humanum sanguinem,
Optem necare vel majore incommodo.
§ Hoc argumento veniam tam dari decet
Qui casu peccat, quam qui consilio est nocens ;
Illum esse quamvis poena dignum judico.

AD FAB. III.

2. *Opprimere*) Camerarius Fab. 2:8. *Pungebat saepe calvum musca, nota est enim hujus improbitas. Itaque ille palmam calvae infligere, ut illam opprimeret* &c.

Captans) Quaerens, studens, volens.

Alapam sibi duxit) Sibi inflixit magnum colaphum. *Alapa* Latine, Graece colaphus, pro quovis ictu sumitur, inflicto manu, sive capiti, sive genis, sive palma, sive pugno. Hic certe patet percussionem capitis intelligi debere, non os verberatum manus palma. Agitur enim de nudato capite calvi, quod musca momordit.

3. *Irridens* Schefferus olim *ridens* ; quod non improbandum. Mollius fluit versus, et *ridens*, ut saepe, est pro irridens.

Volucris) Musca, licet insecti genus, recte volucris dicitur a volando.

6. *Mecum facile*) Mihi facile ignosco.

7. *Laedendi*) Me injuria afficiendi.

10. *Majore*) Majore, quam id erat, cum mihi alapam ducerem.

11. *Hoc argumento*) *Hac fabula*, plane ut lib. 2 fab. 8.

Hoc argumento tuta est hominum tenuitas.

Et lib. 4. fab. 7.

Hoc argumento se describi sentiat.

Sed jam monuimus superius. Alibi dicit : *Haec significat fabula* ; ut lib. 2. fab. 8.

12. *Qui casu peccat*) Tam ei qui casu peccat, quam alteri, qui consilio, idest, data opera, est nocens, ignoscere sapientem decet.

13 *Illum esse quamvis*) Quamquam illum, qui animo deliberato nocet, dignum esse poena judico. AD

FABULA IV.

HOMO ET ASINUS.

Quidam immolasset verrem quum sancto Herculi,
Cui pro salute votum debebat sua,
Asello jussit reliquias poni hordei.
Quas aspernatus ille, sic locutus est:
Tuum libenter prorsus adpeterem cibum;
Nisi qui nutritus illo est, jugulatus foret.
§ Hujus respectu fabulae deterritus
Periculosum semper vitavi lucrum.
Sed dices: Qui rapuere divitias, habent. Nu-

AD FAB. IV.

2. *Verrem*) Sacrificabatur aper Herculi, ob devictum ab ipso aprum Erymanthaeum, quem vivum humeris sustulisse dicitur.

Sancto Herculi) Ita recte legitur. *Sanctum* vocant Herculem Ovidius, Propertius, Cicero; et alii. Gruterus pagin. XLVIII. Inscript. 1. et 2.

SANCTISSIMO HERCULI.
INVICTO.

Item Inscript. 12.

HERCULI. SANCTISS.
INVICTO SACR.

et sic alibi.

1. *Votum*) Cui debebat id, quod voverat, si saluti redderetur.

3. *Poni*) Apponi in cibum.

Hordei) Quo saginaverat verrem illum:

7. *Respectu*) Intuitu, consideratione. Hanc vocem, ut parum latinam, a nonnullis improbatam defendit Vossius in lib. de vitiis sermonis, eamque firmat auctoritate Liviana. Firmat et Gudius contra Hadrian. Cardinalem. Vide eum ad hunc locum. Certe hanc eamdem sibi etiam vitio datam fuisse, conqueritur Jacobus Wallius, homo purissimae latinitatis, et in versibus ad normam veterum faciendis, omnibus sui saeculi scriptoribus anteponendus. Nesciebant enim, qui peregrinam hanc vocem putabant, sic loquutum fuisse ipsum Ovidium. Sic enim ille Trist. lib. 1. eleg. 1. de uxore sibi vim allatura, nisi mariti causa sustinuisset vivere.

Et voluisse mori; moriendo ponere sensus:
Respectuque tamen non posuisse mei. Ite-

Numeremus agedum, qui deprensi perierunt ;
Majorem turbam punitorum reperies.
Paucis temeritas est bono, multis malo.

FA-

Iterum Epist. ex Ponto lib. 4. Epist. 9. de Tomitis, qui eum malebant e Ponto discedere, quod videbant illum id vehementer velle respectu tamen sui hominem retinere cupiebant.

Illi me, quia velle vident, discedere malunt,
Respectu cupiunt hic tamen esse sui.

Vide ejusmodi querelam in Wallii Heroicor. lib. 1. Sed ita solent vitio creati censores. Quae res mihi in memoriam redigit clamores imperitorum hominum, qui satis mirari non poterant in carmine quodam a Jano Broukhusio Belgas *trepidos* dici, quod scilicet illi *formidolosus* interpretabantur: cum contrarium vel ex hoc nostro Phaedro evinci queat; ne de aliis jam dicam aurei aevi Scriptoribus. Operae pretium feret lector, si locum inspiciat, qui occurrit in divina Oda, scripta in funere Britanniarum reginae. Sed quo relabor?

8. *Lucrum*) Congestas opes lucro, tanquam rem, quae possessores suos in varia pericula inducat.

9. *Qui rapuere divitias*) Nempe ut Juven. ait Sat. 14.
Unde habeas quaerit nemo sed oportet habere.
Habent) Divites sunt, bona possident.

10. *Qui deprensi perierunt*) Qui ob opes variis accusationibus circumventi, et suppliciis affecti fuerunt.

11. *Majorem turbam*) Bene subducta ratione parebit plures fuisse punitos, quam impune divitias rapuisse.

12. *Paucis temeritas est bono*) Temeritas ista prodest paucis; multis vero magnum adfert damnum et incommodum.

AD

FABULA V.

SCURRA ET RUSTICUS.

Pravo favore labi mortales solent;
Et pro judicio dum stant erroris sui,
Ad poenitendum rebus manifestis agi.
5 *Facturus ludos quidam dives nobiles,*
Proposito cunctos invitavit praemio,

Quam

AD FAB. V.

1. *Pravo favore*) Per pravum et caecum favorem. *Labi*) *Errare*. Sic mox, *erroris*.

2. *Pro judicio*) Pro errore judicii sui, id est, secundum Phaedri consuetum loquendi modum, pro erroneo judicio suo. Talia exempla jam ante vidimus.

Dum stant) Dum tuentur ac defendunt judicium suum. Sic apud Terentium est *stare pro aliquo* pro *tueri partes alicujus*, defendere aliquem. *Stare* et *sedere* et sunt verba forensia, hoc judicum, illud advocatorum. Sic sup. lib. 3. lib. 10.

Stant Padroni fortiter-
Causam tuentes innocentis foeminae.

Et lib. 1. fab. 10.

Tunc judex inter illos sedit Simius.

3. *Rebus manifestis*) Rationibus et argumentis invictis.

4. *Facturus ludos*) Idem infra fab. 7.

Erat facturus ludos quidam nobiles.

Nobiles) Non obvios, et quotidianos, sed celebres, qui passim noscerentur.

5. *Proposito*) Ita lib. 1. fab. 14.

Hoc bibere jussit ipsum posito praemio.

Valer. Max. 6. 8. 2. *Cum magna sibi praemia proposita videret*. Virg. 5. Æn. 201. de Ænea,

Hic, qui forte velint rapido contendere cursu.
Invitat pretiis animos, et praemia ponit.

6. *Quam quisque posset*) Ordo est, *Ut quisque ostenderet novitatem, quam posset.*

Novitatem) Nova inventa, novam artem ludricam.

7. *Laudis ad certamina*) Ut certarent de laude et praemio proposito.

8. *Scurra*) Eo eorum genere, qui risum movent auditoribus, nulla habita ratione verecundiae, & dignitatis.

Urbano sale) *Sal* hic est pro eo, quod jocosum est. *Urbanus* vero *sal*, cui inest elegantia et eruditio quae-

dam

Quam quisque posset, ut novitatem ostenderet;
Venere artifices laudis ad certamina;
Quos inter scurra notus urbano sale,
Habere dixit se genus spectaculi,
Quod in theatro numquam prolatum foret.
Dispersus rumor civitatem concitat:
Paulo ante vacua turbam deficiunt loca.
In scena vero postquam solus constitit,
Sine apparatu, nullis adjutoribus;
Silentium ipsa fecit expectatio.
Ille in sinum repente demisit caput;
Et sic porcelli vocem est imitatus sua,
Verum ut subesse pallio contenderent,

Et

dam ex conversatione politorum et eruditorum hominum.

9. *Habere*) Sic fere de re inventa hoc verbum usurpatur.

10. *Numquam prolatum*) Ex sententia scilicet divitis, facere volentis ludos novo spectaculo nobiles.

11. *Dispersus rumor*) Teren. in prol. Hecyr. in re simili, *Rumor venit.*

Concitat) Convocat in locum unum, scil. theatrum.

12. *Deficiunt loca*) Desunt turbae loca.

15. *Expectatio*) Expectatio scurrae, cum ille moraretur, apud populum silentium faciet,

17. *Porcelli vocem est imitatus*) Lusit Ausonius in hominem animantium variorum voces exprimentem hoc epigrammate:

Latratus catulorum, hinnitus fingis equorum,
Caprigenumque pecus, lanigerosque greges
Balatu adsimulas. Asinos quoque rudere dicas,
Quum vis Arcadicum fingere, Marco, pecus,
Gallorum cantus, et ovantes gutture corvos,
Et quicquid vocum bellua talis habet.
Omnia quum simules, ita vere, ut ficta negentur,
Non potes humanae vocis habere sonum.

18. *Verum*) Nobiliss. Heinsius legit *Verrem ut* etc.

Pallio) Pro toga positus, ait Gudius, cum in pallio sinus non sit.

19. *Et excuti*) Pallium videlicet, aut sinum. Planiore sensu legit Heinsius, *Idque excuti iuberent.*

Quo facto) Postquam excusso pallio non est repertus porcellus.

20. *Onerant laudibus*) Abunde laudibus prosequuntur. Justin. lib. 5. cap. 4. *Igitur omnibus non humanis tantum, verum et divinis cum honoribus onerant.*

21. *Ha*

Et exuti juberent: quo facto simul
Nihil est repertum, multis onerant laudibus,
Hominemque plausu prosequuntur maximo.
Hoc vidit fieri rusticus: Non mehercule
Me vincet, inquit: Et statim professus est,
Idem facturum melius se postridie.
Fit turba major, jam favor mentes tenet,
Et derisuri, non spectaturi, sedent.

Uter-

21. *Hominemque plausu prosequuntur*) Cic. pro Rosc. Com. c. 10. *Sic est vulgus: ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat. Quid sciret ille, perpauci animadvertebant: ubi didicisset, omnes quaerebant, nihil ab hoc pravum et perversum produci posse arbitrabantur. Si veniret ab Statilio, tametsi artificio Roscium superaret, adspicere nemo posset. Quia veniebat a Roscio, plus etiam scire, quam sciebat, videbatur.*

22. *Rusticus*) Rusticus quidam, qui ibi aderat.

25. *Fit turba major*) Concursus omnis generis hominum.

Favor) De spectatoribus applaudentibus in theatro vel scena dicitur, ut infra fab. 7.

Tibicen gratulari fautores putat.

Mentes tenet) Favor erga scurram ita occupatas habuit multitudinis mentes, ut adempta esset iis omnis libertas judicandi.

26. *Et derisuri*) Heinsius.

Ut derisuros, non spectaturos scias.

Forte,

Et derisores, non spectatores sedent.

Quam conjecturam mihi suppeditat locus ex lib. 3. fab. 14. ubi sic noster de Æsopo:

Quod sensit simul
Derisos potius, quam deridendus senex,
Arcum retensum posuit in media via.

ubi *derisor deridendus* idem valet, quod *derisurus*: ut sensus sit: Quod ubi sensit senex Æsopus, qui potius eum esset derisurus, (solebat nempe hic Fabulator stultitiam hominum deridere, et sic eorum errores corriggere) quam ab eo deridendus.

Non spectaturi) Non tam ad eum spectandum, quam deridendum.

27. *Uterque*) Scurra et Rusticus prodeunt in scenam. *Prodire in scenam* est et apud Nepotem in praefatione.

Digrunnit) In sinum, ut ante fecerat.

Uterque prodit : Scurra digrunnit prior,
Movetque plausus, et clamores suscitat.
Tunc simulans se se vestimentis Rusticus
Porcellum obtegere, quod faciebat scilicet,
Sed in priore quia nil compererant, latens;
Pervellit aurem vero, quem celaverat,
Et cum dolore vocem naturae exprimit,
Adclamat populus: Scurram multo similius.
Imitatum; et cogit Rusticum trudi foras.
At ille profert ipsum porcellum e sinu,
Turpemque aperto pignore errorem probans;
En hic declarat, quales sitis judices.

POE-

28. *Movetque plausus*) Commovet multitudinem ad edendos plausus manibus: Sic enim solebant, cum quid approbarent.

Clamores suscitat) *Tollere clamorem* dixit 1. 11. et 1. 6. Cicero in Bruto. c. 95. *clamores facere*.

30. *Scilicet*) Confirmantis hic est particula.

31. *Sed in priore*) Toti sunt in asserendo hoc versu Freinshemius et Schefferus. Malim cum Heinsio delere.

Compererant) Nempe spectatores.

32. *Vero*) Vero porcello in vestibus latenti.

33. *Vocem naturae*) Vocem suis, naturalem grunnitum.

34. *Trudi foras*) Ejici contumeliose. Sic Terentius Eun. 5. 11.

Nam me extrusit foras.

37. *Aperto pignore*) Claro ac manifesto. *Pignus* notat argumentum certissimum.

38. *Hic declarat*) Hic porcellus ostendit errorem vestri judicii.

39.

POETA.

Adhuc supersunt multa, quae possim loqui,
Et copiosa abundat rerum varietas;
Sed temperatae suaves sunt argutiae:
Immodicae offendunt. Quare, vir sanctissime
Particulo, chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium literis,
Si non ingenium, certe brevitatem adproba,
Quae commendari tanto debent justius,
Quanto poetae sunt molestis validius.

POETA.

39. *Adhuc supersunt multa*) Lib. 4. fab. 25.

Supersunt mihi quae scribam, sed parco sciens.

Loqui) *Scribere*; ut loco laudato.

41. *Temperatae suaves sunt argutiae*) Ter. Andr. 1.

Id arbitror
Adprimè in vita esse utile, ut ne quid nimis.

42. *Immodicae offendunt*) Nimiae sunt molestae ac tediosae.

Vir sanctissime) Integgerrime. Sic lib. 3. fab. 10. *Sancta uxor*, de integra vita et innocente.

43. *Nomen victorum*) Cujus nomen in scriptis meis vivet.

Vivere est hic immortali gloria et memoria vigere. Et ita usurpatur passim apud Scriptores.

45. *Certe*) *Certe* hic est minimum, saltem. Sic supra l. 2. fab. 5.

Donationis, alapae certe, gaudio.

Brevitatem) Brevitatem magni beneficii loco imputat, cum alias solerent poetae enecare et macerare homines suis verbosis commentationibus. Docent id loca, quae congessere viri docti.

46. *Tanto justius*) Tanto majori jure.

47. *Poetae*) Qui justa opera conscribunt, quos recitantes non possis sine maxima molestia audire. Ovidius.

Ut nos nulla tibi jam sit legisse voluptas:
At brevior demtis poena duobus erit.

FABULA VI.

DUO CALVI.

Invenit Calvus forte in trivio pectinem,
Accessit alter, aeque defectus pilis;
Heia, inquit, in commune quodcumque est lucri.
Ostendit ille praedam, et adjecit simul:
Superum voluntas favit, sed fato invido:
Carbonem, ut ajunt, pro thesauro invenimus,
§. *Quem spes delusit, huic querela convenit.*

FA-

AD FAB. VI.

2. *Calvus*) Quidam homo calvus, ut solet Phaedrus de ignotis.

2. *Æque defectus pilis*) Quem defecerat pili, qui amiserat pilos. Sic sup. *defectus annis*.

3. *In commune*) Formula sollemnis, qua utebantur, qui quid alium invenisse viderant in publico. Integra locutio est, *Confer in commune*. Sed *confer* brevitatis causa omittitur.

5. *Superum voluntas favit*) Hoc quoque sollemne erat. Dicebant talia a diis dari. Quid si versus ita constituatur.

Superum voluntas favit, at fato invido:

Invido) Iniquo, non favente.

6. *Carbonem*) Rem nobis non profuturam, nec ullius pretii. Carbones scilicet olim propter limites defodiebant. Confer. lib. 3. fab. 12.

Ut ajunt) Cessit enim in proverbium. Vide Erasmi Chiliad.

7. *Quem spes delusit*) Qui spe sua frustratus est.

AD

FABULA VII.

PRINCEPS TIBICEN.

Ubi vanus animus, aura captus frivola,
Arripuit insolentem sibi fiduciam,
Facile ad derisum stulta levitas ducitur.
§. Princeps tibicen notior paulo fuit,
Operam Bathyllo solitus in scena dare.
Is forte ludis, non satis memini quibus,
Dum pegma rapitur, concidit casu gravi
Nec opinans, et sinistram fregit tibiam.
Duas quum dextras maluisset perdere.
Inter manus sublatus, et multum gemens,
Domum refertur. Aliquot menses transeunt:

Ad

AD FAB. VII.

1. *Ubi vanus animus*) Plerumque contingit, ut homines nec certa proposita habentes, inflati parvulo successu audeant sperare majora solitis. Sed huic consequens est, ut illorum levitas agnita ludibrium debeat.

Aurae) Vulgi gratia et favore. Horat. od. 2. lib. 3.

Arbitrio popularis aurae.

Virg. 6. Æneid.

Nunc quoque jam nimium gaudens popularibus auris. Ubi Servius exponit, *Favoribus. Unde et* AURARII *dicuntur. favitores.* Cicero dixit, *ventus popularis, venti concionum.*

Frivola) Fragili, quae cito perit.

2. *Sibi*) Eleganter abundat haec vocula, ut saepe apud Scriptores.

3. *Ad derisum*) Ad derisionem, ut derideatur.

Stulta levitas) Vanus animus, vel vanitas illa animi.

4. *Princeps*) Nomen proprium. *Principis* Grammatici meminit Suetonius lib. de Illustribus Grammaticis cap. 4. his verbis: *Me quidem adolescentulo, repeto quemdam Principem nomine alternis diebus declamare, alternis disputare, nonnullis vero mane disserere, post meridiem; remoto pulpito, declamare solitum.* Vide Grut. Inscript. DCCCXXXIII. 10. Ita nomina propria sunt, Rex, Regulus, Tyrannus, Tyrannio, Creon, Creusa, et alia id genus.

5. *Operam Bathyllo solitus*) Inflare tibias solitus, ad quas Bathyllus mimus saltaret. Vixit hic Bathyllus tempore Augusti.

7. Pegma

Ad sanitatem dum venit curatio.
Ut spectatorum mos est, et lepidum genus,
Desiderari coepit, cujus flatibus
Solebat excitari saltantis vigor.
Erat facturus ludos quidam nobiles,
Et incipiebat Princeps ingredier. Eum
Adducit pretio, precibus, ut tantummodo
Ipso ludorum ostenderet sese die.
Qui simul advenit rumor de tibicine,
Fremit in theatro: quidam affirmant mortuum,
Quidam in conspectum prodituram sine mora.
Aulaeo misso, devolutis tonitrubus,

7. *Pegma*) Machina fuit artificiosa, pro diversitate argumenti adornata, in qua vel in sublime attollere, vel e sublimi in praeceps dare, ac velut dehiscente terra absumere solebant sive homines, sive res, quas esset libitum.

Rapitur) Indicat haec vox celeritatem, qua dehiscebat, aut surgebat motum ponderibus latitantibus. Claudianus:

Mobile ponderibus descendat pegma reductis.

8. *Nec opinans*) *Nec* valet *non*. Terent. Andr. *Nec opinantes*. Noster lib. 1. fab. 9. *Accipiter nec opinum rapit*. Virgil. dixit pro eo *incautus* Æneid. 1.

Et ferro incautum superat.

9. *Duas quum dextras*) Fregit tibiam, sive crus sinistrum, sed maluisset dextras tibias (quas scil. in comoediis adhibebat) frangere quam unicam illam sinistram. Lusus elegans est in voce *tibiae*.

10. *Inter manus sublatus*) Manibus latus e theatro. Cicero Accus. 5. in Ver. c. 11. *Itaque erant exitus ejusmodi, ut alius inter manus e convivio, tamquam e praelio, auferretur*. Liv. lib. 3. de Q. Caesone: *Inter manus domum ablatus*. Lucr. lib. 1. v. 96. de Iphigenia Dianae immolanda.

Nam sublata virum manibus tremebundaque ad aras,
Deducta est.

11. *Aliquot menses transeunt*) Lapsi sunt aliquot menses, antequam plene esset curatus. *Ire* et *transire* de tempore usurpatur. Ovid. Met. lib. 2. v. 330.

Si modo credimus, unum
Isse diem sine sole ferunt.

13.

Dii sunt locuti more translatitio.
Chorus reducto tunc, et notum canticum
Imposuit, cujus haec fuit sententia:
CAESARE INCOLUMIS ROMA SALVO PRINCIPE.
In plausus consurrectum est; jactat basia
Tibicen, gratulari fautores putat.
Equester ordo stultum errorem intelligit;
Magnosque risu canticum repeti jubet.

13. *Lepidum genus*) Ut spectatorum genus solet esse lepidum, et a tibicinae se vult exhilarari. *Lepidum spectatorum genus*, id est, lepidi spectatores, formula Phaedro sollemnis. Sic *Grajum genus* pro ipsis Graecis est apud Ennium.

14. *Flatibus*) Cantibus, q. d. quo tibia canente.

15. *Saltantis*) Bathylli, cui operam in scena dabat.

16. *Erat facturus*) V. sup. fab. 5.

17. *Et incipiebat princeps*) Ita Heinsius.

Ut incipiebat Princeps ingredier, eum
Inducit pretio et precibus, ut tantummodo
Ipso ludorum ostenderet se se die.

18. *Pretio, precibus*) Teren. Eun. 5. 9. 24.

Perfice hoc
Precibus, pretio, ut haeream aliqua in parte tandem
apud Thaidem.

Horatius etiam,

Nunc prece, nunc pretio.

20. *Qui simul advenit rumor*) Qui rumor simulac dispergeretur, venturum nempe Principem, fremitum excitat in theatro.

23. *Aulaeo misso*) Cum dimitteretur aulaeum, post quod stabant actores. Heinsius:

Aulaeo misso, devolutis tonitrubus,
Diis collocutis more translatitio.
Chorus reducto etc.

Devolutis tonitrubus) Fiebant haec saxis dejectis post scenam, magno cum fragore.

24. *More translatio*) Quo transferebantur in scenam, ornati magnifice, cum intervenire difficilioribus negotiis deberent, machinae alicujus subsidio. Quamquam per *translatitium* intelligi potest pridem usurpatur, consuetum, et vulgare.

25. *Reducto*) Tibicini nempe una cum caeteris, ex quibus chorus constabat. Positum est pro *introducto, de-*

Iteratur illud: homo meus se in pulpito
Totum prosternit; plaudit inludens eques:
Rogare populus hunc coronam existimat.
Ut vero cuneis notuit res omnibus,

nuo ducto in theatrum, quia promiserat se ostensurum se.

27. *Laetare incolumis Roma*) Respicit morem acclamandi Principibus. Ita Romae, acceptis de recuperata Germanici valetudine nunciis exclamatum. SALVA ROMA, SALVA PATRIA, SALVUS EST GERMANICUS. Et similiter de Alexandro Severo. SALVA ROMA, QUIA SALVUS ALEXANDER.

28. *In plausus consurrectum est.*) Simul ab omnibus surrectum est, ut plausus ederent. Stantes enim fere edebant, praesertim si hoc Principis causa facerent. Suetonius Augusto, *Assurrectum ei ab universis, et a stantibus plausum*, Auctor Dialogi de claris Oratoribus. *Testis ipse populus, qui auditis ejus* (Virgilii) *versibus surrexit universus*, Apul. Apol. *Ibi ego comperior, omnes judices tanto poetae adsurrexisse*, id est in plausum. Arnobius lib. 4 *Conclamant, et adsurgunt theatra*.

Jacta basia) Ori admota manu, spargit in vulgus, gratiarum agendarum causa. Sic enim solebant, quoties declarare animum gratum, aut quoquo modo deditum aliis vellent. Fiebat autem manu primum admota ori, deinde porrecta ad eos, quorum amori vel honori hoc dabatur, et sic osculum ipsum porrigebatur velut ac jactabatur. In plerisque codicibus est.

Jactant basia,
Tibicen gratulari, fautores putat.

quomodo emendat et distinguit Petrus Scriverius Notis ad Martialem p. 38. probante etiam Nicolao Heinsio. Sed sequens versus videtur repugnare.

29. *Gratulari*) Absolute, *gratulari*, pro *gratulari sibi*. Ita lib. 4. fab. 11.

Quum gratulantes persalutasset Deos.

30. *Equester ordo*) Equites in theatro sedentes.

Stultum errorem) Errorem ex stultitia, et judicii infirmitate natum.

31. *Homo meus*) Tibicen princeps, de quo loquor, Additur illud *meus*, velut per commiserationem tantae stultitiae.

32. *In pulpito*) Ubi canere fabulamque agere solebant personae.

33. *Plaudit inludens eques*) *Eques* hic est pro *equi-*

tes

Princeps ligato crure nivea fascia,
Niveisque tunicis, niveis etiam calceis,
Superbiens honore divinae Domus,
Ab universis capite est protrusus foras.

FA-

tes, vel *equester ordo*, ut ante. *Plaudit*, vel *plausus dat*. Horat. lib. 1. Od. 20.

datus in theatro
Cum tibi plausus.

34. *Rogare populus*) Populus putat eum rogare, ut coronetur tanquam victor. Non male forte legeretur.

Rogare populus hinc coronam existimat:

ut sensus sit: Ex eo, quod tibicem se in pulpito prosterneret, et tantos plausos darent Equites, ex eo, inquam, populus credidit eum rogare coronam. Sed nihil immutandum.

Coronam) Praemium certaminis in ludo illo.

35. *Ut vero*) Ut vero per omnes partes theatri intellecta est hominis vanitas.

Cuneis) Sedilibus in theatro, ubi sedebat populus.

36. *Nivea fascia*) Alba, candida; qui color olim relatus est inter regales.

37. *Niveisque tunicis*) Praefert Gudius, *Niveaque, tunica*: quem vide omnino ad hunc locum.

38. *Honore divinae Domus*) Honore, quo non ipse sed divina domus efficiebatur, id est, Augusta, Caesarea Imperatoria, Principalis. Rigaltius hunc locum dum emendare vult, corrumpit. Ipse eum vide.

39. *Capite est protrusus foras.*) Cum contumelia praeceps est datus. Sic fere fab. 5. 35. Ter. Eun. 4. 5. 1.

Correxit miles, quod intellexi minus: nam me extrusit foras.

FABULA VIII.

OCCASIO DEPICTA.

Cursu volucri pendens in novacula,
Calvus, comosa fronte nudo corpore,
Quem si occuparis, teneas; elapsum semel
Non ipse possit Jupiter reprehendere;
Occasionem rerum significat brevem.

§. Effe-

AD FAB. VIII.

1. *Cursu volucri* Alatis pedibus.

Pendens) Tam celer, ut terram non attingat. Sic enim de volantibus Ovid. de Perseo lib. 4. Met.

Cumque super Lybicas victor penderet arenas.

Et sic alii.

In novacula) Vide praeter alia, quae passim occurrunt. Andreae Alciati Embl. XVI. lib. *In novacula* autem valet hic *cum novacula*, vel *novacula manu tenens.* Virg. 5. Aen.

Horridis in jaculis:

hoc est, jaculis instructus. Idem lib. 11.

Rapidum super omnem
Infelix fugit in jaculo stridente Camilla.

Florus lib. 1. *Juventus in equis et armis*, h. e. armata et equis insidens. Auson. Epigr. CXXXI.

Laudo Timomachum, matrem quod pinxit in ense
Cunctantem

h. e. quod pinxerit cunctantem, cum manus jam teneret gladium ad interficiendos liberos. Manil. lib. 2. v. 241.

Et qui contento fulget Centaurus in arcu,

Danetus exponit male, *tanta velocitate ut possit incedere in novacula.*

2. *Calvus*) Muliebri specie quoque ita pingitur.

Fronte capillata, post est occasio calva.

Comosa fronte) Comis abundante.

Nudo corpore) Quo nempe sit expeditior ad avolandum.

3. *Quem si occuparis*) Quem si praevenias inopinatum quasi ac non sentientem.

Teneas) Ne patiaris a te abire, quia semel elapsus non redit.

4. *Nam ipse possit Jupiter*) Non ipse Jupiter, quamvis fit maximus deorum, et omnipotens dicetur.

Re.

§. *Effectus impediret ne regnis mora*,
Finxere Antiqui talem effigiem Temporis.

Reprehendere) Retrahere e fuga Livius. *Adeo turbati erant dextrae alae equites peditesque, ut quosdam Consul Cato manu ipse reprenderit, veteritque in hostem*. Lucret. lib. 6. v. 507.

Quod nisi respirent venti, non ulla refraenet
Res, neque ab exitio possit reprehendere euntes.

Propertius

Quam possit quisquam nostros reprendere cursus.

6. *Effectus impediret*) Ne per nimiam cunctationem effectu rerum destituamur. Optime legit N. b. Heinsius.

Effectus impediatur ne segni mora.

7. *Temporis*) Non simpliciter, sed ejus quod ante dixit, *occasionem*, h. e. opportunitatem.

FABULA IX.

TAURUS ET VITULUS.

Angusto in aditu Taurus luctans cornibus,
Quum vix intrare posset ad praesepia;
Monstrabat vitulus quo se pacto plecteret:
Tace, inquit, ante hoc novi, quam tu natus es.
§. *Qui doctiorem emendat, sibi dici putet*.

AD FAB. IX.

1. *Luctans cornibus*) Difficulter permeans.

3. *Vitulus*) Qui forte adstabat.

Plecteret) Alii *flecteret*. Eodem recidit. Docet Schefferus in libris de re vehiculari, 1. 4.

Quam tu natus es) Praesens pro praeterito perfecto, *natus fuisti*. Proverbium conveniens seni reprehendenti hominem adolescentem et sciolum, a quo lacessitur.

5. *Qui doctiorem emendat*) Sus scilicet Minervam docens ut in alio est proverbio.

Sibi dici putet) Sic fere sup. Ter. Andr. 1. 2. 16.

Haec cum illi, Micio,
Dico, tibi dico.

FABULA X.

VENATOR ET CANIS.

Adversus omnes fortis veloces feras
Canis quum domino semper fecisset satis,
Languere coepit annis ingravantibus.
Aliquando objectus hispidi pugnae suis,
Arripuit aurem; sed curiosis dentibus
Praedam dimisit. Hic tum Venator dolens,
Canem objurgabat. Cui latrans contra senex.

Non

AD FAB. X.

1. *Adversus omnes*) Aliam fabulam de Cane sene refert Camerarius fab. 178. Confer Statium sic loquentem de Leonem jam sene Theb. lib: x.

Qualis leo rupe sub alta.
Quem virides quodnam silvae montesque tremebant
Jam piger et longo jacet exarmatus ab aevo.
Magna tamen facies, et non adeunda senectus
Et si demissas veniat mugitus ad aures,
Erigitur, meminitque sui, viresque peractas
Ingemit, et campis alios regnare leones.

Fortis veloces) Malim certe cum Hiensio:

Adversus omnes fortis et velox feras.

Vide eum ad hunc locum.

2. *Semper fecisset satis*) Tmesis, pro *satisfecisset*.

3. *Annis ingravantibus*) Cum anni eum gravarent, id est, molestiam adferrent: vel, annis ingravescentibus. Sic Horatius dixit *gravis annis*, de milite sene, Ovidius quoque.

Quoniam gravis ipsa senecta est.

Ennius apud Ciceronem, *senio confectus*.

4. *Aliquando objectus*) Commissus quodam tempore cum sue in pugnam. Multa congerit exempla Torrentius ad Horatium Epod. lib. od 2. quo probet, ubi de re venatica sermo est, *canes* foeminino genere usurpari. Fatetur tamen hanc observationem non esse perpetuam. Patet certe etiam ex hoc Phaedri loco. Quin et ex Columel. 7. 12: *Pecuarius canis neque tam strigosus, et pernix esse debet, quam qui damas cervosque, et velocissima sectatur animalia.*

Hispidi) Setosi apri.

5. *Cariosis dentibus*) Invalidis jam, et carie adesis.

6. *Venator dolens*) Praedam jam captam sic sibi iterum,

Non te destituit animus, sed vires meae:
Quod fuimus laudas, jam damnas quod non sumus.
§ *Hoc*

rum, tanquam bolum e faucibus, eripi.

7. *Latrans contra senex*) Non dubitavimus ita restituere hunc versum hactenus corruptum, hortante imprimis, cui plurimum in suis studiis tribuimus, Jano Broukhusio in *latrare* a nemine veterum, qui alicujus esset auctoritatis unquam correpta est. Adeo ut tum aliis erraverit Guntherus, dum scriberet.

Portavit scapulis passus plus mille latrantem.

Quod non vidit cum laudans Rittershusius, qui tamen Phaedrum nimiae negligentiae in observandis hujus carminis legibus accusat. V. Voss. de art. Gramm. l. 2. p. 75. ubi hunc Phaedri versum improbat. Ultim. enim horum versuum sedes necessario recepit jambum. Hinc doctissimus Barthius merito in Perottum invehitur, qui tam indoctus fuerit poeseos, ut et jam ultimo senarii pedi spondaeum apposuerit. Accuratius hac voce est usus Jacobus Sannazarius, quem non veretur Ludovicus de la Cerda, elegans ingeniorum spectator, anteponere Statio Papinio. Sic ille Epigr. lib. 1. 19.

Cum propre latrantes sensit adesse canes.

Et lib. 2. 46.

Quod noctu latras, quod sellas olfacis unus.

Par ratio est in *migrare*, in qua voce primam male corripuit Manilius. Et eadem pene in *Nigrare*, cujus prima, ut bene observavit Taubmanus, a Virgilio semper extenditur, excepto uno loco in lib. VIII. Eneid.

Credunt se vidisse Jovem, cum saepe nigrantem:

Itaque re bene perpensa puto nihil melius esse, quam hanc in Phaedro emendationem admitti, urgente etiam, ut nihil videtur, ipso sensu. Nam *senex contra latrans* videtur esse, *senex contra respondit latrans*, idest, *latrando*. Unde nihil periculi, si verba ita, ut monuimus, transponantur. *Latrans contra senex*. Significat igitur Canis contra senex et gravatus annis domino suo hoc pacto respondit. *Latrans*, ut jam ante monuimus, ponitur pro *latratore*, ut *amans* apud Terentium et Ovidium pro *amatore*; *Medentes* pro *medicis* apud Lucretium; *Hinniens* pro *equo* apud Apulejum; *Mugientes* pro *bubus* apud Horatium; *Laniger* quoque apud nostrum pro *agno*; et *Auritulus* pro *asino*. Quod tamen summopere miror non admitti a doctissimo Cellario, statuente eum Gobhardo, dicto loco retineri debere *auriculus* pro *auritulus*

§ *Hoc cur, Philete, scripserim, pulchre vides.*

lus. Vide eum in Thesauro Fabri in voce *Auricula*.

8. *Non te destituit animus*) Animus meus non destituit te, non fallit, non facere negligit, aut curat quod imperas. Vir celeberrimus, mihique amicissimus Petrus Franciscus reponebat: *Non me destituit animus*; quod non displicet. Apud Virgilium lib. 5. Æn. 364. sic fere Acestae, a quo dictis castigabatur, et impellebatur ad pugnam, respondit Entellus:

Non laudis amor, nec gloria cessit.
Pulsa metu: sed enim gelidus tardante senecta
Sanguis hebet, frigentque effoetae in corpore vires.

9. *Quod non sumus*) Damnas quod non sumus amplius. i, e. aegre fers, quod non semper retineamus, et sic etiamnum habeamus illas vires, quas habuimus olim. Ex conjectura Heinsii legi possit.

Quod fuimus, lauda, non damna, quod jam sumus

vel,

Quod fuimus laudas, dum damnas, quod nunc sumus.

Barthius Advers. lib. 44. cap, 6. legit.

Quod fuimus laudas, jam dedamnas quod sumus.

Ita ille, sed non favente Delio.

10. *Hoc cur, Philete, scripserim*) Sic fabellas aliquando finit auctor. Lib. 3. fab. 12.

Hoc illis narro, qui me non intelligunt:

Et ejusdem libri fab. 1.

Hoc quo pertineat, dicet qui me noverit.

Vult se excusare Phileto, quod non ea scribat alacritate senex; qua scripsit olim, cum adhuc aetate viribusque esset integris.

EXPLICIT LIB. V.

CASSITTUS LECTORIS.

APologos, quos vides, reperi omnium primus in Codice Perottino Bibliothecae Regiae, ac Phaedro vindicari primusque edidi. Fatentur adversarii. Tantum videri vult Ardelio se deinde lectiones meliores triennali labore extudisse. Sed quas ipse a Codice habuit literis evanidis exarato, non plane certissimae iudicandae plerumque sunt. Quae probabiles adparuerunt, lubenter excepi, ut in Emendationibus novissimae quandoque et in adnotationibus meae istius editionis quartae profiteor. Censuram Clarorum Virorum, quum unâ tantum parte auditâ in me emissa fuerit, quumque negotio praefuerit Andresius, non miror tam aperte inimicam. Clamant Censores *diserte* legi in Codice quidquid Ardelio adfirmat. Ego vero in adnotationibus Criticis luculenter iudices meos arguam; nec tamen honori ipsorum vel hilum derogatum volo, sed meo, quâ par est, tuitionis libertate, prospectum. Audi nunc quid scribat cl. Heusingenes tom. I. Actor. Societ. Lat. Jenensis pag. 51. » Sed haec » aliorum fide errata dices: meliora de lite- » ratissimis illis viris sperabis, qui ipsi vete- » ris scripturae in Codicibus expressae ocu- » lati testes fuerunt. Nihil horum auctoritati

» de-

» derogatum volo: nec tamen, eosdem adeo » Lynceos ac plane divinos fuisse, ut credam, adducor, ut fugientium etiam et » exolescentium literarum ductus adsequi, » quaevis librariorum aenigmata solvere potuerint. Non adeo expedita legendorum » ultimae antiquitatis. Monumentorum est » ratio, quin plures subinde lectores, quam. » vis sagaces, moretur, exerceat, eludat. » Quoties vel literatus aliquis lapis, vel alia » quaecumque prisci aevi tabula e terrâ eruitur, et a pluribus describitur: toties » fere ab alio aliud legi, et singulas prope » notas, in diversa trahi, experimur. Eadem » librariorum scripturae coniectandae difficultas est, quae nonnumquam vix alteri » aut tertio veram Scriptoris, mentem prodit . . . Multa ergo Sallustii loca ex iisdem membranis, quas alii frustra triverant, » restituit Cortius: multa in Phaedri Codice Rhemensi prioribus rectius legit Gudius. In repraesentandis pandectis Florentinis, post Taurellum non frustra operam suam consumpsit Laur. Theodorus » Gronovius, et Brencmannus etc. » Dixi Ardelionem quemdam (nomine non adiecto, quod Censores adiiciunt) vitiasse hac illac scripturam libri Perottini. Addidi non pro certo haec me scire, sed FAMAM tantum esse. Atqui Censores non verentur exclamare stentoreis vocibus atque horrificis *Cassittus falso calumniatur*. Vide iracundia quid fa-

faciat; quasi sint aliquae, aut esse possint *calumniae verae*. Sed iocari lubet. Ea nunc illa *calumnia vera* ostendi potest, Judices, neque ergo *calumnia*. Ardelio in Fab. XXIII. v. 2. testatus est in M.S. esse

D . V . . . Carpens . . R

et coniecturam proponit » *Reponerem DEVIUM carpens ITER*. » Vide vol. 1. pag. 166. Sed in *secundo volumine* signum heic lacunae non adposuit, suamque lectionem intrusit. Denique in ridiculis colloquiis pag. 39. scribit: *In M. S. clare: per agros devium: quod puto genuinum.* In M.S. Fab. XVII. SVM...Legit Ardelio SVMERET. Censores aiunt clare legi SVMERET. Literulae, quae in Codice desiderabantur ERET, unde amabo emersere? Hoc mirari equidem subit. Pariter Fab. XV. prim. vol. Ardelio exhibuit: *MILES diligens*. Iam *Colloq. p.* 29. adfirmat in M. S. esse *Iustos*. Ergo hausit ex meâ edit, principe *lectionem MILES*. Et tamen clamat. *Hirpinus qui NUMQUAM M. S. legit* (alibi fatetur semel aut bis legisse) *sed apographum tantum nostrum*, (o imprudentiam hominis!) *vel citat*, *vel corrumpit industriâ nostrâ confisus*. Et tamen ve PHILALETHEN vocat. In 1. vol. Fab. XVI. ex Codice exhibetur, P . . XIM . . . . et additus: *Reponerem PROXIMUM*: Nunc ille in Colloq. p. 51. *Pro*XIMUM esse

in

in M. S. adseverat. Quis dens intrusit? Admonuit esse in M. S. Fab.V. v.22. C. S. N... Coniecit legendum. *Consentio*. Censores pag. VI. adfirmant ita *clare* legi in M. S. Ergo unde in M. S. vox integra pervasit? Sexcenta sunt huiusmodi, quae prius non visa in Codice, deinde *clare* visa in illo sunt. Et fatuos nos esse volunt, ut nunciante vitiatum Codicem *famâ*, talibusque rebus observatis, habeamus Ardelioni fidem, *famae* non habeamus? Certe Ardelio ausus est numeros addere poëmatis. Silent Judices. Sed gratulor tandem *famam* esse mendacem, ut Judices adseverant, naevoque omni corruptelae immunem Codicem. Nec tamen, qui famae voces ingenue retulerim prudenter crediderim, ideo *falsus et omnino falsus calumniator* dicendus fui. Sed de hoc alias loquemur pro dignitate nostrâ copiose, verosque calumniatores obtorto collo ex latebris protrahemus. Restat ut pauca de novis editionibus et fato huius libelli moneam. Post meam principum anni 1808. exiit altera ab Ardelione tribus diffusa voluminibus Volusianis. Deinde tres simul Parisiis prior a Chambryo, a Gingueneio altera cum notis Ardelionis, tertia cum eiusdem lectionibus a Renuardo curatae sunt. Audio et nostram edit. tertiam Tubingae recusam. Ardelionem quidam sequuntur, qui hanc meam oculis non usurparunt: sed non diu expendentur pro aere lupini. Cl.Fuchsius Profes-

sor

sor Jenensis Phaedro fabellas abiudicat, quod Terentiano stilo conscripti videantur. Atqui in hoc ipso potissima Phaedri laus, iudice sapientissimo I. V. Gravinâ. Addit plura etiam a Romulo hausta, sed per pauca illa sunt, quae sane Romulus, ut cetera omnia a Phaedro desumsit. Ego denique nunc paro editionem quintam amplissimis diatribis et Commentariis ita instructam, ut partim calumniatoribus partim Pyrrhonibus aeternum silentium indicatur. Haec modo ne despice, Lector benigne, in cuius spem gratiae paenales huiusmodi laboris libentissime suscipio. Vale.

IVLI PHÆDRI

FABVLÆ INEDITÆ XXXII

A IO. ANT. CASSITTO REPERTÆ IN CODICE PEROTTINO BIBL. REG. NEAP.

FABULA I.

DE VVLPE ET SIMIO.

Vulpem rogabat partem caudae Simius,
Contegere honeste posset ut nudas nates,
Cui sic maligna: Longior fiat licet,
Tamen illam citius per lutum et spinas traham
Quam parvam quamvis *partem* impartiar tibi.

FA-

3. *Maligna*) Avara vulpes, et alterius bono macrescens.

5. *Partem*) Observâ repetitionem PAR, veteribus non iniucundam. Virgil. Et cantare pares et respondere parati. Virgilius item. *Illa Patris magni parere parabat Imperio*. Liv. Parere, atque imperare paratos. M. S. *Quam tibi impartiar parvam quamvis pa...*

FABULA II.

POETA.

Hoc qualecumque est, Musa quod ludit mea,
Nequitia pariter laudat et Frugalitas;
Sed haec simpliciter: illa tacite irascitur.

FA.

1. (*Hoc*) Scil. *Fabulam hanc* ut noster III. 10. v. 54. Hoc *admonere simplices etiam potest*.

2. (*Nequitia . . . . . Frugalitas*) Scil. Homines *nequam*, Homines *frugi*, eleganter, ut alibi *improbitas* pro *leone improbo*. Et lib. V. Prol. vers. 15. *Malignitas* pro *Homine maligno*.

3. (*Simpliciter*) h. e. homines frugi nihil simulant dum laudant quod lusi, sive ludens scripsi.

Ibid. (*Tacite*) Nequitia, scil. homines nequam irascuntur tacite, h. e. irascuntur et tacent, suppressâque irâ opus laudare simulant.

FABULA III.

DE MORTALITATE.

Arbitrio si *Natura* fecisset meo
Genus mortale, longe foret instructius:
Namque illa nobis adtribuisset commoda
Quaecumque indulgens Fortuna animali dedit,
Elephanti vires, et leonis impetum.
Cornicis aevum, gloriam tauri trucis,
Equi velocis placidam mansuetudinem,
Et adesset Homini sua tamen solertia.

Ni.

1. (*Arbitrio*) Si ego arbiter fuissem, dum Natura h. e. Deus primum faceret genus humanum.

2. (*Instructius*) Dotibus corporis praestantius et magis munitum.

4. (*Animali*) Eleganter pro *animalibus*, ut mox v. 10. *Homini* pro *Hominibus*.

5. (*Impetum*) l. 2. *Leonis adfliguntur horrendo impetu*. Proprie ab *impetendo* sive adgrediendo tum magna vi et celeritate.

6. (*Ævum*) h. e Longam aetatem Fabulantur enim Cornicem vivere novem aetates: quamque aetas sit annorum triginta; vivere annos 270. Verum tamen est usque ad novem annos Cornicem vivere, unde enata est veterum fabula.

Ibid. (*Glorium*) Scilicet Gloriationem, Iactantiam, et Superbiam. Sic L. 5. III. Fab. 17. Nisi utile est quod facimus stulta est *Gloria*, h. e. stulte gloriamur.

7. (*Mansuetudinem*) Mansuescere dicuntur animalia, quae manutractari ac regi discunt, a *manu* et *suesco*. Qui docent *Mansuetarii* dicuntur. De Equi mansuetudine Virgil., *Aenedd. III.* 544.

Bello armantur equi, bellum haec armenta minantur.
Sed tamen idem etiam curru succedere sueti
Quadrupedes, et fraena jugo concordia ferre.

8. (*Solertia*) Q. d. Licet homini tot comoda tributa voluissem, tamen et rationem quoque homini reliquissem a Jove ipsi donatam.

9.

Nimirum in coelo secum ridet Iupiter,
Haec qui negavit, magno consilio, Homini,
Ne sceptrum mundi raperet nostra audacia.
Ergo contenti munere invicti Iovis,
Fatalis annos decurramus temporis,
Nec plus conemur quam sinit mortalitas.

9. (*Secum ridet*) Sibi placet in hoc quod fecit et prae gaudio sed solus ridet. *Secum ridere* est *Gaudere intus*, ut nihil in vultu adpareat. Loquutio elegantissima. Virg. Georg: I. 388. et IV. 464. Imitatur Homerum in re simili. Iliad. XXI. v. 383. Sic qui lepidas Phaedri fabulas legunt, *secum rident*, nempe non cachinnantur, quasi scurrae jocos exciperent, sed lepore scriptoris tacite fruuntur. Ideo is in Prol. Lib. I. profitetur velle se *risum* (dumtaxat) *movere*. Sed qui Petronium *tristem, et gravem scriptorem autumat* (Colloq. p. 108.) is Phaedri quoque fabulas TRISTES edicit et graves (pag. 83.)

10. (*Magno consilio*) Magnâ prudentiâ. *Consilium* pro *prudentiâ* ponitur. Horat. *Vis. consilî expers mole ruit suâ.*

12. (*Munere*) ratione, quae munus est Dei.

Ibid, (*Invictis*) Epith. Jovis. Horat. III. Carm. 27. *Uxor. invicti Jovis esse nescis?*

13. (*Fatalis*) A fato praescripti.

Ibid. (*Decurramus*) Metaph. a stadii cursoribus. Noster III. 20. *Vitam tristem decurrit*. *Decurrere* est totum spatium cursu complere, ut *depugnare* pugnam absolvere. Adnotanda vis particulae DE in compositis, quae rem perfectam et absolutam significat.

14. (*Mortalitas*) Imposita nobis moriendi conditio, vitae brevitas.

FABULA IV.

DE MERCVRIO ET DVABVS FEMINIS.

Mercurium hospitio Mulieres *olim* duae
Inliberali et sordido receperant:
Quarum una in cunis parvum habebat filium,
Quaestus placebat alteri meretricius.
Ergo; ut referret gratiam officiis par*em*,
Abiturus, et jam limen excedens, ait:
Deum videtis; tribuam vobis protinus
Quod quaeque optarit. Mater supplicat r*ogans*,
Barbatum ut videat natum quam primum suum;
Moecha, ut sequatur se se quidquid te*tigerit*.
Volat Mercurius. Intro redeunt Mulieres.
Barbatus infans, ecce, vagitus ciet.
Ideo quum forte Meretrix ridet validius,
Nares reple*vit* humor, ut fieri solet.
Emungere *igitur se volens*, *pren*dit manu,
Traxitque ad terram nasi longitudinem,
Et ali*um* ridens, ipsa ridenda exstitit.

FA-

5. (*Parem*) Ut praemium daret parem; immo poenam pro hospitio inliberali et sordido. Feminae enim illiberales et sordidae, h. e. avarae fuerant in excipiendo hospite.

7. (*Deum videtis*) Cum jactatione promittit. Ital. *Son quà e sono un nume. Lasciate fare a me*. Plaut. Nihil est quod vereare, *me vide*. Nunc primum se deus ostendit feminis.

8 (*Supplicat*) A *sub* et *plico*. h. e. ritu adorantium procumbit. Tib. *Pluvio supplicat herba Jovi*. h. e. Herba arescens procumbit, et videtur ita supplex adorare Jovem pluvium, ut aquas largiatur.

10. (*Sequatur*) Ad se pertineat, sibi adquiratur. Sic l. 9. *Me sequetur tertia*. Curt. *Omnia sequi armatos*. Sed aequivocatio subest, et mox Mercurius fingit se non intelligere metaph. et proprie verbum interpretatur in moechae poenam.

16. (*Nasi longitudinem*) Nasum longum, ut l. 8. *Gulaeque credit nasi longitudinem*, scil. Collum longum.

17. (*Alium ridens*) Dum validius rideret pro barbâ infantis.

FABULA V.

DE VERITATE ET MENDACIO.

Olim Prometheus seculi figulus novi
Curâ subtili Veritatem fecerat,
Vt iura posset inter homines reddere.
Subito arcessitus nuntio magni Iovis,
Commendat officinam fallaci Dolo,
In disciplinam nuper quem receperat.
Hic studio accensus, facie simulacrum pari,

Unâ

1. (*Saeculi*) generis humani. Prometheus primus hominem de luto finxit. Hygin. *fab.* 142.

Ibid. (*Novi*) generis hum. tunc primum creati, *orbe novo coeloque recenti*, ut ait Juvenalis. VI. 11.

2. (*Cura subtili*) subtili diligentiâ, ut scribit Arcadius ICtus, *L.* 10. §. 5. *D. de quaest.* Sic et Seneca fabrum ait vasa Corinthia anxiâ *subtilitate concinnare* (de Brev. vitae cap. 12.) Cic. pro Balbo c. 22. *Subtilissime sunt omnia perpolita*. Noster III. 10. *Subtiliter limasset*. Italic. *in dettaglio, minutamente*. Vertebam olim „ *impiegandovi sottile e lungo studio*. Sed Momus legebat, *cretâ subtili*, omnino ridendus, vel quum p. 116. Coll. putat me amplexum ejus lectionem, ubi scripsi „ *il Cretajolo* etc.

3. (*Inter homines*) Scil. creatis hominibus, Legem ipsis Deus indixit. *Veritas* jus reddebat, h. e. enatas lites dirimebat sententiâ suâ. Cicero, aliique *Veritatis*, et *Veri* adpellatione *Justitiam* et *Justum* intelligunt.

4. (*Nuntio*) vocatu. Nuntius de re nunciata, et de eo qui nunciat accipitur: saepe ut hoc loco, de compellatione per nuntium. Ital. *ambasciata*, *chiamata per messaggio*. Vide ne imiteris barbarum literionem, scribentem QVOD NVNCIVM (Colloq. p. 7.) atque is me criminatur, quod GVSTVM vocaverim sensum iudicem saporum in vino, ut piscibus, quasi ob factu res hujusmodi judicandae veniant.

5. (*Fallaci Dolo*) i. *Dolo* malo, quem Veteres Pavori, Discordiae, et Irae, socium fingunt. Vide Valer. Flaccum lib. 2. Ex Aethere, et Terrâ natum DOLVM fabulantur. Hygin. Fab. init. p. 2. edit. MunKerianae.

7. (*Studio*) amore artis.

Vnâ staturâ, simile et membris omnibus,
Dum tempus habuit callidâ finxit manu.
Quod prope iam totum mire quum positum foret,
Lutum ad faciendos illi defecit pedes.
Redit Magister; festinante quo Dolus
Metu turbatus in suo sedit loco.
Mirans Prometheus tantam similitudinem,
Propriae videri voluit artis gloriam.
Igitur fornaci pariter duo Signa intulit;
Quibus percoctis atque infuso spiritu,
Modesto gressu sancta incessit Veritas:
At trunca Species haesit in vestigio.
Tunc falsa Imago, atque operis furtivi labor
Mendacium adpellatum est: quod ne *cogites*
Pedes habere, *futile* ipse con*spicis*.

FA.

15. (*Videri*) cum emphasi voluit aestimari. Proprium de artis operibus. Horat. lib. 2. ep. 1. *Judicium subtile VIDENDIS artibus*. Nunc et Itali de peritis judicibus statuarum, et picturae. *Saper vedere*. Egregium est Opus Francisci Militiae nostratis „ *Arte di vedere nelle belle Arti*.

17. (*Infuso*) Animam Prometheus adflatu suo infundebat fictilibus signis; quod clare petitum ex verâ historiâ Creationis hominum. Ardeli, *pag.* 101. *not.* ait Prometheum *Signa sua sensu praedita et viventia finxisse*. Ergo post deinde in fornace percoquebat miseros homunciones, qui statim creati moriebantur, et in cineres abitant.

22. (*Futile*) sine pedibus, ut stare et ambulare non possit. Mendacii vita brevissima. Statim agnoscitur. Huc adtexerem promythii loco Fab. sequentem.

FABULA VI.

POETA.

Simulata interdum vitia prosunt hominibus,
Sed tempore ipso tamen adparet veritas.

1. (*Simulata*) h. e. simulatione tecta. Rarior locutio. Nam *dissimulata* dicere debuisset. Vide Popmam.
2. (*Ipso*) Melius legemus *ipsa*. Ovid. Remed. v. 344. *IPSA puella*, h. e. nuda - Ita et Tibull. I. 9. *Ipsa Veritas*; ital. *tal quale nella sua nudità*.

FABVLA VII.

DE POENIS TARTARI.

Ixion qui versari *narratur rotâ*
Volubilem Fortuna*m* iactari docet.
Adversus altos Sisyphus montes agens
Saxum labore summo, quod de vertice
Sudore semper irrito revolvitur,
Ostendit hominum sine fine *esse* miserias.
Quod stans in amne Tantalus medio *sitit*,
Avari describuntur, quis circumfluit
Vsus bonorum, sed nil possunt tangere.
Vrnis scelestae Danaides portant aquas,
Pertusa nec complere possunt dolia.
Imo, luxuriae quidquid dederis, perfluet.
Novem porrectus Tityos est per iugera,
Tristi renatum suggerens poenae iecur.
Quo quis maiorem possidet terrae locum,
Hoc demonstratur curâ graviore adfici.
Consulto involvit veritatem Antiquitas,
Vt sapiens intelligeret, erraret rudis.

I 3 FA-

7. *Quod . . . describuntur*) ellips. pro „ *Eo quod*. Similis l. 21. II. 4.

8. (*Circumfluit*) Ab aquis ad divitias deducuntur metaphorae. Horat. *Argenti rivus inundet*. Hinc passim „ *divitiis adfluere*. Seneca ad Polyb. c. 28. bona *circumfusa* vocat, quae praesto sunt, et ad manum.

9. (*Usus*) h. e. fructus bonorum. Ital. *il comodo l' agio. Nuotano nel comodo delle loro ricchezze*.

12. (*Imo*) Imo (fundo animi tui) perfluet, effluet, quidquid concesseris animo luxuriae dedito. Hoc est, voluptates non manent in animo, sed transeunt. Idcirco eleganter *fluxae* dicuntur. Martial. l. 16. de gaudiis: *Haec utrâque manu, complexuque adsere toto, saepe fluent imo sic quoque lapsa sinu.*

14. (*Suggerens*) i. e. exhibens, et ministrans jecur perpetuo renascens in tristem poenam suam. Sed heic pulcre scribitur exhibere Tityum jecur suum *poenae*, quasi personae. Virgil. Æn. VI. *Fecundaque poenis viscera*. Stat. Theb. 1. *miserae crescunt in pabula fibrae*.

18. (*Erraret*) Hinc Varro ap. S. Augustin. de C. D. docet sapientibus occultam nosci theologiam in rebus physicis fundatam, aliam fuisse pro populo et poetis fictam. Voluerunt ergo plebem in errore detinere, ut soli saperent, et populo facilius dominarentur per terrorem theologicum.

FABVLA VIII.

DE ORACVLO APOLLINIS.

Vtilius nobis quid sit, dic, Phoebe, obsecro,
Qui Delphos et formosum Parnassum incolis:
Quaeso id. Sacratae Vatis horrescunt comae:
Tripodes moventur: mugit adytis *Religio*,
Tremuntque lauri, et ipse pallescit dies.
Voces *resolvit* acta Pythia Numine,
Discumque gentes Delii monitus dei.
Pietatem colite. Vota superis reddite.
Patriam, parentes, natos, castas coniuges
Defendite armis, ferroque hostem *pellite*.
Amicos sublevate. Miseris parcite.
Bonis favete. Subdolis ite *obviam*.
Delicta vindicate. Cohibete impios.
Punite turpi thalamos qui violant *stupro*:
Malos cavete. Nulli nimium credite.
Haec eloquuta concidit Virgo *furens*;
Furens profecto! nam quae dixit perdidit.

FA-

1. (*Utilius*) Poeta oraculum Pythium consulit.

3. (*Quaeso*) H. e. Ego id quaerebam: ita ego consulebam. Virg. de consulente Vatem. *Talia quaeso*.

4. (*Religio*) Ex intimo sacrario beatus terrificus auditur, quem sancta Religio mittit. Heic *Religio* signif. ipsum Apollinem, ut IV. 10. signif. ipsum Jovem. Burmannus putatur *statuam* dici *religionem*: neque adspernor.

6. (*Resolvit*) Pythia a numine incitata *resolvit* voces antea ligatas. Nam fatidicae ante quam loquerentur, se se agitabant, et spumas ore rabido agebant, quasi numen linguam devinciret. Vide Virg. *Æn. VI.* 77.

10. (*Pellite*) Non solum defendite patriam, sed et hostem de sede suâ deiicite, ne rursus illam adgredi possit.

12. (*Obviam*) Sub doli et vafri apertâ ac generosâ oppositione prostrandi sunt. Cicero Att. IV. 16. *Huic obviam, Cato, et Servilius praeit aperte*.

14. (*Stupro*) Heic pro *Adulterio*; ut etiam lib. III. F. 10.

16. (*Furens*) Furore divino concita.

17. (*Furens*) Perdidit enim operam, et cecinit surdis. Idcirco vere demens fuit.

FABULA IX.

DE MALO SCRIPTORE SE LAUDANTE.

Aesopo Quidam scripta recitârat ma*la*,
In quîs inepte multum se iactaverat.
Scire ergo cupiens quidnam sentiret Senex,
Numquid tibi, inquit, sum visus superb*ior*?
Haud vana nobis ingenii fiducia est.
Confectus ille pessimo volumine,
Ego, inquit, quod te laudas vehementer probo;
Namque hoc ab alio numquam continget tibi.

6. (*Confectus*) Pessime habitus, paene consumtus. I, 14. *Morbo confectus gravi*. Horat. ad garrulum, CONFICE, dixit. *I. Serm.* 9.

FABVLA X.

DE POMPEIO ET MILITE.

Magni Pompeii Miles vasti corporis
Fracte loquendo, et ambulando mollius,
Famam cinaedi traxerat certissimam.
Hic insidiatus nocte venientes Ducis
Cum veste et auro et magno argenti pondere
Avertit mulos. Factum rumor *distulit*;
Arguitur Miles; rapitur in praetorium.
Tunc Magnus: Quid ais? Tune me, commilito,
Spoliare es ausus? Ille continuo exscreat
Sibi in sinistram, et sputum digitis dissipat.
Sic, Imperator, oculi exstillescant mei,
Si vidi aut tetigi. Tum Vir animi simplicis
Inanes suspiciones propelli iubet,
Nec *cadere in illum* credit tantam audaciam:
Haec inter, *castra* accessit, et fidens manu
Romanos armis provocabat barbarus.
Sibi quisque metuit, primi mussant duces.

Ta-

3. (*Traxerat*) Nactus erat; post se adduxerat; fama enim nos sequitur. Juvenal. XI. 23. *A censu famam trahit*.

4. (*Venientes*) Scil. mulos. Etiamsi in M. S. sit *Jumentis*, legendum putaverim *venientes*.

6. (*Distulit*) Terent. *Rumores distulerunt malevoli* (factum).

7. (*Arguitur*) Accusatur.

10. (*Dissipat*) dispergit. Sic optime dicimus *dissipare escam pullis* quum grana dispergimus, ut comedant. Antiqui dicebant „ *sipare*, *vel obsipare escam pullis*.

12. (*Simplicis*) Pompejus, homo minime suspiciosus, et qui propterea sensa animi sui tegere nesciebat. Vide de eo Cic. ad Fam. VIII. 1. Simplicitas erat in laude militari. Hinc P. Corn. Dolabella imperator fortissimus dicitur Velleio II. 125: *Vir simplicitatis generosissimae*.

13. (*Propelli*) Amoliri. Sic *dispelli* calumnia dicitur III. 10.

17. (*Mussant*) Submisso susurro colloquuntur. Lucret. *Mussat tacito medicina timore*. *h. e. medici in aegroti periculo etc.*

Tamen cinaedus habitu, sed Mars viribus
Adit sedentem pro tribunali Ducem,
Et voce molli: Licet? Enimvero eiici
Virum, irâ atroci Magnus stomachans imperat.
Tum quidam senior ex amicis Principis:
Hunc ego committi satius fortunae arbitror,
In quo iactura iocus est, quam fortem virum,
Qui casu victus temeritatis te arguat.
Adsensit Magnus, et permisit Militi
Prodire contra; qui, mirante exercitu,
Dicto celerius hostis abscidit caput,
Victorque rediit. His tunc Pompeius super:
Coronâ, Miles, equidem te dono libens,
Quia vindicasti laudem Romani imperî;
Sed exstillescant oculi sic, inquit, mei,
Turpe illud *repetens quod cinaedus fecerat*,
Nisi tu abstulisti *sarcinas furto* meas.

BA.

19. (*Adit.*) Placet haec lectio à Censoribus agnita, Vide Livium lib. 23. in fin.

Ib. (*Enimvero*) II. 5. *Ille enimvero adsilit.*

Ib. (*Eiici*) Promedi foras, propelli, ut IV. 17. V. 7. vel eiici militiâ.

21. (*Irâ atroci*) Ardelio esse in M. S. contendit VT IN RE ATROCI. Non agnoscunt lectionem Censores.

23. (*Committi*) In certamen prodire melius hunc puto, et subire fortunae arbitrium. Ital. *abbandonarsi all' azzardo*.

24. (*Jocus*) Jactura hujus vilissimi hominis, si interficiatur, *jocus* est, pro joco et nihilo habenda. Sic lib. I. fab. 21. *Ignaris etiam jocus in casu gravi*. Contendunt in M. S. esse levis. Utrumvis elige.

25. (*Arguat*) Si virum fortem in certamen mittas, forte vinci poterit, et te omnes accusabunt, quod imprudentissime egeris.

29. (*His super*) Propterea, his de caussis. Virg. Æn. II. 348. *Incipio super his.*

30. (*Coronâ*) Aureâ Ubrali. Lipsius Milit. Rom. V. 17. Vide Livium VII. 6. Plin. VII. 28.

31. (*Vindicasti*) Adseruisti, tutamque ab infamiâ servasti.

FABULA XI.

DE IUNONE VENERE ET GALLINA.

Quum castitatem Iuno laudaret suam,
Iucunditatis caussâ non repulit Venus;
Nullamque ut adfirmaret esse illi parem,
Interrogasse sic Gallinam dicitur:
Dic, sodes, quanto possis satiari cibo?
Respondit illa: Quidquid dederis satis erit,
Sed ut concedas pedibus aliquid scalpere.
Ne scalpas, inquit, satis est modius tritici?
Plane: immo nimium est; sed permitte scalpere.
Ex toto, ne quid scalpas, quid desideras?
Tum denique *illa* fassa est naturae malum:
Licet horreum mî pateat, ego scalpam **tamen**.
Risisse Iuno dicitur Veneris ioco,
Quia per Gallinam denotavit feminas.

FA-

2. (*Jucunditatis*) *Ut* jucunda exsisteret, ut jocosa videretur. Romulus heic habet: *Jocandi caussâ*.

Ib. (*Repulit*) h. e. non refutavit Junonem. Sic lib. 1. fab. 1. Lupus dicitur vi veritatis *repulsus* sive confutatus.

3. (*Adfirmaret*) Adprobant, confirmaretque.

Ib. (*Parem*) Nullam esse feminam Junoni in castitate parem. Similis loquutio II. 2.

10. (*Ex toto*) Ita Celsus III. 4. VII. 4. Cic. Offic. III. 15. Plin. XI. 17. etc. Dicitur et *in totum*. Ital. *in tutto e per tutto*.

11. (*Naturae malum*) Quod a natura insitum est vitium. Contra III. 8. *mala nequitiae* sunt vitia a nobis contracta.

FABVLA XII.

DE IVVENCO ET VETVLO BOVE.

Pater familias saevum habebat filium.
Hic e conspectu quum patris recesserat,
Verberibus servos adficiebat plurimis,
Et exercebat fervidâ adolescentiâ.
Aesopus ergo narrat hoc breviter Seni.
Quidam iuvenco vetulum adiungebat Bovem.
Is, quum refugiens impari collo iugum,
Aetatis excusaret vires languidas,
Non est quod *timeas*, inquit illi Rusticus,
Nec ut *labores iunxi*, sed ut istum domem;
*Qui calce et cor*nu multos reddit debiles,
Sic tu, *nisi natum* tecum assidue detines,
Et saevum ingenium comprimis clementiâ,
Vide ne querela maior adcrescat domus.
Atrocitati mansuetudo est remedium.

FA.

1. (*Saevum*) Indomitum, naturae asperae. Cic. Off. II. 24. *Saevitia in famulos heris adhibenda, si aliter teneri non possunt*. Cave heic vertas *crudelitatem*. Diceres Ital. *asprezza*, *rigore*.

3. (*Exercebat*) Per nimium aetatis fervorem divexabat familiam. Terent. Adelph. IV. 2. Ego te exercebo hodie ut dignus es. Virgil. Georg. IV. 453. Non te nullius exercent numinis irae. Idde. Æn. IV. 622.

5. (*Hoc*) Hanc fabulam, hoc exemplum. ut I. 14. III. 10.

6. (*Vetulum*) Ita domantur juvenci. Varro R. R. I. 20. *Tironem cum veterano bove adjungat*. Ovid. *A' bove majori discit arare minor*.

7. (*Impari*) Cervicem habebat imparem, nec similem valido juvenci collo.

10. (*Istum*) Indicat juvencum. Similia I. 1. III. 6. et 8. Inf. Fab. XVIII. v. 4.

11. (*Debiles*) Mancos, mutilos, Maecenas ap. Senecam epist. 10. *Debilem facito manu*, Debilem *pede*, *coxâ*.

13. (*Ingenium*) IV. 6. *Quae saevum ingenium variis involvens modis*. h. e. dolis.

Ib. (*Comprimis*) Cic. pro Mur. c. 24. *Qui dicendo comprimat tribunitios furores*.

14. (*Vide ne*) III. 6. *Vide ne dolore collum compungam tibi*.

Ib. (*Adcrescat*) Cave ne domus h. e. familia magis vexetur in posterum, majoresque habeant querendi caussas.

FABULA XIII.

DE AESOPO ET VICTORE GYMNICO.

Forte Victorem gymnici certaminis
Iactantiorem quum *esse* vidisset Sophus,
Interrogavit, amplisne adversarius
Valuisset humeris ? Ille; Ne istud dixeris;
Multo fuere vires majores meae.
Quid, inquit, ergo, stulte, meruisti decus
Minus valentem si vicisti fortior ?
Ferendus esses forte si te diceres
Astu superasse qui esset melior viribus.

FA-

2. (*Sophus*) Æsopus; ut III. 14. etiam adpellatur.
4. (*Humeris*) In lacertis et humeris vires pugilum. Virgil. Æn. v. 376. *Ostenditque humeros latos*.
5. (*Vires*) De luctâ proprie. Vide Burm. *ad adpend. Phaedri Fab. XVI. not* 2.
8. (*Ferendus*) Forte jactantia tua esset nobis tolerabilior, si virum fortiorem te vincere per artem scivisses. *Astus* heic est quae antiquis dicebatur *ablatio poplitis*. Hanc Minerva docuit Cercyonem pugnantem cum Theseo, qui in agone gymnico solis viribus vincebat. Vide Meursii *Theseum cap. 7. pag.* 20.
9. (*Qui*) Ellips. *eum qui*. Sic infra Fab. XVII. v. 4. Adde III. 2. et 7. V. 3. 4. 7.

FABVLA XIV.

DE ASINO AD LYRAM.

Asinus iacentem vidit in prato Lyram;
Accessit et tentavit chordas ungulâ;
Sonuere tactae. Bella res mehercules
Male cessit, ait, artis quia sum nescius.
Si reperisset aliquis hanc prudentior,
Divinis aures oblectasset cantibus.
Sic saepe ingenia calamitate intercidunt.

2. (*Tentavit*) *Tento* est frequentativum verti *tango*. Sic III. 10. *Tentat in tenebris caput*. Eleganter de saepe tangentibus lyrae chordas. Ovid. Met. X. 145. *Ut satis impulsas tentavit pollice chordas*. Idcirco Phaedrus heic v. 3. subiicit „ *Sonuere tactae* „.

4. (*Cessit*) Successit.

Ib. (*Artis nescius*) Antonomastice *Ars* est Musica. Phaedro Musae ipsae dicuntur *Artes* lib. III. prol. v. 19. Terent. *Sciens fidibus*, Horat. III. carm. 9. *Citharae sciens*. Mallem *citharâ*. Vetus Lapis ap. Fabrett. II. p. 80. n. 96.

DOCTA . LYRA . GRATA . ET . GESTV . FORMOSA . PVELLA
HIC . IACET . AETERNA . SABIS . HVMATA . DOMV

5. (*Prudentior*) h. e. peritus. I. 14. *Artis medicae prudentia*. Venuste autem comparativus pro simplici positivo, ut IV. 21. Quidam curiosior. Adde III. 19. IV. 8. V. 7. Inf. Fab. IX. v. 4. et Fab. sequ. v. 23. Sed et potest accipi pro comparativo, et subaudiri pronomen, quasi dixerit „ *aliquis me peritior* „

8. (*Ingenia*) Homines ingenio clari. Cic. Fam. IV. 8. *Favere ingeniis*.

Ib. (*Intercidunt*) Pereunt, deiiciuntur.

FABVLA XV.

DE MVLIERE ET MILITE.

Per aliquot annos Quaedam dilectum virum
Amisit, et sarcophago corpus condidit;
A quo *divelli* nullo quum posset modo,
Et in sepulcro lugens vitam degeret,
Claram adsequuta est famam castae virginis.
Interea fanum qui compilârant Iovis.
Cruci suffixi fuerunt poenas numini.
Horum reliquias ne quis posset tollere,
Custodes dantur milites cadaverum,
Monumentum iuxta, Mulier quo se incluserat.
Aliquando sitiens unus de custodibus
Aquam rogavit mediâ nocte ancillulam,
Quae forte Dominae tunc adsistebat suae

1. (*Per aliquot*) Construe. *Quaedam amisit virum, dilectum* (sibi) *per aliquot annos*. Imitatur Terent. Hecyr. III. 6. v. 39. *Nam si is posset ab eâ sese de repente avellere, Quicum tot consuesset annos*. In vett. inscript. adnotantur anni, quibus conjugium stetit, eaque laus habebatur, si per plures annos fuisset sine querela.

2. (*Sarcophago*) Integrum corpus, neque ustum rogo, inferebatur Sarcophagis. Inscript. ap. Gruter. p. 689. n. 8. CORPVS . INTEGRVM . CONDITVM . SARCOPHAGO. Plerique ustrinâ abstinebant, neque enim vetuit religio. Amor etiam integrum corpus condendum suadebat, nec flammas fumumque rogi irretortis oculis cernere poterant boni propinqui. Vide Statium V. Silv. 1. Plura ad rem dabit Lupius in *epitaph. Divae Severae Martyris* pag. 154. 155.

3. (*Divelli*) abstrahi. Clavus infixus *revellitur*: corpora arcte adhaerentia *divelluntur*. DIVELLERE amat Horatius I. carm. 13. v. 19. et carm. 36. v. 18, II. carm. 17. v. 13.

5. (*Adsequuta*) IV. 12. *famam consequi* (aequitatis)

Ib. (*Virginis*) a *virâ virago*, et contracta *virgo*. Non quae nuptiarum expers, sed quae (tantum) ad sexum sequiorem pertinet. Inepte nebulo *Coll. p.* 61. a *viridi* aetate verbum derivat, neque ridet *Catuli ore gallicani*.

13. (*Adsistebat*) Ancillae non adsidebant, ut ingenuae, de quibus Martial. II. 41., sed *stabant*. Vide Fab. XX. v. 9.

14.

Dormitum eunti : namque lucubraverat,
Et usque in serum vigilias perduxerat.
Paullum reclusis foribus Miles prospicit,
Videtque aegram sed facie pulcrâ Feminam.
Corruptus animus illico succenditur,
Et uritur sensim impudens cupidine.
Solers acumen mille caussas invenit.
Per quas videre posset illam saepius.
Quotidianâ capta consuetudine,
Paullatim facta est ad *votum* submissior :
Mox arctiore vinxit animum copulâ.
Heic, dum consumit noctes Miles diligens,
Desideratum est corpus ex unâ cruce.
Turbatus Miles factum exponit Mulieri.
At sancta Mulier, Non est quod metuas, *ait* :
Virique corpus tradit figendum cruci,
Ne subeat ille poenas negligentiae.
Sic turpitudo laudis obsedit locum.

FA.

14. (*Lucubraverat*) ad lucernam vigilaverat. Hinc lucernae in sepulcris effodiuntur.

15. (*Perduxerat*) Propert. I. 3. *Utinam tales perducas, improbe noctes*:

21. (*Videre*) *mirarla*, Amoris hoc. *Visere* est officii, *visitare*.

22. (*Capta*) amore irretita. Uulgus Neapolitanum „ *incappata*. Vide II. 2.

23. (*Ad votum*) ad impura militis desideria ; *a seconda de' voti impuri*. Similiter Martial. IX. 41. *Ad votum Diodorus enatavit*.

Ib. (*Submissior*) facta submissior h. e. facilis, et saepiuscule subiugata.

24. (*Copulâ*) Horat. *Quos inrupta tenet copula*. Heic notat intimam quamdam amicitiam, prorsusque foediorem, ut latius exponit Petronius c. 112.

25. (*Miles*) Ajunt Censores cum Ardelione in M. S. esse *Custos*. At in edit. codicis Perottini legitur *Miles*, quam vel Censores optimam depraedicant. Esto ; sic *Custos*, ipsorum tamen fide.

28. (*Non est*) II. 1. *Non est quod timeas, ait.* Vide sup. XII. 9. et XXII. 8. Martial. XII. 38. *Non est quod timeas, Candide*.

31. (*Turpitudo*) adulterium et infamia prorepsit in illustrem virtutis et gloriae sedem ; nempe in muliere illa crimen occultum mansit, eaque laudem pudicitiae retinuit.

F A B V L A XVI.

DE PROCIS PAVPERE ET DIVITE.

Fortuna interdum praeter spem hominibus favet.
Vnam expetebant Virginem Iuvenes duo.
Vicit Locuples genus et formam Pauperis.
Vt nuptiarum dictus advenit dies,
Amans, dolorem quia non poterat perpeti,
Moerens propinquos contulit se in hortulos.
Hos ultra paullo villa splendida Divitis
Erat acceptura Virginem e matris sino,
Parum ampla, in urbe, visa quod fuerat domus.
Pompa explicatur. Turba concurrit frequens,
Et coniugalem praefert hymenaeus facem.

Asel-

4. (*Dictus*) praestitutus. IV. 11. *Fatorum dicto tempore*. Ib. 24. *Hora dicta*.

Ib. (*Advenit dies*) Eadem loqutio I. 16. IV. 11. V. 7. Ridet Ardelio me talia colligentem. *Colloq. p.* 57. Sed Phaedri manes ita nobis deprehendenda.

6. (*Hortulos*) suos suburbanos, ne videret nuptias rivalis. Vide Terent. Andr. II. 1. v. 29. Plaut. Merc. III. 4. 71.

7. (*Splendida*) polita, nitida, vel potius parietibus opere marmorato exculta, immo et peristyliis ornata. Ducentas columnas in villa quadam commemorat Capitolin. Gord. III. *Cap.* 32. Villae *pseudourbanae* adpellabantur.

8. (*Sinu*) Villa divitis maritam exceptura mox erat de sinu matris abreptam. Simulabant hunc raptum veteres.

9. (*Parum*) h. e. quod domus in urbe parum ampla (conventui) visa erat.

10. (*Pompa*) deductio sponsae ital. *processione, accompagnamento*.

11. (*Hymenaeus*) Puer, qui repraesentabat deum illum, atque hunc puerum Catullus hortatur ut praeluceat, *Tollite, o pueri, faces, Flammeum video venire*, atqui *hymenaeus* (fictus deus) *flammeum cepisse* initio dixerat. Alia ad rem habeo: sed parco, ut consuevi, sciens.

Ib. (*Facem*) *Lampadas*, quas vocat Terentius, qui et *turbam* adiicit Adelph. V. 5. Nebulo me insectatur, quod hoc ciraverim, deque hymenaeo cantico intellexerim. Sed auctoritas excidit ex suo loco ad v. 11. *turba concurrit*. Quid quod et ipse eumdem versiculum citavit, ?

13.

Asellus autem, qui solebat Pauperi
Quaestum *deferre*, stabat portae in limine.
Dum Puellae casu conducunt suae,
Viae labores teneros ne laedant pedes.
Repente coelum, Veneris misericordiâ,
Ventis movetur; intonat mundi fragor,
Noctemque densis horridam nimbis parat:
Lux rapitur oculis, et simul vis grandinis,

13. (*Deferre*) In M. S. *ferre*. Sic et I. 4, „ *ab allo ferri putans* „ ubi et restituo *deferri*. Deferre *lucrum*, *honores*, *regnum* perquam Latinum est. Nec dicimus haec *referre*. Neque arbor *deferre*, *fructus* accipitur, nisi eodem sensu. Nebulo ait arbores esse matres, quae fructus, ut prolem, in sinu, deferant. scil. quum ambulant Orphei sequutuleiae.

Ib. [*Stabat*) Inde *stabula*.

Ib. (*Portae*) Ubi absolutae ponitur, *porta* est urbis. Atq. ibi *stabula* erant. Plaut. Pseudol. II. 2. 63. Trinum II. 4. 21. Sic et *murus* proprie est urbis. Quare IV. 22. musca *circa murum* est *circa moenia*, ubi sterquilinia et cloacae, aut saltem impura sordium emissaria. Male ibi se torquere Heinsius, Burm., ac Bentleius, alioquin doctissimi viri.

14. (*Suae*) Malim legere *sui*, ut puellae propinqui accipiantur, qui asinum conduxerunt. Ne obloquantur Censores, moneo emendationem esse meam.

16. (*Veneris*) Conciliatricis nuptiarum. Sic in anaglypto musei regii Venus Paridi Helenam commendat, quo de marmore vide cl. Mazoch. *Heracl. p.* 138. *n. IV.* Guattani. *notit. antiq.* (Jun. 1785. p. XLI.)

17. (*Movetur*) Miscetur. Virg. Georg. I. 460. *Claro silvas aquilone moveri*. Æn. IV. 160. *Magno misceri murmure coelum*.

Ib. (*Mundi fragor*) Coeli ruina. Coelum *frangi* videtur tonitruis. Hinc *fragor*.

18. (*Parat*) Nocte instante deducebatur mariti. Virg. Georg. I. 429. *Maximus agricolis pelagoque parabitur imber*.

Effusa et pluvia denique cunctos dissipat.
Sibi quemque cogens petere praesidium fugâ.
Asellus notum proxime tectum subit,
Et voce magnâ se se venientem indicat.
Procurrunt pueri, pulcram adspiciunt Virginem,
Et admirantur: deinde Domino nuntiant.
Inter sodales ille paucos adcubans,
Amorem crebris avocabat poculis.
Vbi nuntiatum est, recreatus gaudio,
Hortante Baccho et Venere dulces perficit,
Aequalitatis inter plausus, nuptias.
Quaerunt parentes per praeconem Filiam.
Novus maritus coniuge amissâ dolet.
Quid esset actum postquam populo innotuit,
Omnes favorem comprobarunt coelitum.

FA-

24. (*Adspiciunt*). Nebulo ait in libro esse *ffi*, et putat scribendum *adfirment*? Censores tacent. Sed cuinam *pulcram adfirmant*? Asino scil: Neque enim tunc alius aderat praesens. Citat vero III. 3. *Ille autem adfirmat conjugem esse adulteram* etc. O factum bene!

27. (*Avocabat*) Avocare διάγειν. Vide Salmas. in Spartiani Hadrian. Avocamenta. Ital. *passatempi*. Avocare: *lenire*. Phaedrus. Neque his dolorem delenirem remediis. Item Iliad. v. 587. *Et dulci citharâ divum lenibat amores*. Leg. *durum* l. *amorem*. Sic et v. 641. *Praedaque, quae duros Menelai mulceat ignes*. Poema elegantissimum commentario instructum, Phedroque vindicatum, edemus.

30. (*Æqualitatis*) Æqualium suorum, sodalium, convivarum. Sic III. 10. *Ætatem adultam*, pro adolescente posuit. Solet hoc poeta. Vide Burm. *Comm. novo ad II. 5. vs 33.*

Ib. (*Plausus*) IV. 16. *Inter vectorum lacrimas*.

31. (*Praeconem*) Plaut. Men. III. 4. v. 76. *Certum est praeconum jubere jam quantum est conducier. Qui illam investigent, qui inveniant*. Similia habes I. 10. IV. 24. V. 7.

FABVLA XVII.

DE AESOPO EIVSQVE DOMINA.

Disce hic, quam noceat saepe, verum dicere.
Aesopus turpi quum serviret Feminae,
Quae se expingendo totum intricabat *diem*,
Vestem uniones aurum argentum *comparans*.
Nec inveniebat digito qui se tangeret,

3.

3. (*Expingendo*) *pingendo*, ut II. 2., nempe excolendo, expoliendo, *Pingo* est a Πήγω *concinno*. Literulâ erravit typographus. Ardelio p. 62. verbum ad nates retulit. Deinde Ποικιλλω negat venire saepiuscule *exornandi* sensu. Consulat vel Schrevelium. Desinet effutire illa: *Apage inscitam ineptiam! Apage verbum.. turpe et obscenum!* (Colloq. p. 62.) Sed alibi prolixe agetur haec fabula, non sine cachinnis populi ingentibus. Adnoto interim PICTAM villam Martialis III. 57. nihil esse aliud, quam POLITAM Phaedri nostri. IV. 4. Et pariter subnoto Alferii versus (Sat. VIII.)

Ma' che parlo io diGreco a quei che in fasce
Stan del Latino ancor nel lustro nono,
Sì che spesso han dall' umil Fedro ambasce?

4. (*Comparans*) In M. S. esse *SVM* .. testatur Ardelio vol. 1., et fragmentum ait, vestigiumque scripturae. Ipse supplet SVMERET, pessime, mediusfidius! Censores ajunt clare (omnia enim clara pervidens) et re vera in M. S. legi SVMERET Addunt contendisse ne in Codice scriptum COMPARANS. Heu me miserum! Atqui scripseram (Scol. p. 43.) „ In M. S. legitur vestigium COM; at aliis oculis male inunctis SVM adparuit „ Quid peccavi? Cur me caedunt?

5. (*Digito*) Plaut. Poen. V. 5. 29. Martial. I. 74. *Nullus in urbe fuit totâ qui tangere vellet Uxorem, gratis, Caeciliana, tuam*. Adde, *ib. epigr.* 73.

Licetne paucis ? inquit. Dicas. Censeo;
Quid vis efficies, cultum si deposueris.
Adeone per me videor tibi meliuscula ?
Immo, nisi dederis, sponda cessavit tua.
At non cessabunt latera, respondet, tua;
Et objurgari iussit servum garrulum.
Armillam *tollunt* paullo post argenteam
Eam non adparere ut dictum est Mulieri,
Furore plena vocat omnes, et verbera
Proponit gravia, verum si non dixerint.
Aliis minare, inquit, me non fallis *quidem*;
Flagris sum caesus, verum quia dixi modo.

FA.

7. (*Deposueris*) Praemii loco. Mulier accipit de exuendo cultu.

8. (*Per me*) Nullo artis adiumento Ital. *da per me sola; così come sono*.

9. (*Cessavit*) pro *cessabit*, ut quum dicimus *periisti* Ital. *sei morto*.

10. (*Latera*) Quibus flagra incutientur.

11. *Objurgari*) Scil. flagello. Vide et V. 10. verbum absolute positum.

12. (*Armillam*) M. S. *Paullo post armillam tollit argenteam*. Olim legebam *tollit is*. Nunc placet Ardelionis conjectura, ne crimen Æsopo, bono homini et sopho, imponatur, quod utcumque in paraphr. italicâ excusare advisus eram.

16. (*Quidem*) Ita supplet Ardelio. In M. S. est *certè*.

I.

FABVLA XVIII.

DE GALLO ET FAELIBVS LECTICARIIS.

Faeles habebat Gallus lecticarios.
Hunc gloriose Vulpes ut vidit vehi.
Sic est loquuta. Moneo; praecaveas dolum;
Istorum vultus namque si consideras.

1. (*Faeles*) Nominativ. est *faeles* genit. *faelis*, monente Charisio. Cum diphtongo scribitur in codicibus melioris notae. Est enim a Graeco *aelos*, unde et *aelurus* dicta.

2. (*Gloriose*) Tumebat fastu aelurus, quia lecticâ vehebatur. Suet. *Jul.* 43. *Lecticarum usum, nisi certis personis et aetatibus, perque certus dies ademit.* Senatoribus ergo concessas opinatur Lipsius Elect. l. 19. Sed proprie, ni fallor, gestamen fuere Consulum. Mamertin. Paneg. ad Julian. c. 30. *Paene intra ipsas Palatinae domus valvas lecticas Consulares jussit inferri.* Atque ut insignia consularia explico illa Juvenalis X. 35. *Praetexta et trabeae, fasces, lectica, tribunal.* Utebantur quoque lecticâ Imperatores. Plin. Paneg. ad Trajan. c. 24. In Glossario nostro M. S. „ *LECTICA, quâ Consules portantur* „ De superbiâ eorum, qui lecticâ vecti, vide Senecam ep. 81. Mazoch. Heracl. p. 354. Gallus etiam superbissimus. v. Plin X. 21.

3. (*Praecaveas dolum*) l. 16. *Praemetuens dolum.*

4.

Praedam portare iudices, non sarcinam.
Postquam esurire coepit sero Societas.
Discerpsit Dominum, et fecit partes facinoris..

FA.

4. (*Istorum*) Indicative, immo etiam contemtim. Vide sup. F. XII. v. 10.

Ib. (*Vultus*) Truculento vultu sunt faeles. Lecticarii venusti eligebantur. V. Lips. L. cit.

6. (*Sero*) Nocte instante, quum venter coenaturit.

Ib. (*Societas*) Alibi *Contubernium* II. 4. Heic sunt faeles ipsi Lecticarii duo, vel quatuor, immo etiam sex, vel octo.

7. (*Fecit partes*) In convivii sector sive scissor faciebat partes. Noster l. 5. *Sic est loquutus partibus factis Leo*. Heic faeles inter se dividunt.

Ib. (*Facinoris*) Quidquid paratum est ad coenam dicitur FACTVM (La Cerua Advers. Sacr. cap. 65.) et FACINVS, ut hoc loco Phaedri. Plaut. Menaechm. l. 2. v. 32. M. *Vinctu facinus luculentum inspicere?* P. *Quis id coxit coquus?* Sunt autem *factum et facinus* a verbo *facio*, quod culinae proprium. Vide interpr. ad Petron. c. 47. Etiamnum dicimus coquo „ *Che tenete fatto? Si è fatta la vitella?* etc.

FABVLA XIX.

DE SCROFA ET LVPO.

Premente partu Scrofa quum gemeret iacens,
Adcurrit Lupus, et obstetricis partibus
Se posse fungi dixit, promittens opem.
Quae vero nosset pecoris fraudes improbi,
Suspectum officium repudiavit malefici;
Et, Satis est, inquit, si recedas longius.
Quae si perfidiae se commisisset Lupi,
Pari dolore fata deflesset sua.

1. (*Premente*) I. 18. *Instante partu*. Phocas Grammaticus in Vitâ Maronis, de ejus matre „ *Haec quum maturo premeretur pondere ventris*.

Ib. (*Gemeret jacens*) I. 18. *Instante* partu *Mulier actis mensibus Humi jacebat flebiles gemitus ciens*. Gemere Ital. *sbuffare*.

4. (*Nôsset*) III. 13. *Quae genus utrumque nôsset quum pulcherrime*. Heic pulcre *nôsset* ponitur pro „ *quia noverat* „

Ib. (*Pecoris*) Generis lupini universim. Ardelio de uno lupo accepit. Nuper sese excusare nitebatur notis testimoniis ex Ovidio, et Claudiano, ubi tamen hi de pluribus pecudibus loquuntur.

Ib. (*Improbi*) Vide interpr. ad *lib. I. fab. 5. v. ult.*, et ibid. fab. 1.

5. (*Repud.*) I. 29. *Indignans repudiat Officium*.

Ib. (*Malefici*) II. 3. *Panem misit malefico*.

8. (*Pari dolore*) I. 10. *Simili dolore fata deploras tua*. Scrofa scil. parem dolorem experta esset, nec vel minimum Lupi officio adjuvata fuisset; immo etiam subiisset mortem. Ital. *Sentendo lo stesso dolore, e senza trovarne alcun sollievo, avrebbe anche pianto di cuore il suo tristo fine*.

FABVLA XX.

DE ÆSOPO ET SERVO FVGITIVO.

Malo non esse *disces* addendum malum.
Servus profugiens dominum naturae asperae
Æsopo occurrit, notus e vicinià.
Quid tu confusus? Dicam tibi clare, pater,
Hoc namque es dignus appellari nomine,
Tuto querela quia apud te deponitur.
Plagae supersunt *semper mihi post verbera*;
Subinde ad *verberandum deficiunt manus*.
Domi si coenat *dominus*, persto noctibus:

2. (*Profugiens*) I. 30. *Sed pulsus regno nemoris qui profugerit.* (Ibi vox *regno* regitur a *pulsus*. Nam *profugere*, ut heic, construitur cum accusativo, ut *fugio*, *effugio*, *defugio*, *refugio*. Curtius X. 2. *Ne servi quidem uno grege profugiunt dominos*.

4. (*Quid*) Quam ob rem? I. 9. *Quid ita cessarunt pedes*? III. 20. *Quid cum lumine*? Placet in priori loco. *Quid ita? Cessarunt pedes?* Formula elegantior.

Ib. (*Pater*) Ita a junioribus compellabantur senes.

9. (*persto*) In triclinio, ubi proprie *stare* dicebantur ministri. Seneca epist. 47. *Nocte tota jejuni mutique perstant . . . . . Totâ nocte pervigilat* (senus . *Perstat infelix*.

Ib. (*Noctibus*) Eleganter Ital. *tutte le notti*. De Testudinibus Plin. IX. 10. *Incubant noctibus* etc.

Sive est vocatus, *vigiló* ad lucem in sem*itâ*.
Emerui libertatem; canus servio.
Vllius essem culpae mihi si conscius,
Æquo animo ferrem. Numquam sum factus satur,
Et super, infelix! saevum patior dom*inum? Ego*
Has propter caussas, et quas longum est promere,
Abire destinavi quo tulerint pedes.
Ergo, inquit, audi. Quum mali nil feceris,
Haec experiris, ut refers, incommoda,
Quid si peccâris? quae te passurum putas?
Tali consilio, est a fugâ deterritus.

FA.

10. (*Vocatus*) Absolute h. e. *ad coenam invitatus*. Hinc invitatio dicta est *vocatio*, et servi *vocatores*, qui heri jussu, invitabant.

Ib. (*Ad lucem*) h. e. usque ad diluculum.

Ib. (*In semitâ*) Semita, angustior viâ, quasi *semi iter*. In crepidine semitarum pernoctabant pauperes, meretriculae, servi herum expectantes. Ibi mortuus est canis Diogenes. Hieron. adv. Jovin. lib. 2. *Febri in itinere dicitur adprehensus, adcubuisse in crepidine viae . . . ibique per noctem eliso gutture, non tam mori se ait, quam febrem morte excludere*.

14. (*Super*) Praeter haec. IV. 23. *Super et mi jactas, tegere quod debet pudor*. Hanc ego lectionem ex MSS. alibi adserui. III. 11. *Qui super obscoena dicta*.

20. (*Deterritus*) V. 4. *Hujus respectu fabulae deterritus*.

K

FABULA XXI.

DE EQUO CIRCENSI.

Ferendum aequo animo est quidquid acciderit *mali*.
Equum e quadrigâ multis palmis nobilem
Abegit Quidam, et in pistrinum vendidit.
Productus ad bibendum quum foret a molis,
In circum aequales ire conspexit suos,
Vt grata laudis redderent certamina.
Lacrimis obortis, Ite felices, ait:
Celebrate sine me cursu solemnem diem,
Ego quo scelesta *furis* adtraxit manus,
Ibi sorte tristi fata deflebo mea.

2. (*E quadrigâ*) Quadriga heic ponitur pro ipsis quatuor equis jugalibus, non vero pro curru. Sic etiam *jugum* sunt ipsi duo equi, vel mulae. Ergo III. 6. *Jugum flagello temperat lento meum*: alibi emendabam „ *Suum*. Sermo est de aurigâ qui jugum *suum* (*la sua pariglia*, ut vulgo) flagello moderabatur: Vide locum et quae tentat Burmannus parum feliciter.

3. (*In pistrinum*) In opus pistrini: ut dicimus *dedere, vel tradere in pistrinum*.

6. (*Laudis*) V. 5. *Venere artifices laudis ad certamina*. Adde Liv. I. 57. Val. Max. V. 2. Sallust. Catil. *Gloriae certamen*. Poeta ad Messal. *Laudis et assiduo vigeat certamine miles*. Legere volunt „ *Ludis* „ Sed quid hoc: *Reddere ludis certamen, vel in ludis?* Etsi in M. S. habeamus *ludis*; restituendum arbitror *laude*.

Ibid. (*Redderent*) Rursus ederent stato die.

10. (*Sorte tristi*) V. 1. *Tristem fortunae vicem*. IV. 5. *Tristis eventus premit*.

Ib. (*Fata deflebo*) Suo. F. XIX. v. 10. Sic et I. 10. *Fata deploras tua*, II. 7. *Casus quum fleret suos*. Justin. XIX. 3. *Nunc sortem suam, nunc publicam fortunam deflet*.

FABVLA XXII.

DE VRSO ET CANCERIBVS.

Si quando in silvis Vrso desunt copiae,
Scopulosum ad litus currit, et prendens petram
Pilosa crura sensim demittit vado.
Quorum inter villos simul haeserunt Canceres,
Intortam adripiens excutit praedam manu,
Escâque fruitur passim collectâ vafer.
Ergo etiam stultis acuit ingenium fames.

1. (*Copiae*) Commeatus, Ital. *Le provvigioni*. Militare vocabulum.

3. (*Sensim*) Non celeriter, paullatim, ne Cancri strepitu territi aufugerent. Vide Burm. Commen. nov. ad IV. 16. v. 9.

4. (*Canceres*) Priscianus lib. V. *Cujus* (Cancer) *genitivusCanceris esse debet, ut Cicer ciceris*. Sed genitiv. et plur. *cancri* sunt in usu frequentius.

5. (*Intortam*) Pilo scil. Sic Horatius II. carm. 13. v. 35. ait serpentes Furiarum capillis *intortos*.

Ib. (*Adripiens*) Verbum venatorium. Noster V. 10. Burm. ad Ovid. Met. II. 476.

Ib. (*Praedam*) II. 6. *Opimam sane praedam rapuisti unguibus*.

Ib. (*Manu*) Vere *manum* ursi habent, eoque charactere distinguuntur ab Historiographis Naturae. Sed et auctores Graeci, ac Latini *manum* ursi commemorant.

6. (*Fruitur*) *Vescitur*. Hoc proprie signif. verbum *frui*.

Ib. (*Passim*) Postquam cancri excussi, humi reptare incipiunt, Ursus illos hac illac vagantes colligit, et comedit.

7. (*Acuit*) II. Prol. *Acu atque se se diligens industria*. Vid. sup. F. XV. v. 20. Persius Prol. *Magister artis ingenîque largitor, venter*.

FABULA XXIII.

DE VIATORE ET CORVO.

Verbis saepenumero homines decipi solent;
Quidam per agros *divitis* carpens *iter*,
AVE, exaudivit, et moratus paullulum,
Adesse ut vidit neminem, coepit g*radi*.
Iterum salutat idem ex occulto sonus.
Voce hospitali confirmatus restitit,
Vt, quisquis esset, par officium reciperet,
Quum circumspectans errore haesisset diu,
Et perdidisset tempus aliquod, illi*co*
Ostendit se se Corvus, et supervolans,
AVE usque ingessit. Tum se lusum intelligens,
At tibi male sit, inquit, ales pessime,
Qui festinantes sic detinuisti pedes.

FA.

1. (*Verbis*) Cum emphasi. II. 6. *Inducta verbis Aquila*. Ital. ciarle.

2. (*Divitis*) Divites enim Corvos loquaces, psittacos, et alia hujusmodi ostentant. Catull. c. 62. *Talis in vario solet DIVITIS domini hortulo Stare flos hiacynthinus, etc.*

10. (*Ostendit*) Cum jactantiâ. De eodem corvo I. 13. *Cum vult vocem ostendere*; quem in locum plura dedit in comm. novo Burmannus.

Ib. (*Supervolans*) Scil. viatorem.

11. (*Usque*) Semel, iterum, centies. Catull. carm. 5. *Dein usque altera mille, deinde centum*.

Ib. (*Lusum*) Delusum.

Ib. (*Intelligens*) V. 7. *Equester ordo stulti errorem intelligens*. Legunt vulgo, et male „ *stultum* „

FABULA XXIV. (*)

DE PASTORE ET CAPELLA.

Pastor Cappellae cornu baculo fregerat,
Rogare coepit, ne se domino proderet.
Quamvis indigne laesa, reticebo tamen;
Sed res clamabit ipsa quid deliqueris.

(*) *Senza note*, perchè facilissima.

FABVLA XXV.

DE SERPENTE ET LACERTA.

Serpens Lacertam forte adversam prenderat,
Quam devorare patulâ quum vellet gulâ,
Adripuit illa prope iacentem surculum;
Et pertinaci morsu transversum tenens,
Avidum solerti rictum fraenavit morâ.
Praedam dimisit ore Serpens irritam.

FA-

1. (*Adversam*) Scil. Capite versus gulam serpentis obvio lacerta veniebat. Serpens mediam prehendit volumine caudae, et illa arrepto surculo obsistit inhianti.

(*Morâ*) Surculo illo solerter opposito voracem impetum serpentis tenuit. *Mora* eleganter pro re, quae facit, ut moremur. Sic ensis capulus dicitur Silio I. 515. *mora*, quia ensem totum impedit in corpus mergi. De Orpheo III. Prol. *Hebrique tenuit impetum dulci morâ* h. e. dulci sonu Hebrum detinuit. V. 8. *Effectus impediret ne segnis mora* h. e. segnitici obstaculum. Lucret. lib. VI. *Et mora quae fluvios passim refraenat euntis*, quem imitatur Phaedr. IV. 24. *Exigua quum fraenaret materia impetum*.

6. (*Dimisit.*) I. 4. *Et quem tenebat, ore dimisit cibum*. V. 10. *Cariosis dentibus Praedam dimisit*.

Ib. (*Irritam*) Effectu carentem, quae minime juvat. Sic *irritos dolos* dixit I. 23. Potest et legi „ *ore*. *irrito* „ h. e. vano, et vacuo. Manilius *Astron. V.* de monstro Andromedâ elapsâ „ *Vani crepitant sine vulnere dentes.* Silius V. *Sanguineus vasto Leo murmure fertur, Frangit et absentem vacuis sub dentibus hostem*.

FABULA XXVI.

DE CORNICE ET OVE.

Odiosa Cornix super Ovem consederat;
Quam dorso quum tulisset invita et diu,
Idem, *inquiit si forte* fecisses cani,
Poenas dedisses. Illa contra pessima:
Despicio inermes: *eadem et* cedo fortibus:
Scio quos lacessam: *queis* dolosa blandiar.
Ideo senectam *tot per* annos prorogo.

FA.

1. (*Odiosa*) Sic II. 5. *Odiosissimam* dixit Ardelionum nationem. Ital. *seccante*.
5. (*Inermes*) I. 31. Columbas vocat *genus inerme*.
Ib. (*Cedo*) Locum do; non obsisto. III. 9. *Cedo invidiae*.
Ib. (*Fortibus*) Bestiis. I. 21. *Fortes indigne tuli Mihi insultare*.
6. (*Scio*) III. 6. *Namque ubi strigandum est, et ubi currendum, scio*.
7. (*Tot per annos*) Vivit Cornix novem annos. Sed antiqui annum, sive aetatem pro XXX. etiam annis accipiebant. Hinc enata per aequivocationem fabula de cornice vivente annos 270.
Ib. (*Prorogo*) Horat. I. epist. 2. Vivendi qui recte proroget horam. Adde Poet. v. 345. et Carm. Saec.

FABULA XXVII.

DE SERVO ET DOMINO.

Nullum maledictum est gravius conscientiâ.
Quum Servus *nummos simulans quosdam solvere*,
Vxorem Domini *constupravisset* sui,
Idque ille sciret, *coram* circumstantibus,
Placet tibi? inquit; quod *herae* non debes, placet?
Sed non impune. Quia mî debes, non placet.

3. (*Constupravisset*) Per adulterium polluisset. Stuprum enim dicitur quaevis corruptela.

4. (*Ille*) Dominus.

Ib. (*Coram*) Aliis praesentibus non disertis verbis, sed per ambages loquitur.

5. (*Placet ?*) Ital. *Bella cosa, eh?* Vide Muretum Var. XV. 8. Sic Tibullus ad Priapum, qui ipsum deluserat: *PLACET, Priape?* Addo Martialem IV. et XI. 94.

Ib. (*Non debes*) Indicat satisfactum dominae per adulterium. Sed videtur circumstantibus de solutâ pecuniâ loqui.

6. (*Impune*) Scil. *hoc tibi cedet*, vel *feres*. Irâ sermonem abrumpit, aut potius prudentia.

Ib. (*Mî debes*) Scil. poenas.

Ib. (*Non placet*) Hoc jam non placet tibi, et tantae voluptati miscet amaritiem.

FABULA XXVIII.

DE LEPORE ET BUBULCO.

Multi infideles pectore, verbis benevoli.
Quum Venatorem celeri pede fugeret Lepus,
Et a Bubulco visus veprem *ad*reperet;
Oro per superos perque spes omnes tuas,
Ne me indices, Bubulce; nihil umquam mali
Huic agro feci. Et Rusticus, Ne time, *retro*
Late securus. Iamque Venator sequens;
Quaeso, Bubulce, numquid huc venit Lepus?
Venit, sed abiit hac ad laevam; et dexteram
Demonstrat nutu partem. Venator citus
Non intellexit, seque e conspectu abstulit.
Tunc sic Bubulcus: Ecquid? est gratum tibi
Quod te celavi? Linguae prorsus non nego
Habere atque agere maximas me gratias,
Verum oculis ut priveris opto perfidis.

FA.

3. (*Adreperet*) juxta veprem clanculum reperet, nec tamen adhuc intrans veprem.

4. (*Spes*) Scil. boves, praedia, etc.

6. (*Feci*) Nihil depassus sum. Solent enim lepores vastare sata. Hygin. Poët. Astron. II. 33.

Ib. (*Retro Late*) h. e. post veprem latitâ. Est heic *late* imperativ. rubi *lateo*, ut ap. Martialem, *Sta*, *fuge*, *curre*, *late*. Secunda producitur.

7. (*Sequens*) Virg. Georg. I. 308. *Auritosque sequi lepores*.

11. (*Non intellexit*) nutum Bubulci.

Ib. (*E conspectu*) Bubulci l. 16. *De conspectu fugere*.

12. (*Ecquid?*) Suppl. *habes quod dicas?* ecquid *ais?*

Ib. (*Gratum*) l. 22. *Faceres si caussâ meâ Gratum esset*.

FABVLA XXIX.

DE IVVENE ET MERETRICE.

Quum blandiretur Juveni Meretrix perfida,
Et ille laesus multis saepe injuriis
Tandem praeber se se acilem muli
Sexcenti, inquit, *rivales muneribus* licet
*Contend*ant, ego te plurimi facio tamen.
Juvenis recordans quoties deceptus foret:
Lubenter, inquit, *mea* lux, hanc vocem audio,
Non quod fidelis, sed quod iucunda es mihi.

FA.

1. (*Blandiretur*) l. 19. *Habent insidias hominis blanditiae mali*. Vide sup. F. XXVI. v. 6. Adde Juven. VI. 125. Curt. VIII. 3. Lege Salomonis Proverbia VII. 5.

3. (*Praeberet facilem*) Cic. Att. XIV. 13. *Ego autem Antonio facillimum me praebui*. Ita et Antonius, *ibid.*

5. (*Contendant*) Inter se certent, quis majora munera mihi mittat.

8. (*Jucunda*) Voluptatem in te peto, non fidem.

FABULA XXX.

DE FIBRO ET VENATORE.

Canes effugere quum jam non possit Fiber ;
Graeci loquaces quem dixerunt Castorem ,
Et indiderunt bestiae nomen dei ,
Vani qui jactant se verborum copiâ ;
Abripere morsu fertur testiculos sibi ,
Quia propter illos sentiat se se peti .
Divinâ quod ratione fieri non negem .

Ve-

1. (*Effugere*) Differt a fugere . Nam potest quis *fugere*, nec tamen *effugere*, sive in tutum se recipere. IV. 1. *Qui saepe laqueos et muscipula effugeret* .

Ib. (*Fiber*) Ital. *Castoro* .

3. (*Bestiae*) Irridet tecte Graecos comites Tiberii Caesaris, qui *Castorem* vocabant ejus nepotem Drusum , filium postea adoptivum , quod puerili petulantiâ obvios quosque pugnis incesseret . Dio *lib.* 57. Tacit. ann . 11. 3. ubi *Lips.*

4. (*Jactant*) Cic. in Catilin. 2. cap. 9. qui se INSPERATIS PECVNIIS . . . IACTARVNT . Non dixit : *de pecuniis* .

6. (*Sentiat*) Scholiastes ad Juven. XII. 34. *Intelligit enim ob hanc rem se capi* .

Ib. (*Peti*) Cic. ap. Servium in Georg. I. 58. *Redimunt* se (fibri) *eâ parte corporis , propter quam maxime expetuntur* . Solin. c. 19. *Testiculi illius adpetuntur in usum medelarum* .

7. (*Divina Ratione*) *Naturâ fieri* . h. e. efficiente hoc mente mundi . Putabant Stoici *incorporalem Rationem* artificem esse omnium , quae in mundo sunt . Seneca *ad Helv. c.* 9. Seneca idem de Benef. IV. 7. *Quid aliud Natura quam Deus , et DIVINA RATIO toti mundo et partibus ejus inserta ?* Simili sensu venit *Ratio* auctori nostro IV. 14. ubi legendum suadeo . *Qui Ratio n*

8.

Venator namque simul invenit remedium,
Omittit ipsum persequi, et vocat canes.
Hoc si praestare possent homines, ut suo
Vellent carere, tuti posthac viverent
Haud quisquam insidias nudo faceret corpori:

FA.

8. (*Simul*) pro *simul ac*. Ita eleganter II. 4. III. 16. et 10. IV. 9. V. 5, 7., et 19.

Ib. (*Vocat*) Ad se vocat, revocat. Virg. Æn. III. 101. *Quo Phoebus vocet errantes, jubeatque reverti*. Horat. Epod. IV. 75. *Nec vocata mens tua Marsis redibit vocibus*.

11. [*Tuti*] II. 7. *Tuta est hominum tenuitas. Magno periculo sunt opes obnoxiae.*

Ib. (*Corpori*] h. e. homini. Vetus Poeta, qui nuper ex papyris Herculanensibus emersit, et Rabirium putant.. .. POR . . . V. . . . . AVSTR . . E . VRBEM OPSIDIONE TAMEN N . C CORPORA MOENIBVS . . . . NT . Ita in tabulâ exprimitur. Sed socii Herculanenses p. XXV. monent ex primo verbo superesse fragmentum in tabulâ non expressum ERE. POR, et legunt „*Obterere ad nisi portarum claustra per urbem*. Vide an melius *frangERE connisi*. Heic vero doctissime observant „ *Corpora pro hominibus positum videtur, quemadmodum apud Q. Curtium V. 23. ubi Alexander, quum duces militesque suos ad certamen adhortaretur, Darium commonstrans*: In illo corpore *inquit*, posita est victoria nostra „

FABULA XXXI.

DE PAPILIONE ET VESPA.

Papilio Vespam *praelio fortem* videns:
O sortem *indignam*! *a mulis* membra *tu accipis*,
Quorum *excrementis orta*: *nos ab equo sumus*.
Ego loquens in *paternis* fortis praeliis,
Arte omni princeps *cognita* qualis fui.
En cuncta levitas putris et volatilis!
Tu qui fuisti mulus clitellarius,
Quemcumque visum est laedis fixo aculeo.
Et Vespa dignam moribus vocem edidit:
Non qui fuerimus, sed qui nunc simus vide.

2. (*A mulis*) Vt patet ex v. 7. inferius. *Crabrones* a mulorum corpore gigni putârunt veteres, ut ex Æmilio Macro, qui Phaedro nostro coaevus fuit, Servius docet ad Virg. Æn. I. 439. Ergo Phaedrus heic *Vespam* posuit pro *Crabrone*, ut etiam Plinius fecit XI. 20.

3. (*Ab equo*) Ita supplevi ex v. 4. et 5. ubi equus indicatur per fortitudinem in praeliis, et principatum in arte omni.

4. (*Ego loquens*] Ardelio supplet „ *Ego eloquens in pace.* Ut verum fatear, in hoc placet. Sed et possumus intelligere Papilionem *de paternis loqui.* Certe, cur se dixisset jam *olim* fuisse eloquentem, fortem etc.? Si fuisset *olim*, et cum loquebatur talis fuit. Atque omnino videtur non de corpusculo suo gloriatus, sed de patre, ut in vespâ similiter non ipsam, sed mulum vituperat. Sed tamen videndum an alium, quam equum, heic possimus adtribuere Papilioni parentem. Plinius XI. 32 *rorem* facit, cujus quidem nec eloquentia, nec fortitudo, neque artes ullae celebrari potuere. Quid si Tithonum cogitemus? *Formosissimus* narratur Hygino fab. 270. An et fortis et eloquens? Omni modo servatam cupere sectionem „ *Ego eloquens in pace* „

6. (*Levitas*) Tactus enim abire videtur in pulvisculum et favillas. Simile quidpiam de Urso Ovid. Halieut. v. 57. *Quid, nisi pondus iners, stolidaeque ferocia mentis?*

FABULA XXXII.

DE AVE TERRANEOLA ET VVLPE.

Avis, quam dicunt Terraneolam rustici;
In terrâ nidum quia componit scilicet;
Forte occucurrit improbae Vulpeculae:
Quâ visâ, pennis altius se sustulit.
Salve, inquit illa; cur me fugisti, obsecro?
Quasi non abunde *sint* mihi in prato cib*us*
Grylli, scarabei, locustarum copia?
Q*uid* est quod me*tuas* rogo? te *nim*ium diligo,
Propter *tam* sanctos mores et vitam probam.
Respondit contra: Tu quidem bene praedicas;
Non *socia sum* pro*pterea* tibi, sed subvolo.
Quin seq*ueris praedam*?; et *iam* tibi committo meam.

1. (*Terraneolam*) Ital. *Lodola* deflexo vocabulo ab *Alaudâ* latinorum. Apulis, et Calabri etiam hodie dicitur „ *terragnôla* „ De *terraneolâ* vide Gesnerum, *De avibus pag.* 79.

4. (*Se sustulit*) Ovid. II. Met. 709. *Heic se sustulerat paribus Caduciferalis.*

12. (*Sequeris*] Vide sup. F. XXVIII. v. 7.

Ib. (*Committo*) h. e. meam etiam praedam curae tuae committo, quia *bene* h. e. vere *praedicas*, me tibi diligi, nec te cibo indigere.

Feliciter.

APPENDIX FABULARUM A MARQUARDO GUDIO

E Manuscripto veteri descriptarum.

FABULA I.

MILVUS ÆGROTANS.

Multos quum menses aegrotasset Milvus;
Nec jam videret esse vitae spem suae;
Matrem rogabat, sancta circumiret loca,
Et pro salute vota faceret maxima.

Fa-

AD APPEND.

FAB. I.

M*Ultos quum menses*) Non absimilis exstat fabula apud Æsopum de Corvo aegrotante. Expressit et Camerarius fab. 131. Faernus quoque fabulam suam de Corvo aegrotante ex hac Phaedri sic videtur contexuisse, ut felici variatione senariis in throcaicos conversis eadem fere dixerit. Operae pretium erit sic narrantem audire:

Destitutus corvus aeger mortis in periculo,
Anxius Matrem rogabat, ut salute pro sua
Vota Diis concepta supplex et preces effunderet.
Nate mi, quid vota pro te, Mater inquit, proderunt,
Qui tibi omnes reddidisti semper infensos Deos?
Nam quis, obsecro, est eorum, cujus ex altaribus
Exta tu non involaris, sacra non turbaveris?

3. (*Sancta circumiret loca*) Ut circumire templa, aras etc. Sic in periculis constituti solebant etiam privatorum domos circumire.

4. *Prae-*

Faciam, inquit, fili; sed opem ne non impetrem,
Vehementer vereor; tu, qui delubra omnia
Vastando, cuncta polluisti altaria,
Sacrificiis nullis parcens, nunc quid vis rogem?

4. (*Pro salute*) Ut salutem recuperaret. Lib. 3. fab. 2. *pro vita rogant*.

Ib. (*Vota faceret*) Voveret Diis multa, si filius suus a morbo liberaretur.

5. (*Ne non impetrem*) Vereor me non impetraturam quod peto.

6. (*Tu qui delubra*) Editum fuit *Sed qui delubra*, etc. Non assequor quid sibi velit illud *sed* hic denuo repetitum. Conjicio scripsisse Phaedrum cum emphasi, *Tu qui delubra*, etc. q. d. Quomodo audes tu, qui tot flagitiis deos offendisti, me rogare, ut pro te apud eos intercedam?

8. (*Sacrificiis*) Vox hoc loco quadrisyllaba.

FABULA II.

LEPORES VITÆ PERTÆSI.

Qui sustinere non potest suum malum,
Alios inspiciat, et discat tolerantiam.

§. *Ali.*

AD FAB. II.

1. (*Qui sustinere non potest*) Qui non potest ferre: Terentius Andr. 5. 4.

Non tu tuum malum aequo animo feres?

Sed hoc modo et supra lib. 1. fab. 2. locutus est Phaedrus.

Hoc sustinete, majus ne veniat malum.

Ubi et dixerat *perferte*.

Quia noluistis vestrum ferre, inquit, bonum,
Malum perferte.

Quo loco, quod hic obiter addo, memini clariss. Francium maluisse.

Quia noluistis regem ferre, inquit, bonum.

non male, si tanta mutatio, nulla codicum auctoritate suffulta, possit admitti.

2. (*Alios inspiciat*) Aliorum hominum inspiciat vitam. Sic Teren. Adelph. 3. 3. 62.

In-

3. *Aliquando in silvis strepitu magno conciti*
Lepores clamant, se propter assiduos metus
Finire velle vitam. Sic quemdam ad lacum
Venerunt, miseri quo se praecipites darent

Ad.

Inspicere, tanquam in speculum, in vitas omnium
Jubeo, atque ex aliis, sumere exemplum sibi.

Plinius junior etiam: *Inspicere hominem proprius*

Ib. (*Discat tolerantiam*) Discat *sustinere suum malum*, quod idem est. Illustris. Gudius, cui has Phaedri reliquias debemus, conjicit ita legendum.

Aliorum exemplo toleranter discat pati.

id quod firmat auctoritate Ciceronis, apud quem est. *Toleranter dolores pati*.

3. (*Aliquando*) *Aliquando* hic valet *quodam tempore*. Vide de vi et usu hujus voculae Horat. Tursel. de partic.

Ib. (*In silvis strepitu*) Adi Camer. fab. 56.

Ib. (*Conciti*) Perturbati, metu perculsi. Editum est *conati* in priori editione, nec erratis adscriptum. Non dubito tamen quin sit vitium typographicum, quod sic correximus, monstrante ipso Gudio, qui fabulam hanc hoc pacto constituit:

In silva quondam strepitu magno conciti
Lepores, assiduos velle se propter metus
Finire vitam, clamitant. Sic proximum
Venere ad stagnum, quo se praecipites darent,
Adventu quorum postquam ranae territae,
Confestim in imos trepidantes fugiunt lacus:
Heu, inquit unus, similis illarum est timor.
Sequamur et feramus vitam ut caeteri.

4. (*Propter assiduos metus*) in quibus viverent ob insidias venatorum.

5. (*Finire velle vitam*) *Finire vitam* est mori. Sic Nepos Pausania, cap. ult. *ubi vitam finierat*: nisi quod hic legi volunt *posuerat*. Est tamen et Plinii *finire vitam*; et Ovidii in Tristibus.

Quilibet hanc saevo vitam mihi finiat ense.

Et sic fere in perorat. Metam.

Incerti spatium mihi finiat aevi.

6. (*Quo se praecipites darent*) Quo se praecipitarent. Terent. Andr. 3. 4. 27.

Utinam esset aliquid hic, quo nunc me praecipitem darem.

8.

Adventu quorum postquam ranae territae
Virides in algas miserae fugientes ruunt:
Heu, inquit unus, sunt et alii, quos timor
Vexat malorum. Ferte vitam, ut caeteri.

8. (*Virides in algas*) Ulvas. Nam *algam* volunt esse maris, *alvam* stagnorum.
9 (*Heu inquit* (Lib. 1. fab. 7.
Heu quanta nobis instat pernicies, ait.
Ib. (*Unus*) Unus nempe fugientium leporum:
10. (*Malorum*) Miseriarum, calamitatum. Sic initio, *sufficere suum malum*.

FABULA III.

VULPIS ET JUPITER.

Naturam turpem nulla fortuna obtegit,
§ *Humanam in speciem quum vertisset Jupiter*
Vulpem, regali pellex ut sedit throno,
Scarabeum vidit prorepentem ex angulo;
Notamque ad praedam celeri prosiluit gradu.
Superi risere, magnus erubuit pater,

Repu-

AD FAB. III.

1. (*Fortuna*) Dignitas, honor.
2. (*Humanam in speciem*) In hominis formam.
3. (*Regali*) Regis. Cum Jupiter eam collocasset in solio regali. *Rex* autem a poetis Graecis et Latinis vocatur Jupiter, ut Juno *regina*. Virg. Æn. lib. 10. 621. de Jove:

Rex aetherei breviter sic fatur Olympi.

Et lib. 1. Juno ipsa de se.

Ast ego, quae divum incedo regina.

Sed nec hi solum, sed multo minores etiam, ut Pan, et si quid eo vilius, Reges dicebantur, quod Graeci et Latini exemplis passim docent.

Ib. (*Pellex*) Nam in humanam speciem versa, et jam regina facta, et sic Jovi dilecta, pellex erat Junonis. De pellicibus, quas Jupiter adamavit, ubique Ovid. in Met.

5. (*Praedam*) Qua scilicet solebat delectari, cum adhuc vulpis esset.

Ib. (*Celeri prosiluit gradu*) De throno prosiluit *veloci saltu*, ut est lib. 3. fab. 2.

6. (*Magnus erubuit pater*) Erubuit Jupiter: nam *magnus* ejus cognomentum, V. lib. 4. fab. 17.

7.

Repudiatam turpemque pellicem expulit;
His prosequutus: Vive quo digna es modo,
Quae nostris uti meritis digne non poteș.

FA.

7. (*Turpemque pellicem*) Quia rem turpem commisisset. Nam repudiari olim solitae uxores ob rem pudendam.

8. (*His prosequutus*) Hac verba adjiciens. Attende ad varietatem hujus formulae. Lib. 1. fab. 6.

Sic est locutus.

Ibid, fab. 10.

Dixisse fertur.

Ibid. fab. 12.

Vocem hanc edidisse dicitur.

Ibid. fab. 14.

Haec edidit.

Ibid. fab. 27.

Fertur locutus.

Lib. 2. fab. 5.

Sic prosequutus:

Ibid. fab. 20.

Hoc locutus est modo, etc.

9. (*Meritis*) Beneficiis, quibus te prosequimur.

Ib. (*Digne*) Ubi docebat ad id dignitatis fastigium evectam.

AD

FABULA IV.

LEO ET MUS.

Ne quis minores laedat, fabula haec monet.
§ Leone in silva dormiente, rustici
Luxuriabant mures: et unus ex iis
Super cubantem casu quodam transiit.
Expergefactus miserum Leo celeri impetu 5
Arripuit; ille veniam sibi dari rogat,
Crimen fatetur, peccatum imprudentiae.
Hoc

AD FAB. IV.

1. (*Minores*) Qui sunt minores, quam ipse est. Tale quid docuit supra lib. 1. fab. 28.

Quamvis sublimes debent humiles metuere.

Ib. (*Laedat*) Injuria aliqua afficiat.

2. (*Rustici*) *Rustici* idem est Ciceroni, quod *agrarii* vel *agrestes*.

3. (*Luxuriabant mures: et unus ex iis*) Ita ex conjectura hunc versum restituimus; cum antea editum esset.

Luxuriantes mures, unus ex iis
Super cubantem, etc.

contra omnem analogiam et regulas artis metricae: Nobiliss. Broukhusius malebat,

Lasciviebant mures, unus ex iis.

praecipue quod *lascivire* huic loco magis convenire videretur, quam *luxuriare*. Quicquid fit, prior lectio tota cubat in mendo.

5. (*Celeri impetu*) Sic praeced. fab. *Celeri gradu*.

6. (*Veniam sibi dari rogat*) Sic lib. 1. fab. 22.

Dedissem veniam supplici.

Lib. 4. fab. 19.

Oro ut imprudentiae
Des primum veniam.

7. (*Crimen fatetur*) Editum fuit

Crimen supplex fatetur, peccatum imprudentiae.

sed respuente versu. Inducendum est, si versus constabit, vel *crimen*, vel *supplex*, sensu tamen integro.

Supplex fatetur peccatum imprudentiae.

scilicet esse: vel

(*Crimen fatetur, peccatum imprudentiae.*

Fatetur crimen a se commissum, quod nempe sit non mali animi, sed imprudentiae peccatum. Nisi malis *imprudentia*, id est, a se peccatum esse per imprudentiam, suffragante Petro Francio.

8.

Hoc Rex ulcisci gloriosum non putans,
Ignovit et dimisit. Post paucos dies
Leo dum vagatur noctu, in foveam decidit.
Captum ut se agnovit laqueis, voce maxima
Rugire coepit; cujus immanem ad sonum
Mus subito accurrens: non est quod timeas, ait,
Beneficio magno gratiam reddam parem.
Mox omnes artus, artuum et ligamina
Lustrare coepit, cognitosque dentibus

Mox

8. (*Rex*) Leo, qui Rex dicitur ferarum. Lib. 4. fab. 12.
Quum se ferarum Regem fecisset Leo.
Ad illum locum, et cum eo confer, quae late commentatus est Gudius ad lib. 1. fab. 5.

Ibid. (*Gloriosum non putans*) Non putans convenire cum gloria magnanimi leonis.

9. (*Dimisit*) Dimisit murem incolumem.

Ibid. (*Post paucos dies*) Sic et l. 1. fab. 17. *Paucis diebus interpositis*. Lib. 3. fab. 2.

10. (*Dum vagatur*) Dum pervagatur nemora, dum huc illuc discurrit.

Ibid. (*In foveam*) Factam ad capiendas feras. Vide lib. 3. fab. 2.

11. (*Captum ut se agnovit laqueis*) Imitatur more suo Virgil. qui Georg. 1.
Tum laqueis captare feras.

Ib. (*Voce maxima*) Lib. 1. fab. 11. de Asino venante.
Clamorem subitum tollit totis viribus.
Rugire autem vox est leonum.

13. (*Non est quod timeas, ait*) Idem habes lib. 2. fab. 1. et lib. 3. fab. 2. *Temere absiste.*

14. (*Beneficio magno*) Quod mihi nuper praestitisti, cum me incolumem dimitteres. Nempe verum est, quod dixit lib. 3. fab. 2.
Solet a despectis par referri gratia.

15. (*Artus*) Nodos et juncturas. Sic articuli sunt noduli, parvulae juncturae. Sic apud Plinium *articoli segetum*, pro nodis. Eleganter autem Phaedrus nervis conjunxit artus. Quemadmodum enim in humani corporis fabrica incisis nervis laxantur artus: ita in laqueis e nervo ferino contextis, artus sive nodi, quibus ferae mirifico quodam artificio constringuntur, laxantur, si nervos seces.

16. (*Lustrare*) Diligenter inspicere, ubi facillime possent divelli.

Ib. (*Cognitosque*) Post diligentem lustrationem inventos;

Nervos rodendo laxat ingenio artuum.
Sic captum mus leonem silvis reddidit.

17. (*Laxat ingenio artuum*) Artificiosum et ingeniosum apparatum nodorum concurrentium, quibus statim implicabatur fera, atque in latentes illos laqueos incidebat. Sic Plinius dixit in Epist. *Ingenium coenae*, pro artificioso convivii apparatu.

18. (*Sic captum*) De Leone plagis liberato vide aliquid in Camerar. fab. 319.

FABVLA V.

HOMO ET ARBORES.

Pereunt, suis auxilium qui dant hostibus.
§ Facta bipenni quidam ab arboribus petit,
Manubrium ut darent, e ligno, quod foret
Firmum: jusserunt omnes oleastrum dari.

Ac.

AD FAB. V.

1. (*Auxilium qui dant*) Sic lib. 1. fab. 25.
Consilia qui dant prava cautis hominibus.
Et lib. 4. fab. 18.
Qui fert malis auxilium, post tempus dolet.
(*Auxilium dare*) est Virg. Æn. lib. 2. v. 691.
Da deinde auxilium, pater, atque haec omnia firma.

2. (*Bipenni*) Securi, sic dicta, quia ab utraque parte habet aciem.

3. (*E ligno*) Sic Plautus dixit, *e ferro fabricatum est.* Virg. *Lorica ex aere.*

4. (*Firmum*) *Firmum* proprie dicitur de ligno durissimo, ad imitationem Virg. lib. 2. Æn.
Firma cavavit
Robora.
Id est dura, quae Plinius vocat inflexibilia.
Ibid. (*Oleastrum*) Lignum ex *Oleastro*; id est Olea silvestri. Synecdoche.

Accepit munus, aptans et manubrium
Coepit securi magna excidere robora.
Dumque eligebat quae vellet, sic Fraxino
Dixisse fertur Quercus, Merito caedimur.

EXPLICIT FELICITER.

5. (*Aptans et manubrium*) Nempe *securi*. *Aptare facta manubria* est apud Columellam lib. XI. *Aptare trabes* apud Virgil. I. Æn.

6. (*Coepit securi magna excidere robora*) Elegans formula, quam Phaedrus videtur habuisse in deliciis, quod passim in his fabulis videre est. Lib. I, fab. 2.

Cum coepissent quaeri.

Ibid. ead. fab.

Corripere coepit singulas.

Ibid. fab. I.

Redire moerens coepit ad proprium genus.

et alibi.

Ib. (*Excidere robora*) *Securi caedere* est apud Ovidium. *Caedere arbores* apud Virgilium. *Qui rebus illic caecidit* apud Ciceronem.

Ib. (*Robora*) Durissimas quercus, caeterasque arbores.

7. (*Dumque eligebat*) Dum eligeret quae sibi vellet robora truncare vel excidere.

8. (*Merito caedimur*) Sic plane noster lib. I. fab. 31.

De reliquis tunc una, Merito plectimur.

FI.

FL. AVIANI
FABULÆ XLII.

Variis Lectionibus & Notis illustratæ.

Ad Scholæ usum.

TYPOGRAPHI MONITUM.

Sententias, quae a Graecis dicuntur, diversis typorum formis expressi; quod eas Critici ad Auctorem alium referant, et aetatem minus bonam redolere putent. Retinere volui, ut qui scholas habent, per eas juventutem exerceant monendo, castigando, reficiendo. Notae enim ipsae ad scholae usum dumtaxat scriptae sunt: quod sane qui reputabit, et quanti valeat intelliget, non plura requiret.

AVIANUS THEODOSIO

S. D.

DUbitanti mihi, Theodosi optime, cuinam litterarum titulo nostri nominis memoriam mandaremus, fabularum textus occurrit, quod in his urbane concepta falsitas deceat, et non incumbat necessitas veritatis. Nam quis tecum de oratione, quis de poemate loqueretur, cum in utroque litterarum genere et Atticos Graeca eruditione superes, et Latinitate Romanos? Hujus ergo materiae ducem nobis Æsopum noveris: qui responso Delphici Apollinis monitus ridicula orsus est, ut legenda firmaret. Verum has pro exemplo fabulas et Socrates divinis operibus indidit, et poemati suo Flaccus aptavit, quod in se sub jocorum communu-

AVianus) Ex antiquis codicibus et MSS. non *Avienus*, ut vulgo. Qua de re V. Cannegieteri Dissertationem c. 7.

Theodosio) Privato homini, amico suo, ut apparet ex modo scribendi, non Imperatori, ut quidam putarunt. V. eumdem Cannegieterum ib. c. 4. et seq.

Veritatis) Quae difficillime invenitur et explicatur.

Legenda firmaret) Auctoritate Apollinis fabulas confirmaret, et ad legendum homines alliceret.

Pro exemplo) Ut essent exemplo. Exemplum enim dividitur in verum et fictum.

Socrates) Quia Socrates solebat disputare a simili.

Flaccus) Horatius, qui in Sermonibus et Epistolis uti solet fabulis.

Poemati) Hoc est carminibus suis. Sumitur tum *poema*, tum *poesis* interdum pro toto opere poetico; quamvis constet ex partibus longe diversis.

Grae-

munium specie, vitae argumenta contineant quas Graecis jambis Babrias repetens in duo volumina coarctavit; Phaedrus etiam partem aliquam quinque in libellos resolvit. De his ergo usque ad quadraginta et duas in unum redactas fabulas dedi: quas rudi Latinitate compositas elegis sum explicaru conatus. Habes ergo opus, quo animum oblectes, ingenium exerceas, solicitudinem leves, totumque vivendi ordinem cautus agnoscas. Loqui vero arbores, feras cum hominibus gemere, verbis certare volucres, animalia ridere fecimus; ut pro singulorum necessitatibus vel ab ipsis inanimis sententia proferatur. Vale.

Graecis) Al. *Graecus*.
Babrias) De quo Suidas, et Jo. Tzetzes. Al. *Gabrias*. V. Fabricium Biblioth. Graec. t. 2. c. 9. n. 7.
Elegis) Elegiacis versibus.
Gemere] Confabulari. Nam apud hunc Poetam verbum *Gemo* significat quemlibet sonum mittere pro mittentis natura. Ita usurpatur fab. 26. Apud alios auctores *gemitus* ponitur pro ejulatu; vel pro sono ejulatum imitante, cujusmodi est in Satyr. Petronii c. 120. *Antra gemunt*.

A V I A N I

FABVLA I.

RUSTICA ET LUPUS.

Rustica deflenti parvo juraverat olim,
Ni taceat, rabido quod foret esca lupo.
Credulus hanc vocem lupus audiit, et manet ipsas
Pervigil ante fores, irrita vota gerens.
Nam lassata puer nimiae dat membra quieti,
Spem quoque raptori sustulit inde fames.
Hunc ubi sylvarum repetentem lustra suarum
Jejunum conjux sensit adesse lupa,
Cur, inquit, nullam reffers de more rapinam:
Languida consumtis sed trahis ora genis?
Ne mireris, ait, deceptum fraude maligna
Vix miserum vacua delituisse fuga.
Nam quae praeda, rogo, quae spes contingere posset,
Jurgia nutricis cum mihi verba darent?
Haec sibi dicta putet seque hac sciat arte notari
foemineam quisquis credidit esse fidem.

AD FABULAM I.

Quod foret) Duriuscula constructio, quamvis excusetur a Grammaticis.

Nimiae) Idest multae, permultae. Ego malim *simul ac* pro *nimiae*.

Reffers) Primam in hac voce, et similibus, ex particula *re* compositis, non raro Poetae producunt, geminata littera sequente.

Haec sibi dicta etc.) Distichon hoc nec Aviani est, ne facit ad rem. Neque enim per hanc fabulam fides foeminae reprehenditur, sed stolida lupi credulitas. Laudanda foeminaeque puerum verbo potius terruit, quam facto laesit; contra reprehendendus lupus, qui minis ad terrorem jactatis temere credidit. Adde minus Latine dici, *esse fidem foemineam*, pro esse fidem foeminis.

FABULA II.

AQUILA ET TESTUDO.

Pennatis avibus quondam testudo locuta est,
Si quis eam volucrem constituisset humi,
Protinus e rubris conchas proferret arenis,
Quis pretium nitido cortice bacca daret;
Indignans sibimet, tardo quod sedula gressu,
Nil ageret toto perficeretque die.
Ast ubi promisit aquilam fallacibus implet,
Experta est similem perfida lingua fidem.
Et male mercatis dum quaerit sidera pennis,
Occidit infelix alitis ungue fero.
Tum quoque sublimis, cum jam moreretur, in auras
Ingemuit, votis haec licuisse suis.
Nam dedit exosae post haec documenta quietis,
Non sine supremo magna labore peti.
Sic quicumque nova sublatus laude tumescit,
Dat merito poenas, dum meliora cupit.

AD FAB. II.

Constituisset humi) i. siquis eam, humi cum esset, constituisset volucrem, alis suis sustulisset in auras. Cannegieter ex conjectura leg. *corripuisset humo*.

E rubris conchas) Margaritas mari rubri.

Fallacibus) promissis non solutis, fefellit aquilam, cujus alis in altum sublata fuerat: at aquila foedifragam discerpsit.

Sublimis) i. sublimis cum esset. Al. leg. *sublimes*.

Supremo labore) i. extremo periculo, supremo malo;

Sic etc.) Distichon nescio cujus, certe poetae non boni.

FABVLA III.

CANCRI.

Curvus retro cedens cum fert vestigia cancer,
Hispida saxosis terga relisit aquis.
Hunc genitrix facili cupiens procedere gressu,
Talibus alloquiis praemonuisse datur.
Ne tibi transverso placeant haec devia, nate,
Rursus in obliquos neu velis ire pedes:
Sed nisu contenta ferens vestigia recto,
Innocuos prono tramite siste gradus.
Cui gnatus, faciam, si me praecesseris, inquit,
Rectaque monstrantem certior ipse sequar.
Nam stultum nimis est, cum tu pravissima tentes,
Alterius censor ut vitiosa notes.

AD FAB. III.

Relisit) Impegit in saxa; tergaque infregit.

Datur) i. dicitur. *Da* pro dic passim apud Poetas. Vide Fab. 15. & 25.

Ne tibi) Ne tu transversus eas per devia; neu velis ire *rursus*, idest retrorsum, in pedes obliquos. Duo enim monet.

Contenta) i. intenta.

Prono) *prono tramite* dixit etiam Lucretius lib. 6. 26. Alii leg. *prorso*. Alii *proso*, extrusa littera canina, idest recto.

Nam stultum) Clausula ejusdem farinae, ac duae superiores.

FABULA IV.

BOREAS ET PHŒBUS.

Immitis Boreas, placidusque ad sidera Phaebus
Jurgia cum magno conseruere Jove.
Quis prior inceptum peragat: mediumque per orbem
Carpebat solitum forte viator iter.
Convenit, hanc potius liti praefigere causam,
Pallia nudato decutienda viro.
Protinus impulsus ventis circumtonat aether,
Et gelidus nimias depluit imber aquas.
Ille magis duplicem lateri circumdat amictum,
Turbida summotos qua trahit aura sinus.
Sed tenues radios paulatim increscere Phoebus
Jusserat, ut nimio surgeret igne jubar,
Donec lassa volens requiescere membra viator,
Deposita fessus veste resedit humi.
Tum victor docuit praesentia numina Titan,
Nullum praemissis vincere posse minis.

AD FAB. IV.

Ad sidera) idem est atque apud sidera, hoc est apud Deos una cum magno Jove litem audientes.

Quis) Pro uter.

Mediumque etc.) Meridie, cum Sol est in orbe medio.

Convenit) Ital. *Convengon fra loro*, ut recte clarissimus Trombellus.

Ut nimio etc.) Cannegieter ex conjectura leg. *et nimio surgere in igne*.

Praesentia) Quae aderant.

Minis) quia Boreas vi egerat.

FABVLA V.

ASINUS PELLE LEONIS INDUTUS.

Metiri se quemque decet, propriisque juvari
Laudibus, alterius nec bona ferre sibi.
Ne detracta gravem faciant miracula risum,
Coeperit in solitis cum remanere malis.
Exuvias asinus Getuli forte leonis
Repperit, et spoliis induit ora novis.
Aptavitque suis incongrua tegmina membris,
Et miserum tanto pressit honore caput.
Ast ubi terribilis animo circumstetit horror,
Pigraque praesumtus venit in ossa vigor:
Mitibus ille feris communia pabula calcans,
Turbabat pavidos per sua rura boves.
Rusticus hunc magna postquam deprehendit ab aure;
Correptum vinculis, verberibusque domat:
Et simul abstracto denudans corpora tergo,
Increpat his miserum vocibus ille pecus.
Forsitan ignotos mutato tegmine fallis:
At mihi, ceu quondam, semper asellus eris.

AD FAB. V.

Miracula) Pro re omni, quae admirationem movet.
Remanere) Al. remeare.
Getuli) Al. *defuncti*.
Animo) Al. *mimo*. Fortasse melius.
Praesumtus) Ante sumtus per mimum ad terrendas alias feras.
Pavidos) Al. *pavidus*.
Sua rura) Al. *sua lustra*.
Pecus) Omne genus animalis praeter hominem vocatur hoc nomine.
Fallis) Alii, et quidem melius, leg. *fallus*.
Ceu) Al. *qui*.

FABVLA VI.

RANA ET VULPES.

EDita gurgitibus, olimque immersa profundo,
Et luteis tantum semper amica vadis,
Ad superos colles, herbosaque prata recurrens,
Mulcebat miseras turgida rana feras,
Callida quod posset gravibus succurrere morbis,
Et vitam ingenio continuare suo.
Nec se Paeonio jactat cessisse magistro,
Quamvis perpetuos curet in orbe Deos.
Tunc vulpes pecudum ridens astuta quietem,
Verborum vacuam prodidit esse fidem.
Haec dabit aegrotis, inquit, medicamina membris,
Pallida caeruleus cui notat ora color?
Ne sibimet quisquam de rebus inaniter ullis,
Quas nequit, imponat, ista fabella monet.

AD FAB. VI.

Olimque) Quidam legendum putant, *limoque.*

Colles) Al. calles.

Mulcebat miseras) Mulcendo leniebat miserias ferarum, quod ipsa medicam artem teneret.

Paeonio) Paeon Deorum medicus apud Homerum Iliad. 5.

Perpetuos) Æternos et immortales.

Pecudum quietem) Ceterae pecudes quiescebant, non repugnantes ranae dictis.

Ne sibimet) Distichon ineptum, nec Aviano dignum.

FABULA VII.

CANIS ET RUSTICUS.

Haud facile est pravis innatum mentibus, ut se
Muneribus dignas suppliciove putent.
Forte canis quidam nullis latratibus horrens,
Nec patulis primum rictibus ora trahens,
Mollia sed pavidae submittens verbera caudae,
Concitus audaci vulnera dente dabat.
Hunc dominus, ne quem probitas simulata lateret,
Jusserat in rabido gutture ferre notam.
Faucibus et nexis crepitantia subligat aera,
Quae facili motu signa cavenda darent.
Haec tamen ille sibi credebat munera ferri,
Et similem turbam despiciebat ovans.
Tunc insultantem senior de plebe superbum
Aggreditur, tali singula voce movens.
Infelix, quae tanta rapit dementia sensum,
Munera pro meritis si cupis ista dari?
Non hoc virtutis decus ostentatur in aere;
Nequitiae testem sed geris inde sonum.

AD FAB. VII.

Haud facile) Distichon ex alia vena, et quidem misera.

Submittens) Subjiciens utero caudam.

Verbera caudae) Canes, qui latrant et minantur, tollunt caudam, sibique dorsum verberant.

Notam) Vulgo leg. *nolam*: sed *nola* et primum syllabam habet longam, et versum sequentem reddit supervacuum.

Tunc) Al. *hunc*.

Insultantem) tintinnabulum saltando jactantem.

Aggreditur) Al. *Alloquitur*.

Movens) Al. monens.

Munera) Tintinnabulum non erat munus et praemium, sed testimonium nequitiae.

FABULA VIII.

CAMELUS ET JUPITER.

Contentum propriis sapientem vivere rebus,
Nec cupere alterius, nostra fabella monet;
Indignata cito ne stet fortuna recursu,
Atque eadem minuat, quae dedit ante, rota.
Corporis immensi fertur pecus isse per auras,
Et magnum precibus sollicitasse Jovem.
Turpe nimis cunctis, irridendumque videri
Insignes geminis cornibus ire boves;
Se solum nulla munitum parte camelum,
Objectum cunctis, expositumque feris.
Jupiter arridens postquam sperata negavit,
Insuper et magnae sustulit auris onus.
Vive minor merito, cui sors non sufficit, inquit:
Et tua perpetuum, livide, damna geme.

AD FAB. VIII.

Contentum etc.) Tetrastichon nescio cujus.
Pecus) Camelus.
Per auras) Al. *per arva*.
Magnum) Al. *magnis*.
Arridens) Al. *at ridens*, et quidem fortasse melius.
Sperata) Et negavit, quae camelus speraverat, et insuper eum mulcavit auribus.
Minor merito) Sine auribus, quas merueras ante preces et querelas istas.

FABULA IX.

VIATORES ET URSA.

Montibus ignotis, curvisque in vallibus arctum
Cum socio quidam susciperat iter,
Securus quodcumque malum fortuna tulisset,
Robore collato posset uterque pati.
Dumque per inceptum vario sermone feruntur,
In mediam praeceps convenit ursa viam.
Horum alter facili comprendens robora cursu
In viridi trepidum fronde pependit onus:
Ille trahens nullo jacuit vestigia gressu,
Exanimem fingens, sponte relisus humi.
Continuo praedam cupiens fera saeva cucurrit,
Et miserum curvis unguibus ante levat:

Ve-

AD FAB. IX.

Arctum) iter *arctum*, seu *artum*, est difficile atque impeditum.

Securus) Deest *quod* ad plenam et elegantem constructionem.

Inceptum) Cannegieter ex conjectura leg. *incertum*.

Convenit) Idem leg. *en venit*. Cur non *advenit*? Sed verbum hoc Aviani proprium. V. fab. 17.

Facili) i. agili.

Relisus) Stratus. Cannegieter mavult *refusus*, vel *corpore fusus*.

Cupiens) Fortasse *rapiens*, ut idem conjicit.

Ante) Antequam voret.

Men-

Verum ubi concreto riguerunt membra timore,
Nam solitus mentis liquerat ossa calor)
Tunc olidum credens, quamvis jejuna, cadaver,
Deserit, et lustris conditur ursa suis.
Sed cum securi paulatim in verba redissent;
Liberior justo qui fuit ante fugax;
Dic sodes, quidnam trepido tibi retulit ursa?
Nam secreta diu multaque verba dedit.
Magna quidem monuit: tamen haec quoque maxima jussit,
Quae misero semper sunt facienda mihi.
Ne facile alterius repetas consortia, dixit,
Rursus ab insana ne capiare fera.

Mentis) Spirituum. Melius Cannegieter, *mentem liquit et ossa*.

Deserit) Fama est, ursam parcere cadaveribus: quod Poetae satis est, licet fortasse falsum sit.

Liberior justo) Non enim fugaci et faedifrago jocari licebat.

Diu) Al. *sibi*.

Repetas) Ne rursus ineas societatem cum altero illo, qui te deseruit.

Insana) Idest rabida.

FABULA X.

EQUES CALVUS.

Calvus eques capiti solitus religare capillos,
Atque alias nudo vertice ferre comas,
Ad campum nitidis venit conspectus in armis,
Et facilem frenis flectere coepit equum.
Huius ab adverso Boreae spiramina perflant,
Ridiculum populo conspiciente caput.
Nam mox dejecto nituit frons nuda galero,
Discolor apposita quae fuit ante coma.
Ille sagax, tantis quod risus millibus esset,
Distulit admota calliditate jocum,
Quid mirum appositos, referens, fugisse capillos,
Quem prius aequaevae deseruere comae?
Ridiculo cuiquam cum sis, absolvere temet
Opposita veri cum ratione stude.

AD FAB. X.

Ad campum) In campum Martium, ubi exercitationes fiebant.

Hujus ab adverso) Adversus hunc spirante vento, apparuit calvitium. Sed modus dicendi, si caret librariorum mendo, duriusculus est.

Galero) Galericulo dejecto, apparuit frons alterius coloris.

Distulit) Callide jocum disjecit.

Appositos) Adscititios. Al. *positos*.

Ridiculo) etc.) Distichon adscititium, et male compactum.

FA.

FABULA XI.

OLLA ÆREA ET LUTEA.

Arripiens geminas ripis cedentibus ollas
Insanis pariter flumen agebat aquis.
Sed diversa duas ars et natura creavit:
Ære prior fusa est: altera ficta luto.
Dispar erat fragili, et salidae concordia motus,
Incertumque vagus amnis habebat iter;
Ne tamen allisam confringeret aerea testam;
Jurabat solitam longius ire viam,
Illa timens (ne quid levibus graviora nocerent,
Et quia nulla brevi est cum meliore fides)
Quamvis securam verbis me feceris, inquit,
Non timor ex animo decutiendus erit.
Nam, me sive tibi, seu te mihi conferat unda,
Semper ero ambobus subdita sola malis.
Pauperior caveat sese sociare potenti;
Namque fides illi cum parili melior.

AD FAB. XI.

Arripiens) Vulgo leg. ***eripiens***.
Cedentibus) Disjectis.
Dispar) Non poterant convenire ratione diversi ponderis.
Vagus) Fractis enim ripis exundabat.
Habebat) Al. ***Agebat***.
Ne tamen) Ærea jurejurando pollicebatur, alteram sibi allisam non esse perituram.
Allisam) Al. ***elisam***. Al. ***illisam***:
Brevi) tenui atque imbecillo.
Pauperior etc.) Distichon sequioris poetae.

FABULA XII.

RUSTICUS QUI THESAURUM INVENERAT.

Rusticus impresso molitus vomere terram
Thesaurum sulcis prosiluisse videt.
Mox indigna animo properante reliquit aratra,
Semina compellens ad meliora boves.
Continuo supplex Telluri construit aram,
Quae sibi depositas sponte dedisset opes.
Hunc fortuna novis gaudentem provida rebus
Admonet, indignam se quoque thure dolens.
Nunc inventa meis non profers munera templis,
Atque alios mavis participare deos.
Sed cum surrepto fueris tristissimus auro,
Me primam lacrimis sollicitabis ineps.
Non me ridenti, sed tristi cernere vultu
Fas erit, et vacua sint tibi vota tua.
Unius accepto peccat grave quisque talento,
Si, quod ab hoc sumsit, imputat hoc alii.

AD FAB. XII.

Indigna) Non digna novis opibus suis.

Semina meliora) Per translationem. Non enim amplius serere volebat agros.

Profers (Al. *prodis*. Dolet autem fortuna, se non coli sacrificiis.

Non me etc.) Tetrastichon ab auctore profectum minus idoneo.

FABULA XIII.

TAURUS ET LEO.

Immensum taurus fugeret cum forte leonem ;
Totaque desertis quaereret antra viis :
Speluncam reperit , quam tunc hirsutus habebat ,
Cinyphii ductor qui gregis esse solet .
Ast ubi summissa meditantem irrumpere fronte
Obvius obliquo terruit ore caper ;
Tristis abit , longaque fugax de valle locutus
(Nam timor expulsum jurgia ferre vetat)
Non te demissis setosum , putide , barbis ,
Illum qui superest , consequiturque , tremo .
Nam si discedat , nosces , stultissime , quantum
Discrepet a tauri viribus hircus olens .
Dum cupis illatum tibimet persolvere damnum ,
Absque tui damno hocce caveto fore .

AD FAB. XIII.

Viis) Al. *jugis* : et quidem aptius ad *antra* .
Habebat) Occupabat caper , isque princeps .
Cynyphii) Ex hac regione Africae , ubi multi , et grandes hirci .
Ast) Al. *post* .
Obliquo) Indignanti , ideoque transverso .
Timor) Timor a Leone in caussa erat , cur taurus non jurgaretur cum hirco , a quo expellebatur antro .
Superest) Superstat .
Consequitur) Al. insequitur .
Dum cupis etc.) Ex alio genu , nec sane bono .

FABULA XIV.

SIMIA ET JUPITER.

Jupiter in toto quondam quaesiverat orbe,
Munera natorum quis meliora daret.
Certatim ad Regem currit genus omne ferarum,
Permistumque homini cogitur ire pecus.
Sed nec squamigeri desunt ad jurgia pisces,
Vel quidquid volucrum purior aura vehit.
Inter quos trepidae ducebant pignora matres,
Judicio tanti discutienda Dei.
Tunc brevis informem traheret cum simia natum;
Ipsum etiam in risum compulit ire Jovem.
Hanc tamen ante alias rupit turpissima vocem,
Dum generis crimen sic abolere cupit.
Jupiter hoc nolit; maneat victoria si quem,
Judicio superest omnibus iste meo.
Ergo mos homini est, quidquid sibi fecerit ipse,
Vile licet maneat; comprobat ipse tamen.
Nolo velis rerum quidquam laudare tuarum,
Alterius nisi sint ore probata prius.

AD FAB. XIV.

Munera natorum) Idest natos, Latine et Poetice.

Inter etc.) Cannegieter sic ex conject. leg. ***Inter tot trepidas ducentes*** etc. ***Judicio tanti*** etc. ***Hic brevis*** etc.

Hanc) Fortasse ***Et***.

Generis) prolis, Al. ***genitrix***.

Nolit) Sit Jupiter invitus: si aliquem manet victoria, manet istum simium, qui judicio meo superstat omnibus. Alii leg. ***norit***, pro ***nolit***.

Ergo mos etc.) Ex trivio.

FABULA XV.

GRUS ET PAVO.

Threiciam volucrem ferïur Junonius ales
Communi sociam continuisse cibo.
Namque inter varias fuerat discordia formas;
Magnaque de facili jurgia lite trahunt.
Quod sibi multimodo fulgerent membra decore,
Caeruleam facerent livida terga gruem.
Et simul erectae circumdans tegmina caudae;
Sparserat arcanum rursus in astra jubar.
Illa licet nullo pennarum certet honore,
His tamen insultans vocibus usa datur:
Quamvis innumerus plumas variaverit ordo,
Mersus humi semper florida terga geris.
Ast ego deformi sublimis in aera penna
Proxima sideribus, numinibusque feror.
Si quadam virtute nites, ne despice quemquam
Ex alia quadam forsan et ille nitet.

AD FAB. XV.

Threiciam) Grus aestate in Thracia degit, hieme secedit in Libyam.

Junonius) Pavo.

Continuisse) Tenuisse. Quid si *conciliasse*? Sic enim recte nascitur postea particula *namque*. Al. *continuasse*, quod verbum habes f. 21. et 34.

Trahunt) Intellige originem.

Arcanum) Recte Barthius putat legi posse *arquatum*, a figura caudae jam explicatae.

Rursus) pro *retrorsus*, ut in Fab. 3.

Datur) Dicitur, ut in Fab. eadem, et 25.

Quamvis etc.) Tu praestas plurimis, sed inertibus ego volatu.

Si quadam etc.) Adscititium.

FABULA XVI.

QUERCUS ET ARUNDO.

Montibus e summis radicibus eruta quercus
Decidit, insani turbine victa noti.
Quam tumidis subter decurrens alveus undis
Suscipit, et fluvio praecipitante rapit.
Verum, ubi diversis impellitur ardua ripis
In fragiles calamos, grande resedit onus.
Tunc sic exiguo connectens cespite ramos,
Miratur liquidis quod stet arundo vadis.
Se quoque tam vasto nec dum consistere trunco,
Ast illam tenui cortice ferre minas.
Stridula mox blando respondit canna susurro,
Seque magis tutam debilitate docet.
Tu rapidos, inquit, ventos, saevasque procellas
Despicis, et totis viribus acta ruis.
Ast ego surgentes paulatim demoror austros,
Et quamvis levibus provida cedo notis.
In tua praeruptus offendit robora nimbus:
Motibus aura meis ludificata perit.
Haec nos dicta monent magnis obsistere frustra,
Paulatimque truces exsuperare minas.

AD FAB. XVI.

Radicitus) Al. *radicibus*.

Ramos) Ita vocantur calami tenues arundinis. Sic enim construe: *Tunc miratur, quod arundo connectens ramos cespite sic exiguo stet* etc.

Se quoque) Illud quoque miratur, etc.

Rapidos) Al. *rabidos*.

Totis) Al. *tutis*.

Ast) Cannegieter *haud* legit. Quia arundo non demoratur austros paullatim surgentes, sed cedit statim.

Praeruptus) Al. *proruptus*.

Haec nos etc.) Aliunde petitum et adsutum.

FABULA XVII.

TIGRIS ET VENATOR.

Venator jaculis haud irrita vulnera torquens,
Turbabat rapidas per sua lustra feras.
Tunc pavidis audax cupiens succurrere tigris,
Verbere commotas jussit adesse minas.
Ille tamen solito contorquens tela lacerto,
Nunc tibi, qualis eram, nuntius iste feret.
Et simul emissum transegit viscera ferrum,
Perstrinxitque citos hasta cruenta pedes.
Molliter affixum traheret cum saucia telum,
A trepida fertur vulpe retenta diu.
Dum rogat, unde foret, qui talia vulnera ferret,
Aut ubinam jaculum delituisset agens?
Illa gemens, fractoque loqui vix murmure coepit:
Nam solitas voces ira dolorque rapit.
Nulla quidem medio convenit in aggere forma,
Quaeque oculis olim sit repetenda meis:
Sed cruor, et validis in nos directa lacertis
Ostendunt aliquem tela fuisse virum.
Bruta licet soleant animalia jure timeri,
Omnibus est illis plus metuendus homo.

AD FAB. XVII.

Verbere) Quo solent uti venatores ad excitandas feras.
Qualis eram) Tempus pro tempore.
Feret) Al. *refert*.
Transegit) Als. *transjecit*.
Perstrinxit) Al. *praestrinxit*.
Molliter) Leniter extraheret.
Retenta diu) multis verbis.
Convenit) Pro simplici *venit*, ut solet Avianus. V. Fab. 9.
In aggere) In loco pugnae, ut Virgilius Æn. 5. 113. *medio canit aggere ludo*. Communiter *agger* est via quaedam sublimior. Al. *ab aggere*.
Quaeque etc.) Et quam olim, si viderem, recognoscam.
Virum) Vel hac voce significat venatorem non vulgarem, vel simpliciter hominem, ut idem fab. 19. et 24. et Virgilius Georg. 4. 223.
Bruta etc.) Ex vana infirmiore.

FABULA XVIII.

JUVENCI ET LEO.

Quatuor immensis quondam per prata juvencis
Fertur amicitiae tanta fuisse fides,
Ut simul emissos nullus divelleret error,
Rursus et e pastu turba rediret amans.
Hos quoque collatis inter se cornibus ingens
Dicitur in silvis pertimuisse leo.
Dum metus oblatum prohibet tentare rapinam,
Et conjuratos horret adire boves.
Sed, quamvis audax, factisque immanior esset,
Tantorum solus viribus impar erat.
Protinus aggreditur pravis insistere verbis,
Collisum cupiens dissociare pecus.
Et postquam dictis animos disjunxit acerbis,
Invasit miserum, diripuitque gregem.
Tunc quidam ex ipsis, vitam servare quietam
Qui cupit, ex nostra discere morte potest:
Neve cito admotas verbis fallacibus aures
Impleat, aut veterem deserat ante fidem.

AD FAB. XVIII.

Amans) Al. *ovans*.

Collatis) Al. *Collectis*.

Tantorum) Al. *taurorum*.

Pravis insistere etc.) Dolo agere, et prava consilia ferre.

Collisum) Consociatum. Al. leg. *collectum*. Al. *collatum*. Al. *connexum*.

Quietam) Tutam et beatam. Sed quatuor haec carmina parum nitida et concinna, siquis expulerit, non repugnabo.

FABULA XIX.

ABIES ET DUMUS.

Horrentes dumos abies pulcherrima risit,
Cum facerent formae jurgia magna suae.
Indignum referens cunctis certamen haberi,
Quos meritis nullus consociaret honor.
Nam mihi deductum surgens in nubila corpus
Verticis erectas tollit in astra comas.
Puppibus et patulis media cum sede locamur,
In me suspensos explicat aura sinus.
At tibi deformem quod dant spineta figuram,
Despectum cuncti praeteriere viri.
Ille refert: nunc laeta quidem bona sola fateris,
Et nostris frueris imperiosa malis.
Sed cum pulchra minax succidet membra securis,
Quam velles spinas tunc habuisse meas!
Nemo suae carnis nimium laetetur honore,
Ne vilis factus post sua damna gemat.

AD FAB. XIX.

Quos meritis) Videti indignum certamen eorum, quos nulla ratio meritorum faceret aequales.

Deductum) Recte ductum et informatum.

Puppibus) Et cum locor in patulis puppibus ad sustinenda vela. etc.

Fateris) Profiteris bona tantum.

Nemo etc.) Frigidum et inelegans.

FABULA XX.

PISCATOR ET PISCIS.

Piscator solitus praedam deprendere seta
Exigui piscis vile trahebat onus.
Sed postquam superas captum perduxit ad auras;
Atque avido fixum vulnus ab ore tulit:
Parce, precor, lacrymis supplex ita dixit obortis:
Nam quanta ex nostro corpore lucra feres?
Nunc me saxosis genitrix foecunda sub antris
Fudit, et in propriis ludere jussit aquis:
Tolle minas, tenerumque tuis sine crescere mensis;
Haec tibi me rursum litoris ora dabit.
Protinus immensi depastus caerula Ponti,
Pinguior ad calamum sponte recurro tuum.
Ille nefas captum referens absolvere piscem:
Difficiles queritur casibus esse vices.
Nam miserum, est, inquit, praesentem amittere praedam.
Stultius et rursum vota futura sequi.
Incerta pro spe ne munera certa relinque;
Ne rursus quaeras, forte nec invenias.

AD FAB. XX.

Deprendere) Piscari funiculis et hamo. Al. *suspendere.*
Vulnus) Hamum significat, unde vulnus.
Tulit) Abstulit, traxit.
Ita dixit) Al. *adfatur*.
Nunc me] Recens natus sum.
Tolle minas) Dimitte me, donec crescam.
Depastus caerula) Al. *pactus per caerula*.
Casibus) Câsibus, quibus piscis capiatur.
Miserum) A. *stultum*.
Futura) Vota sequi praedae futurae. Al. *diurna*.
Incerta pro etc.) Spurium.

FABULA XXI.

RUSTICUS ET AVIS.

Lege prius hanc Fabulam in Gellio l. 2. c. 29.

Parvula progeniem terrae mandaverat ales,
Qua stabat viridi cespite flava seges.
Rusticus hanc fragili cupiens decerpere culmo,
Vicinam supplex forte petebat opem.
Sed vox implumes turbavit credula nidos:
Suasit et a laribus continuare fugam.
Cautior hos remeans prohibet discedere mater;
Nam, quid ab externis perficietur? ait:
Ille iterum caris operam mandavit amicis:
At genitrix rursum tutior inde manet.
Sed postquam curvas dominum comprendere falces,
Frugibus et veram sensit adesse manum:
Nunc, ait, o miseri, dilecta relinquite rura,
Cum spem de propriis viribus ille petit.

AD FAB. XXI.

Flava) Matura.
Vicinam) Primo petit opem vicinorum.
Nidos) Vox haec turbavit pullos credulos.
Suasit et a) Ex Cannegiet. Al. *Suaserat et.*
Continuare) *continuare fugam* apud Avianum est fugere, ut *continuare vitam* est vivere. Fab. 34.
Perficietur) Ope externa nihil fiet. Al. *proficietur.*
Iterum) Post vicinos, vocat amicos; sed ab his mater minus timet.
Veram) Neque fallentem, neque cunctantem, ut solet manus vicini et amici.

FABULA XXII.

INVIDUS ET AVARUS.

Jupiter ambiguas hominum praediscere mentes,
Ad terras Phoebum misit ab arce poli,
Tunc duo diversis poscebant numina votis;
Namque alter cupidus, invidus alter erat.
His se se medium Titan, scrutatus utrumque,
Obtulit, et precibus ut peteretur, ait:
Praestabit facilis: nam quae speraverit unus,
Protinus haec alter congeminata feret.
Sed cui longa jecur nequeat satiare cupido,
Distulit admotas in nova lucra preces;
Spem sibi confidens alieno crescere voto,
Seque ratus solum munera ferre duo;
Ille ubi captantem socium sua praemia vidit,
Supplicium proprii corporis optat ovans;
Nam petit exstincto ut lumine degeret uno,
Alter ut, hoc duplicans, vivat utroque carens.
Tunc sortem sapiens humanam risit Apollo,
Invidiaeque malum rettulit inde Jovi.
Quae dum proventis aliorum gaudet iniquis,
Laetior infelix et sua damna cupit.

AD FAB. XXII.

Praediscere) Al. *prediscere*. Pendet autem infinitum hoc a *misit*.

Nomina) Al. *munera*.

Praestabit facilis) Se facile praestaturum pollicetur. Al. *praestandi facilis*.

Quae speraverit) Al. *quaeque rogaverit*, Idest quaecumque.

Sed cui etc.) Avarus.

Distulit) Cessit petendi locum alteri, ut quod ille obtineret, sibi duplicaretur.

In nova lucra) Al. *in sua damna*.

Ille ubi) Invidus optavit supplicium sibi, ut duplicaretur alteri.

Extincto) Al. *extinctus*. Sed neutrum servat carminis leges Cannegieter mallet leg. *sub lumine degat ut uno,*

Hoc duplicans) Duplicans malum hoc.

Inde) Ad implendum numerum. Al. *ipse*. Al. *Ille*:

Proventis) Dicitur in partem tum bonam, tum malam.

Et sua damna) Etiam sua damna.

FABVLA XXIII.

STATUARIUS.

Venditor insignem referens de marmore Bacchum,
Expositum pretio fecerat esse Deum.
Nobilis hunc quidam, funesta in sede sepulcri,
Mercari cupiens, compositurus erat.
Alter adoratis ut ferret munera templis,
Redderet et sacro debita vota loco:
Nunc (ait) ambiguum, facias quod mercibus omen,
Cum spes in pretium pectora dispar agit,
Seu me defunctis, seu malis tradere Divis,
Sive decus busti, seu velis esse Deum.
Subdita namque tibi est magni reverentia fati;
Atque eadem retinet funera nostra manus.
Convenit hoc illis, quibus est permissa potestas,
Num prodesse aliis, an nocuisse velint.

AD FAB. XXIII.

Deferens) Formans.

Expositum facere) Pro exponere Poetae non improprie dicunt.

Nunc ait) Bacchus ait: nunc ambiguum est, quale omen facias tuis mercibus.

Cum spes in pretium) Al. *cum spes et pretium*.

Fati) Fatum meum est in manu tua.

Convenit etc.) Latinum est, non tamen Aviani.

FABULA XXIV.

VENATOR ET LEO.

Certamen longa protractum lite gerebant
Venator quondam nobilis, atque leo.
Hi cum perpetuum cuperent in jurgia finem,
Edita continuo forte sepulcra vident.
Illic docta manus flectentem colla leonem
Fecerat in gremio procubuisse viri.
Scilicet affirmat, pictura teste superbum
Se fieri: extinctam nam docet esse feram,
Ille graves oculos ad inania signa retorquens
Infremit, et rabido pectore verba dedit.
Irrita te generis subiit fiducia vestri,
Artificis testem si cupis esse manum.
Quod si nostra novum caperet solertia sensum,
Sculperet ut docili pollice saxa leo:
Tunc hominem adspiceres oppressum murmure magno,
Condere sub rabidis ultima fata genis.

AD FAB. XXIV.

Quondam) Al. *quidam*. Sed tunc quidem vox *nobilis* adjicienda est Leoni.

Docta manus) Artifex leonem finxerat morientem sub homine domitore.

Scilicet) Recte ait Cannegieter, totum hoc laborare. Dum meliora sese offerunt, ita lege: *Ilicet hic clamat pictura teste priorem.*

Affirmat] Communiter leg. *Affirmans*.

Nostra solertia) Si solertia leonis esset capax hujus artis, aspiceres in marmore hominem victum et morientem.

Magno) Al. *solo*. Cannegieter mallet leg. *marmore in isto*.

Condere sub) Ex eodem Canneg. Vulgo leg. *conderes ut*.

FA.

FABULA XXV.

PUER ET FUR.

Flens puer extremam putei consedit ad oram,
Vana supervacuis rictibus ora trahens:
Callidus hunc lacrymis postquam fur vidit obortis
Quaenam tristitiae sit modo causa, rogat.
Ille sibi abrupti fingens discrimina funis,
Auri conqueritur desiluisse cadum.
Nec mora, sollicitam traxit manus improba vestem,
Exutus putei protinus ima petit.
Parvulus exiguo circumdans pallia collo,
Sentibus immersus delituisse datur.
Sed post fallaci suscepta pericula voto
Tristior amissa veste resedit humi,
Dicitur his solers vocem rupisse querelis;
Et gemitu summos sollicitasse Deos.
Perdita, quisquis erit, posthac bene pallia credat,
Qui putat in liquidis quod natet urna vadis.
Nemo nimis cupide sic res desideret ullas.
Ne plus cum cupiat, perdat et id quod habet.

AD FAB. XXV.

Ad oram) Al. *ad undam.*

Hunc lacrymis) Canneg. mallet *has lacrymas*: et *adortus* pro *obortis.*

Traxit) Fur statim detraxit sibi vestem. Elegans est conjectura Cannegieteri, qui ita leg. *sollicitum traxit mens improba, vestem Exuit, et putei etc.*

Sed post etc.) Sed fur post pericula etc.

Bene) Al. *sibi.*

Natet) Al. *natat*. Sed totum hoc frigidum est, et magna mutatione indiget, ut significetur, eos condemnari, qui nimia cupiditate facile credunt.

Nemo nimis etc.) Ex alia manu.

FABULA XXVI.

LEO ET CAPELLA.

Viderat excelsa pascentem rupe capellam,
Cominus esuriens cum leo ferret iter.
Et prior, heus, inquit, praeruptis ardua saxis
Linque, nec hirsutis pascua quaere jugis.
Sed cytisi croceum per prata virentia florem,
Et glaucas salices, et thyma grata pete.
Illa gemens, desiste (precor) fallaciter, inquit,
Securam placidis insimulare dolis.
Vera licet moneas, et magna pericula tollas,
Tu tamen his dictis non facis esse fidem.
Nam quamvis rectis constet sententia verbis,
Suspectam hanc rabidus consiliator habet.
Ne citius blandis cujusquam credito dictis:
Sed, si sint fidi, respice quid moneant.

AD FAB. XXVI.

Hirsutis) Juga carduis et spinis consita.
Gemens) V. notam ult. epistolae nuncupatoriae.
Tollas) Monendo tollas.
Rabidus) Al. *rapidus*. Al. *avidus*.
Ne citius etc.) Frigidiusculum.

FABULA XXVII.

CORNIX ET URNA.

Ingentem sitiens cornix adspexerat urnam,
Quae minimam fundo continuisset aquam.
Hanc enixa diu planis effundere campis,
Scilicet ut nimiam pelleret inde sitim.
Postquam nulla viam virtus dedit, admovet omnes
Indignata nova calliditate dolos.
Nam brevis immersis adcrescens sponte lapillis
Potandi facilem praebuit unda viam.
Viribus, haec docuit, quam sit prudentia major,
Qua coeptum volucris explicuisset opus.

AD FAB. XXVII.

Enixa) Al. *enisa* quod idem est.

Virtus) Pro viribus.

Dolos) Al. *jocos*.

Nam brevis) Congestis lapillis effecit, ut aqua surgeret. Id veteres scriptores et de cervis, et de canibus narrant.

Viribus etc.) Recta sententia, sed ab alio auctore.

FABULA XXVIII.

RUSTICUS ET JUVENCUS.

Vincla recusanti, dedignantique juvenco
Aspera mordaci subdere colla jugo,
Rusticus obliqua succidens cornua falce,
Credidit insanum defremuisse pecus.
Cautus et immenso cervicem innectit aratro;
(Namque erat hic cornu promtior atque pede)
Scilicet ut longus prohiberet verbera temo,
Neve ictus faciles ungula saeva daret.
Sed postquam irato detrectans vincula collo,
Immeritam vacuo calce fatigat humum:
Continuo eversam pedibus dispergit arenam,
Quam ferus in domini ora sequentis agit.
Tunc sic informi squallentes pulvere crines
Discutiens, imo pectore victus ait:
Nimirum exemplum naturae deerat iniquae,
Qua fieri posses cum ratione nocens.

AD FAB. XXVIII.

Defremuisse) Al. *detumuisse*.

Aratro) Ita innectit cervicem aratro, ut simul immisso temone transverso, pedes in officio contineat.

Hic) Canneg. leg. *haud*, sane elegantius.

Sed postquam) Idem leg. *Nec quicquam*.

Eversam) Al. *excussam*. Al. *versam*. Al. *et versam*. Cum juvencus neque cornu, neque pede ferire dominum posset commovit arenam in os ejus. Hoc autem est ratione et consilio nocere: quod sane mirum in bove.

Iniquae) Iniquus dicitur, quia ingeniosus ad laedendum supra naturae suae vires.

FABULA XXIX.

SATYRUS ET VIATOR.

Horrida congestis cum staret bruma pruinis,
Cunctaque durato stringeret arva gelu:
Haesit in adversa nimborum mole viator;
Perdita nam prohibet semita ferre gradum.
Hunc nemorum custos fertur miseratus in antro
Exceptum Satyrus continuisse suo.
Quem simul adspiciens ruris miratur alumnus,
Vimque homini tantam protinus esse pavet.
Nam gelidos artus vitae ut revocaret in usum,
Afflatas calido solverat ore manus.
Sed cum depulso coepisset frigore laetus
Hospitis eximia sedulitate frui:
Namque illi agrestem cupiens ostendere vitam,
Sylvarum referens optima quaeque dabat:
Obtulit et calido plenum cratera Lyaeo,
Laxet ut infusus frigida membra tepor.
Ille ubi ferventem labris contingere testam
Horruit, algenti sufflat ab ore gelu.
Obstupuit duplici monstro perterritus hospes,
Et pulsum sylvis longius ire jubet.
Nolo, ait, ut nostris unquam successerit antris,
Tam diversa duo qui simul ore ferat.
Qui bene colloquitur coram, sed postea prave,
Hic erit invisus, bina quod ora gerat.

AD FAB. XXIX.

Nimborum mole) In nive, quae semitas obruerat.
Ruris alumnus) Idem, qui nemorum custos dictus est.
Adspiciens) Al. *adspexit*.
Pavet) Al. *stupet*.
Sufflat gelu) Gelidam facit sufflando. Al. *rursus ab ore tulit*.
Duplici monstro) Duplici miraculo, quod sufflando modo calefaceret, modo frigefaceret.
Qui bene etc.) Sine colore Aviani.

FABULA XXX.

RUSTICUS ET SUS.

Vastantem segetes, et pinguia culta ruentem
Liquerat abscissa rusticus aure suem,
Ut memor accepti referens monumenta doloris,
Ulterius teneris parceret ille satis.
Rursus in excepti deprensus crimine campi,
Perdidit indultae perfidus auris onus.
Nec mora, praedictae segeti caput intulit horrens,
Quo poena indignum congeminata facit.
Tunc domini captum mensis dedit ille superbis,
In varias epulas plurima frusta secans.
Sed cum consumti dominus cor quaereret apri,
Impatiens fertur quod rapuisse cocus;
Rusticus hoc justam verbo compescuit iram,
Affirmans stultum non habuisse suem.
Nam cur membrorum demens in damna redisset,
Ut toties uno posset ab hoste capi?
Haec illos praecepta monent, qui saepius ausi,
Nunquam peccatis abstinuere manus.

AD FAB. XXX.

Ruentem) Eruentem.

Crimine) Al. gramine.

Indultae) Perdidit alteram aurem, quam illi rusticus indulserat.

Praedictae) Non placet. Libenter reponerem *bis vetitae*.

Quo poena etc.) Quo capite indignum esse declarat poena bis ante inflicta.

Iram) Domini in cocum.

Demens) Al. *toties*, idest ab eodem venatore ter.

Ut toties uno) Al. *atque uno toties*.

Haec illos etc.) Infra Aviani ingenium, non tamen recens.

FABULA XXXI.

MUS ET BOS.

INgentem fertur mus quondam parvus aberrans
Ausus ab exiguo laedere dente bovem.
Verum ubi mordaci confecit vulnera rostro,
Tutus in anfractus conditur inde suos.
Ille licet vasta torvum cervice minetur,
Non tamen iratus, quem petat, esse videt.
Tunc indignantem justo sermone fatigans
Distulit hostiles calliditate minas:
Nam quia magna tibi tribuerunt membra parentes,
Viribus effectum constituere tuis.
Disce tamen brevibus quae sit fiducia monstris,
Ut faciat, quidquid parvula turba cupit.

AD FAB. XXXI.

Ab exiguo) Praepositio *ab* sustinetur Poetica licentia.

Rostro) Traducitur haec vox etiam ad mures, quia rodunt.

Tunc indignantem) Al. *hunc*:

Justo) Al. *tali*.

Distulit) Disjecit, irritas fecit.

Effectum) Datae sunt tibi vires, sed non omnia efficiuntur viribus.

Disce tamen etc.) Praeter Aviani mentem, et praeter fidem.

FABULA XXXII.

RUSTICUS ET HERCULES.

Herentem luteo sub gurgite rusticus axem
Liquerat, et nexos ad juga tarda boves.
Frustra compositis confidens Numina votis
Ferre suis rebus, cum resideret, opem.
Cui victor summis Tirynthius infit ab astris:
(Nam vocat hunc supplex in sua vota Deum)
Perge laborantes stimulis agitare juvencos,
Et manibus pigras disce juvare rotas.
Tunc quoque congressum, majoraque viribus ausum
Fas superos animis conciliare tuis.
Disce tamen pigris non flecti Numina votis,
Praesentesque adhibe, cum facis ipse, Deos.

AD FAB. XXXII.

Juga tarda) Al. *Juga curva*.

Compositis) Al. leg. *dispositis*, idest per templa collocatis.

Cum resideret) Dum ipse interim sederet nihil agens.

Victor) Vulgo leg. *rector*. Sed *victor*, ut recte observavit Cannegieter., et monet Servius ad Virg. Æn. 8. 202. est perpetuum Herculis epithetum.

Hunc vocat) Tum quod Hercules magnos conatus adjuvat, tum quod res rusticae in ejus tutela sunt, viae vero praesertim.

Juvare) Al. *movere*.

Congressus) Conatus et ausus supra vires. Diis juvantibus.

Tunc quoque) particula *quoque* vacat. Fortasse legendum, *Tunc te*; et si placet particulam retinere. leg. *Te quoque*.

Disce tamen etc.) Non inelegans, si demus particulam *tamen*. Sed certe aliunde petitum.

FABULA XXXIII.

ANSER ET RUSTICUS.

ANser erat cuidam pretioso germine foeta,
Ovaque quae nidis aurea saepe daret.
Dixerat hanc volucri legem natura superbae,
Ne liceat pariter munera ferre duo.
Sed dominus cupidum sperans vanescere votum
Non tulit exosas in sua lucra moras,
Grandè ratus pretium volucris de morte referre,
Qui tam continuo munere dives erat.
Postquam nuda minas egit per viscera ferrum,
Et vacuam solitis foetibus esse videt:
Ingemuit tantae deceptus crimine fraudis,
Nam poenam meritis retulit inde suis.
Sic qui cuncta Deos uno male tempore poscunt,
Justius his etiam vota diurna negant.

AD FAB. XXXIII.

Dixerat) Al. *fixerat*. Al. *fecerat*. Ditissima haec volucris cogebatur lege naturae unum tantum ovum in singulos dies parere.

Sperans vanescere] Sperans, se posse reddere vanum avarae naturae votum, noluit ferre moras istas.

Ratus) Putans in ventre anseris magnum quemdam latere ovorum thesaurum, eam occidit; sed nihil invenit.

Nuda) Nullo auro convestita.

Inde) Al. *ille*.

Sic qui etc.) Facessat alio.

FABULA XXXIV.

FORMICA ET CICADA.

Quisquis torpentem passus transire juventam ;
Non timuit vitae providus ante suae ;
Confectus senio, postquam gravis adfuit aetas,
Heu, frustra alterius saepe rogavit opem.
Solibus ereptos hiemi formica labores
Distulit ; et brevibus condidit ante cavis.
Verum ubi candentes suscepit terra pruinas,
Arvaque sub rigido delituere gelu,
Pigra nimis tantos non aequans corpore nimbos,
In propriis laribus humida grana legit.
Decolor hanc precibus supplex alimenta rogabat,
Quae quondam querulo ruperat arva sono.
Se quoque maturas cum tunderet area messes,
Cantibus aestivos explicuisse dies.
Parvula tunc ridens sic est affata cicadam :
(Nam vitam pariter continuare solent)
Mi quoniam summo substantia parta labore est,
Frigoribus mediis otia longa traho.
At tibi saltandi nunc ultima tempora restant,
Cantibus est quoniam vita peracta prior.

AD FAB. XXXIV.

Transire) Al. *transisse*.

Timuit) Providit ; quia timor cautos facit.

Rogavit) Al. *rogabit*.

Ereptos) Res labores quaesitas, et ereptas aestati. Al. *Obreptans*. h. e. reptans, huc atque illuc, cum essent soles.

Distulit hiemi) Reposuit in hiemem.

Delituere) *diriguere*.

Humida) Quia sub terra.

Decolor) Cicada deformis macie. Al. *Discolor*.

Se quoque) Memorat sedulitatem canendi suam.

Explicuisse) Levasse labores dierum.

Continuare) V. Fab. XXI.

FABVLA XXXV.

SIMIA ET GNATI.

FAma est, quod geminum profundens simia partum
Dividit in varias pignora nata vices.
Namque unum caro genitrix educit amore,
Alterius odiis exsaturata tumet.
Coeperit ut foetam gravior terrere tumultus,
Dissimili gnatos conditione rapit.
Dilectum manibus, vel pectore gestat amico,
Contemtum dorso suscipiente levat.
Sed cum lassatis nequeat consistere plantis,
Oppositum fugiens sponte relinquit onus.
Alter at hirsuto circumdans brachia collo
Haeret, et invita cum genitrice fugit.
Mox quoque dilecti succedit in oscula fratris.
Servatus, vetulis unicus haeres avis.
Sic multos neglecta juvant, atque ordine verso
Spes humiles rursus in meliora refert.

AD FAB. XXXV.

Nata) Al. *cara*. Al. *bina*.
Educit) Educat amans, alterum odit.
Foetam) Quamdiu lactat, dicitur foeta.
Oppositum) Lassata cursu, impositum dorso retinet vel invita; oppositum, quem pectore gerit, sponte rejicit.
Relinquit) Al. *remittit*.
In oscula) Mater incipit diligere et osculari, quem oderat.
Sic multos etc.) Vix ferendum sub Aviani nomine.

FABULA XXXVI.

VITULUS ET BOS.

Pulcher et intacta vitulus cervice resultans
Scindentem assidue viderat arva bovem.
Nec pudet, heus, inquit, longaevo vincula collo
Ferre, nec expositis otia nosse jugis?
Cum mihi subjectas pateat discursus in herbas,
Et nemorum liceat rursus opaca sequi.
At senior, nullam verbis compulsus in iram,
Vertebat solitam vomere fessus humum.
Donec deposito per prata liceret aratro
Molliter herboso procubuisse toro.
Mox vitulum sacris innexum respicit aris
Admotum cultro cominus ire popae.
Hanc tibi tristis, ait, dedit indulgentia mortem;
Expertem nostri quae facit esse jugi.
Proderit ergo graves quamvis perferre labores,
Otia quam tenerum mox peritura pati.
Est hominum sors ista, magis felicibus ut mors
Sit cita: cum miseros vita diurna tegat.

AD FAB. XXXVI.

Intacta) Non tacta jugo.
Expositis) Hoc est depositis.
Solitam) Al. *solidam*.
Admotum) Al. *admoto*.
Popae) Reposuit ex Cannegietero. Vulgo leg. *propa*.
Proderit etc.) Tetrastichon Apolline nullo.

FABULA XXXVII.

CANIS ET LEO.

Pinguior exhausto canis occurrisse leoni
Fertur, et infertis verba dedisse jocis.
Nonne vides, duplici tendantur ut ilia tergo,
Luxurietque toris nobile pectus? ait;
Proximus humanis duco piger otia mensis,
Communem capiens largius ore cibum.
Sed quid crassa malum circumdat guttura ferrum
Ne custodita fas sit abire domo.
At tu magna diu moribundus lustra pererras,
Donec se silvis obvia praeda ferat.
Perge igitur nostris tua subdere colla catenis,
Dum liceat faciles promeruisse dapes.
Protinus ille gravem gemitu collectus in iram,
Atque ferox animi, nobile murmur agit.
Vade, ait, et meritus nodum cervicibus infer,
Compensentque tuam vincula dura famem.
At mea cum vacuis libertas redditur antris,
Quamvis jejunus, quae libet, arva peto.
Has illis epulas potius laudare memento,
Qui libertatem postposuere gulae.

AD FAB. XXXVII.

Verba dedisse) Illusisse. V. Phoedrum l. 3. Fab. 7.

Duplici) Lato, obeso.

Piger) Ita reposui ex Cannegietero. Vulgo leg. *ducor post.*

Communem) Laudat fortunam suam, quasi communem cum homine fruentem mensa.

Sed quid) Rogat leo, quid significet ferrea catena. Altero carmine respondet Canis.

Vacuis) Carentibus praeda, sed tamen liberis.

FABULA XXXVIII.

PISCIS FLUVIATILIS ET MARINUS.

Dulcibus e stagnis fluvio torrente coactus
Aequoreas praeceps piscis obibat aquas.
Illic squamigerum despectans improbus agmen,
Eximium sese nobilitate refert.
Non tulit exemplum patrio sub gurgite phoca,
Verbaque cum salibus asperiora dedit.
Vana laboratis aufer mendacia dictis,
Quaeque refutari te quoque teste valent.
Nam quis erit potior, populo spectante, probabo,
Si pariter captos humida lina trahant.
Tunc me nobilior magno mercabitur auro:
Te simul aere brevi debile vulgus emet.
Quisquis ab externis nuper devenerit oris,
Non decet indigenis ut velit esse prior.

AD FAB. XXXVIII.

Despectans) Deorsum aspiciens et contemnens.
Sub gurgite) *Al. de gurgite*.
Quis erit) Uter sit. Notanda constructio.
Spectante) Populo teste.
Quisquis etc. Macie laborat.

FABULA XXXIX.

MILES ET LITUUS.

Voverat attritus quondam per praelia miles
Omnia suppositis ignibus arma dare:
Vel quae victori moriens sibi turba dedisset,
Vel quidquid profugo posset ab hoste capi.
Interea votis sors adfuit, et memor arma
Coeperat accenso singula ferre rogo.
Tunc lituus rauco defendens murmure culpam,
Immeritum flammis se docet esse prius.
Nulla tuos, inquit, petierunt tela lacertos,
Viribus affirmes quae tamen acta meis.
Sed tantum ventis et cantibus arma coegi.
Haec quoque submisso testor et astra sono.
Ille resultantem flammis crepitantibus addens,
Nunc te major, ait poena, dolorque rapit.
Nam licet ipse nihil possis tentare nec ausus,
Saevior hoc, alios quod facis ipse malos.

AD FAB. XXXIX.

Attritus) Multorum stipendiorum miles.
Moriens) Vel erepta hosti morienti, vel relicta a fugiente.
Sors adfuit) Ut liberaretur a militia, et votum solvere posset.
Defendens) Amoliebatur a se culpam. Al. *deflectens.*
Immeritum etc.) Totum hoc carmen vel sanum non est vel sane miserum.
Haec quoque) Vocat in testimonium arma ipsa et astra.
Submisso) Humili et tremebundo.
Resultantem) Al. *Reluctantem*. Al. *resistentem*.
Rapit) Libenter legerem *manet*. h. e. debetur tibi etc.
Saevior hoc) Hoc ipso sevior es, quod alios ad praelia excitas.

FA.

FABVLA XL.

PARDUS ET VULPES.

Distinctus maculis et pulchro pectore pardus
Inter consimiles ibat in arva feras.
Sed quia nulla graves variarent terga leones,
Protinus his miserum credidit esse genus.
Caetera sordenti damnans animalia vultu,
Solus in exemplum nobilitatis erat.
Hunc arguta novo gaudentem vulpes amictu
Corripit, et vanas approbat esse notas.
Vade, ait, et pictae nimium confide figurae,
Dum mihi consilium pulchrius esse queat.
Miremurque magis, quos munera mentis adornant,
Quam qui corporeis enituere bonis.

AD FAB. XL.

Ibat in arva) Al. *respuit ire*.
Sed quia) Al. *et quod*.
Variarent] Al. *variarunt*. *Al. varientur*. Pardus enim maculosus est, non item leo, quamvis cetera praestet.
Sordenti) Cuī. sordent.
Novo) Pro egregio et superbo posuit.
Approbat) Al. *comprobat*.
Vade, ait) Al. *atque ait, i pictae*.
Figurae) Ex Cannegiet. Sumsit enim Avianus hemistichion ex Ovidio de Art. 2. 143. Vulgo leg. *juventa*.
Consilium) Nam vulpes valet astutia.
Miremurque etc.) Distichon deterius.

FABULA XLI.

NIMBUS ET TESTA.

Impulsus ventis, et pressa nube coactus,
Ruperat hybernis se gravis imber aquis.
Cumque per effusas stagnaret turbine terras,
Expositum campis fictile pressit opus.
(Mobile namque lutum tepidus prius instruit aer,
Discat ut admoto rectius igne coqui.)
Tunc nimbus fragilis perquirit nomina testae.
Immemor illa sui, Amphora dicor, ait.
Et me docta manus rapiente volumina gyro
Molliter obliquum jussit habere latus.
Hactenus hac, inquit, liceat constare figura:
Jam te subjectam diluet imber aquis.
Et simul accepto violentius amne fatiscens,
Pronior in tenues victa cucurrit aquas.
Infelix, quae magna sibi cognomina sumens
Ausa pharetratis nubibus ista loqui.
Haec poterunt miseros post haec exempla monere
Subdita nobilibus ut sua fata gemant.

AD FAB. XLI.

Pressa) Concretae nubes largiorem imbrem fundunt.

Effusas turbine terras) pro *effuso turbine terris.* Cannegieter, ingeniose mutat, *effusas regnaret turbine terras.*

Pressit) Oppressit.

Amphora) Nomen honoratissimum et princeps inter vasa fictilia.

Et me) Al. *nam me*. Al. *nunc me*.

Molliter obliquum) Quia tumescit amphorae venter. Nisi hoc ad ansas referendum est.

Hactenus) Usque ad hoc tempus, inquit nimbus, etc.

Jam) Al. *nam*. Fortasse *nunc*.

Victa) Soluta imbre. Al. *ficta*.

Nubibus) Quas *pharetratas* vocat a motu, quo jaculari imbres solent, impulsu ventorum acti. Al. *imbribus*.

Haec poterunt etc.) Musis parum propitiis.

FABULA XLII.

LUPUS ET HOEDUS.

Forte lupum melior cursu deluserat hoedus,
Proxima vicinis dum terit arva casis.
Inde fugam recto tendens in moenia cursu,
Inter lanigeros adstitit ille greges.
Impiger hunc raptor mediamque secutus in urbem,
Tentat compositis sollicitare dolis.
Nonne vides, inquit, cunctis ut victima templis
Immerita pecudum morte cruentet humum?
Quod nisi securo valeas te reddere campo,
Heu mihi, vittata tu quoque fronte cades.
Ille refert: modo, quam metuis, precor, exue curam;
Et tecum viles, improbe, tolle minas.
Nam sat erit sacrum Divis fudisse cruorem,
Quam rabidi fauces exsaturare lupi.
Sic quoties duplici subduntur tristia casu,
Expedit insignem promeruisse necem.

AD FAB. XLII.

Terit) Pascitur in arvis, quae casis et moenibus proxime sunt: iccirco potuit brevi cursu superare lupum. Porro *terit* est ex Canneg. Nam vulgo leg. *petit*.

Impiger) Al. *impius*. Rectius Neveletus conjicit legi posse.

Imminet huic raptor.

Valeat) Melius *properes* ex Canneg.

Vittata) Vittis cincta.

Tecum tolle) Tolle, et tibi habe.

Nam sat erit) intellige particulain comparationis, quae interdum subticetur. Sed alii leg. *Nam satius*. Al. *Namque malo.*

Rabidi lupi) Al. *rabido lupo*.

Sic quoties etc.) Clausula, ut superiores, inconcinne expressa, et Aviano afficta.

FINIS.

IN-

INDEX
FABULARUM PHÆDRI.

Numerus prior Librum, alter fabulam, et tertius paginam indicat.

JULJ PHÆDRI

FABULÆ INEDITÆ XXXII.

A Io. Ant. Cassitto repertae in Codice Perottino Bibl. Reg. Neap.

Appendix Fabularum a Marquardo Gudio e Manuscripto veteri descriptarum.

INDEX
FABULARUM AVIANI.